

Člani Dizmove bratovščine v polstoletju 1719–1771 – dejanski in potencialni naročniki umetnostnih del

Boris Golec

Prof. dr. Boris Golec, ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana,
boris.golec@zrc-sazu.si

Izvleček:

Člani Dizmove bratovščine v polstoletju 1719–1771 – dejanski in potencialni naročniki umetnostnih del

1.01 Izvirni znanstveni članek

Akademija združenih (*Academia unitorum*) ali bratovščina sv. Dizme je v pripravi na srečno smrt ter v molitvi in darovanju maš za pokojne člane od leta 1688 do začetka 19. stoletja povezovala predvsem plemiče, a tudi akademsko izobražene ljudi, cerkvene odličnike in visoke uradnike na Kranjskem, posebej v Ljubljani. Prispevek obravnava članstvo, sprejeto v obdobju med letoma 1719 in 1771, v katerem je v družbo vstopilo 95 članov. Glavni namen je kratek prikaz njihovih življenjskih poti, s čimer bo zapolnjena velika vrzel v vedenju o kranjski družbeni eliti 18. stoletja, med katero glede na njeno duhovno naravnost najdemo tako dejanske kot potencialne naročnike umetnostnih del. Razen enega člana, predstojnika cistercijanskega samostana, so bili vsi plemiči, veliko jih je imelo baronski ali grofovski naslov, slaba šestina pa je bila duhovnikov, od beneficiata do knezoškofa. Vsekakor gre pri naboru imen za vidnejši del družbene elite, ki ga je povezovalo več dejavnikov, od verske vneme prek sorodstvenih in družabnih vezi do zavzemanja za kulturo in umetnost.

Ključne besede: družba (bratovščina) sv. Dizme, Ljubljana, Kranjska, plemstvo, umetnostna dela, naročništvo umetnostnih del, biogrami, zapuščinski inventarji, oporoke

Abstract:

Members of the Noble Society of St Dismas between 1719 and 1771 – Actual and Potential Commissioners of Artworks

1.01 Original scientific article

From 1688 to the beginning of the 19th century, the *Academia unitorum* or the Noble Society of St Dismas brought together primarily aristocrats but also academically educated intellectuals, ecclesiastical notables, and high-ranking officials of Ljubljana in preparation for a happy death and in prayer and celebration of masses for its deceased members. The present contribution explores the membership admitted between 1719 and 1771 when 95 members joined the Society. The main goal is to provide a brief account of their lives, thus filling a major gap in our knowledge of the 18th-century Carniolan social elite, which, depending on their spiritual orientation, included both the actual and potential commissioners of artworks. All except one member – the prior of the Cistercian monastery – were aristocrats. Many held the title of baron or count, while somewhat less than one sixth of them were priests, ranging from beneficiaries to prince-bishops. The list of names certainly represents a more prominent part of the social elite, brought together by several factors like religious zeal, kinship and social ties, and commitment to culture and art.

Keywords: Noble Society (Brotherhood) of St Dismas, Ljubljana, Carniola, nobility, artworks, art patronage, biograms, probate inventories, testaments

Pri vprašanju naročništva in naročnikov umetnostnih del v osrednjeslovenskem prostoru v dobi zrelega baroka nikakor ni mogoče zaobiti prostovoljnih združenj, ki so mimo utečenih cerkvenih in posvetnih institucij oblikovala ugodno okolje za širjenje idej in ustvarjala umetnikom in umetnosti naklonjeno družbeno ozračje. Baročna Ljubljana je poznala več tako organiziranih družb, med katerimi gre prvo mesto leta 1693 ustanovljeni Akademiji delavnih (*Academia operosorum*), znanstveni družbi, ki je približno tri desetletja združevala izobražence, večinoma pravnike, pa tudi teologe in zdravnike, intenzivno delovala v prvi polovici svojega obstoja, okoli leta 1725 pa po smrti več svojih najbolj delavnih članov ugasnila.¹ V zgodovinski zavesti so v njeni senci ostale druge ljubljanske družbe 18. stoletja,² med njimi Akademija združenih (*Academia unitorum*) ali bratovščina sv. Dizme, ki je od leta 1688 v pripravi na srečno smrt ter v molitvi in darovanju maš za pokojne člane povezovala predvsem plemiče, a tudi akademsko izobražene ljudi, cerkvene odličnike in visoke uradnike.³ Dizmova bratovščina, kot jo najpogosteje označujemo, je delovala neprimerno dlje od vseh drugih družb, saj je preživela celo 18. stoletje in obstajala vsaj še na začetku 19. stoletja, ko je imela dvakrat toliko članov kot ob ustanovitvi.⁴ V dobrih stotih letih se je v njenem članstvu, sprva omejenem na 26 in nato na 51 oseb,⁵ zvrstilo vsega skupaj 237 dokumentiranih imen, po predvidevanjih pa okoli 250.⁶

Prispevek obravnava članstvo, sprejeto v obdobju dobrega polstoletja med letoma 1719 in 1771, v katerem je v družbo vstopilo 95 članov. Zgornja letnica 1771 pomeni konec rednega vpisovanja novosprejetih članov v spominsko knjigo bratovščine,⁷ spodnja, 1719, pa je bila izbrana iz več razlogov. Tega leta je umrl prvi tajnik in prizadevni kronist Janez Gregor Dolničar (1655–1719), s čimer se je končal dotedanji princip dokumentiranja članstva in delovanja družbe. Po Dolničarjevi zaslugi

¹ Primož SIMONITI, Spretna beseda, *Akademске čebele ljubljanskih operozov ali Ustanova, pravila, smoter, imena in simboli nove Akademije, združene pod simbolom čebel v Ljubljani, izročene slovstvenemu svetu z nastopnim govorom na prvem javnem zboru, govornjem veljakom Emone*, Ljubljana 1988, str. 79–85.

² Strnjen pregled delovanja ljubljanskih družb v: Luka VIDMAR, *Gesellschaften in Ljubljana im langen 18. Jahrhundert. An der Grenze zwischen der privaten und der öffentlichen Sphäre, Stadt im Wandel. Europas Südosten im langen 18. Jahrhundert/Towns in Change. Europe's Southeast in the Long 18th Century* (ur. Mathias Beer, Harald Heppner, Ulrike Tischler-Hofer), Berlin 2022 (v tisku).

³ France Martin DOLINAR, Od Dizmove bratovščine do Akademije delovnih v Ljubljani, *Academia operosorum. Zbornik prispevkov s kolokvija ob 300-letnici ustanovitve* (ur. Kajetan Gantar), Ljubljana 1994, 35–38; Marijan SMOLIK, Pregled članstva ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma, *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 2: Razprave* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, str. 263–275; Ana LAVRIČ, Janez Gregor Dolničar in njegova Zgodovina ljubljanske stolne cerkve, v: Janez Gregor Dolničar, *Zgodovina ljubljanske stolne cerkve* (ur. Ana Lavrič), Ljubljana 2003, str. 27–30.

⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 274, 268, 269; *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 1: Transkripcija besedila, prevod, spremno besedilo* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, str. 332.

⁵ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 264.

⁶ Seznam v spominski knjigi ima 195 imen (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275), seznam članstva iz leta 1801 pa 52 (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332), od katerih je 10 istih kot v spominski knjigi. Ne poznamo imen članov, ki so vstopili med letoma 1771 in 1800 ter bili leta 1801 že pokojni.

⁷ Za leta 1770 sprejetim Antonom Medardom pl. Wiederkehrjem so vpisali še tri člane, sprejete v letih 1800 in 1801, ter kot zadnjega Antona Leopolda pl. Schildenfelda, sprejetega 12. junija 1771 (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 224, 225). Zdi se, da vpisovanje od konca šestdesetih let ni bilo več dosledno. Na seznamu članov bratovščine iz leta 1801 (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332) so namreč na 8. do 10. mestu imena treh članov, ki so to postali glede na zaporedje prejkone pred pl. Wiederkehrjem z zaporedno št. 11, vpisanim v spominsko knjigo z letnico sprejema 1770, v spominski knjigi pa jih ni. Vanjo tudi ni vpisan član z zaporedno št. 4, ki je na seznamu naveden za tremi tedaj še živečimi člani, po spominski knjigi sprejetimi leta 1757, in pred tremi, včlanjenimi leta 1760.

imamo za večino umrlih članov precej izčrpne biograme, ki ne vsebujejo samo glavnih življenjskih podatkov, ampak so v njih orisani način njihovega življenja, družinske razmere in zlasti kreposti pokojnih.⁸ Tako neprimerno bolje poznamo članstvo iz prvih tridesetih let delovanja družbe (1689–1718), ko je bilo v Dizmovo bratovščino sprejetih 97 oseb. O poznejših članih je iz gradiva bratovščine znanih le nekaj osnovnih podatkov, vsebovanih v vpisih oziroma upodobljenih grbih. Že samo seznam članov, ki ga je leta 2001 objavil Marijan Smolik in ki poleg datuma sprejema vsebuje zgolj ime, poklic, leto ter kraj rojstva in smrti, priča, kako skromno je védenje o drugi stotnji članov. Smolik je, denimo, le za 12 od 95 oseb ali za vsakega osmega člana lahko postregel z letnico tako rojstva kakor smrti, samo za polovico teh (6) pa je ugotovil tudi oba kraja. Za nadaljnjih 26 ali dobro četrtino je poznal leto smrti, a le za 3 med njimi tudi kraj. Prav tako so skromni podatki o poklicih oziroma funkcijah te polovice članstva.⁹

Glavni namen pričujočega prispevka je ugotoviti identiteto 95 članov, ki so bili v bratovščino sprejeti med letoma 1719 in 1771, in podati kratek prikaz njihovih življenjskih poti, s čimer bo zapolnjena velika vrzel v védenju o kranjski družbeni eliti 18. stoletja, med katero glede na njeno duhovno naravnost najdemo tako dejanske kot potencialne naročnike umetnostnih del. Nekatera imena so v slovenski kulturni in umetnostni zgodovini zapisana z velikimi črkami, kot denimo kamniški župnik Maksimilijan Leopold pl. Rasp ali ljubljanski škof Sigmund Feliks grof Schrattenbach, druga so manj pomembna, tretja pa morda kljub nemajhnim zaslugam po krivici prezrta.

Prispevek je na neki način nadaljevanje v izvorniku in prevodu objavljenih Dolničarjevih biogramov članov v kritični objavi družbine spominske knjige in Dolničarjeve konceptne knjige (2001).¹⁰ Kot tak se ne ukvarja z vrednotenjem vloge članov bratovščine kot naročnikov umetnostnih del niti ne temelji na načrtnem zbiranju in analiziranju tovrstnih podatkov.¹¹ Zato pa v nadaljevanju pri vsakem članu v njegovem biogramu opozarja, ali in kje sta ohranjena njegova oporoka in zapuščinski inventar, dva za umetnostnega zgodovinarja ključna vira. Pri nastajanju kratkih življenjepisov je bilo prednostno vodilo poiskati primarne vire oziroma vire prve roke, še posebej za podatke o rojstvu in smrti, za vse ostalo pa dovolj zanesljive in preverjene podatke, ki temeljijo na takšnih virih. Biogrami so zasnovani po enotnem principu. Vsebujejo posameznikove osebne podatke (rojstvo, poroka, smrt, mašniško posvečenje),¹² kratek oris njegovega izvora in socialnega zaledja, pridobitve formalne izobrazbe,¹³ premoženjskega stanja in udejstvovanja v javnem življenju. Pri premoženju je poudarek na zemljiški posesti vključno z lastništvom gradov in dvorcev,¹⁴

⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 263.

⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270–275.

¹⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4).

¹¹ Za več pomembnih podatkov o naročništvu umetnostnih del sem dolžan iskreno zahvalo umetnostnima zgodovinarkama dr. Ani Lavrič in dr. Tini Košak.

¹² Po možnosti so bili podatki o rojstvu, eni ali več porokah in smrti preverjeni v matičnih knjigah, podatki o posvečenjih pa v škofijskih ordinacijskih zapisnikih.

¹³ Temeljni viri za to vprašanje so univerzitetne in šolske matrike. Velika večina obravnavanih oseb je obiskovala ljubljansko jezuitsko gimnazijo, za katero tovrstnih virov nimamo, jih pa v veliki meri nadomeščata rokopisna matrikula jezuitske kongregacije Marije Vnebovzete ter objava evidenc alumnov in konviktorjev jezuitskega kolegija. Sistematično so bile pregledane tudi objavljene graške in dunajske matrike, ne pa sočasni, po knjižnicah raztreseni tiskani seznamei dijakov in študentov.

¹⁴ Monografija Majde Smole, temeljno delo o lastnikih zemljiških gospostev in imenj na Kranjskem (Majda SMOLE, *Graščine na nekdanjem Kranjskem*, Ljubljana 1982), je bila upoštevana s pridržki. Verodostojna je v glavnem za mlajša obdobja, od nastanka deželne deske, zemljiške knjige za zemljiška gospostva, ki so jo na Kranjskem vodili od druge polovice petdesetih let 18. stoletja. Starejšim podatkom je bolj ali manj mogoče zaupati le, če je avtorica

niso pa upoštevane hiše v mestih, razen če je šlo za stavbo, ki jo je dotični lastnik temeljito prezidal. Posameznikovo udejstvovanje v javnem življenju je omejeno na navedbe služb in funkcij. Veliko tovrstnih podatkov je vsebovanih v vpisih in grbih članov Dizmove bratovščine v spominski knjigi, pri čemer je treba upoštevati, da ne sovpadajo nujno s časom včlanitve v družbo, ampak so pogosto poznejšega datuma.

Z vidika naročništva umetnostnih del so bili pregledani testamenti in zapuščinski inventarji članov bratovščine, shranjeni v dveh zbirkah Deželnega sodišča v Ljubljani v Arhivu Republike Slovenije. Gre za zadnje volje 49 oporočiteljev in inventarje zapuščin 64 članov.¹⁵ Pri tem je nujno treba poudariti, da ni šlo za sistematično prečesavanje z očmi umetnostnega zgodovinarja, ampak je bil namen podati informacijo o ohranjenosti in hraniščih obeh vrst virov, ki lahko umetnostno-zgodovinski stroki služi kot kažipot. Zlasti oporoke so se v tem pogledu pokazale kot manj uporaben in zelo malopoveden vir. Nihče od oporočiteljev ni namreč svojih oporočnih volil pospremil s kakšnim izrecnim naročilom, ki bi ga lahko povezali z naročništvom. Volila niso bila namenska, ampak zelo splošna, z navedbo prejemnikov in denarnih vrednosti. V zapuščinskih inventarjih je o naročenih umetnostnih delih mogoče sklepati zlasti pri slikah in cerkvenem ornatu (za grajske kapele). Ugotavljanje, katera dela so bila naročena in ne kupljena, je mogoče praktično samo pri portretih družinskih članov. Da je bil naročnik resnično dotični pokojni član Dizmove bratovščine in ne kdo drug iz njegovega rodu, smemo z gotovostjo trditi le za portrete njega samega in najožje družine, zlasti soprog članov bratovščine. V nadaljevanju so v biografske prikaze vključeni vsi portreti družinskih članov, omenjeni v zapuščinskih inventarjih. Avtorstvo umetnostnih del ni v inventarjih navedeno pri nobenem portretu in je v popisih zapuščin tudi sicer velika izjema.¹⁶

Zelo zanimivo je spoznanje, da sta se od 49 oporočiteljev samo dva v svoji zadnji volji spomnila tudi Dizmove bratovščine, oba s skromnim volilom.¹⁷ Sigmund Pavel grof Thurn-Valsassina ji je leta 1752 namenil 20 goldinarjev,¹⁸ Franc Ksaver Raab pl. Rabenheim pa šest let pozneje 12,¹⁹ čeprav so nekateri obdarovali številne druge bratovščine in družbe, kot denimo leta 1759 Franc Bernard grof Lamberg.²⁰ Nič manj ne preseneča, da si je samo eden izbral počivališče v leta 1709 zgrajeni

citirala primarni vir o menjavi lastništva (pogodbo), sicer pa so zelo pogosto napačni, ker je na podlagi lapidarnih navedb delala prenagle sklepe, zlasti iz registrov listin v zapuščinskih inventarjih. V celoti je prezrla temeljni vir o lastnikih za čas pred sredo 18. stoletja – imenjsko knjigo, davčno evidenco, ki sega do prve polovice 16. stoletja. Največja pomanjkljivost kranjske imenjske knjige je bilo vpisovanje lastniških sprememb z zamudo, vendar zgodovine zemljiških gospostev brez nje preprosto ni.

¹⁵ Arhiv Republike Slovenije (ARS), AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani; AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani. Poleg inventarjev v navedeni zbirki je bil v obravnavo pritegnjen še inventar duhovnika Volfganga Antona barona Egkha, shranjen v fondu kranjskega deželnega vicedoma (gl. biogram št. 28 (125)).

¹⁶ V inventarju Janeza Ignaca barona Apfaltrerja (1702–1765), graščaka na Grmačah pri Litiji, najdemo, denimo, podatek, da je 9 votivnih slik, ocenjenih vsaka na 30 krajcarjev, delo dunajske akademije (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-81, 13. 11. 1765, pag. 16). Za domačo umetnost je veliko zanimivejši podatek o neki Almanachovi krajinski sliki v zapuščinskem inventarju ljubljanskega gradiščana Sigfrida Bonaventure pl. Werthenthala (1687–1738) (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 124, fasc. L, W-93, 24. 3. 1738, str. 39).

¹⁷ Tretji, Anton Medard pl. Wiederkehr, je v oporoki leta 1804 samo omenil bratovščino v zvezi z njenimi obveznostmi ob njegovi smrti, ni pa ji ničesar zapustil (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-117, 15. 5. 1804).

¹⁸ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-T-14, 3. 6. 1752.

¹⁹ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-R-59, 20. 4. 1758.

²⁰ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-L-32, 10. 7. 1759.

kripti sv. Dizme v stolnici,²¹ in sicer Franc Anton baron Schmidthoffen (1767),²² za katerega je potrjeno, da so ga tam naslednje leto dejansko tudi pokopali.²³ Morda so v družbino kripto položili še koga, za katerega izvemo iz mrliške matice samo to, da je bil pokopan v kripti stolnice oziroma v stolnici, sicer pa so obravnavani člani Dizmove bratovščine pri pokopih dajali prednost svojim rodbinskim grobnicam oziroma skupnim kriptam, kjer so že počivali njihovi bližnji.

Na področju naročništva umetnostnih del povezuje člane bratovščine njena spominska knjiga, iluminiran kodeks z vpisnimi listi članov, znan pod več imeni, predvsem kot Dizmova kronika. Nastajal je dobrih sto let, skozi tri generacije do leta 1801, in je izkaz upoštevanja vrednega miniaturnega slikarstva. Album simboličnih in alegoričnih ilustracij je po namenu sicer enovit, sestavljen pa iz heterogenih, zlasti v drugi polovici slikarsko zelo individualno občutenih listov. Med podpisanimi in nepodpisanimi miniaturisti zavzema osrednje mesto Simon Tadej Volbenk Grahorvar (1710–1774), s katerim je okoli leta 1740 zapela docela drugačna umetnostna beseda.²⁴

Življenjepisi članov Dizmove bratovščine, sprejetih med letoma 1719 in 1771

Št. 1 (98)²⁵

Jurič, Adam Sigfrid, baron (1683–1741), sprejet 16. julija 1719²⁶ – zemljiški gospod.

Bil je zet Janeza Vajkarda Valvasorja, a svojega tasta najbrž nikoli v življenju ni srečal, saj je polihistor umrl, ko je bilo Adamu Sigfridu deset let. Izviral je iz leta 1569 plemenitenega rodu uskoškega poveljnika, povzdignjenega leta 1634 v baronski stan.²⁷ Rodil se je 26. decembra 1683 v dvorcu Struga pri Novem mestu staršema Volfu Frideriku in Juditi Tereziji, rojeni grofici Barbo pl. Waxenstein.²⁸ Ljubljansko jezuitsko gimnazijo je končal leta 1699,²⁹ ko v Ljubljani še ni bilo višjih študijev, nadaljevanje šolanja v Gradcu pa ga očitno ni zanimalo.³⁰ Oženil se je mlad, pri 20 letih, 2. februarja 1704 na Gracarjevem turnu s Frančiško Katarino pl. Valvasor, hčerjo polihistorja Janeza Vajkarda in njegove druge žene Ane Maksimile, rojene pl. Zetschker.³¹ Prav tako je še mlad, pri 24 letih, leta 1707 kot edini sin prevzel Strugo za šest let prej umrlim očetom in jo obdržal do smrti.³²

²¹ O kripti: SMOLIK 2001 (op. 3), str. 263–264.

²² ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-S-117, 12. 8. 1767.

²³ Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL), ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 293.

²⁴ Emilijan CEVC, Iluminirani kodeks ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma, *Spominska knjiga* 2001 (op. 3), str. 67–79. Objava emblemov: Jože KASTELIC, Emblemi v ikonografskem ogledalu, *Spominska knjiga* 2001 (op. 3), str. 115–261.

²⁵ Prva številka pomeni zaporedno številko tega seznama, druga, v oklepaju, pa zaporedje v spominski knjigi po seznamu v: SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

²⁶ Datumi sprejema so povzeti po objavljenem seznamu članov (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275), razen če je bila ugotovljena napaka. Pri članih brez navedbe datuma je čas sprejema določen glede na zaporedje datiranih vpisov.

²⁷ Miha PREINFALK, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 16. stoletje. 1: Od Barbov do Zetschkerjev*, Ljubljana 2016 (Blagoslovljeni in prekleti, 5), str. 148.

²⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 162–163. Krstna knjiga župnije Šentjerneje iz tega časa je izgubljena.

²⁹ Po kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je bil leta 1698 vpisan na poetiki, leta 1699 pa na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 436, 439).

³⁰ Prim. Johann ANDRITSCH, *Die Matrikeln der Universität Graz. 3: 1663–1710*, Graz 1987.

³¹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 156, 163.

³² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 68r.

Ostajal je tipičen podeželski plemič, ki živi daleč od deželne prestolnice in ne posega po javnih funkcijah. Tako ni postal niti prisednik kranjskega ogradnega sodišča.³³ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je suhoparno naveden samo kot gospod na Strugi in Starem Gutenbergu.³⁴ V skoraj štiridesetih letih zakonskega življenja tudi ni dobil otrok, čeprav je svoj zakon v oporoki opisal kot harmoničen in složen.³⁵ Umrli je v 58. letu 3. septembra 1741 in bil pokopan v frančiškanskem samostanu v Novem mestu.³⁶ Čeprav je iz dedovanja izključil sorodnike, je vdova leta 1743 prepustila Strugo sinu njegovega bratranca Karlu Ignacu baronu Juriču iz druge, radeljske rodbinske veje,³⁷ ki je bil od leta 1747 tudi sam član Dizmove bratovščine.³⁸

Št. 2 (99)

Rasp, Janez Adam, grof (1684/85–1748), sprejet 2. oktobra 1719 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča, stanovski poverjenik.

Izviral je iz ene starejših plemiških rodbin na Kranjskem, ki je imela kranjsko deželanstvo od začetka 16. stoletja, njena prva posest v deželi pa je bil Osterberg, po katerem sta se imenovali dve glavni rodbinski liniji.³⁹ Janez Adam, sin Janeza Ludvika in Terezije, rojene (Peer) pl. Pernburg, je pripadal krumperški veji Rasprov, katere začetnik je bil njegov oče, gospodar Krumperka, ki je neupravičeno uporabljal baronski naslov in z vztrajnostjo leta 1708 dosegel pri cesarju nič manj kot povzdignitev v grofovski stan.⁴⁰ Otroci so se mu rojevali v Ljubljani in na Krumperku, ravno za drugorojenega Janeza Adama, čigar rojstvo gre postavljati v leto 1684 ali 1685, pa ne vemo, ali je bil rojen kje drugje ali je vpis njegovega krsta v ljubljanski oziroma dobski krstni matici pomotoma izostal.⁴¹ Šolal se je na ljubljanski jezuitski gimnaziji, ki jo je zaključil leta 1700⁴² in šolanje nadaljeval na višjih jezuitskih študijih v Gradcu, kjer ga leta 1702 najdemo na logiki.⁴³ Pri dobrih tridesetih letih je leta 1715 iz očetovih rok prevzel gospodstvo Krumperk⁴⁴ in se 15. maja istega leta poročil v Kamniku z Marijo Ano Fürnpfeil pl. Pfeilheimb iz družine leta 1635 poplemenitenega škofjeloškega gosposčinskega upravitelja. Nevestina mati je izvirala iz starološke veje Rasprov, tako da sta

³³ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

³⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 138, 139.

³⁵ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 156.

³⁶ Njegove smrti ni v mrliških maticah župnij Šentjernej in Novo mesto Kapitelj, ampak je znana samo iz sekundarnih virov (Boris GOLEC, *Valvasorji. Med vzponom, Slavo in zatonom*, Ljubljana 2015 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 11), str. 377, op. 1621). O pokopu: GOLEC 2015 (op. 36), str. 378. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 163. Ohranjena je njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-I-11, 9. 8. 1741).

³⁷ GOLEC 2015 (op. 36), str. 377; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 156.

³⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 272, 273.

³⁹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 195–198.

⁴⁰ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 205–206. Prim. Boris GOLEC, *Valvasorjev izvor, družina in mladost – stare neznanke v novi luči* (2. del), *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 61/2, 2013, str. 258.

⁴¹ GOLEC 2013 (op. 40), str. 207, 220.

⁴² Leta 1699 ga najdemo v petem, poetičnem razredu, leta 1700 pa je v kongregacijski knjigi navedeno, da lanski petošolci obiskujejo šesti, retorični razred (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 439, 445).

⁴³ ANDRITSCH 1987 (op. 30), str. 167.

⁴⁴ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 207. V kranjski imenjski knjigi je bil prenos lastništva vknjižen šele leta 1724 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 147v).

se s to poroko spet združili obe Raspovi rodbinski liniji.⁴⁵ Zakonca sta imela trinajst otrok, večino-
ma rojenih v Ljubljani in deloma na Krumperku.⁴⁶

V javnem življenju je bil grof Janez Adam manj opažen od svojega prodornega očeta. 29. mar-
ca 1718 so ga sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča,⁴⁷ nekaj časa pa je bil tudi stano-
vski poverjenik.⁴⁸ Umril je 10. marca 1748 v Ljubljani, kjer so ga pokopali v avguštinskem samosta-
nu (eremitov);⁴⁹ po mrliški matici mu je bilo 64 let.⁵⁰ Med slikami v njegovi zapuščini na
Krumperku je z njegovim naročništvom mogoče posredno povezati portret (*contrafé*) grofovske
rodbine Rasp.⁵¹

Istega leta kot Janez Adam je vstopil v Dizmovo bratovščino njegov daljni sorodnik duhovnik
Maksimilijan Leopold pl. Rasp, za njim pa je bil član tudi sin Janez Nepomuk (član še 1801).⁵²

Št. 3 (100)

Werthenthal, Sigfrid Bonaventura, pl. (1687–1738), sprejet 9. oktobra 1719 – stanovski cestni nad-
zornik, deželni vojni komisar na Gorenjskem, gradiščan na ljubljanskem gradu.

O njem je znanega malo, še posebej ker rodbina najbrž ni izhajala s Kranjskega in v deželi tudi
ni pognala korenin. Njegovo rojstvo je bilo mogoče izslediti s pomočjo podatka v mrliški matici, da
mu je bilo ob smrti 51 let,⁵³ in podatka o službovanju njegovega očeta v Gradcu (1691).⁵⁴ Krščen je
bil 19. julija 1687 kot sin Janeza Jurija (Johanna Georga) Werthenthala, dvornega mojstra kneza
Eggenberga in cesarskega tajnega svetnika, ter Marije Magdalene.⁵⁵ Oče je kot cesarski tajni svetnik
dobil plemiški naslov 15. aprila 1692,⁵⁶ ko je bilo Sigfridu Bonaventuri pet let. Deset let prej, leta
1682, se je staršema v Ljubljani rodila hči.⁵⁷ Kljub vmesnemu službovanju v Gradcu je oče ostal

⁴⁵ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 207, 220. O Fürnpfeilich pl. Pfeilheimbih gl. Karl Friedrich von FRANK, *Standes-
erhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich öster-
reichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 2: F–J*, Senftenegg
1970, str. 53; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 96–108.

⁴⁶ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 220–221.

⁴⁷ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

⁴⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 208.

⁴⁹ Navedbe avguštincev v mrliških matičnih knjigah se praviloma nanašajo na starejši eremitski, ne na diskalceatski
samostan s cerkvijo. Gre za današnjo frančiškansko cerkev in samostan na Prešernovem trgu. Kadar je šlo za
samostan diskalceatov, bosonogih avguštincev na Ajdovščini, je to v viru praviloma izrecno poudarjeno.

⁵⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 101. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str.
220. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Ljubljani in na Krumperku (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih
inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 98, fasc. XXXXI, R-81, 26. 4. 1748, 28. 4. 1748).

⁵¹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 98, fasc. XXXXI, R-81, 28. 4.
1748, pag. 26.

⁵² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: PREIN-
FALK 2016 (op. 27), str. 322–323.

⁵³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 17.

⁵⁴ Ludwig SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, *Der Adel in den Matriken der Stadt Graz*, Graz 1909, str. 90.

⁵⁵ Diözesanarchiv Graz-Seckau (DAG), Altmatriken, Graz Hl. Blut, Taufbuch X, 1682–1694, pag. 502.

⁵⁶ Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen
Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-
-Lexikon« 1823–1918. 5: Si–Z*, Senftenegg 1974, str. 207.

⁵⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 137.

povezan s Kranjsko in leta 1690 dobil kranjsko deželanstvo.⁵⁸ Naslednje leto se je zakoncema rodila hči, in sicer v Gradcu, kjer je oče, tedaj že poplemeniten, še vedno služboval kot dvorni mojster knezov Eggenbergov,⁵⁹ najmlajši sin pa je bil leta 1695 spet rojen v Ljubljani.⁶⁰ Oče Janez Jurij je umrl v kranjski prestolnici kot stanovski nastanitveni (kvartirni) mojster leta 1714, eno leto pred ženo.⁶¹ Rodbina v deželi sicer ni imela zemljiške posesti ne v tej generaciji ne v naslednji.⁶²

Sigfrid Bonaventura se po vsem sodeč vsaj v višjih razredih gimnazije ni šolal ne pri ljubljanskih ne pri graških jezuitih, pogrešamo pa ga tudi med dunajskimi študenti.⁶³ V kranjski prestolnici ga srečamo že kot družinskega očeta. Leta 1715 se mu je rodil sin v zakonu s Frančiško Terezijo, rojeno baronico Verguz,⁶⁴ ki je izhajala iz zelo podobnega družinskega okolja, iz leta 1698 pobaronjene rodbine vojaškega uslužbenca (*Mustermeister*) v Hrvaški in Morski krajini.⁶⁵ Zakonca se nista poročila v Ljubljani in se jima tu ni rodil noben drug otrok.⁶⁶

V spominsko knjigo Dizmove bratovščine se je pl. Werthenthal ob sprejemu leta 1719 lastno-ročno vpisal kot stanovski nastanitveni (kvartirni) mojster in deželni vojaški vicekomisar za Gorenjsko.⁶⁷ Umrl je pri 51 letih 19. marca 1738 in bil pokopan pri ljubljanskih frančiškanih.⁶⁸ V zapuščinskem inventarju je naveden kot stanovski cestni nadzornik, deželni vojni komisar na Gorenjskem in gradiščan na ljubljanskem gradu.⁶⁹

1. Valentin Metzinger: portret Maksimilijana Leopolda pl. Raspa, okoli 1739, župnijski urad Šmartno v Tuhinju

⁵⁸ Ludwig SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, *Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain*, Görz 1905, str. 501.

⁵⁹ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1909 (op. 54), str. 90.

⁶⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 76. Očetovo ime je v krstni matici pomotoma navedeno kot Ferdinand.

⁶¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1658–1735, pag. 214, 227. Očetov poklic je razviden iz zapuščinskega inventarja (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 124, fasc. L, W-brez št., 10. 10. 1714).

⁶² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁶³ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; ANDRITSCH 1987 (op. 30); Kurt MÜHLBERGER, Walter SCHUSTER, *Die Matrikel der Universität Wien. 6: 1689/90–1714/15*, Wien-Köln-Weimar 1993; Kurt MÜHLBERGER, *Die Matrikel der Universität Wien. 7: 1715/16–1745/46*, Wien-München 2011.

⁶⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 150.

⁶⁵ FRANK 1974 (op. 56), str. 153.

⁶⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, Ind R 1692–1740.

⁶⁷ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 138, 139.

⁶⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 17. Frančiškanski samostan s cerkvijo je stal na današnjem Vodnikovem trgu.

⁶⁹ Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-W-45, 10. 3.

Št. 4 (101)

Rasp, Maks (Maksimilijan) Leopold, pl. (1673–1742),⁷⁰ sprejet 14. novembra 1719 – duhovnik, doktor teologije, župnik v Kamniku (sl. 1).

Izhajal je iz starološke veje Rasprov in bil verjetno njen zadnji moški potomec.⁷¹ Rodil se je v Škofji Loki, kjer so ga krstili 19. novembra 1673⁷² kot sina izobraženega očeta Janeza Jurija pl. Raspa, ki ni bil več graščak, a je imel na Loškem še vedno kar nekaj posesti, in Marije Lucije, rojene Kunst, hčere ljubljanskega župana.⁷³

Jezuitsko gimnazijo je obiskoval v Ljubljani,⁷⁴ filozofijo v Gradcu,⁷⁵ prejel 19. septembra 1693 nižje kleriške redove v Ljubljani in takoj nato postal gojenec Germanika v Rimu, kar je ostal ves čas študija do leta 1697. V Rimu je prejel tudi mašniško posvečenje, bil imatrikuliran na Sapienzi kot klerik dunajske škofije, doktorat iz teologije pa je dosegel 2. septembra 1697 kot duhovnik oglejske škofije. Naslednji dve leti je z namenom, da si izpopolni izobrazbo, bival na Dunaju in po raznih drugih evropskih mestih. Potem ko se je leta 1699 vrnil na Kranjsko, je naslednje leto dobil mesto župnika v Kamniku, kar je ostal do smrti 42 let pozneje. Večino časa je opravljal tudi službo arhidiakona za Gorenjsko.⁷⁶

Na Kranjskem je bil ves čas med vodilnimi izobraženci in od članov Dizmove bratovščine predzadnji, ki je postal tudi član Akademije operozov (1702). Z vsestransko izobrazbo je združeval solidno umetnostno prizadevanje v smislu visokega baroka, s tem ko je podpiral domače stavbenike, vodilne slikarje in kvalitetne obrtnike kamniških cehov. Znatno premoženje, ki mu je bilo na voljo po izumrli rodbini loških Rasprov, je uporabil za zidavo, predelavo in umetnostno opravo cerkva v Kamniku in okolici. Bil je tudi med prvimi pobudniki in gmotnimi podporniki gradnje nove ljubljanske stolnice. Podobno žilavo delavnost je razvil na področju splošnega izobraževanja. Prosvetno delo je vezal z intenzivno versko vnemo, kjer je bil sam najboljši zgled prizadevnosti in je tako užival veliko spoštovanje. Svojo bogato knjižnico je zapustil kartuziji Bistra, a je slednjič pristala v kostanjeviški cisterci. Na lastno željo so ga pokopali v novozgrajeni župnijski cerkvi na kamniški Šutni, kjer mu je prijatelj grof Sigmund Gallenberg postavil spominsko ploščo z grbom.⁷⁷ Umrl je 12. decembra 1742 v starosti 69 let in bil položen k večnemu počitku dva dni pozneje.⁷⁸ Danes je eden redkih plemičev iz slovenskega prostora, po katerem se imenuje ulica in ki ima doprsni kip, oboje v Kamniku.⁷⁹

1738) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 124, fasc. L, W-93, 24. 3. 1738). Med slikami je popisana tudi neka Almanachova krajinska slika (pag. 39).

⁷⁰ O njem gl. Rudolf ANDREJKA, Maks MIKLAVČIČ, Rasp Maksimilijan Leopold, *Slovenski biografski leksikon*, 3/9, Ljubljana 1960, str. 34–35.

⁷¹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 217–218.

⁷² NŠAL, ŽA Škofja Loka, Matične knjige, R 1663–1683, fol. 101v.

⁷³ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 216–217, 225.

⁷⁴ Kot študent je bil leta 1689 ceremoniar kongregacije Marije Vnebovzete, leta 1690 pa v zadnjem, retoričnem razredu (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 378, 387).

⁷⁵ V graški univerzitetni matriki ga leta 1691 najdemo na logiki (ANDRISCH 1987, str. 121).

⁷⁶ ANDREJKA, MIKLAVČIČ 1960 (op. 70), str. 34.

⁷⁷ ANDREJKA, MIKLAVČIČ 1960 (op. 70), str. 34. O Raspu in novi kamniški župnijski cerkvi: Marko LESAR, *Župnijska cerkev na Šutni v Kamniku. Umetnostna in kulturnozgodovinska predstavitev*, Kamnik 2001, str. 15–37.

⁷⁸ NŠAL, ŽA Kamnik, M 1731–1747, fol. 78r–78v. V mrliški knjigi je daljši pokojnikov biogram. Ohranjena je njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-R-40, 11. 12. 1742).

⁷⁹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 218.

Istega leta kot on je postal član Dizmove bratovščine njegov daljni sorodnik Janez Adam grof Rasp in nato še Janez Nepomuk (član še 1801), sin omenjenega sorodnika.⁸⁰

Št. 5 (102)

Apfaltrer, Janez Sigfrid, baron (1696–1764), sprejet 26. junija 1721 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Janez Sigfrid baron Apfaltrer je izviral iz stare kranjske plemiške rodbine, ki je pridobila baronski naslov leta 1672.⁸¹ Rodil se je v Kamniku, kjer je bil krščen 8. julija 1696 kot Janez Sigfrid Anton, sin Volfganga (Volfa) Herbarda barona Apfaltrerja in Izabele, rojene grofice Barbo pl. Waxenstein.⁸² Leta 1711 ga zasledimo v zadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije, na retoriki.⁸³ Med prisednike kranjskega ograjnega sodišča je bil sprejet 1. julija 1719,⁸⁴ oženil pa se je z Ano Marijo Henriko (Henrieto) grofico Barbo pl. Waxenstein 5. septembra 1722 na gradu Podsreda.⁸⁵ V dvajsetih in tridesetih letih 18. stoletja je živel v Ljubljani, kjer se mu je v zakonu z Barbovo, dedinjo gospostva Podsreda,⁸⁶ rodilo sedem otrok,⁸⁷ trije pa v tridesetih letih v Črnem Potoku.⁸⁸ Zemljiški gospod je postal leta 1722, ko mu je oče izročil gospostvo Črni Potok pri Litiji, kupljeno leta 1704, ter imenje broda čez Savo pri Šentjakobu.⁸⁹ Leta 1738 je za 20.000 goldinarjev kupil gospostvo Kieselstein z istoimenskim dvorcem v Kranju, ki ga je tako kot Črni Potok za njim podedovala vdova Henrieta.⁹⁰ Umrl je star 68 let v Kranju, kjer so ga pokopali 27. oktobra 1764, po oporočni želji pri župnijski cerkvi kraja smrti.⁹¹

⁸⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: PREINFALK 2016 (op. 27), str. 322–323.

⁸¹ Johann Baptist WITTING, *Steiermärkischer Adel*, Neustadt an der Aisch 1979² (= *Die Wappen des Adels in Salzburg, Steiermark und Tirol*; J. Siebmacher's großes Wappenbuch, 28), stp. 65–68; Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. I: A–E*, Senftenegg 1967, str. 26.

⁸² NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1685–1699, fol. 141r.

⁸³ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 530.

⁸⁴ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beißizer).

⁸⁵ Nadškofijski arhiv Maribor (NŠAM), Matične knjige, Podsreda, P 1687–1770, s. p.; Miha PREINFALK, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 17. stoletje. 1: Od Billichgrätzov so Zanettijev*, Ljubljana 2014 (Blagoslovljeni in prekleti, 4), str. 41.

⁸⁶ Franc LAZARINI, *Zgodovina rodbine Lazarini. Kronika, dokumenti, genealogija, komentarji, zgodbe*, Ljubljana 2013, str. 237.

⁸⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 10–12. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 64, 66, 68, 69, 71, 76, 78.

⁸⁸ NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, R 1719–1737, fol. 89r, 98r, 117r. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 331.

⁸⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 124. Kot lastnik tega očetovega imenja se Janez Sigfrid pojavi v kranjski imenjski knjigi leta 1730, prepis nanj pa je bil izveden šele leta 1750 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 127r).

⁹⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 215. V kranjski imenjski knjigi te posesti ni najti (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756)).

⁹¹ NŠAL, ŽA Kranj, Matične knjige, M 1733–1771, pag. 178. Ohranjena sta njegova oporočka, ki sta jo na Kieselsteinu 8. marca 1762 napisala skupaj z ženo Henrieto (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-35, 8. 3. 1762), in inventar zapuščine v Črnem Potoku (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih

Iz rodbine Apfaltrer sta pred njim postala člana Dizmove bratovščine dva barona Apfaltrerja, njegov oče Volf Herbard (1716) in Janez Gotfrid (1718), za njim pa njegova brata Franc Karel (1725) in Sigmund Ferdinand (1725 ali 1726) ter Jožef Leopold (1740), Janez Ignac (1741), Ferdinand (1752), Feliks (član še 1801, naveden brez imena), Vencelj (član še 1801), Anton (član še 1801) in Ernest (član še 1801).⁹²

Št. 6 (103)

Posarelli, Janez Jožef Anton, baron (1679–1726), sprejet 23. oktobra 1721 – zemljiški gospod.

Bil je sin Janeza Herbarda pl. Posarellija in Ane Elizabete, rojene baronice Valvasor, rojen v Ljubljani, kjer so ga krstili 22. marca 1679.⁹³ Njegova rodbina je prišla na Kranjsko konec 16. stoletja, pridobila plemstvo in deželanstvo in imela od leta 1647 v lasti gospostvo Volčji Potok.⁹⁴ Janez Jožef Anton je pri petih letih izgubil očeta, mati pa je zanj in za njegovega brata Bernardina Valerijana 31. maja 1689, ko mu je bilo deset let, izposlovala dedni baronski naslov.⁹⁵ Ni izpričano, a vendarle je precej verjetno, da je obiskoval gimnazijo pri ljubljanskih jezuitih, nato pa je morda odšel na višje študije v Gradec.⁹⁶ Kaže, da ga javno življenje ni posebej zanimalo. Tudi med prisedniki kranjskega ograjnega sodišča ga ne najdemo.⁹⁷

Janez Jožef Anton je postal gospodar Volčjega Potoka leta 1701⁹⁸ in se 2. julija istega leta v Ljubljani poročil z Marijo Terezijo baronico Moscon.⁹⁹ Otroci so se mu najprej rojevali v Ljubljani, nato v Kranju.¹⁰⁰ Umril je pri 47 letih 21. septembra 1726 v dvorcu Jablje v lasti njegove žene, pokopali pa so ga v ljubljanski frančiškanski cerkvi.¹⁰¹

Z naročništvom umetnostnih del je v Posarellijevi zapuščini v Ljubljani mogoče neposredno povezati njegov in ženin portret (*contrafe*), posredno pa portreta »starega gospoda barona

inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-79, 12. 1. 1764).

⁹² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁹³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 25. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 26.

⁹⁴ Johann Baptist WITTING, Beiträge zur Genealogie des krainischen Adels, *Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler«*, n. F. 5, 1895, str. 238–239; SMOLE 1982 (op. 14), str. 536; GOLEC 2015 (op. 36), str. 64–67.

⁹⁵ Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918*. 3: K–N, Senftenegg 1972, str. 100. Boris GOLEC, Valvasorjev izvor, družina in mladost – stare neznanke v novi luči (1. del), *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 61/1, 2013, str. 59.

⁹⁶ Ni ga najti med člani jezuitske kongregacije Marije Vnebovzete (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r) kot tudi ne med alumni in konviktorji (*Ljubljanski klasiki 1563–1965*, Ljubljana 1999). Morda je identičen z baronom Posarellijem, ki je brez osebnega imena leta 1697 naveden med graškimi študenti logike (ANDRITSCH 1987 (op. 30), str. 144).

⁹⁷ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beißizer).

⁹⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 536. Prepis lastništva v imenjski knjigi je sledil leta 1707 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 167r, 167v).

⁹⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, fol. 100v. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 154.

¹⁰⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1750, pag. 194–196; NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1700–1710, fol. 145v–146r; R 1710–1727, fol. 3v, 23v, 49r. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 41, 43, 405.

¹⁰¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1658–1735, pag. 290. O lastništvu Jabelj: SMOLE 1982 (op. 14), str. 196. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 85, fasc. XXXVI, P-94, 23. 11. 1726).

Posarellija« in žene ter sumarno navedenih pet portretov članov Posarellijeve družine.¹⁰²

V Dizmovo bratovščino sta bila za njim sprejeta še Anton Franc Jožef baron Posarelli (1732) in njegov sin Vajkard (član še 1801) iz druge rodbinske veje.¹⁰³

Št. 7 (104)

Prešeren, Janez Krstnik, od 1724 pl. Heldenfeld (1680–1746),¹⁰⁴ sprejet 14. maja 1721 – doktor prava, pisar ograjnega sodišča.

Bil je kmečkega rodu, nečak ljubljanskega prošta Janeza Krstnika Prešerna (1656–1704), prvega predsednika Akademije operozov,¹⁰⁵ rojen v Hrašah staršema Juriju in Mariji Prešeren in krščen 6. julija 1680 v Radovljici.¹⁰⁶ Vseh šest razredov ljubljanske jezuitske gimnazije (1688–1694) je izpričan kot alumen Thalerjeve ustanove za revne študente,¹⁰⁷ v Ljubljani pa je poslušal tudi kazuistiko, in sicer kot Lenkovičev alumen (1697 in 1698).¹⁰⁸ Neznano kje je študiral pravo in najpozneje leta 1715 doktoriral.¹⁰⁹ Stric Janez Jurij Prešeren, od leta 1695 član Dizmove bratovščine,¹¹⁰ sicer pa radovljiški upravitelj, mu je leta 1716 zapustil lepo premoženje, iz katerega so se črpala sredstva za Prešernovo ustanovo (alumnat).¹¹¹ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je Janez Krstnik naveden kot doktor obojega prava in zapriseženi pisar kranjskega ograjnega sodišča.¹¹² Slednje je bil tudi, ko je 10. junija 1724 dobil plemiški naslov »von Heldenfeld«,¹¹³ in morda še ob smrti, glede na to, da je služba navedena tako v njegovem zapuščinskem inventarju¹¹⁴ kot v mrliški matici.¹¹⁵

Nikoli ni postal zemljiški gospod, ampak je premogel samo posestvo v Vodichah in hišo v Ljubljani. Zaradi samovoljnega upravljanja Prešernove ustanove, od katere je imela koristi le njegova družina, je prišel v sodni spor s škofijskim generalnim vikarjem, ki se je končal že po njegovi smrti. Janez Krstnik Prešeren se je poročil dvakrat, prvič 9. maja 1710 z Marijo Elizabeto pl. Schwitzen,

¹⁰² ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 85, fasc. XXXVI, P-94, 23. 11. 1726, pag. 75, 76.

¹⁰³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. Johann Baptist WITTING, Beiträge zur Genealogie des krainischen Adels, *Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler«*, n. F. 4, 1894, str. 239.

¹⁰⁴ O njem gl. Alfonz GSPAN, Prešeren, *Slovenski biografski leksikon*, 2/8, Ljubljana 1952, str. 503–505; Miha PREINFALK, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 18. stoletje. 1: Od Andriollija do Zorna*, Ljubljana 2013 (Blagoslovljeni in prekleti, 3), str. 115–117, 123.

¹⁰⁵ O njem gl. Alfonz GSPAN, Prešeren Janez Krstnik, *Slovenski biografski leksikon*, 2/8, Ljubljana 1952, str. 564–566.

¹⁰⁶ NŠAL, ŽA Radovljica, Matične knjige, R 1680–1689, fol. 5. O sorodstvenih zvezah s proštom Prešernom: GSPAN 1952 (op. 104), str. 503.

¹⁰⁷ *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96), str. 119, 120, 221, 122, 124, 125, 128. Po kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je bil leta 1693 na poetiki, 1694 pa na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 412, 417).

¹⁰⁸ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 433; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96), str. 133.

¹⁰⁹ GSPAN 1952 (op. 104), str. 504.

¹¹⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

¹¹¹ GSPAN 1952 (op. 104), str. 504.

¹¹² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 138, 139.

¹¹³ Karl Friedrich von FRANK, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 4: O–Sh*, Senftenegg 1973, str. 110.

¹¹⁴ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 87, fasc. XXXVI, P-119, 11. 5. 1746, pag. 3.

¹¹⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 82.

vdovo dr. Purgerja, in drugič 25. novembra 1734 v Ljubljani z vdovo Marijo Lavrencijo pl. Schluderbach, rojeno pl. Batai, vdovo po članu Dizmove bratovščine Janezu Jožefu pl. Schluderbachu (gl. št. 21). V prvem zakonu je imel sedem otrok, od katerih sta dva sinova postala odvetnika.¹¹⁶ Umrli je 19. aprila 1746 v 66. letu v Ljubljani in našel zadnje počivališče v avguštinski cerkvi.¹¹⁷

Št. 8 (105)

Ottheim, Janez Jožef, baron (1695–1752), sprejet 16. junija 1721 – zemljiški gospod, vicepredstojnik Dizmove bratovščine.

Izhajal je iz leta 1626 poplemenitene ljubljanske meščanske rodbine Otto pl. Rosenpichl.¹¹⁸ Oče Janez Krištof Otto, prisednik kranjskega ograjnega sodišča, je 17. aprila 1690 prejel dedni baronski naslov »von Ottheim«.¹¹⁹ Janez Jožef se je rodil v Ljubljani kot njegov najmlajši otrok v zakonu z Marijo Frančiško pl. Schlangenburg in bil krščen 5. februarja 1695.¹²⁰ V rodni Ljubljani je končal jezuitsko gimnazijo (1710) in obiskoval višje študije (1711).¹²¹ O njegovem javnem udejstvovanju ni poročil, razen da je bil vicepredstojnik, podpredsednik Dizmove bratovščine.¹²² Kaže, da je živel bolj odmaknjeno življenje, deloma v Ljubljani in deloma na Portnerjevem imenju pri Igu, ki ga je leta 1710 podedoval po očetu.¹²³ Sočasno podedovani urad Matena pri Igu je že leta 1718 prodal.¹²⁴ Ob smrti leta 1752 ni več premozel zemljiške posesti.¹²⁵ Poročen je bil z Marijo Ano Raab pl. Rabenheim.¹²⁶ Umrli je v 58. letu starosti 15. julija 1752 na Igu, pokopali so ga pri ljubljanskih avguštin-
cih.¹²⁷

Člana Dizmove bratovščine sta bila tudi njegov oče Janez Krištof (od 1690) in starejši brat Janez Krištof, ljubljanski kanonik (od 1737).¹²⁸

¹¹⁶ GSPAN 1952 (op. 104), str. 504–505; PREINFALK 2013 (op. 104), str. 117–118, 123. Ne prve ne druge poroke ni v ljubljanski poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1717, P 1718–1745). V njegovem zapuščinskem inventarju sta popisani dve poročni pogodbi, prva sklenjena 9. maja 1710 brez navedbe kraja in druga 18. novembra 1734 v Ljubljani; prva razkriva, čigava vdova je bila nevesta, druga pa nevestin deklinški priimek (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 87, fasc. XXXVI, P-119, 11. 5. 1746, pag. 37, 53).

¹¹⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 82. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, datiran 11. maja 1746 v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 87, fasc. XXXVI, P-119, 11. 5. 1746).

¹¹⁸ Anton KOBLAR, Ljubljančani 17. stoletja, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 10, 1900, str. 214; FRANK 1973 (op. 113), str. 22.

¹¹⁹ FRANK 1973 (op. 113), str. 22.

¹²⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 73.

¹²¹ Leta 1710 ga srečamo na retoriki, 1711 pa na logiki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 513, 519).

¹²² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 142, 143.

¹²³ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 203v.

¹²⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 517r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 283.

¹²⁵ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 78, fasc. XXXIX, O-18, 25. 8. 1752, pag. 4.

¹²⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 78, fasc. XXXIX, O-18, 25. 8. 1752, pag. 3.

¹²⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1635–1770, pag. 144. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, datiran 25. avgusta 1752 v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 78, fasc. XXXIX, O-18, 25. 8. 1752).

¹²⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

Št. 9 (106)

Oblak pl. Wolkensperg, Janez Franc (pogosteje Franc Janez) (1663–1723), sprejet 26. junija 1722 – zemljiški gospod.

Rodil se je 10. januarja 1663 v Škofji Loki še kot neplemič očetu Marku Oblaku, trgovcu in poznejšemu mestnemu sodniku, in materi Katarini, rojeni Skerpin, hčeri mestnega sodnika.¹²⁹ O njegovem šolanju ni podatkov. Če je kdaj obiskoval ljubljansko gimnazijo, ni prišel do zadnjih dveh razredov, ko so študente sprejemali v jezuitsko kongregacijo Marije Vnebovzete.¹³⁰ Ko mu je bilo 25 let, je bil oče 4. julija 1688 povzdignjen v dedni plemiški stan s predikatom »Wolkensperg und Ziegelfest«. Janez Franc se je kmalu zatem, 29. junija 1690, oženil s Škofjeločanko Marijo Terezijo pl. Zanetti, hčerjo priseljenega poplemenitenega italijanskega trgovca, s katero je imel šest otrok. Vse življenje je ostal navezan na rodno Škofjo Loko, v katere predmestju je njegov oče leta 1696 kupil Apfaltrerjev dvorec Puštal, kjer so Oblaki pl. Wolkenspergi gospodarili in živeli vse do začetka 21. stoletja. Po očetu Marku, umrlem leta 1709, je poleg Puštala podedoval gospostvo Poštojna, ki ga je leta 1722 prodal dvorni komori.

Janez Franc je postal član Dizmove bratovščine šele pri 59 letih, sočasno z zetom dr. Janezom Ludvikom pl. Qualizo. Umrli je že čez dobro leto, 16. avgusta 1723 v Puštalu.¹³¹

Oblak pl. Wolkensperg je dal zgraditi cerkev sv. Križa na Hribcu nad Puštalom kot javno zunanjo kapelo, potem ko naj bi dovoljenje zanjo dobil leta 1711 (sl. 2). Pozneje so Wolkenspergi iz škofjeloške župnijske cerkve preselili tja tudi svojo rodbinsko grobnico.¹³²

Pol leta po njegovi smrti je bil v Dizmovo bratovščino sprejet njegov sin Franc Anton (1724).¹³³

2. Frančiškanska rezbarska delavnica: veliki oltar, okoli 1718, Puštal pri Škofji Loki, podružnična cerkev sv. Križa na Hribcu

¹²⁹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 192, 201. V škofjeloških krstnih maticah je ravno v tem času krajša vrzel.

¹³⁰ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r.

¹³¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 195, 200–202. Škofjeloška mrliška matica iz tega časa ni ohranjena. O Zanettijih: PREINFALK 2014 (op. 85), str. 206–210. O posesti: ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 21r (vloženi listi), 547r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 379, 397–398.

¹³² Blaž RESMAN, »Podpisi« svetnih naročnikov na sakralnih umetninah, *Profano v sakralnem. Študije o vizualizaciji posvetnih teženj in motivov v sakralni umetnosti* (ur. Mija Oter Gorenčič), Ljubljana 2019, str. 139.

¹³³ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 146, 147.

Št. 10 (107)

Qualiza, Janez Ludvik, pl. (1684–1738), sprejet 26. junija 1722 – doktor medicine, deželni proto-medik.

Drugače kot njegov tast Janez Franc Oblak pl. Wolkensperg se je Janez Ludvik Qualiza že rodil kot plemič. Njegov ded Nikolaj Qualiza (Hvalica), hišni učitelj knezov Portia in pozneje kranjski deželan, je bil povzdignjen v dedni plemiški stan leta 1642. Oče Janez Pavel, rojeni Ljubljčan (1651–1715), je tako kot pozneje sin postal doktor medicine in deželni protomedik, študiral je v Padovi in se leta 1678 poročil z Ljubljčanko Rozino Wiederkehr pl. Wiederspach. Janez Ludvik je bil rojen v Ljubljani kot njun tretji otrok, krščen 19. avgusta 1684. Družina je živela v leta 1705 kupljeni hiši na Bregu.¹³⁴ V letih 1699 in 1700 najdemo Janeza Ludvika v zadnjih dveh razredih ljubljanske jezuitske gimnazije.¹³⁵ Kje je študiral medicino, ni znano.¹³⁶ Nikoli ni bil zemljiški go-spod, ampak je po materi podedoval samo majhno desetino.¹³⁷

Člani Dizmove bratovščine so postali trije člani družine Qualiza: oče Janez Pavel, njen pod-predsednik, že ob ustanovitvi (1689), brat Jožef Ignac leta 1709, Janez Ludvik pa razmeroma pozno, šele leta 1722 skupaj s tastom Janezom Francem Oblakom pl. Wolkenspergom.¹³⁸ Brata Qualiza sta se oba poročila s sestrama Oblak pl. Wolkensperg iz Škofje Loke. Janez Ludvik se je poročil 4. julija 1720 v Škofji Loki z Marijo Frančiško, s katero ni imel otrok.¹³⁹ Prav tako ni premozel zemljiške posesti.¹⁴⁰ Umrl je 31. julija 1738 v Ljubljani za kapjo, star 54 let, pokopali pa so ga pri avguštincih.¹⁴¹

Št. 11 (108)

Wollwiz, Lovrenc Danijel, pl. (1692–1746), sprejet 27. junija 1722 – deželni svetnik, prisednik ogradnega sodišča.

Rodil se je v ljubljanski meščanski družini Vulovic (Bulovic) očetu Lovrencu in materi Katarini ter bil krščen 13. februarja 1692.¹⁴² Pri njegovih štirih letih je bil oče Lovrenc, adjunkt knjigovodstva kranjskih deželnih stanov, 4. januarja 1696 poplemeniten v pl. Wollwizta.¹⁴³ Leta 1700 je Lovrenc pl. Wollwitz postal tudi član Dizmove bratovščine.¹⁴⁴ Lovrenca Danijela srečujemo v letih od 1707 do 1710 na ljubljanski jezuitski gimnaziji in višjih jezuitskih študijih,¹⁴⁵ 29. marca 1718 pa so ga sprejeli med prisednike kranjskega ogradnega sodišča.¹⁴⁶ Najpozneje leta 1716 se je poročil s

¹³⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 279; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 116–120.

¹³⁵ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 439, 443.

¹³⁶ V dunajskih univerzitetnih matrikah njegovega imena ne najdemo (MÜHLBERGER, SCHUSTER 1993 (op. 63); MÜHLBERGER 2011 (op. 63)).

¹³⁷ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 291, 23 (vlozeni listi).

¹³⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹³⁹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 116–120. V škofjeloški poročni matici manjka list z vpisom njune poroke (NŠAL, ŽA Škofja Loka, Matične knjige, P 1683–1736).

¹⁴⁰ Prim. ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756); SMOLE 1982 (op. 14).

¹⁴¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 21. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 120.

¹⁴² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1686–1692, pag. 174.

¹⁴³ ARS, AS 1064, Zbirka plemiških diplom, št. 9, Wallwiz, 4. 1. 1696. Prim. FRANK 1967 (op. 81), str. 142.

¹⁴⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 170, 171.

¹⁴⁵ Leta 1707 je bil vpisan na retoriki, 1708 na logiki, 1709 na fiziki in 1710 na metafiziki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 480, 490, 503, 512).

¹⁴⁶ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beißizer).

3. Grad Strmol,
veduta v Valvasorjevi
Topografiji Kranjske

Suzano Felicito pl. Schmidthoffen iz dve generaciji prej (1667) poplemenitene družine,¹⁴⁷ s katero je imel osem v Ljubljani rojenih otrok.¹⁴⁸ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot deželni svetnik cesarskega veličanstva in prisednik obeh pravnih ograjnega sodišča.¹⁴⁹ Wollwitzeva rodbinska posest je bilo sicer gospostvo Strmol pri Cerkljah na Gorenjskem, ki ga je na podlagi izterjave leta 1702 pridobil oče Lovrenc, preden je naslednje leto kupil še mengeški Novi grad. Lovrenc Danijel je oboje podedoval leta 1714 in obdržal do smrti.¹⁵⁰ Prehodno sta bila v njegovih rokah tudi dvorca Hotemež in Selo pri Radečah, ki ju je podedoval po Mariji Ani pl. Čečker in ju leta 1745 prodal.¹⁵¹ Umrli je za kapjo 5. junija 1746 v svojem dvorcu Strmol (sl. 3), star 54 let. Ob smrti je označen kot prisednik ograjnega sodišča in (stanovski) nadzornik cest.¹⁵²

Iz rodbine Wollwitz je bil član Dizmove bratovščine tudi njegov brat Franc Anton (od 1731).¹⁵³

Št. 12 (109)

Erberg, Volf Adam, baron (1693–1754),¹⁵⁴ sprejet 30. avgusta 1723 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, okrožni glavar v Novem mestu.

Izviral je iz kranjske mitničarske rodbine, katere dve veji sta bili poplemeniteni v letih 1665 in 1668.¹⁵⁵ Rodil se je Janezu Adamu pl. Erbergu in Ani Uršuli, rojeni Pettenegg, v Kočevju, kjer so ga 21.

¹⁴⁷ FRANK 1972 (op. 95), str. 23. Poroke ni v ljubljanski poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718).

¹⁴⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 28–37; Ind R 1741–1791, pag. 19. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 58, 61, 63, 68, 74, 80.

¹⁴⁹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 132, 143. O Schmidthoffnih gl. FRANK 1972 (op. 95), str. 23.

¹⁵⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 290, 468. V kranjski imenjski knjigi je bilo to ime preneseno na Lovrenca Danijela leta 1724 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 16r (vlozeni listi)).

¹⁵¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 185, 433.

¹⁵² NŠAL, ŽA Cerklje na Gorenjskem, Matične knjige, M 1702–1759, s. p., 5. 6. 1746. Ohranjen je njegov zapuščinski inventar s popisom zapuščine v Ljubljani in na Strmolu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 125, fasc. LI, W-101, 7. 7. 1746, 18. 7. 1746).

¹⁵³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹⁵⁴ O njem: Joža GLONAR, Erberg, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 160.

¹⁵⁵ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 39, 44. Prim. Ema UMEK, *Erbergi in dolski arhiv*, Ljubljana 1991–1992 (Publikacije

decembra 1693 krstili kot Adama Volfganga.¹⁵⁶ Oče Janez Adam, doktor prava in od leta 1698 višji prejemnik naklade v Ljubljani, je imel tam samo hišo, a so ga leta 1700 vseeno sprejeli med kranjske deželane. Ko pa sta z bratom Janezom Danijelom leta 1711 postala lastnika vsak polovice gospostva Trzič, sta 16. junija 1714 dobila dedni baronski naslov.¹⁵⁷ Janez Danijel, stric Volfa Adama, je v deželi opravljal pomembne funkcije in bil med drugim drugi predsednik Dizmove bratovščine.¹⁵⁸

Volf Adam je v Ljubljani končal jezuitsko gimnazijo (1708) in višje študije (1711),¹⁵⁹ študiral pa naj bi tudi v Salzburgu.¹⁶⁰ Zatem je nekaj časa kot spremljevalec grofa Jožefa Lotarja Königsecka potoval po Franciji.¹⁶¹ 29. marca 1718 so ga sprejeli med prisednike kranjskega ogradnega sodišča.¹⁶² Poročil se je 20. julija 1724 v Ljubljani z Marijo Ano Cecilijo grofico Engelshaus, rojeno Ljubljančanko, hčerjo grofa Janeza Erazma, s katero nista imela otrok.¹⁶³ Za očetom je leta 1744 prevzel manjšo posest Stara Loka, ki jo je ta kupil leta 1706.¹⁶⁴

Ob ustanovitvi političnih okrožij leta 1748 je Volf Adam pri 55 letih postal prvi okrožni glavar za Dolenjsko v Novem mestu. F. A. Breckerfeld zanj pravi, da je bil ponosen in silovit mož, vendar ne posebno vnet za delo.¹⁶⁵ Umrl je v začetku maja 1754, star 61 let, in bil 7. maja pokopan v novomeški frančiškanski cerkvi.¹⁶⁶ Njegov dedič je postal brat Anton Gotard, novomeški prošt in prav tako član Dizmove bratovščine, ki je umrl leta 1755 (gl. št. 33). Istega leta so Staro Loko prodali na dražbi.¹⁶⁷

Od slik v zapuščinskem inventarju je z njegovim naročništvom mogoče povezati štiri potrtrete (dva njegova in dva ženina), popisane v Ljubljani.¹⁶⁸

Poleg Volfa Adama so postali člani Dizmove bratovščine naslednji Erbergi: stric Franc Jakob pl. Erberg (1689), njen prvi podpredsednik, stric Janez Danijel (1689), njen drugi predsednik, oče Janez Adam (1700), bratranec Franc Mihael (1709), brat baron Anton Gotard (1734), bratranec baron Janez Benjamin (1736), mrzli nečak baron Volf Danijel (1761) in baron Jožef (Kalasanc), sin slednjega (član še 1801).¹⁶⁹

Arhiva Republike Slovenije. Inventarji. Graščinski arhivi, 5), str. 13.

¹⁵⁶ NŠAL, ŽA Kočevje, Matične knjige, R 1683–1695, fol. 146. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54.

¹⁵⁷ FRANK 1967 (op. 81), str. 280; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 39, 43. Prim. UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 13. O posesti: SMOLE 1982 (op. 14), str. 505.

¹⁵⁸ UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 14. Prim. *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 32–35.

¹⁵⁹ Leta 1707 je bil vpisan na poetiko, 1708 na retoriko, 1710 na fiziko in 1711 na metafiziko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, str. 480, 492, 512, 519).

¹⁶⁰ GLONAR 1925 (op. 154).

¹⁶¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 45.

¹⁶² ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beyßizer).

¹⁶³ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54. Znan je datum v Ljubljani sklenjene poročne pogodbe, poroke pa v ljubljanski poročni matici ni (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745).

¹⁶⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 206. Majda Smole je očeta in sina združila v Volfa Adama (SMOLE 1982 (op. 14), str. 458).

¹⁶⁵ Ivan VRHOVEC, *Zgodovina Novega mesta*, Ljubljana 1891, str. 125.

¹⁶⁶ V novomeški mrliški matici je 7. maj 1754 naveden kot datum pokopa, ne smrti (Kapiteljski arhiv Novo mesto (KANM), Novo mesto Kapitelj, Matične knjige, M 1752–1769, fol. 8). Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Novem mestu in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-34, 15. 5. 1754, 1. 7. 1754).

¹⁶⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 458.

¹⁶⁸ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-34, 1. 7. 1754, pag. 48, 52).

¹⁶⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

Št. 13 (110)

Siberau, Wolfgang Andrej Konrad, pl. (1688–1766), sprejet 9. januarja 1724 – deželni svetnik.

Rodil se je očetu Juriju Marku Siberju in materi Mariji Ani, rojeni Boltar, v Ljubljani, kjer so ga krstili 16. novembra 1688.¹⁷⁰ Oče Jurij Marko je bil povzdignjen v pl. Siberaua (von Syberau) 25. avgusta 1674 kot sodni sel na Kranjskem.¹⁷¹ Wolfgang Andrej je v Ljubljani končal jezuitsko gimnazijo (1705) in višje študije (1708).¹⁷² V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot deželni svetnik cesarskega veličanstva.¹⁷³ Poročil se je najpozneje leta 1722 z Marijo Terezijo Jožefo Grössing, ki mu je v njegovem rodnem mestu rodila šest otrok.¹⁷⁴ Očitno ni nikoli postal zemljiški gospod,¹⁷⁵ ampak je ostal mestni plemič. Umrl je 31. maja 1766 v Ljubljani, star 78 let, in bil pokopan v avguštinski cerkvi.¹⁷⁶

V njegovi zapuščini je od slik mogoče povezati z naročništvom umetnostnih del njegov portret v pozlačenem okvirju.¹⁷⁷

Št. 14 (111)

Wolkensperg, Franc Anton, pl., od 1753 baron (1700–1764), sprejet 15. januarja 1724 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Franc Anton (Oblak) pl. Wolkensperg se je rodil 14. januarja 1700 v Škofji Loki, in sicer v mestu, ne v družinskem dvorcu Puštal, ter bil naslednji dan krščen kot sin Janeza Franca Oblaka pl. Wolkensperga in Marije Terezije, rojene pl. Zanetti.¹⁷⁸ Jezuitsko gimnazijo in višje študije je obiskoval v Ljubljani,¹⁷⁹ preden je pri 22 letih 12. januarja 1722 postal prisednik kranjskega ograjnega

¹⁷⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1686–1692, pag. 71. O materinem dekliškem priimku KOBLAR 1900 (op. 118), str. 228.

¹⁷¹ FRANK 1974 (op. 56), str. 82.

¹⁷² Leta 1705 je bil vpisan na poetiki kot Wolfgang Konrad, 1706 na retoriki kot Wolfgang, 1707 na logiki kot Wolfgang Konrad, 1707 na fiziki kot Wolfgang in 1708 na metafiziki kot Andrej Syberau (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 454, 466, 470, 479, 491).

¹⁷³ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 142, 143.

¹⁷⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 265, 268, 271, 274, 276; ŽA Ljubljana Sv. Peter, Matične knjige, Ind R 1721–1746, fol. 77v. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 66, 69, 72, 73, 256.

¹⁷⁵ Prim. ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756). V njegovem zapuščinskem inventarju je popisan le ženin vinograd na Vipavskem (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXIV, S-184, l. 9. 1766, pag. 102). Tudi njegov oče je premogel samo majhno desetino (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 4 (vloženi listi)), mati pa t. i. Siberjevo pristavo pri samostanu bosonogih avguštincev (SMOLE 1982 (op. 14), str. 476).

¹⁷⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 278. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, popisane v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXIV, S-184, l. 9. 1766).

¹⁷⁷ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXIV, S-184, l. 9. 1766, pag. 16.

¹⁷⁸ NŠAL, ŽA Škofja Loka, Matične knjige, R 1688–1703, fol. 163v. Datum rojstva po: PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202.

¹⁷⁹ Leta 1715 ga najdemo na poetiki, 1716 na retoriki, 1717 na logiki, 1718 na fiziki, na metafiziki pa ne več (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 548, 550, 553, 558). V graški matriki ga ni (Johann ANDRITSCH, *Die Matrikeln der Universität Graz. 4: 1711–1765*, Graz 2002).

sodišča.¹⁸⁰ Po očetovi smrti je leta 1723 podedoval dvorec Puštal,¹⁸¹ nato pa precej povečal svojo zemljiško posest. Najprej je leta 1728 od grofa Lamberga prejel v fevd gospostvo Lebek s pridruženimi Ponovičami pri Litiji, ki ju je leta 1744 prodal bratu Janezu Antonu,¹⁸² od istega pa leta 1755 kupil bližnji dvorec Ribče¹⁸³ in sklenil kupno pogodbo za Kališe pri Selcih.¹⁸⁴

Poročil se je dvakrat, prvič 5. junija 1724 v Ljubljani z Marijo Suzano Schweiger pl. Lerchenfeld, in drugič 10. novembra 1753 v Škofji Loki z Marijo Rozalijo Kajdaš, prav tako doma iz Puštala. V obeh zakonih skupaj je imel štiri otroke, od tega v prvem zakonu samo sina naslednika.¹⁸⁵

Razširitev rodbinske posesti v Zasavje je bila eden od razlogov, da je Franc Anton zaprosil za baronski naslov in ga 14. avgusta 1753 tudi dobil.¹⁸⁶ Manj uspešen je bil pri gospodarjenju s puštalskim gospostvom, ki je zato leta 1756 prešlo pod sekvester ter bilo tedaj v celoti popisano in ocenjeno. Dolgove mu je zaradi številnih kupčij zapustil pokojni oče Janez Franc. Očitno je bil sekverster začasen, saj je Puštal ostal v njegovi in rodbinski lasti.¹⁸⁷ Baron Franc Anton je umrl 9. januarja 1764 v Puštalu, star 64 let.¹⁸⁸

Od slik v zapuščini je z njegovim naročništvom pogojno mogoče povezati štiri družinske slike,¹⁸⁹ kolikor jih niso naročili že njegovi predhodniki.

V Dizmovo bratovščino je bil leta 1722 sprejet njegov oče Janez Franc, med letoma 1742 in 1747 pa še mlajši brat Janez Anton.¹⁹⁰

Št. 15 (112)

Apfaltrer, Franc Karel, baron (1703–1761/62), sprejet 29. oktobra 1725 – zemljiški gospod.

Franc Karel baron Apfaltrer se je rodil v stari kranjski plemiški rodbini, ki se je od leta 1672 ponašala z baronskim naslovom.¹⁹¹ Bil je mlajši sin Volfa Herbarda barona Apfaltrerja, od leta 1716

¹⁸⁰ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Bejšizer).

¹⁸¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 399.

¹⁸² Prenos lastništva z grofa Ursini-Blagaja ima v kranjski imenjski knjigi letnico 1732 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 21 (vlozeni listi)). Po Majdi Smole naj bi Lebek s Ponovičami prodal bratu šele leta 1755 (SMOLE 1982 (op. 14) str. 255, 377), v resnici pa je šlo za leto 1744, o čemer priča kranjska imenjska knjiga (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 21 (vlozeni listi)). Obenem je bratu prodal še neko majhno imenje, ki je bilo prej del gospostva Svibno (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 549r).

¹⁸³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 420.

¹⁸⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 208.

¹⁸⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 98; ŽA Škofja Loka, Matične knjige, P 1736–1771, pag. 133; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202. Miha Preinfalk navaja v drugem zakonu tri otroke (PREINFALK 2014 (op. 85), str. 204), vendar v škofjeloški krstni matici najdemo samo hčer Franciško Ksaverijo Rozalijo, rojeno 27. novembra 1754 (NŠAL, ŽA Škofja Loka, R 1748–1758, pag. 241).

¹⁸⁶ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 192, 196–197.

¹⁸⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 197.

¹⁸⁸ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202. Škofjeloška mrliška matica iz tega časa je izgubljena. Wolkenpergova zapuščina v Puštalu je bila popisana trikrat: 16. avgusta 1756, 9. februarja 1764 in 9. februarja 1769 (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 126, fasc. LI, W-118).

¹⁸⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 126, fasc. LI, W-118, 16. 8. 1756, pag. 22.

¹⁹⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹⁹¹ FRANK 1967 (op. 81), str. 26; WITTING 1979 (op. 81), stp. 65–68.

člana Dizmove bratovščine,¹⁹² in Ane Izabele, rojene grofice Barbo. Iz neznanega razloga se je rodil v dvorcu Dragomelj ob Pšati in bil krščen v Mengšu 9. avgusta 1703.¹⁹³ Morda je bil dvorec tedaj v rokah njegovih staršev, medtem ko je rodbina njegove matere gospostvo Dragomelj nekaj let prej prodala.¹⁹⁴ Leta 1704 je oče kupil dvorec Črni Potok pri Litiji¹⁹⁵ in leta 1710 gospostvo Črnelo pri Domžalah, ki ga je Franc Karel podedoval po očetovi smrti leta 1723.¹⁹⁶ Apfaltrerjev rod je sicer od leta 1670, začeni z njegovim dedom Ferdinandom Ernestom, gospodaril na bližnjem Brdu pri Lukovici.¹⁹⁷ Franc Karel je v Ljubljani končal samo šestletno jezuitsko gimnazijo (1719), kot kaže, pa ne tudi višjih študijev.¹⁹⁸ Poročil se je 4. julija 1727 na Ortneku pri Ribnici z Ano Marijo, hčerjo tamkajšnjega graščaka Janeza Jurija Gotfrida grofa Schwaba pl. Lichtenberga,¹⁹⁹ ki mu je na Črnelu rodila ducat otrok.²⁰⁰ Ni znano, da bi se kje posebej udejstvoval in tudi gospodaril ni najbolje. Zaradi zadolženosti je bilo Črnelo namreč leta 1762 prodano na dražbi.²⁰¹ Franc Karel baron Apfaltrer je umrl nekaj mesecev prej, nedolgo pred 6. februarjem 1762, ko so na Črnelu popisali njegovo zapuščino.²⁰²

Iz rodbine Apfaltrer so pred njim postali člani Dizmove bratovščine trije baroni Apfaltrerji, njegov oče Volf Herbard (1716) in Janez Gotfrid (1718) ter brat Janez Sigfrid (1721), za njim pa brat Sigmund Ferdinand (1725 ali 1726), Jožef Leopold (1740), Janez Ignac (1741), Ferdinand (1752), Feliks (član še 1801, naveden brez imena), Vencelj, sin Franca Karla (član še 1801), Anton (član še 1801) in Ernest (član še 1801).²⁰³

Št. 16 (113)

Apfaltrer, Sigmund Ferdinand, baron (1700–1756), sprejet leta 1725 ali 1726 – zemljiški gospod.

Bil je starejši brat Franca Karla in sin Volfa Herbarda barona Apfaltrerja in Ane Izabele, rojene grofice Barbo, rojen 13. in krščen 17. oktobra 1700 v Kamniku.²⁰⁴ Ko je bil star tri leta, je oče leta 1703 po svojem očetu podedoval gospostvo Brdo pri Lukovici,²⁰⁵ leta 1710 pa v bližini kupil Raspova

¹⁹² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

¹⁹³ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, R 1695–1707, fol. 125r. Prim. WITTING 1979 (op. 81), stp. 70.

¹⁹⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 138.

¹⁹⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 124.

¹⁹⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 121.

¹⁹⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 102.

¹⁹⁸ Leta 1718 ga najdemo na poetiki in 1719 na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 560, 574).

¹⁹⁹ WITTING 1979 (op. 81), stp. 69–70. Poroka ni vpisana v ribniško poročno matico (NŠAL, ŽA Ribnica, Matične knjige, P 1717–1740). O grofih Lichtenbergih na Ortneku gl. SMOLE 1982 (op. 14), str. 335.

²⁰⁰ Ivan VRHOVNIK, Plemenitniki v dobovskih farnih maticah, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 9, 1899, str. 81. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 411.

²⁰¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 121.

²⁰² ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. III, A-72, 6. 2. 1762, 30. 6. 1762. Njegova smrt ni vpisana ne v Ljubljani ne v Dobu (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, M 1735–1770; ŽA Dob, Matične knjige, M 1749–1772). Po Wittingu naj bi preminil 4. julija 1762 v Mengšu (WITTING 1979 (op. 81), stp. 69), kar je vsekakor prepozno. V mengeški mrliški matici njegove smrti ni (NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, M 1745–1762).

²⁰³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

²⁰⁴ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1700–1710, fol. 10v. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 405.

²⁰⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 102.

dvorca Češenik in Črnelo.²⁰⁶ Leta 1716 je oče Wolfgang Herbard kot prvi iz Apfaltrerjevega rodu postal član Dizmove bratovščine.²⁰⁷

Sigmund Ferdinand je leta 1717 končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo in nadaljeval študij v Ljubljani vsaj še eno leto na logiki (1719).²⁰⁸ Po leta 1723 umrlem očetu je prevzel gospodstvo Češenik pri Domžalah in ga leta 1737 prodal za 22.000 goldinarjev.²⁰⁹ 25. julija 1724 se je v Dolu pri Ljubljani oženil z Ivano Elizabeto, hčerjo Janeza Adama barona Erberga, člana Dizmove bratovščine od leta 1700,²¹⁰ ki mu je na Črnelem rodila sina, nato pa v Ljubljani še šest otrok.²¹¹ V Dizmovo bratovščino je bil sprejet bodisi sočasno z bratom Francem Karlom bodisi malo za njim, potem ko je malo prej (1723) umrl njun oče Volf Herbard, prav tako njen član (od 1716).²¹² Med prisednike ograjnega sodišča so ga sprejeli razmeroma pozno, šele 17. junija 1733.²¹³ Umrli je 26. maja 1756 v Ljubljani, star 56 let, pokopali pa so ga dva dni pozneje v Marijini cerkvi na Brdu pri Lukovici.²¹⁴

Poleg njega je bilo v Dizmovo bratovščino sprejetih še enajst Apfaltrerjev (gl. pri št. 5).²¹⁵

Št. 17 (114)

Wallensperg, Mihael Jožef, pl. (1695–1769), sprejet 10. januarja 1726 – zemljiški gospod, deželni svetnik, prisednik ograjnega sodišča.

Rodil se je še kot neplemič, kot sin Jožefa Wallicha, doktorja obojega prava, in Marije Ane, ter bil krščen 3. septembra 1695 v Ljubljani.²¹⁶ Oče Mihael Jožef, deželni svetnik na Kranjskem, je 31. avgusta 1699, ko je bilo sinu štiri leta, dobil plemiški naslov »von Wallensperg«.²¹⁷ V drugih virih je oče imenovan Janez Jožef in je kot tak leta 1700 postal tudi član Dizmove bratovščine.²¹⁸ Mihael Jožef je v rodnem mestu končal jezuitsko gimnazijo (1711) in višje študije (1714).²¹⁹ Zanimivo je, da

²⁰⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 114, 120.

²⁰⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 170, 171.

²⁰⁸ Leta 1716 je bil vpisan na poetiki, 1717 na retoriki in 1719 na logiki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 550, 553, 574).

²⁰⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 114. V kranjski imenjski knjigi prenosa tega lastništva ni najti (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks knj. 6 (1662–1756)).

²¹⁰ NŠAL, ŽA Dol pri Ljubljani, Matične knjige, P 1685–1773, fol. 49v. O članstvu Janeza Adama barona Erberga v Dizmovi bratovščini: SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

²¹¹ NŠAL, ŽA Dob, Matične knjige, Ind R 1607–1784, fol. 1v. Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 10–12; VRHOVNIK 1899 (op. 200), str. 80. Leta 1754 je kot vdovec z otroki stanoval v Ljubljani v Gasperinijevi hiši na Bregu (*Ljubljanske družine v 18. stoletju* (ur. Lovro Šturm), Celje-Ljubljana 2018, str. 50).

²¹² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

²¹³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

²¹⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 178; ŽA Dob, Matične knjige, M 1749–1772, fol. 33v. Prim. VRHOVNIK 1899 (op. 200), str. 82. Njegovo in ženino zapuščino so popisali v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. III, A-61, 2. 6. 1756, 3. 9. 1757). Ohranjena je njegova oporočka, napisana v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-26, 22. 5. 1756).

²¹⁵ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

²¹⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 94. Prim. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 235.

²¹⁷ FRANK 1974 (op. 56), str. 182.

²¹⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 101, 111.

²¹⁹ Leta 1711 je bil v razredu retorike, 1712 na logiki in 1714 na metafiziki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 520, 530, 545).

je prisednik ograjnega sodišča postal šele dobri dve desetletji pozneje, 27. januarja 1736.²²⁰ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot deželni svetnik cesarskega veličanstva in prisednik kranjskega ograjnega sodišča.²²¹ Po leta 1725 umrlem očetu je podedoval posest Kompolje pri Muljavi, ki jo je leta 1734 zamenjal s Francem Jakobom pl. Schmidhoffnom za gospostvo Trebnje.²²² Družino si je ustvaril, ko se je ustalil kot zemljiški gospod in se 1. julija 1726 v Ljubljani oženil z Ljubljančanko Elizabeto Cecilijo, hčerjo Jošta Jožefa pl. Kušlana.²²³ Starejši otroci zakoncev Wallensperg so se rodili v Ljubljani, mlajši pa v Trebnjem,²²⁴ kjer je ovdoveli Jožef Mihael tudi umrl, star 74 let. Pokopali so ga 11. oktobra 1769 na pokopališču pri trebanjski župnijski cerkvi.²²⁵ Z naročništvom umetnostnih del je med slikami v njegovi zapuščini v Trebnjem mogoče povezati vsaj nekatere od skupno sedmih sumarno navedenih družinskih portretov.²²⁶

Št. 18 (115)

Gallenfels, Jožef Anton, baron (1697–1729), sprejet 24. avgusta 1726 – nekdanji častnik.

Izviral je iz rodu baronov Gallenfelsov, ustanoviteljev gospostva Golnik,²²⁷ ki so baronski naslov pridobili poldrugo leto pred njegovim rojstvom, 12. decembra 1695.²²⁸ Njegov oče Janez Danijel je bil že druga generacija zakupnikov briksenskega škofijskega gospostva Bled,²²⁹ pozneje kranjski glavni stanovski prejemnik in stanovski poverjenik, poročen z Marijo Agnes pl. Moor.²³⁰ Anton Jožef se je rodil na blejskem gradu in bil krščen 27. maja 1697.²³¹ Ob poroki leta 1726 je sicer naveden kot Ljubljančan.²³² V Ljubljani je končal jezuitsko gimnazijo (1712) in obiskoval prva dva od treh razredov višjih študijev (1713 in 1714),²³³ nato pa najbrž takoj vstopil v vojsko. V kamniški mrliški matici je namreč naveden kot nekdanji stotnik pešpolka grofa Gvida Stahremberga.²³⁴ Komajda mu je še uspelo zasnovati družino z Marijo Regino, hčerjo pokojnega Janeza Ludvika pl. Hohenwarta,

²²⁰ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

²²¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 146, 147.

²²² SMOLE 1982 (op. 14), str. 229, 502. Leta 1727 je s Karlom Jožefom pl. Adlersfeldom sklenil poravnavo za Knežijo pri Litiji (SMOLE 1982 (op. 14), str. 229), vendar ni šlo za lastništvo, ampak za skrbniške zadeve njegovega očeta Janeza Jožefa (Boris GOLEC, Rodbina Graffenweger in njena vloga v življenju Janeza Vajkarda Valvasorja, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 63/2, 2015, str. 266).

²²³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 121. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 99. O Kušlanih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 91–101.

²²⁴ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 69, 421. Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 34–35.

²²⁵ NŠAL, ŽA Trebnje, Matične knjige, M 1753–1769, fol. 89r. Ohranjen je njegov zapuščinski inventar s popisom zapuščine v Trebnjem in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 127, fasc. LI, W-145, 30. 10. 1769, 20. 11. 1769).

²²⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 127, fasc. LI, W-145, 30. 10. 1769, pag. 21.

²²⁷ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 87, Gallenfels; SMOLE 1982 (op. 14), str. 155.

²²⁸ FRANK 1970 (op. 45), str. 66.

²²⁹ Peter RIBNIKAR, *Slovenske podložniške prisege patrimonialnega sodišča Bled*, Ljubljana 1976, str. 13.

²³⁰ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 87, Gallenfels.

²³¹ NŠAL, ŽA Bled, Matične knjige, R 1683–1707, fol. 102v–103r.

²³² NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, P 1712–1744, pag. 99.

²³³ Leta 1711 je bil študent poetike, 1712 retorike, 1713 logike in 1714 fizike (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 520, 530, 539, 545).

²³⁴ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, M 1707–1731, pag. 118.

lastnika posesti Zaprice pri Kamniku, s katero se je poročil 17. junija 1726 v Kamniku.²³⁵ Lastnica Zapric je bila njegova žena,²³⁶ ki mu je rodila dva sinova,²³⁷ že dobra tri leta po poroki pa ovdovela. Jožef Anton je po navedbah v mrliški matični knjigi umrl nenadne smrti »na svoji posesti« Godič pri Kamniku 2. septembra 1729, star 32 let, in bil pokopan v Hohenwartovo grobnico pri oltarju sv. Janeza Krstnika v kamniški župnijski cerkvi.²³⁸

Med slikami, popisanimi v njegovi zapuščini v Ljubljani, je z naročništvom umetnostnih del mogoče povezati samo pokojnikov portret.²³⁹

Član Dizmove bratovščine je bil od leta 1711 njegov oče Janez Danijel, že po njegovi smrti je leta 1732 postal član tudi mlajši brat Andrej Evzebij, kot zadnji pa je izpričan bratov sin Ignac (član še 1801).²⁴⁰

Št. 19 (116)

Valvasor, Franc Adam, baron (ok. 1680–1747), sprejet 23. septembra 1726 – zemljiški gospod.

Rodil se je okoli leta 1680 v očetovem dvorcu Zavrh pri Svibnem kot sin barona Adama Sigfrida in Marije Ane, rojene baronice Moscon. Odraščal je na Mediji, Valvasorjevem matičnem gradu, ki ga je oče leta 1683 zamenjal za Zavrh z drugo rodbinsko vejo.²⁴¹ Na ljubljanski jezuitski gimnaziji ga srečujemo do šestega, zadnjega razreda (1699).²⁴² Po lastnih besedah je končal študij in potovanja. Leta 1707 je postal edini lastnik Medije, potem ko se je 8. junija 1705 prvič oženil, najverjetneje v Motniku, z Regino Frančiško baronico Apfaltrer, hčerjo Jurija Sigmunda barona Apfaltrerja z Motnika in njegove žene Regine Sidonije, rojene pl. Samburg. Močno zadolženi vdovec, gospodar s hipotekami obremenjene Medije, se je vnovič poročil malo po 20. maju 1718, bržčas na Jesenicah, tokrat z Uršulo Frančiško Marijo pl. Segalla. Druga žena mu po pedigreju ni segala niti do kolen, saj se je rodila še kot hči kmečkega svobodnika s Sorškega polja, leta 1705 poplemenitenega Matevža Režena, zato pa je v hišo prinesla odrešilno dediščino, brez katere bi bila Medija za Valvasorje skoraj gotovo izgubljena. Franc Adam je bil pasiven ne le kot gospodar, ampak malo opažen tudi v javnem življenju, saj za razliko od očeta Adama Sigfrida ni nikoli postal prisednik ograjnega sodišča, spodletela pa mu je tudi kandidatura za mesto praporščaka v deželni konjenici (1726). Živel in umrl je na Mediji, kjer so ga 6. julija 1747 pokopali v grajski kapeli, po navedbi v mrliški matici starega 67 let.²⁴³

²³⁵ NŠAL, *ŽA Kamnik, Matične knjige*, P 1712–1744, pag. 99.

²³⁶ ARS, AS 173, *Imenjska knjiga za Kranjsko*, knj. 6 (1662–1756), fol. 104r.

²³⁷ NŠAL, *ŽA Kamnik, Matične knjige*, R 1727–1738, fol. 10v, 39v. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 406.

²³⁸ NŠAL, *ŽA Kamnik, Matične knjige*, M 1707–1731, pag. 117–118. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, popisane na Zapricah in v najeti hiši v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 36, fasc. XVIII, G-83, 30. 9. 1729).

²³⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 36, fasc. XVIII, G-83, 30. 9. 1729, pag. 9.

²⁴⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 142, Gallenfels.

²⁴¹ GOLEC 2015 (op. 36), str. 132–133, 143. Krstna matica župnije Svibno iz tega časa je izgubljena.

²⁴² V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je leta 1698 naveden v petem razredu, na poetiki, naslednje leto pa zajet v sumarni navedbi, da so študenti retorike isti kot prejšnje leto študenti poetike (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 436, 441).

²⁴³ O njem natančno v: GOLEC 2015 (op. 36), str. 143–154, 467 (biogram).

Člani Dizmove bratovščine so bili trije Valvasorji, pred njim Janez Karel (od 1706) in za njim Karel Jožef (od 1740), oba iz druge rodbinske veje.²⁴⁴

Št. 20 (117)

Lichtenberg, Jurij Ludvik, grof (1692–1757), sprejet 20. marca 1727 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Izviral je iz leta 1688 pogrofovljene kranjske rodbine Schwab pl. Lichtenberg, ki je imela na Kranjskem še srednjeveške korenine.²⁴⁵ Bil je sin Jurija Gotfrida grofa Lichtenberga in Marije Elizabete, rojene baronice Engelshaus.²⁴⁶ Glede na podatek iz leta 1712, da je dopolnil dvajset let, je prišel na svet leta 1692,²⁴⁷ roditi pa se je utegnil v dvorcu Koča vas pri Ložu, ki ga je njegov oče kupil s sodeležniki leta 1688 in pozneje postal edini lastnik.²⁴⁸ Jurija Ludvika srečujemo na ljubljanski jezuitski gimnaziji, ki jo je končal leta 1708, višjih študijev pa vsaj v Ljubljani ni nadaljeval.²⁴⁹ Leta 1712 ali kmalu zatem mu je stric Jurij Sigmund prepustil dvorec Tuštanj v Moravški dolini,²⁵⁰ z dedovanjem po očetu je leta 1720 pridobil Semič,²⁵¹ nakar je leta 1728 kupil še gospostvo Črnomelj, in sicer od varuha sirot brata Volfa Danijela, umrlega leta 1723.²⁵² Vse posesti je obdržal do smrti.²⁵³

Že kot tuštanjski graščak se je 5. aprila 1717 oženil z Marijo Ano Karloto grofico Rasp, hčerjo Janeza Ludvika grofa Raspa.²⁵⁴ Zakoncema se je rodilo kar petnajst otrok, in sicer v Ljubljani, na Tuštanju in na Snežniku,²⁵⁵ ki je bil v lasti sirot pokojnega brata Volfa Danijela.²⁵⁶

Grof Jurij Ludvik je dejavneje vstopil v javno življenje, ko so ga 10. julija 1721 sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča.²⁵⁷ Leta 1738 je izpričan kot stanovski glavni prejemnik, nato pa je bil tudi stanovski poverjenik.²⁵⁸ Umrl je skoraj brez dvoma v Črnomlju, in sicer nedolgo pred 3. avgustom 1757, ko je datiran njegov prvi zapuščinski inventar.²⁵⁹ V skladu z zadnjo voljo naj

²⁴⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih razmerjih GOLEC 2015 (op. 36), str. 467, 470–471, 474.

²⁴⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 137; Lidija SLANA, Lichtenbergi na Tuštanju, *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah* (ur. Miha Preinfalk), Ljubljana 2009 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 57/2), str. 171–182.

²⁴⁶ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

²⁴⁷ SLANA 2009 (op. 245), str. 186.

²⁴⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 224. Krstna matica župnije Stari trg pri Ložu iz tega časa je izgubljena.

²⁴⁹ Leta 1707 ga najdemo na poetiki, 1708 pa na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 480, 492).

²⁵⁰ SLANA 2009 (op. 245), str. 186. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 518. V imenjski knjigi so Tuštanj nanj prenesli sočasno s Semičem leta 1722 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 70v).

²⁵¹ SLANA 2009 (op. 245), str. 186. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 436. Gl. tudi prejšnjo opombo.

²⁵² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 70v. Prim. SLANA 2009 (op. 245), str. 186. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 126.

²⁵³ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXIX, L-67, 3. 8. 1757, 5. 8. 1757, 18. 8. 1757, 20. 8. 1757.

²⁵⁴ SLANA 2009 (op. 245), str. 186. Poroča naj bi bila pri Sv. Petru v Ljubljani, vendar v poročno matico šentpeterske župnije ni vpisana (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Peter, P 1715–1745). Nevestin oče je dobil grofovski naslov leta 1708 (FRANK 1973 (op. 113), str. 182).

²⁵⁵ SLANA 2009 (op. 245), str. 186.

²⁵⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 450.

²⁵⁷ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

²⁵⁸ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

²⁵⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXIX, L-67, 3. 8. 1757.

bi ga, če bi umrl v Beli krajini, pokopali v Lichtenbergovi grobnici na gradu Smuk.²⁶⁰

Z grofovimi naročništvom umetnostnih del je pogojno mogoče povezati sedem družinskih portretov, popisanih v njegovi zapuščini na Tuštanju.²⁶¹ Iz njegovega časa je tudi grajska kapela na Tuštanju, posvečena sv. Janezu Nepomuku, s poslikavo iz časa po letu 1729, katere avtorstvo še ni dokončno dognano.²⁶²

Za grofom Jurijem Ludvikom so postali člani Dizmove bratovščine še naslednji Lichtenbergi: njegov mlajši brat Marko Ferdinand (1740), bratranec Franc Karel (1741), nečak Franc Ignac (1759), Jošt Korbinijan (1760), sin Franca Karla, nečak Ludvik, sin Marka Ferdinanda (član še 1801), bratranca Erazem in Janez Nepomuk, vnuka Franca Karla (oba člana še 1801) in Franc Ksaver baron Lichtenberg-Janežič (1800).²⁶³

Št. 21 (118)

Schluderbach, Janez Jožef, pl. (ok. 1685–1729), sprejet 20. marca 1727 – stanovski sodni sel.

O njem je znanega zelo malo. Vsekakor ni bil rojen Ljubljčan²⁶⁴ in najbrž tudi ne Kranjec. Izviral je iz leta 1609 poplemenitene uradniške rodbine Schluderbacher s Tirolskega.²⁶⁵ Tudi sam je bil uradnik, in sicer zapriseženi sodni sel (Weisbote) kranjskih deželnih stanov,²⁶⁶ v Ljubljani pa je njegova navzočnost dokumentirana le dobro desetletje. 10. avgusta 1713 je v Ljubljani sklenil poročno pogodbo z Marijo Lavrencijo pl. Batai,²⁶⁷ katere poreklo ni znano in ki najverjetneje ni bila s Kranjskega.²⁶⁸ V kranjski prestolnici se je zakoncema rodilo osem otrok, zadnji že kot

²⁶⁰ Črnomaljske mrliške matice se začnajo z letom 1758, v semiški, moravški in ljubljanski pa njegove smrti ni (NŠAL, ŽA Semič, Matične knjige, M 1721–1770; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770; ŽA Moravče, Matične knjige, M 1737–1760). Oporoko je sestavil 17. aprila 1748 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-L-22, 17. 4. 1748). Z zadnjo voljo je določil tri mogoče kraje pokopa: če umre v Ljubljani, v tamkajšnji frančiškanski cerkvi; če na Tuštanju, v moravški župnijski cerkvi; če se njegovo življenje izteče na Metliškem (Bela krajina), pa v Lichtenbergovi rodbinski grobnici na gradu Smuk. Po smrti so njegovo zapuščino popisali v Ljubljani, na Tuštanju, v Semiču in Črnomlju (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXIX, L-67, 3. 8. 1757, 5. 8. 1757, 18. 8. 1757, 20. 8. 1757).

²⁶¹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXIX, L-67, 5. 8. 1757, pag. 21.

²⁶² RESMAN 2019 (op. 132), str. 137–138.

²⁶³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. Sorodstvena razmerja gl. v: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5. št. 149, Lichtenberg.

²⁶⁴ Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1653–1692.

²⁶⁵ Frank se sklicuje na izvornik plemiške diplome bratov Schluderbacher v takratnem Državnem arhivu v Ljubljani (FRANK 1973 (op. 113), str. 253). V resnici gre za prepis, izdelan v dunajski dvorni pisarni leta 1724 (ARS, AS 1064, Zbirka plemiških diplom, št. 97) in popisana v zapuščinskem inventarju Janeza Jožefa pl. Schluderbacha (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 101, fasc. XXXXII, S-115, 24. 10. 1729, pag. 16–17).

²⁶⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 101, fasc. XXXXII, S-115, 24. 10. 1729, pag. 1.

²⁶⁷ PREINFALK 2013 (op. 104), str. 123. Poročila se očitno nista v Ljubljani (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718; ŽA Ljubljana Sv. Peter, Ind P 1635–1789). V Schluderbachovem zapuščinskem inventarju je popisana poročna pogodba, datirana 10. avgusta 1713 v Ljubljani in brez navedbe ženinega imena (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 101, fasc. XXXXII, S-115, 24. 10. 1729, pag. 21–22).

²⁶⁸ Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58).

posthumni.²⁶⁹ V kranjsko imenjsko knjigo ni bil z zemljiško posestjo nikoli vpisan ne on ne kdo drug s tem priimkom.²⁷⁰ Preminil je 6. oktobra 1729 v starosti 44 let in bil pokopan v Codellijevo kripto sv. Trojice v ljubljanski stolnici.²⁷¹ Njegova družina je ostala v Ljubljani,²⁷² ne da bi se povzpela med zemljiške gospode.²⁷³ Vdova Marija Lavrencija je 25. novembra 1734 postala druga žena doktorja prava Janeza Krstnika pl. Prešerna,²⁷⁴ od leta 1721 člana Dizmove bratovščine (gl. št. 7). Poznejšega člana bratovščine (od 1754), doktorja prava Krištofa Leopolda Radiča (gl. št. 74), je vzela za moža tudi hči Frančiška Ksaverija.²⁷⁵

Iz Schluderbachovega rodu je izšel še en član Dizmove bratovščine, njegov vnuk, kanonik Bernard (član še 1801).²⁷⁶

Št. 22 (119)

Taufferer, Maksimilijan Anton Ignac, baron (1698–1758), sprejet 28. maja 1727 – zemljiški gospodar, prisednik ograjnega sodišča, stanovski poverjenik, predsednik poverjeniškega urada.

Izviral je iz znane kranjske plemiške rodbine, poplemenitene leta 1585, kmalu zatem, ko se je pojavila na Kranjskem. Baronski naslov s predikatom »zum Weixelbach«, po dvorcu Turn (Novi grad) ali Višnje pri Višnji Gori, je dobila dobrih sto let pozneje, leta 1687.²⁷⁷ Maksimilijan Anton Ignac je bil sin Marka Antona barona Tauffererja (1654–1702), člana Dizmove bratovščine od leta 1702,²⁷⁸ in Eve Elizabete, rojene baronice Apfaltrer. Rodil se je v družinskem dvorcu Turn (Novi grad) pri Višnji Gori, kjer je bil krščen 22. julija 1698.²⁷⁹ Leta 1714 je končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo in tam nadaljeval šolanje na višjih študijih.²⁸⁰ V javno življenje je dejavneje vstopil, ko so ga 10. julija 1721 sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča.²⁸¹ Pozneje je bil stanovski poverjenik in okoli leta 1745 predsednik stanovskega poverjeniškega urada.²⁸²

Poročil se je 25. novembra 1720 v Kamniku z Marijo Katarino Kordulo Fürnpfeil pl. Pfeilheim²⁸³ iz rodbine leta 1635 poplemenitenega škofjeloškega gospoščinskega upravitelja.²⁸⁴ Z

²⁶⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 180, 312, 370–371; R 1722–1731, pag. 33, 127, 179, 236, 314.

²⁷⁰ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

²⁷¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1658–1735, pag. 313. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, popisane v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 101, fasc. XXXXII, S-115, 24. 10. 1729).

²⁷² *Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 45.

²⁷³ Prim. ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756); SMOLE 1982 (op. 14).

²⁷⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 264

²⁷⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 459.

²⁷⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

²⁷⁷ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 228–230.

²⁷⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

²⁷⁹ NŠAL, ŽA Višnja Gora, Matične knjige, R 1691–1716, fol. 49v; Alfonz GSPAN, Taufferer (Taufreter), *Slovenski biografski leksikon*, 4/12, Ljubljana 1980, str. 16; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 250.

²⁸⁰ Leta 1713 je študiral poetiko, 1714 retoriko, 1715 logiko in 1716 fiziko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 540, 545, 547, 550).

²⁸¹ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beißizer).

²⁸² GSPAN 1980 (op. 279), str. 16.

²⁸³ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, P 1712–1744, pag. 63.

²⁸⁴ FRANK 1970 (op. 45), str. 53. O Fürnpfeilih pl. Pfeilheimih gl. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 96–108.

družino je živel na Turnu, kjer se mu je rodilo vseh dvanajst otrok.²⁸⁵ Turn so uradno prepisali nanj leta 1736, potem ko ga je prej v imenu očetovih dedičev (oče je umrl leta 1709) upravljal njegova mati.²⁸⁶ Po leta 1738 umrlem stricu Vidu Jakobu, tudi članu Dizmove bratovščine, je po imenjski knjigi leta 1739 podedoval še dvorec Selo ali Grumlof pri Stični in ga leta 1753 prodal kostanjeviški cisterci, kjer je bil tedaj opat njegov brat, pater Aleksander.²⁸⁷ Manjše Lamberg-Galovo imenje, prav tako prevzeto leta 1736, je leta 1749 prepustil sinu Antonu Inocencu.²⁸⁸ Drugemu sinu Antonu Nepomuku je leta 1748 izročil Turn oziroma Višnje in si leta 1756 kupil dvorec Zgornje Perovo pri Kamniku,²⁸⁹ kjer je nazadnje prebival. Umrl ali pokopan je bil 4. februarja 1758, star 60 let, zadnje počivališče pa je našel v veliki kripti kamniške župnijske cerkve.²⁹⁰ Dedič Zgornjega Perovega je postal sin Anton Nepomuk.²⁹¹

Člani Dizmove bratovščine so bili poleg njega še njegov oče Marko Anton (od 1702), stric Vid Jakob (od 1702), brat Janez Vajkard (od 1740), cistercijan z redovnim imenom pater Aleksander, opat kostanjeviške cisterce, sin Anton Tadej Janez Nepomuk (od 1749) in vnuk, kanonik Janez Nepomuk (član še 1801).²⁹²

Št. 23 (120)

Coppini, Sigmund Jožef, pl. (1685–1740), sprejet 19. februarja 1729 – prisednik ogradnega sodišča, stanovski poverjenik.

Bil je vnuk sredi 17. stoletja iz Italije priseljenega dr. medicine Franca Coppinija, ki je leta 1681 dobil kranjsko deželanstvo.²⁹³ Člana Dizmove bratovščine sta že ob ustanovitvi (1689) postala njegov stric Karel Jožef in oče, zdravnik Janez Andrej Coppini,²⁹⁴ sicer znan kot zbiratelj slik.²⁹⁵ Sigmund Jožef, krščen 3. marca 1685 v Ljubljani, se je rodil v družini zdravnika pl. Coppinija in njegove žene Suzane Leopoldine, rojene pl. Seethal.²⁹⁶ Ljubljansko jezuitsko gimnazijo je končal

²⁸⁵ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 343; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 250–252.

²⁸⁶ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 200v. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 328–329.

²⁸⁷ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 201v; Jože MLINARIČ, *Kostanjeviška opatija. 1234–1786*, Kostanjevica na Krki 1987, str. 456, 458. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 432.

²⁸⁸ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 510r.

²⁸⁹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 240. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 571.

²⁹⁰ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, M 1747–1765, s. p. Po Alfonzu Gspanu naj bi preminil 7. decembra 1758 v Ljubljani (GSPAN 1980 (op. 279), str. 16), a je tega dne tam v resnici preminila njegova žena, prav tako pokopana v Kamniku (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 202). Ohranjena je njegova oporoka, sestavljena v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-T-15, 31. 5. 1754). Tauffererjevo zapuščino so popisali v Zgornjem Perovem in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapušinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 116, fasc. XLVII, T-54, 2. 2. 1758, 3. 3. 1758).

²⁹¹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 240.

²⁹² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. GSPAN 1980 (op. 279).

²⁹³ Ivan PINTAR, Coppini(s) Franc de, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 84. Ni znano, kdaj je bila rodbina povzdignjena v plemiški stan (prim. FRANK 1967 (op. 81)). O Coppinijih gl. tudi KOBLAR 1900 (op. 118), str. 187–188.

²⁹⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

²⁹⁵ O njegovi zbirki slik: Josip MAL, *Sloviti slikarji v Ljubljani, Dom in svet*, 29, 1916, str. 175–179.

²⁹⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 308.

leta 1699.²⁹⁷ Prisednik kranjskega ogradnega sodišča je postal komaj dvajsetleten, 8. junija 1705.²⁹⁸ Izpričan je tudi kot glavni prejemnik kranjskih deželnih stanov in stanovski poverjenik.²⁹⁹ Do zemljiške posesti je prišel z dedovanjem po stricu Karlu Jožefu pl. Coppiniju in njegovi ženi. Leta 1724 je prevzel njun dvorec Lisičje in majhno posest »Fabenbrun«, ki ju je za njim podedoval sin Franc Ksaver.³⁰⁰ Pred letom 1723 se je poročil z neko Marijo Ano Terezijo, ki mu je tega leta v Ljubljani rodila omenjenega edinca.³⁰¹ Umrli je 6. marca 1740 v starosti 55 let in bil pokopan v frančiškanski cerkvi; v mrliški matici je naveden kot stanovski poverjenik.³⁰² Dragoceni umetniški zakladi iz zbirke očeta Janeza Andreja so bili po njegovi smrti prodani.³⁰³

Št. 24 (121)

Vermatti pl. Vermersfeld, Janez Anton (1686–1745), sprejet 19. februarja 1729 – doktor prava, višji tajnik deželnih stanov.

Rodil se je zakoncema Jakobu Vermattiju in Mariji Frančiški v Ljubljani, kjer so ga krstili 1. januarja 1686.³⁰⁴ Oče Jakob je šele slabo leto prej, 5. aprila 1685, skupaj s tremi brati in stricem dobil iz rok knezov Eggenbergov plemiški predikat pl. Vermersfeld.³⁰⁵ Ni znano, kje se je Janez Anton šolal³⁰⁶ in kje je pridobil doktorski naslov.³⁰⁷ Prav tako ne vemo, kdo in od kod je bila njegova žena Marija Terezija, ki mu je od leta 1710 v Ljubljani rojevala otroke.³⁰⁸ V spominsko knjigo Dizmove bratovščine je vpisan kot višji tajnik deželnih stanov (sl. 4).³⁰⁹

Do zemljiške posesti je Vermatti prišel z dedovanjem po leta 1730 umrlem Ferdinandu Ernestu grofu Saurauu, čigar majhno posest Mala Loka pri Ihanu je upravljal že leta 1731, dve leti pozneje pa so jo v imenjski knjigi prenesli nanj kot grofovega glavnega dediča.³¹⁰ Po njegovi smrti je

²⁹⁷ Leta 1698 je v kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete naveden v petem, predzadnjem razredu, naslednje leto pa sumarno zajet v navedbi, da so študenti retorike lanski študenti poetike (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 437, 441).

²⁹⁸ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

²⁹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 257. Kot stanovski poverjenik je naveden tudi v spominski knjigi Dizmove bratovščine (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 152, 153).

³⁰⁰ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 270r, 511r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 257.

³⁰¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 65. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 63.

³⁰² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 29. Ohranila se je njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-C-15, s. d. 1740), medtem ko je inventar zapuščine v Ljubljani trenutno pogrešan (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 15, fasc. 9, C-19, 14. 3. 1740).

³⁰³ MAL 1916 (op. 295), str. 175.

³⁰⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 342.

³⁰⁵ FRANK 1974 (op. 56), str. 154.

³⁰⁶ V ljubljanski kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete ni njegovega imena (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r). Prav tako ne v graški in dunajski matriki (ANDRITSCH 1987 (op. 30); MÜHLBERGER, SCHUSTER 1993 (op. 63)).

³⁰⁷ Kot doktor obojega prava je naveden ob krstu otroka 29. marca 1710 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 321).

³⁰⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 302–303. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 48, 50, 54.

³⁰⁹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 152, 153.

³¹⁰ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 43r, 219r. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 278.

4. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Janeza Antona Vermattija pl. Vermersfelda, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 122

Mala Loka ostala v rodbinski lasti.³¹¹ Janez Anton Vermatti pl. Vermersfeld je umrl v 60. letu 16. septembra 1745 v Ljubljani in bil pokopan v frančiškanski cerkvi; ob smrti je naveden kot tajnik deželnih stanov.³¹²

Št. 25 (122)

Hallerstein, Janez Andrej Ignac, baron (1707–1739), sprejet 19. februarja 1729 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.³¹³

Izviral je iz rodu Hallerjev pl. Hallersteinov, povzdignjenih leta 1656 v baronski stan.³¹⁴ Rodil se je v dvorcu Mengeš na dan krsta 18. decembra 1707 ali malo prej staršema Janezu Ferdinandu baronu Hallersteinu in Mariji Suzani.³¹⁵ Bil je mlajši brat misijonarja in astronoma Avguščina barona Hallersteina (1703–1774).³¹⁶ Šolal se je na ljubljanski jezuitski gimnaziji in na tamkajšnjih višjih študijih³¹⁷ ter bil 12. aprila 1729 sprejet med prisednike kranjskega ogradnega sodišča.³¹⁸ Oženil se je 26. julija 1739 v Polhovem Gradcu z Marijo Ano pl. Qualiza iz Ljubljane, hčerjo svetnika dvorne in deželne pravde Jožefa Ignaca,³¹⁹ člana Dizmove bratovščine od leta 1709,³²⁰ in umrl že 20. decembra istega leta v Mengšu, star 33 let.³²¹ Leta 1737 so mu v imenjski knjigi prepisali v last kot očetovo dediščino menceški dvorec z imenjem, pri čemer je bil tudi bratov zastopnik. Leta 1744 je sledil prepis lastništva na Franca Antona barona Hallersteina,³²² saj Janez Andrej ni zapustil dedičev. Dobil je sicer posthumnega sina, ki pa je umrl star manj kot dve leti.³²³

Št. 26 (123)

Lichtenthurn, Jožef Ksaver, baron (1704–1757), sprejet 8. februarja 1730 – zemljiški gospod.

Izviral je iz rodbine nepojasnjene izvora,³²⁴ ki se je kot baronska pojavila na Kranjskem v drugi polovici 17. stoletja, imela najprej v lasti Turn ob Ljubljani in Gamberk pri Zagorju,³²⁵ med kranjske deželane pa bila sprejeta leta 1710.³²⁶ Jožefa Ksaverja so krstili 24. novembra 1704 v Ljubljani, kjer

³¹¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 278.

³¹² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 77.

³¹³ Po Marijanu Smoliku naj bi bil deželni tajnik (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 273). V bratovščinski spominski knjigi ni o njegovih funkcijah nobenih podatkov (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 152, 153).

³¹⁴ FRANK 1970 (op. 45), str. 158.

³¹⁵ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, R 1695–1707, s. p.

³¹⁶ Joža GLONAR, Hallerstein Avguštin, *Slovenski biografski leksikon*, 1/2, Ljubljana 1926, str. 290.

³¹⁷ Leta 1723 je izpričan v šestem razredu, na retoriki, 1724 pa na logiki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 586, 587, 590, 592).

³¹⁸ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

³¹⁹ NŠAL, ŽA Polhov Gradec, Matične knjige, P 1724–1751, pag. 97. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 120.

³²⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

³²¹ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, M 1734–1745, fol. 31v.

³²² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 97r.

³²³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1740–1747, pag. 1; M 1735–1770, pag. 41. Prim. tudi NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, Ind R 1741–1791.

³²⁴ Pridobitev plemiškega in baronskega naslova Lichtenthurnov ni znana, korenine tega plemiškega rodu pa se zdijo plitve (prim. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 150, Lichtenthurn; FRANK 1972 (op. 95)).

³²⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 150, 323. V kranjsko imenjsko knjigo so bili Lichtenthurni vpisani šele leta 1710 s posestjo Gamberk (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 503r).

³²⁶ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 498.

se je rodil kot sin Franca Adama barona Lichtenthurna in Marije Rozalije, rojene baronice Billichgrätz.³²⁷ Skoraj brez dvoma je obiskoval jezuitsko gimnazijo v Ljubljani, kjer ga leta 1723 zasledimo na višjih študijih, v razredu logika.³²⁸ Med prisednike kranjskega ograjnega sodišča so ga sprejeli 12. aprila 1729.³²⁹ Pred letom 1735 se je oženil z Marijo Ano Kristino baronico Mordax,³³⁰ hčerjo Andreja Danijela, graščaka v Radečah, iz leta 1671 pobaronjene stare koroško-kranjske plemiške rodbine, ki je nosila plemiški predikat po gradu Portendorf.³³¹ Z družino je živel v Ljubljani.³³²

Njegov oče Franc Adam, član Dizmove bratovščine od leta 1709,³³³ je bil lastnik po svojem očetu podedovanega gospostva Gamberk pri Zagorju, ki so ga malo pred očetovo smrtjo (1738) prenesli na Franca Ksaverja (1737).³³⁴ Leta 1742 so mu v imenjski knjigi pripisali še posest Wolwitzovega dvorca Mengeš – Novi grad.³³⁵ Mengeš je obdržal do smrti, Gamberk pa je malo prej, 7. junija 1757, prenesel na ženo, ki ga je leta 1769 prodala.³³⁶ Umrli je v 53. letu neznano kje pred 8. julijem 1757, prejkone na Gamberku, kar bi pomenilo, da so ga pokopali v župnijski cerkvi na Čemšeniku.³³⁷ V njegovi zapuščini v Mengšu sta popisana dva družinska portreta,³³⁸ katerih naročnik bi bil lahko on.

Št. 27 (124)

Schrattenbach, Sigmund Feliks, grof (1679–1742),³³⁹ sprejet leta 1731 ali 1732 – duhovnik, kanonik in stolni dekan v Salzburgu, ljubljanski škof.

Izhajal je iz znane štajerske plemiške rodbine, leta 1649 povzdignjene v grofovski stan.³⁴⁰ Rodil se je na rodbinskem gradu Lemberg pri Dobrni, kjer je bil 10. januarja 1679 krščen v grajski kape-li.³⁴¹ Bil je sin Janeza Baltazarja barona Schrattenbacha in Marije Ane Elizabete, rojene grofice

³²⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 134.

³²⁸ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 486.

³²⁹ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

³³⁰ Poroke ni v ljubljanski poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind P 1718–1745).

³³¹ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 167, Mordax; FRANK 1972 (op. 95), str. 259; SMOLE 1982 (op. 14), str. 40.

³³² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 152–153; Ind R 1741–1791, pag. 108; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 75, 85, 89.

³³³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

³³⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 503r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 150.

³³⁵ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 209r. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 290.

³³⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 150.

³³⁷ Njegovo zapuščino so popisali v Ljubljani, Kamniku, Mengšu in na Gamberku (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXX, L-66, 8. 7. 1757, 11. 7. 1757, 14. 7. 1757, 18. 7. 1757). Njegove smrti ni v ljubljanski, mengeški in kamniški mrliški matici, mrliška knjiga župnije Čemšenik, pod katero je spadal Gamberk, pa je uničena (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770; ŽA Mengeš, Matične knjige, M 1745–1762; ŽA Kamnik, Matične knjige, M 1747–1763).

³³⁸ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXX, L-66, 8. 7. 1757, pag. 31.

³³⁹ Gl. njegov biogram v: France Martin DOLINAR, *Ljubljanski škofje*, Ljubljana 2007, str. 187–190. Prim. Maks MIKLAVČIČ, Schrattenbach (Schrottenbach) Sigmund Feliks, grof, *Slovenski biografski leksikon*, 3/10, Ljubljana 1967, str. 242–243.

³⁴⁰ FRANK 1973 (op. 113), str. 275.

³⁴¹ NŠAM, Matične knjige, Nova Cerkev, R 1656–1679, s. p. Po *Slovenskem biografskem leksikonu*, ki se opira na Wurzbachov biografski leksikon, naj bi se rodil 10. januarja 1674 v Gradcu (MIKLAVČIČ 1967 (op. 339), str. 242), po Francetu Martinu Dolinarju pa naj bi bil 10. januarja 1679 rojen in istega dne krščen v Novi Cerkvi (DOLINAR 2007 (op. 339), str. 187).

Wagensberg. Šolal se je pri graških jezuitih, prejel leta 1696 beneficij stolnega kanonika v Salzburgu, študiral v letih od 1698 do 1701 kot gojenec Germanika teologijo na Collegio Romano v Rimu in 30. novembra 1703 v Salzburgu prejel mašniško posvečenje. Leta 1708 je postal dekan salzburškega stolnega kapitlja in pozneje eden od mogočih kandidatov za nadškofa. Medtem ko je njegov brat Wolfgang Hanibal postal nadškof in kardinal v Olomoucu, se je moral Sigmund Feliks zadovoljiti z mestom ljubljanskega škofa, na katero ga je cesar Karel VI. imenoval 14. julija 1727, papež Benedikt XIII. pa je imenovanje potrdil 26. januarja 1728 in novemu škofu hkrati dovolil ohraniti kanonikat v Salzburgu. Schrattenbach je za svojo dušnopastirsko vneto med petnajstletnim episkopatom večkrat prejel cesarjevo javno priznanje, bil pa je tudi marljiv vizitator.³⁴²

V umetnosti je zapustil otipljive sledove, saj je v njegovem času nastalo ali bilo dokončanih nekaj najlepših baročnih cerkva v Ljubljani, med njimi sv. Peter, ter cerkve na Šmarni gori, Homcu in v Polhovem Gradcu. Za dve nadstropji je dal nadzidati ljubljansko semenišče ter obnovil in povečal škofijski dvorec, ki ga še danes krasi Schrattenbachov grb. Zelo mu je bila pri srcu tudi oprema cerkva, tako da so številne cerkve dobile novo bogoslužno posodje, oblačila, orgle in oltarje. Ne nazadnje je tik pred smrtjo leta 1742 ustanovil mesto stalnega knjižničarja v javni semeniški knjižnici.³⁴³

Umril je 12. junija 1742 pri 63 letih v škofovski rezidenci v Gornjem Gradu, kjer so ga tri dni zatem tudi pokopali v Hrenovi kripti.³⁴⁴

Št. 28 (125)

Egkh, Wolfgang Anton, baron (ok. 1692–1740), sprejet 12. februarja 1731 – duhovnik, beneficiat.

Izviral je iz rodu gorenjskih baronov Egkhov, stare kranjske rodbine, ki je baronski naslov pridobila leta 1588.³⁴⁵ Čas in kraj njegovega rojstva za zdaj nista znana. Kot duhovnik, posvečen 4. aprila 1722 v Ljubljani, je prejel mizni naslov beneficija rodbine Egkh v Marijini kapeli kostnice v Kranju,³⁴⁶ ni pa se tam tudi rodil.³⁴⁷ Glede na navedbo starosti 48 let v mrliški matici leta 1740³⁴⁸ je luč sveta zagledal okoli leta 1692.³⁴⁹ Njegova starša sta bila Maks Danijel baron Egkh, ki je umrl leta 1718, in Marija Ana, rojena grofica Thurn.³⁵⁰ Nobenega od njiju ne najdemo med zemljiškimi gospodi v kranjski imenjski knjigi,³⁵¹ pa tudi sicer ni znano, da bi imela kakšno posest.³⁵² Tako ne

³⁴² DOLINAR 2007 (op. 339), str. 187.

³⁴³ DOLINAR 2007 (op. 339), str. 189–190.

³⁴⁴ Vpis smrti v mrliški matici vsebuje tudi kratek škofov biogram (NŠAM, Matične knjige, Gornji Grad, M 1741–1762, pag. 11–12). Prim. DOLINAR 2007 (op. 339), str. 190.

³⁴⁵ FRANK 1967 (op. 81), str. 259; Lidija SLANA, Utrinki iz zgodovine Brda. Iz zgodovine Brda pri Kranju (ur. Aleš Gabrič), Ljubljana 2004 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 52/2), str. 132–137.

³⁴⁶ V Ljubljani je prejel vse kleriške redove (*Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 1: 1711–1756* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2013 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 36), str. 43, 54, 56).

³⁴⁷ NŠAL, ŽA Kranj, Matične knjige, Ind R 1640–1731.

³⁴⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 29.

³⁴⁹ Tudi v genealoški zbirki Ludvika Lazarinija ni natančnih rojstnih podatkov (Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL), ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. IX, Egkh, pag. 191).

³⁵⁰ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 63, Eck.

³⁵¹ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756). Ded Janez Henrik je imel samo majhno imenje, ki ga je leta 1684 kupil od gospostva Neuhaus in Stari Gutenberg, za njim pa ga je prevzel sin Jožef Ferdinand (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 32r).

³⁵² Prim. SMOLE 1982 (op. 14).

preseneča, da je šel Wolfgang Anton v duhovniški stan in njegov edini brat v vojaškega.³⁵³ Kje je družina živel, ostaja za zdaj neznanka. Wolfgang Anton je jezuitsko gimnazijo leta 1709 končal v Ljubljani, kjer je nato študiral še višje jezuitske študije.³⁵⁴ Ko se je leta 1733 potegoval za beneficij sv. Janeza Krstnika v Kamniku, je upravitelj vicedomskega urada zapisal, da izvira iz stare, zdaj obubožane plemiške rodbine Egkh, da je zgleden duhovnik, ki bi bil zaradi svojih kvalitiet vreden uglednejšega položaja, vendar zaradi bolehnosti ne more opravljati odgovornejših funkcij.³⁵⁵ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je vpisan kot beneficiat pri kostnici,³⁵⁶ nedvomno v Kranju, saj je ob smrti 10. marca 1740 v Ljubljani označen kot beneficiat tamkajšnje kostnice in beneficiat v Kamniku.³⁵⁷

Št. 29 (126)

Wollwiz, Franc Anton, pl. (1693–1741), sprejet 23. novembra 1731 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.

Rodil se je v Ljubljani še kot Bulovic (*Bulouizh*) očetu Lovrencu in materi Katarini ter bil krščen 4. marca 1693.³⁵⁸ Oče Lovrenc je bil slaba tri leta pozneje, 4. januarja 1696, kot adjunkt knjigovodstva kranjskih deželnih stanov poplemeniten v pl. Wollwitzu.³⁵⁹ Franc Anton je odraščal v Ljubljani, kjer je končal gimnazijo (1706) in nadaljeval višje jezuitske študije.³⁶⁰ Med prisednike kranjskega ogradnega sodišča so ga sprejeli sočasno z bratom Lovrencem Danijelom 29. marca 1718.³⁶¹

Wollwitzeva rodbinska posest je obsegala gospostvo Strmol pri Cerkljah na Gorenjskem, ki ga je na podlagi izterjave leta 1702 pridobil oče Lovrenc, in naslednje leto pridobljeni dvorec Mengeš – Novi grad. Strmol je po očetovi smrti (1714) podedoval starejši sin Lovrenc Danijel, Mengeš pa Franc Anton,³⁶² ki se je 24. aprila 1724 v Ljubljani oženil z Marijo Karolino (Charlotto), hčerjo Franca Jakoba pl. Schmidthoffna.³⁶³ Otroci so se mu rojevali v Ljubljani in Mengšu,³⁶⁴ kjer je pri 48 letih umrl za kapjo in bil 2. junija 1741 pokopan v kripto tamkajšnje župnijske cerkve.³⁶⁵

³⁵³ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 63, Eck.

³⁵⁴ Leta 1709 je bil študent retorike, 1710 pa logike (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 504, 516).

³⁵⁵ Majda SMOLE, *Vicedomski urad za Kranjsko 13. stol. – 1747. Cerkvene zadeve. 6: Lit. S–Z*, Ljubljana 1997 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4), str. 124.

³⁵⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 156, 157. Marijan Smolik je sklepal, da gre verjetno za beneficiat v cerkvi sv. Mihaela na pokopališču v Kamniku (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 157, op. 135). Opiral se je namreč na podatek Majde Smole, da je Wolfgang Anton baron Egkh umrl leta 1740 kot beneficiat kamniške župnijske cerkve (SMOLE 1997 (op. 355), str. 131).

³⁵⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 29. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Kamniku in v alumnatni hiši v Ljubljani (ARS, AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 64, fasc. I/37, lit. S, X-13, pag. 453–516, 14. 3. 1740, 17. 3. 1740. Prim. SMOLE 1997 (op. 355), str. 131).

³⁵⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 19.

³⁵⁹ ARS, AS 1064, Zbirka plemiških diplom, št. 9, Wallwiz, 4. 1. 1696. Prim. FRANK 1967 (op. 81), str. 142.

³⁶⁰ Leta 1706 je bil v razredu poetika, 1707 retorika, 1708 logika in 1709 fizika (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 470, 489, 490, 503).

³⁶¹ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beyßizer).

³⁶² SMOLE 1982 (op. 14), str. 290, 468.

³⁶³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 96.

³⁶⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 34–35; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOF-FEN 1905 (op. 58), str. 68, 460.

³⁶⁵ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, M 1734–1745, pag. 43. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Mengšu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 124, fasc. L, W-95, 11. 6. 1741).

Člana Dizmove bratovščine sta bila pred njim že njegov oče Lovrenc pl. Wollwiz (od 1700) in brat Lovrenc Danijel (od 1719).³⁶⁶

Št. 30 (127)

Gallenfels, Andrej Evzebij, baron (1705–1748), sprejet 20. januarja 1732 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.

Bil je mlajši brat Jožefa Antona barona Gallenfelsa, člana Dizmove bratovščine od leta 1726, in sin Janeza Danijela, včlanjenega leta 1711.³⁶⁷ Krstili so ga 22. oktobra 1705 na Bledu³⁶⁸ in tudi on se je tako kot omenjeni brat rodil na blejskem gradu, kjer je bil oče Janez Danijel že druga generacija zakupnikov gospostva in glavarjev iz rodu Gallenfelsov.³⁶⁹ Jezuitsko gimnazijo je končal v Ljubljani (1721) kot notranji gojenec kolegija (konviktor) in tam nadaljeval tudi višje študije.³⁷⁰ Po očetu Janezu Danijelu je leta 1726 podedoval gospostvi Golnik in Podvin³⁷¹ in se 13. marca 1729 v dvorcu Pogance pri Novem mestu oženil z Nežo Rebeko grofico Paradeiser, hčerjo tamkajšnjega graščaka grofa Janeza Lovrenca. Otroci so se jima nato rojevali v Ljubljani, na Bledu in ponovno v Ljubljani.³⁷² Od 16. marca 1728 je deloval kot prisednik kranjskega ogradnega sodišča.³⁷³ Med letoma 1731 in 1743 je bil kot tretja generacija Gallenfelsov zakupnik gospostva Bled, a se je izkazal kot zelo nesposoben in slab gospodar.³⁷⁴ Umrli je 2. aprila 1748 v Ljubljani, po mrliški matici star 43 let, in bil pokopan v rožnovenski cerkvi v Kranju.³⁷⁵

Samo posredno lahko z njegovim naročništvom umetnostnih del povežemo portrete sorodnikov in družine, popisane v njegovi zapuščini na Golniku in v Podvinu.³⁷⁶

Člani Dizmove bratovščine so bili tudi njegov stric, cistercijan in stiški opat, pater Anton (od 1702), brat Jožef Anton (od 1726) in sin Ignac (še 1801).³⁷⁷

³⁶⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

³⁶⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

³⁶⁸ NŠAL, ŽA Bled, Matične knjige, R 1683–1707, fol. 170v–171r.

³⁶⁹ RIBNIKAR 1976 (op. 229), str. 13.

³⁷⁰ Kot konviktor je izpričan v letih 1717 do 1721 od drugega do šestega, zadnjega razreda gimnazije (*Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96), str. 68, 70, 173, 175), na višjih študijah pa leta 1723 na fiziki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 586).

³⁷¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 155, 368. Prepis v kranjski imenjski knjigi je bil izveden leta 1730 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 61r, 7r (vloženi listi)).

³⁷² ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. X, Gallenfels, s. p. (Andreas Eusebius). Poročna matica župnije Šmihel pri Novem mestu iz tega časa ni ohranjena. O rojstvu otrok: NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 112–114; Ind R 1741–1791, pag. 142, 144; NŠAL, ŽA Bled, Matične knjige, R 1730–1740, fol. 33r, 63v–64r, 95r–95v, 114v, 128v; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 70, 73, 82, 88. O Paradeiserjih: WITTING 1894 (op. 103), str. 126–136.

³⁷³ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

³⁷⁴ RIBNIKAR 1976 (op. 229), str. 13, 16–17.

³⁷⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 102. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-G-54, 1. 4. 1748) in inventar zapuščine, popisane v Ljubljani, na Golniku in v Podvinu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 37, fasc. XVIII, G-95, 8. 4. 1748, 24. in 27. 4. 1748).

³⁷⁶ Na Golniku je imel enajst družinskih portretov, v Podvinu pa šest portretov sorodnikov (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 37, fasc. XVIII, G-95, 27. 4. 1748, pag. 20, 92).

³⁷⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 142, Gallenfels.

Št. 31 (128)

Posarelli, Anton Franc Jožef, pl. (1694–1759), sprejet 5. avgusta 1732 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča, predsednik urada stanovskih poverjenikov.

Bil je sin Franca Jožefa pl. Posarellija in Marije, rojene baronice Moscon,³⁷⁸ rojen neznano kje. Glede na to, da mu mrliška matična knjiga župnije Naklo ob smrti 31. marca 1759 pripisuje 64 let in pol,³⁷⁹ je luč sveta zagledal leta 1694. Do lastništva dvorca Duplje pri Naklem s pripadajočo majhno posestjo je konec 17. stoletja prišel njegov oče Franc Jožef, ki je umrl leta 1702.³⁸⁰ Anton Franc Jožef je jezuitsko gimnazijo v Ljubljani končal leta 1711 in nadaljeval šolanje na tamkajšnjih višjih študijih.³⁸¹ Med prisednike ogradnega sodišča so ga sprejeli 9. januarja 1719.³⁸² Poročil se je 18. maja 1723 v Tržiču z Marijo Leopoldino grofico Barbo pl. Waxenstein, hčerjo grofa Vajkarda Ferdinanda s tržiškega Neuhausa,³⁸³ otroci pa so se mu rojevali v Dupljah in eden v Ljubljani.³⁸⁴ Vseskozi je ostajal le mali graščak v Dupljah.³⁸⁵ Toliko bolj se je zato angažiral v javnem življenju in prišel do mesta predsednika poverjeniškega urada.³⁸⁶ Umrl je 31. marca 1759 v dvorcu Duplje,³⁸⁷ ki so ga podedovali žena in otroci.³⁸⁸

Na naročništvo umetnostnih del lahko sklepamo pri njegovem portretu, na katerem je bil upodobljen skupaj s Sigfridom grofom Gallenbergom in ki so ga našli v njegovi ljubljanski zapuščini,³⁸⁹ vsaj posredno pa tudi pri treh družinskih portretih, dveh ovalnih in enem brez okvirja, popisanih v njegovi zapuščini v Dupljah.³⁹⁰

Pred njim je postal član Dizmove bratovščine Janez Jožef Anton baron Posarelli (1721) iz druge rodbinske veje, za njim pa njegov sin Vajkard, od leta 1781 baron (član še 1801).³⁹¹

³⁷⁸ ARS, AS 730, Gospostvo Dol, fasc. 119, Genealogica A–P, Possarell.

³⁷⁹ NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, M 1730–1770, fol. 84v–85r. Anton Franc Jožef ni bil krščen ne v Naklem ne v Ljubljani (NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, R 1690–1730; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Ind R 1692–1740). Ob poroki v Tržiču leta 1723 je v tamkajšnji poročni matici navedeno, da je doma iz Dupelj (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, P 1693–1733, fol. 47v).

³⁸⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 141. Franc Jožef baron Posarelli je umrl v Dupljah 8. marca 1702 (NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, M 1679–1729, fol. 36v). V kranjsko imenjsko knjigo so bili s posestjo Duplje vpisani šele leta 1707 njegovi dediči (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 191v) in enako za nekoliko večje Krobotinovo imenje (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 515r).

³⁸¹ Kot Franc Anton je leta 1710 izpričan na poetiki, 1711 na retoriki, 1712 na logiki in 1713 na fiziki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 513, 520, 530, 537).

³⁸² ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

³⁸³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, P 1693–1733, fol. 47v. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 336; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 25–26, 46.

³⁸⁴ NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, R 1690–1730, pag. 346, 363, 400; R 1731–1753, pag. 4, 24; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 217. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 79.

³⁸⁵ Obe očetovi posesti, Krobotinovo in dupeljsko imenje, sta bili v imenjski knjigi prepisani z očetovih dedičev na njegovo ime uradno šele leta 1737 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 191v, 515r).

³⁸⁶ Funkcija je omenjena leta 1748 v mrliški knjigi (NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, M 1730–1770, fol. 84v–85r).

³⁸⁷ Njegovo zapuščino so popisali v Ljubljani in Dupljah (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 89, fasc. XXXVII, P-146, 6. 6. 1759, 11. 6. 1759).

³⁸⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 141.

³⁸⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 89, fasc. XXXVII, P-146, 11. 6. 1759, pag. 38.

³⁹⁰ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 89, fasc. XXXVII, P-146, 6. 6. 1759, pag. 22.

³⁹¹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. WITTING 1894 (op. 103), str. 239.

Št. 32 (129)

Auersperg, Anton Jožef, grof (1696–1762),³⁹² sprejet leta 1734 – zemljiški gospod, deželni glavar, deželni upravitelj in upravnik, cesarsko-kraljevi pravi tajni svetnik in komornik.

Grof Anton Jožef ni bil le eden najznamenitejših mož svoje dobe na Kranjskem, ampak tudi eden najpremožnejših in najbolj izobraženih.³⁹³ Izhajal je iz znamenite kranjske plemiške rodbine Auersperg, ki je grofovski naslov pridobila leta 1630, ena njena veja pa leta 1653 še knežjega.³⁹⁴ Anton Jožef se je rodil kot sin grofa Franca Antona s Križa pri Komendi in Marije Katarine, rojene grofice Draškovič, ter bil krščen 7. maja 1696 v Ljubljani kot Franc Anton Jožef Valentin.³⁹⁵ O njegovem šolanju ni podatkov.³⁹⁶

Na gospostvih Križ in Zgornji Kamnik je leta 1733 nasledil očeta,³⁹⁷ po katerem je podedoval tudi hrvaški Samobor.³⁹⁸ Gospodaril je slabo in v svoji nezmernosti zapravil veliko več, kot mu je dopuščalo sicer zavidljivo finančno stanje. Tako je ob smrti zapustil za vrtoglavih 211.000 goldinarjev dolgov, gospostvi Križ z Zgornjim Kamnikom in Samobor pa sta šli naslednje leto, leta 1763, na dražbo.³⁹⁹

Anton Jožef je bil veliko uspešnejši v javnem življenju dežele, saj je opravljal več najpomembnejših funkcij. Potem ko so ga 9. januarja 1719 sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča,⁴⁰⁰ ga srečamo kot predsednika poverjeniškega urada (1730), deželnega upravitelja in deželnega upravnika (1735), deželnega glavarja (1742–1762), predsednika novoustanovljene reprezentance in komore na Kranjskem (1747–1748), leta 1733 pa je dobil naslov cesarsko-kraljevega pravega tajnega svetnika in komornika.⁴⁰¹ Poleg tega je dve desetletji (1742–1762) predsedoval ljubljanskemu združenju *Academia Philharmonicorum Labacensis*, ki je ravno v njegovem obdobju doživelo močan zaton.⁴⁰²

Poročil se je 8. januarja 1718 z Jožefo Antonijo grofico Kaiserstein, hčerjo grofa Klemensa Ferdinanda, imetnika obsežnega fidejkomisa na Koroškem in Štajerskem.⁴⁰³ Z družino je živel pretežno v

³⁹² Gl. biogram v: Miha PREINFALK, *Auerspergi. Po sledih mogočnega tura*, Ljubljana 2005 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 4), str. 414–415.

³⁹³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 181.

³⁹⁴ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 378.

³⁹⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 121. Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 414–415.

³⁹⁶ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

³⁹⁷ Prepis obeh gospostev je bil v imenjski knjigi izveden leta 1733 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 19v, 494r–494v).

³⁹⁸ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 179.

³⁹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 241; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 181–182.

⁴⁰⁰ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beyßizer).

⁴⁰¹ Komornik je bil le častni naslov, za katerega so lahko zaprosili posamezniki z ustreznim, dokazljivim plemiškim pedigrejem po vseh prednikih za nekaj generacij.

⁴⁰² PREINFALK 2005 (op. 392), str. 414–415, 180–181. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden še kot predsednik vlade Kranjske, Goriške in Gradiške ter avstrijskih morskih pristanišč (Avstrijskega primorja) (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 156, 157, 158, 159), kar se nanaša na kratkotrajno obdobje 1747–1748, ko je kot cesarski komisar vodil reprezentanco in komoro v Ljubljani (Rudolf ANDREJKA, Vrhovni predstavniki državne uprave na Kranjskem od 1747 do 1941, *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo*, 24, 1943, str. 103).

⁴⁰³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 415, 181.

Ljubljani, kjer so se zakoncema rojevali otroci⁴⁰⁴ in kjer je imel grof tudi hišo na Novem trgu.⁴⁰⁵

Anton Jožef grof Auersperg je umrl v starosti 66 let 6. oktobra 1762 v Ljubljani in bil pokopan v cerkvi sv. Križa na Križu pri Komendi.⁴⁰⁶ Zbirko njegovih slik v hiši v Ljubljani je ocenil Fortunat Bergant,⁴⁰⁷ na grofovo naročništvo pa lahko glede na motive sklepamo samo pri štirih ovalnih družinskih portretih.⁴⁰⁸

Člani Dizmove bratovščine so pred njim in pozneje postali številni drugi Auerspergi, skupaj 13, med njimi njegov sin Rajmund, ljubljanski kanonik in prošt, sprejet leta 1757. Ostali člani iz rodbine grofov Auersperg so bili: Wolfgang Engelbert (od 1707–1709), Adam Anton Sigfrid (od 1710) Aleksander (od 1739), Volf Engelbert Ignac (od 1741), Pavel Alojzij (od 1755), Rihard (od 1757), Karel (od 1759), Sigfrid (od 1760), Janez Nepomuk (član še 1801), Nikolaj (član še 1801) in Aleksander (član še 1801).⁴⁰⁹

Št. 33 (130)

Erberg, Anton Gotard, baron (1700–1755),⁴¹⁰ sprejet leta 1734 – duhovnik, doktor teologije, novomeški prošt.

Bil je mlajši brat Volfa Adama, prav tako člana Dizmove bratovščine, in njegov dedič, ker je brat umrl brez potomcev.⁴¹¹ Rodil se je v Ljubljani Janezu Adamu pl. Erbergu in Ani Uršuli, rojeni pl. Pettegg, ter bil krščen 6. maja 1700.⁴¹² Njegov oče je 16. junija 1714 dobil dedni baronski naslov.⁴¹³ Anton Gotard je v Ljubljani končal jezuitsko gimnazijo (1714)⁴¹⁴ in obiskoval višje jezuitske študije v Gradcu (1715).⁴¹⁵ Bogoslovje je končal v Rimu,⁴¹⁶ kleriške redove od subdiakonata do mašniškega posvečenja pa prejel leta 1723 v Ljubljani na mizni naslov gospostva Smlednik.⁴¹⁷ Leta 1738 je postal župnik v Krškem, 6. februarja 1729 kanonik v Ljubljani, 9. avgusta 1738 vikar novomeške proštije s pravico nasledstva in bil 28. julija 1741 od papeža potrjen za novomeškega prošta. Ob

⁴⁰⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 9–12.

⁴⁰⁵ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 181–182; *Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 32.

⁴⁰⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 239–240. Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 414. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 26. julija 1759 na Križu (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-37), in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-73, 15. 12. 1762).

⁴⁰⁷ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-73, 15. 12. 1762, pag. 46.

⁴⁰⁸ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-73, 15. 12. 1762, pag. 58.

⁴⁰⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 267–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. Pri prvem članu iz Auerspergove rodbine je letnica na vpisnem listu pomotoma popravljena na 1700, verjetno s slabo vidne prvotne 1708 (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 125).

⁴¹⁰ O njem natančno v: France Martin DOLINAR, *Prošti novomeškega kapitlja 1493–1993*, Novo mesto 1993, str. 95–98.

⁴¹¹ UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 13; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54–55.

⁴¹² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 12. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 55, navaja kot datum rojstva 5. maj 1700.

⁴¹³ FRANK 1967 (op. 81), str. 280. Prim. UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 13; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 39.

⁴¹⁴ Leta 1713 ga najdemo na poetiki in 1714 na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 540, 545).

⁴¹⁵ Leta 1715 je bil vpisan na stopnji logika (ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 20).

⁴¹⁶ GLONAR 1925 (op. 154).

⁴¹⁷ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 61–63.

prevzemu proštije se je odpovedal ljubljanskemu kanonikatu in službi generalnega vikarja, čeprav mu je papeška bula oboje dovoljevala obdržati.⁴¹⁸ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot doktor teologije, apostolski protonotar, cesarski svetnik, infulirani prošt v Novem mestu in dolenski arhidiakon.⁴¹⁹ Umril je 28. maja 1755 pri 55 letih in bil kot prvi pokopan v novo kripto novomeške kolegiatne cerkve.⁴²⁰

Znan je njegov portret v galeriji novomeških proštov v tamkajšnjem Kapitlju.⁴²¹

Poleg njega so postali člani Dizmove bratovščine naslednji Erbergi: stric Franc Jakob pl. Erberg (1689), njen prvi podpredsednik, stric Janez Danijel (1689), njen drugi predsednik, oče Janez Adam (1700), bratranec Franc Mihael (1709), brat baron Volf Adam (1723), bratranec baron Janez Benjamin (1736), mrzli nečak baron Volf Danijel (1761) ter baron Jožef (Kalasanc), sin slednjega (član še 1801).⁴²²

Št. 34 (131)

Erberg, Janez Benjamin, baron (1699–1759),⁴²³ sprejet 3. maja 1736 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča, svetnik deželne pravde, stanovski poverjenik, vodja pisarne.

Krščen je bil 4. novembra 1699 v Ljubljani, kjer se je rodil staršema Janezu Danijelu pl. Erbergu, ki je 16. junija 1714 dobil dedni baronski naslov, in Suzani Marjeti Dinzl pl. Angerburg.⁴²⁴ Oče Janez Danijel, doktor filozofije in prava, je opravljal pomembne funkcije v deželni upravi vse do stanovskega poverjenika⁴²⁵ in bil med drugim drugi predsednik Dizmove bratovščine.⁴²⁶ Janez Benjamin je končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo (1714) in tam obiskoval tudi višje študije (1715).⁴²⁷ Po umrlem očetu je leta 1716 še kot mladoleten podedoval gospostvo Dol, ki ga je oče kupil leta 1688.⁴²⁸ Istega leta je vstopil v jezuitski red (1716), ga po enem desetletju zapustil (1726) in nadaljeval družinsko tradicijo v deželnih službah.⁴²⁹ 12. aprila 1729 so ga sprejeli med prisednike kranjskega ogradnega sodišča,⁴³⁰ leta 1740 je bil asistent pri komerčni intendanci v Trstu, v letih od 1742 do

⁴¹⁸ VRHOVEC 1891 (op. 165), str. 230; GLONAR 1925 (op. 154); DOLINAR 1993 (op. 410), str. 95–96.

⁴¹⁹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 162, 163.

⁴²⁰ KANM, Novo mesto Kapitelj, Matične knjige, M 1752–1769, fol. 13–14. Ohranjena sta tako njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-E-9, 25. 5. 1755) kot zapuščinski inventar (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, E-39, s. d. 1755, 4. 6. 1762). Proštova zapuščina na Starem gradu pri Novem mestu je popisana v zapuščinskem inventarju leto pozneje umrlega zastopnika Erbergovih dedičev Sigmunda Ferdinanda barona Apfaltrerja, prav tako člana Dizmove bratovščine (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. III, A-61, 27. 11. 1756). PREINFALK 2014 (op. 85), str. 55, navaja kot datum smrti 25. maj 1755.

⁴²¹ DOLINAR 1993 (op. 410), str. 95.

⁴²² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁴²³ O njem gl. GLONAR 1925 (op. 154).

⁴²⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 257. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54, navaja datum rojstva 3. november 1699. O baronskem naslovu: FRANK 1967 (op. 81), str. 280. Prim. UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 13; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 39.

⁴²⁵ UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 14; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 45.

⁴²⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

⁴²⁷ Leta 1713 je študiral poetiko, 1714 retoriko in 1715 logiko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 540, 545, 547).

⁴²⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 136; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 45.

⁴²⁹ UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 16.

⁴³⁰ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beisitzer).

1744 glavni stanovski prejemnik na Kranjskem, leta 1750 vodja del pri sestavi kranjske deželne deske (zemljiške knjige za zemljiške gospode), svetnik deželnoknežjega deželnega sodišča in vodja (direktor) pisarne.⁴³¹ Janez Benjamin baron Erberg je umrl neporočen v 60. letu 25. oktobra 1759 za kapjo v Dolu in bil naslednji dan pokopan v ljubljanski cerkvi bosonogih avguštincev.⁴³² Ker ni imel družine in potomstva, je gospostvo Dol podedoval nečak Volf Danijel.⁴³³

Pri dolskem dvorcu je začel urejati park, okoli leta 1753 pa je znani arhitekt Matija Perski dvorec barokiziral.⁴³⁴ V njegovi zapuščini v Ljubljani je mogoče z naročništvom umetnostnih del povezati dva njegova portrta⁴³⁵ ter posredno tudi 19 sumarno navedenih družinskih in drugih portretov, opisanih v Dolu.⁴³⁶

Poleg njega so postali člani Dizmove bratovščine naslednji Erbergi: njegov stric Franc Jakob pl. Erberg (1689), prvi podpredsednik, Janez Danijel (1689), njegov oče in njen drugi predsednik, stric Janez Adam (1700), brat Franc Mihael (1709), bratranca barona Volf Adam (1723) in Anton Gotard (1734) ter baron Jožef (Kalasanc), vnuk brata Franca Mihaela (član še 1801).⁴³⁷

Št. 35 (132)

Klopper, Jakob (ok. 1690–1743), sprejet leta 1736 ali 1737 – duhovnik, prior kartuzije v Bistri, vizitator (sl. 5).

V obravnavanem obdobju je bil edini član Dizmove bratovščine, ki ni izhajal iz plemiških vrst in tudi nikoli ni postal plemič. Rodil se je v grofiji Glatz v Šleziji, glede na leto mašniškega posvečenja najpozneje leta 1690.⁴³⁸ Neznane okoliščine so ga privedle na Kranjsko, kjer je med junijem 1713 in mašniškim posvečenjem 1716 kot kartuzijan iz Bistre prejel vse kleriške redove od ljubljanskega škofa,⁴³⁹ potem ko je redovne zaobljube v kartuzijanskem redu opravil 1. maja 1713.⁴⁴⁰ Moral je biti izredno sposoben redovnik, da so ga že 20. marca 1720 izvolili za priorja.⁴⁴¹ Redovno hišo je prevzel, ko je bilo v njej devetnajst redovnikov, nato pa je v dobrih dveh desetletjih delovanja kot prior

⁴³¹ UMEK 1991–1992 (op. 155), str. 16. O njegovih funkcijah tudi: ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-36, 20. 12. 1759, pag. 3.

⁴³² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 214; ŽA Dol pri Ljubljani, Matične knjige, M 1741–1773, s. p. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 54, navaja kot datum smrti 22. oktober 1759. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Dolu in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-36, 20. 12. 1759). Rodbinsko grobnico pri bosonogih avguštincih je dal leta 1690 zgraditi njegov oče Janez Danijel (PREINFALK 2014 (op. 85), str. 45).

⁴³³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 136; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 48.

⁴³⁴ Ivan STOPAR, *Grajske stavbe v osrednji Sloveniji. 1/5: Gorenjska. Med Goričanami in Gamberkom*, Ljubljana 2000 (Grajske stavbe, 10), str. 16–21.

⁴³⁵ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-36, 20. 12. 1759, pag. 215.

⁴³⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 24, fasc. XIII, E-36, 20. 12. 1759, pag. 32.

⁴³⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁴³⁸ Jože MLINARIČ, *Kartuzija Bistra*, Ljubljana 2001, str. 337, 345–346.

⁴³⁹ V ordinacijskih zapisnikih je njegov priimek zapiisan kot Glapar in Glap(er), manjka pa mašniško posvečenje (*Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 29, 21, 35). MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 347, za slednjega navaja samo leto.

⁴⁴⁰ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 337.

⁴⁴¹ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 337, 474.

5. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Jakoba Klopperja, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 134

pridobil kar trinajst novincev, od tega samo dva Kranjca.⁴⁴² V kartuzijanskem redu je užival zelo velik ugled, saj ga je ta imenoval najprej za pomočnika glavnega vizitatorja v Zgornjenemški redovni provinci (1731–1735) in nato za glavnega vizitatorja (1736–1743).⁴⁴³ Poleg tega je bil dober in skrben gospodar. Iz naslova bistriške posesti na Goriškem je leta 1737 pri goriških deželnih stanovih izposloval, da so njega in njegove naslednike sprejeli med goriške deželane.⁴⁴⁴

Opazen je tudi Klopperjev prispevek kartuziji na umetnostnem področju.⁴⁴⁵ Leta 1724 je dal izdelati njeno sliko v olju.⁴⁴⁶ Iz letnega obračuna dohodkov in izdatkov kartuzije za leto 1725 je razvidno, da so kartuzijani v tem letu opravili veliko popravil na zgradbah, še posebej v cerkvi, ter kupili nekaj umetniških slik. Za pozlatitev opreme je samostan tedaj kupil tisoč lističev beneškega zlata.⁴⁴⁷

Zadnje dni svojega življenja je prior Klopper preživel v Ljubljani, kjer je po osemdnevni boleznini preminil 16. oktobra 1743,⁴⁴⁸ star verjetno ne veliko več kot 53 let.⁴⁴⁹

Št. 36 (133)

Hohenwart, Franc Karel, pl., od 1767 grof (1691–1773), sprejet leta 1736 ali 1737 – zemljiški gospodar, prisednik ograjnega sodišča, cesarski svetnik, dedni miznik.

Izviral je iz starega kranjskega rodu pl. Hohenwartov,⁴⁵⁰ iz njegove veje s Kolovca pri Kamniku, kjer se je rodil kot sin Sigmunda Jurija in Sidonije Viktorije, rojene baronice Mordax, in bil krščen 28. oktobra 1691.⁴⁵¹ V Ljubljani je končal jezuitsko gimnazijo (1709) in višje študije (1712)⁴⁵² ter bil 29. marca 1718 sprejet med prisednike ograjnega sodišča.⁴⁵³ Poročil se je v Kamniku 23. aprila 1719 z Marijo Ano Frančiško Karolino baronico De Leo,⁴⁵⁴ s katero je glede na rojstva otrok živel najprej v Ljubljani in nato na Kolovcu.⁴⁵⁵ Gospodstvo Kolovec, ki mu ga je oče izročil leta 1727, je obdržal do konca,⁴⁵⁶ po leta 1714 umrlem stricu Francu Erazmu podedovano posest Špitalič pa je leta 1721 prodal svojemu mlajšemu bratu Ludviku Leopoldu.⁴⁵⁷

⁴⁴² MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 347, 349.

⁴⁴³ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 347.

⁴⁴⁴ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 350.

⁴⁴⁵ Tina KOŠAK, Slikarska oprema kartuzije Bistra v 18. stoletju po samostanskih inventarjih, *Acta historiae artis Slovenica*, 21/1, 2016, str. 11–17.

⁴⁴⁶ Sliko hrani Tehniški muzej Slovenije, Bistra (MLINARIČ 2001 (op. 438), ovitek knjige); KOŠAK 2016 (op. 445), str. 15–17.

⁴⁴⁷ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 360.

⁴⁴⁸ MLINARIČ 2001 (op. 438), str. 361.

⁴⁴⁹ Njegova smrt v mrliški matici ljubljanske stolne župnije ni vpisana (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–770), zato smo prikrajšani tudi za podatek o starosti.

⁴⁵⁰ O Hohenwartih gl. Avgust PIRJEVEC, Hohenwart, *Slovenski biografski leksikon*, 1/3, Ljubljana 1928, str. 330–331.

⁴⁵¹ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1685–1699, fol. 80v; ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁴⁵² Leta 1707 je bil v razredu poetika, 1708 retorika in 1712 metafizika (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 493, 504, 529).

⁴⁵³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beyßizer).

⁴⁵⁴ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 412.

⁴⁵⁵ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 60, 62, 65, 71, 406.

⁴⁵⁶ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 98r. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 226.

⁴⁵⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 490. V imenjski knjigi sta bila oba prenosa izvedena leta 1723 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 97v).

V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot vrhovni dedni miznik Kranjske in Slovenske marke ter cesarski svetnik pri reprezentanci in vladi Kranjske,⁴⁵⁸ na rodovniku Hohenwartov pa še kot glavar na Reki.⁴⁵⁹ 23. aprila 1767 je bil kot upokojeni vladni svetnik povzdignjen neposredno v dedni grofovski stan s predikatom »Graf von und zu Hohenwart Herr zu Gerlachstein, Rabensberg und Raunach«.⁴⁶⁰

Umril je 22. novembra 1772 na Kolovcu⁴⁶¹ za kapjo, star 81 let, pokopali pa so ga tri dni pozneje v rodbinsko grobnico v kamniški župnijski cerkvi.⁴⁶²

Člani Dizmove bratovščine so pozneje postali tudi njegov mlajši brat Leopold Ludvik pl. Hohenwart (od 1740 ali 1741), sin Jurij Jakob (1757), daljni sorodnik Ludvik (1760), sin Sigmund, ki je postal škof treh škofij (član še 1801), in vnuk Franc (član še 1801).⁴⁶³

Št. 37 (134)

Ottheim, Krištof, baron (1688–1762), sprejet leta 1737 – duhovnik, kanonik.

Izhajal je iz leta 1626 poplemenitene ljubljanske meščanske rodbine Otto pl. Rosenpichl.⁴⁶⁴ Oče Janez Krištof Otto, prisednik kranjskega ograjnega sodišča, je 17. aprila 1690 prejel dedni baronski naslov »von Ottheim«.⁴⁶⁵ Krištof se je rodil v Ljubljani v očetovem zakonu z Marijo Frančiško pl. Schlangenburg in bil krščen 4. oktobra 1688 kot Henrik Krištof Otto pl. Rosenpichl.⁴⁶⁶ V rodni Ljubljani je končal jezuitsko gimnazijo (1702)⁴⁶⁷ in študij očitno nadaljeval drugje. Vse kleriške redove vključno z mašniškim posvečenjem je prejel leta 1715 v Ljubljani, in sicer kot Janez Krištof na mizni naslov Kürnbergovega kanonikata.⁴⁶⁸ Po očetu je leta 1710 kot Janez Krištof podedoval manjše imenje pri Iški vasi, ki pa ga je že v letih 1715 in 1716 v celoti prodal.⁴⁶⁹ V Dizmovo bratovščino so ga sprejeli precej pozno, šele leta 1737, ko mu je bilo 49 let in je že bil kanonik.⁴⁷⁰ Kürnberg-Gallenbergov kanonikat je namreč dobil zelo zgodaj, že leta 1716.⁴⁷¹ Umril je pri 74 letih 4. oktobra 1762 kot starejši stolni kanonik in bil pokopan v kripto stolnice.⁴⁷²

⁴⁵⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 162, 163.

⁴⁵⁹ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁴⁶⁰ FRANK 1970 (op. 45), str. 210.

⁴⁶¹ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁴⁶² NŠAL, ŽA Kamnik, Maticne knjige, M 1766–1778, fol. 69v.

⁴⁶³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁴⁶⁴ KOBLAR 1900 (op. 118), str. 214; FRANK 1973 (op. 113), str. 22.

⁴⁶⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 22.

⁴⁶⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Maticne knjige, R 1692–1699, pag. 55.

⁴⁶⁷ V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je leta 1702 naveden na retoriki, pripis pa pove, da je postal ljubljanski kanonik (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 448).

⁴⁶⁸ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 34, 35, 36.

⁴⁶⁹ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 203v.

⁴⁷⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁴⁷¹ Matjaž AMBROŽIČ, Prošti, dekani in kanoniki ljubljanskega stolnega kapitlja, *Stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani. 1707* (ur. Metod Benedik), Ljubljana 2008, str. 96.

⁴⁷² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Maticne knjige, M 1735–1770, pag. 239. V mrliški matici so navedena vsa tri imena: Krištof Janez Henrik.

Člana Dizmove bratovščine sta pred njim postala oče Janez Krištof (1690) in mlajši brat Janez Jožef (1721).⁴⁷³

Št. 38 (135)

Moscon, Franc Anton, baron (ok. 1694–1763), sprejet 1. julija 1738 – cesarski komornik.

Izviral je iz štajerske rodbine pl. Mosconov z izhodiščnim gospostvom Sevnica, ki je bila leta 1617 pobaronjena, ena veja pa je leta 1715 postala grofovsko.⁴⁷⁴ Rodil se je neznano kje leta 1694 staršema Leopoldu Viljemu baronu Mosconu in njegovi drugi ženi Ani Maksimili, rojeni grofici Auersperg.⁴⁷⁵ Glede na materino lastništvo Črnega Potoka pri Litiji,⁴⁷⁶ kjer je leta 1699 tudi umrla,⁴⁷⁷ bi njegovo rojstvo pričakovali na teh dveh lokacijah ali pa v Ljubljani, kjer je leta 1700 umrl oče,⁴⁷⁸ vendar ga tamkajšnje krstne matice ne navajajo.⁴⁷⁹ Lahko bi se rodil tudi kje na Dolenjskem, kjer je mati imela nekaj let večje klevevško imenje.⁴⁸⁰ Pri šestih letih je bil skupaj s polsestro popolna sirota⁴⁸¹ in pod varuštvom Janeza Jožefa pl. Wallensperga, ki je Črni Potok že leta 1704 prodal.⁴⁸² Kje se je mladenič šolal, ni znano, a gimnazije prejkone ni končal ne v Ljubljani ne v Gradcu.⁴⁸³

Pri 34 letih se je 24. junija 1728 neznano kje oženil s Frančiško Terezijo, rojeno Roden baronico Hirzenau, vdovo po Janezu Adamu baronu Flödnigu,⁴⁸⁴ lastniku gospostva Smlednik,⁴⁸⁵ ki mu je v Ljubljani rodila edinega sina, umrlega v zgodnjem otroštvu.⁴⁸⁶ V spominski knjigi Dizmove bratovščine, v katero je bil sprejet leta 1738, ko je že zakorakal v peto desetletje, je naveden kot

⁴⁷³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁴⁷⁴ FRANK 1972 (op. 95), str. 262.

⁴⁷⁵ Friedrich LANJUS, Die Gothaischen genealogischen Taschenbücher für das Jahr 1938, *Monatsblatt des heraldisch-genealogischen Vereins »Adler«*, 12/41–42, 1935–1938 (Mai–Juni 1938), str. 437. Letnica rojstva je skoraj gotovo pravilna. Glede na navedbo starosti 69 let ob smrti leta 1763 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 253), bi se bil moral roditi leta 1694 ali 1693, glede na navedbo starosti 59 let ob ljudskem štetju 1754, ko je prebival v Ljubljani (*Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 36), pa kakšno leto pozneje. Več podatkov ni poznal niti plemiški genealog Ludvik Lazarini (ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. XXV, Moscon, s. p. (Franc Anton)).

⁴⁷⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 124. Ana Maksimila baronica Moscon je leta 1689 prodala posest Pipanovo pri Radovljici in od Janeza Vajkarda Valvasorja kupila Črni Potok. Leta 1693 je kupila še precej večje klevevško imenje na Dolenjskem, ki pa je leta 1699 prešlo v druge roke (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 58v).

⁴⁷⁷ NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, M 1660–1710, fol. 39v. Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 410.

⁴⁷⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1658–1735, pag. 136. Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 410.

⁴⁷⁹ Prim. NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, R 1689–1703; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Ind R 1692–1740.

⁴⁸⁰ Gl. op. 476.

⁴⁸¹ LANJUS 1938 (op. 475), str. 437.

⁴⁸² SMOLE 1982 (op. 14), str. 124. V imenjski knjigi je bila posest prepisana na novega lastnika leta 1706 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 58v).

⁴⁸³ Glede na leto rojstva ne more biti identičen z baronom Francem Antonom, ki je leta 1702 obiskoval že peti razred ljubljanske jezuitske gimnazije (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 448). Tudi med graškimi študenti ga ne najdemo (prim. ANDRITSCH 1987 (op. 30); ANDRITSCH 2002 (op. 179)).

⁴⁸⁴ LANJUS 1938 (op. 475), str. 437–438; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 64. Poroke ni ne v ljubljanski ne v smledniški poročni matični knjigi (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745; ŽA Smlednik, P 1690–1734). Poročna pogodba s tem datumom je bila popisana tudi v njegovi zapuščini (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 74, fasc. XXXII, M-106, 14. 4. 1763, pag. 20–21).

⁴⁸⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 446.

⁴⁸⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Ind R 1692–1740, pag. 172; LANJUS 1938 (op. 475), str. 438.

cesarski pravi komornik,⁴⁸⁷ kot ga označuje tudi mrliška matica ob smrti 23. marca 1763 v Ljubljani, kjer so ga pokopali v frančiškanski cerkvi.⁴⁸⁸ Na Kranjskem sodeč po imenjski knjigi nikoli ni premogel zemljiške posesti.⁴⁸⁹ V oporoki iz leta 1760, napisani v Ljubljani, je za glavno dedinjo imenoval ženo Frančiško Terezijo, obdaroval pa je tudi njene otroke in vnuke.⁴⁹⁰ Član Dizmove bratovščine je kmalu za njim postal njegov pastorek Karel Jožef baron Flödnig, sprejet leta 1740.⁴⁹¹

Št. 39 (136)

Wiederkehr, Avguštin Ludvik, pl. (1686–1756),⁴⁹² sprejet leta 1738 ali 1739 – zemljiški gospod, doktor prava, deželni svetnik, upravitelj kranjskega vicedomskega urada.

Rodil se je v plemeniteni ljubljanski meščanski družini očetu Janezu Jakobu, tajniku kneza Auersperga, in materi Ani Mariji Elizabeti, rojeni pl. Toperzer, ter bil krščen 10. septembra 1686.⁴⁹³ Oče Janez Jakob Wiederkehr je bil zaradi vojaških zaslug 8. aprila 1659 poplemeniten s predikatom »von Widerspach«.⁴⁹⁴ Potem ko je Avguštin Ludvik leta 1703 končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo,⁴⁹⁵ se je izobraževal v Prusiji in se po potovanjih po nizozemskih, nemških in italijanskih deželah vrnil domov kot doktor obojega prava.⁴⁹⁶

Poročil se je v 30. letu 25. septembra 1715 z Marijo Terezijo Lukančič pl. Hertenfels, hčerjo že pokojnega Janeza Gotarda iz plemenitene meščanske rodbine,⁴⁹⁷ člana Dizmove bratovščine (od 1700).⁴⁹⁸ Žena mu je v zakon prinesla dvorec Mala Loka pri Trebnjem⁴⁹⁹ in mu v Ljubljani povila dvanajst otrok.⁵⁰⁰

Avguštin Ludvik je bil tako kot oče mali graščak, ki je večinoma prebival v deželni prestolnici. Leta 1715 so mu v imenjski knjigi pripisali manjše imenje očeta Janeza Jakoba, sestavljeno iz postopoma kupljenih 12 hub in oštata. To t. i. Grimšičevo imenje je leta 1731 prodal Juriju Andreju baronu Grimšiču in čez tri leta, leta 1734, kupil od Marije Ivane Franciške pl. Höffern dvorec Hrib pri Predvoru z majhno posestjo dobrih treh hub, ki jo je leta 1737 skoraj v celoti prodal Francu Karlu pl. Rechbachu.⁵⁰¹ Nazadnje je posedoval po njem poimenovano Wiederkehrjevo pristavo v Poljanskem

⁴⁸⁷ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 166, 167.

⁴⁸⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 253. Ohranjen je njegov zapuščinski inventar (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 74, fasc. XXXII, M-106, 14. 4. 1763).

⁴⁸⁹ Prim. ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756); SMOLE 1982 (op. 14). V njegovem zapuščinskem inventarju ni nobenih nepremičnin (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 74, fasc. XXXII, M-106, 14. 4. 1763).

⁴⁹⁰ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-M-14, 10. 10. 1760, dodatek 2. 1. 1762.

⁴⁹¹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 272, 273.

⁴⁹² O njem natanko v: Matjaž GRAHORNIK, *Dvorec Mala Loka. Sledi časa in lastnikov*, Trebnje 2017, str. 82–88.

⁴⁹³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1678–1686, pag. 371; KOBLAR 1900 (op. 118), str. 236.

⁴⁹⁴ FRANK 1974 (op. 56), str. 214.

⁴⁹⁵ Leta 1702 je bil vpisan na poetiki, 1703 pa na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 449, 451).

⁴⁹⁶ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 82.

⁴⁹⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 109.

⁴⁹⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

⁴⁹⁹ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 65, 82–83. Iz imenjske knjige lastništvo ni razvidno (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756)).

⁵⁰⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 28–40; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 56–57, 60–65, 67, 69, 73, 76, 78–79; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 83.

⁵⁰¹ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 1r (vloženi listi).

predmestju, ki je obsegala hišo in tretjino svobodniške hube in jo je leta 1753 oporočno zapustil petim sinovom.⁵⁰² Mala Loka pri Trebnjem, ki jo je Wiederkehrjem prinesla v last njegova žena, je po deželni deski sredi 18. stoletja pripadala trem njunim sinovom.⁵⁰³

V javno življenje na Kranjskem se je vključil zgodaj. Pri 26 letih je bil leta 1712 imenovan za deželnega svetnika, nato je postal član komisije za deželno varnost, služboval kot vicedomski tajnik ter vstopil v Akademijo oporozov v Ljubljani. Med svoje člane ga je sprejela tudi pruska *Academia excentricorum*.⁵⁰⁴

Kot deželnoknežji uradnik je bil precej uspešen. Leta 1722 je bil vršilec dolžnosti oziroma namestnik deželnega vicedoma, leta 1731 in 1735 pa ga srečamo v vlogi upravitelja vicedomskega urada, kar je ostal do razpusta urada leta 1747.⁵⁰⁵ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot cesarski deželni svetnik na Kranjskem.⁵⁰⁶ Preminil je nenadne smrti (za kapjo) 4. februarja 1756 v Ljubljani v 70. letu starosti in našel zadnje počivališče v frančiškanski cerkvi.⁵⁰⁷

Pozneje je postal član Dizmove bratovščine tudi njegov sin Anton Medard, sprejet leta 1770 (št. 94), poleg njega edini iz Wiederkehrjevega rodu.⁵⁰⁸

40 (137)

Ravbar, Karel Bernard, baron (1705–1772), sprejet 16. januarja 1739 – zemljiški gospod.

Izviral je iz stare kranjske rodbine Ravbar (Rauber), ki je bila leta 1681 končno pobaronjena.⁵⁰⁹ Rodil se je na Ravbarjevem matičnem gradu Kravjek pri Muljavi kot sin Jurija Sigmunda barona Ravbarja in Elizabete Poliksene, rojene baronice Witzenstein, krstili pa so ga 10. maja 1705 na Krki.⁵¹⁰ Ni izpričano, da bi se šolal na ljubljanski jezuitski gimnaziji, a o njenih študentih manjkajo ravno podatki za leti 1721 in 1722.⁵¹¹

Poročil naj bi se mlad, 1. decembra 1727, z Jožefo Frančiško grofico Lichtenberg, hčerjo grofa Jurija Sigmunda.⁵¹² Zakonca sta glede na rojstva otrok večinoma živel na Kravjeku in deloma v Ljubljani.⁵¹³

⁵⁰² ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-64, 1. 10. 1753; SMOLE 1982 (op. 14), str. 545.

⁵⁰³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 281.

⁵⁰⁴ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 82.

⁵⁰⁵ Majda SMOLE, *Vicedomski urad za Kranjsko 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 2: Lit. G*, Ljubljana 1989 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4), str. 146; Majda SMOLE, *Vicedomski urad za Kranjsko 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 4: Lit. L*, Ljubljana 1994 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4), str. 61; Majda SMOLE, *Vicedomski urad za Kranjsko 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 5: Lit. M–R*, Ljubljana 1995 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4), str. 31, 287; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 85.

⁵⁰⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 166, 167.

⁵⁰⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 164. Ohranjeni sta dve različici njegove oporoke (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-64, april 1751, 1. 10. 1753) in inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 125, fasc. LI, W-116, 9. 2. 1756). O oporoki in zapuščini gl. tudi GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 86–88.

⁵⁰⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁵⁰⁹ Rudolf ANDREJKA, Ravbar (Rauber), *Slovenski biografski leksikon*, 3/9, Ljubljana 1960, str. 36; FRANK 1972 (op. 95), str. 144; Boris GOLEC, *Valvasor. Njegove korenine in potomstvo do danes*, Ljubljana 2016 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 13), str. 123–141.

⁵¹⁰ NŠAL, ŽA Krka, Matične knjige, R 1697–1715, fol. 95v; ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 6, št. 210, Rauber.

⁵¹¹ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r.

⁵¹² ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 6, št. 210, Rauber. Poroke ni v ljubljanski poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745).

⁵¹³ NŠAL, ŽA Krka, Matične knjige, R 1715–1743, fol. 116r, 130v, 148v, 156r, 168r, 178v, 217v; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj,

Ni znano, da bi se Karel Bernard posebej udeleževal v javnem življenju dežele. Tudi z gospodarjenjem ni imel sreče. Kravjek, kjer so Ravbarji gospodarili vse od leta 1433, je prevzel po očetovi smrti (1721), a se je tako močno zadolžil, da je bilo gospostvo sekvestrirano in leta 1764 prodano na dražbi zakupniku Gregorju Födranu.⁵¹⁴ Obubožani baron Karel Bernard si je tako moral na stara leta poiskati službo. Umrl je v 67. letu starosti 6. januarja 1772 kot mitničar na savskem mostu pri Črnučah in bil 8. januarja pokopan v cerkvi bosonogih avguštincev v Ljubljani.⁵¹⁵

Član Dizmove bratovščine je postal tudi njegov vnuk Ludvik, svetni duhovnik (član še 1801).⁵¹⁶

41 (138)

Kušlan (Kuschland), Volf Kajetan, pl., od 1718 baron (1700–1750), sprejet 6. avgusta 1738 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča, stanovski poverjenik.

Izviral je iz ljubljanske rodbine Kušlan, ki je bila leta 1623 poplemenitena in je leta 1631 dobila še predikat »von Moosthal«. Približno tedaj je pridobila tudi dvorec Zablate na Ljubljanskem barju, ki je ostal v njenih rokah vse do konca 19. stoletja.⁵¹⁷ Volf Kajetan, krščen 20. novembra 1700 kot Volfgang Kajetan, se je rodil v Ljubljani zakoncema Joštu Jožefu (tudi Jožefu Joštu) pl. Kušlanu, prisedniku ogradnega sodišča in deželnemu odborniku, ter Heleni, rojeni Marastoni pl. Marastein.⁵¹⁸ Ljubljansko jezuitsko gimnazijo je končal leta 1717, višjih študijev pa vsaj v Ljubljani ni nadaljeval.⁵¹⁹ Med prisednike kranjskega ogradnega sodišča so ga sprejeli 10. julija 1721.⁵²⁰ V času njegovega odraščanja in dozorevanja je bil oče Jožef Jošt skupaj s potomstvom 15. junija 1718 povzdignjen v baronski stan.⁵²¹

Čeprav je bil prvorojenec, je oče določil za glavnega dediča drugorojenega sina Karla Valentina, Volf Kajetan pa je postal glavni dedič po materi in ga je oče izplačal že ob poroki leta 1725. Ozadje takšne odločitve utegne biti poroka Volfa Kajetana z žensko iz pozno poplemenitene rodbine, katere oče se je rodil še kot kmet s priimkom Rakovec.⁵²² Poročil se je 13. maja 1725 v Ljubljani z Ivano Antonijo pl. Raigersfeld, ki mu je v njenem skupnem rodnem mestu rodila šest otrok, ne da bi mu dala moškega naslednika.⁵²³

Volf Kajetan je z družino živel v Ljubljani in bil le prehodno zemljiški gospod. Leta 1732 je namreč od Marije Terezije pl. Posarelli kupil dvorec Volčji Potok, a ga je že leta 1737 prodal Leopoldu

Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 237; Ind R 1741–1791, pag. 317.

⁵¹⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 5r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 240.

⁵¹⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Peter, Matične knjige, M 1749–1779, pag. 405. Ohranjen je inventar njegove skromne zapuščine na Črnučah (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 96, fasc. LIII, R-116, 12. 1. 1772).

⁵¹⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 6, št. 210, Rauber.

⁵¹⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 91–93. Gl. tudi KOBLAR 1900 (op. 118), str. 206; SMOLE 1982 (op. 14), str. 547.

⁵¹⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 27. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 98.

⁵¹⁹ Leta 1716 je izpričan na poetiki kot Leopold Kajetan in s pripisom, da je umrl 13. februarja 1750, 1717 pa na retoriki kot Leopold (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 550, 553).

⁵²⁰ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

⁵²¹ FRANK 1972 (op. 95), str. 98; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 19.

⁵²² PREINFALK 2014 (op. 85), str. 95.

⁵²³ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 98.

Ludviku pl. Hohenwartu.⁵²⁴ Kot solastnik in pooblaščenec svojih sorojencev je bil v kranjsko imenjsko knjigo vpisan tudi leta 1737 za posest Na Kalcu v Pivki, ki jo je prav tako prodal že leta 1739, in sicer Beatrici Margareti baronici Kottulinsky.⁵²⁵ Tako ob smrti ni premogel nobenih nepremičnin.⁵²⁶ Umrl je med opravljanjem funkcije stanovskega poverjenika 13. februarja 1750 v 50. letu starosti v rodni Ljubljani, kjer so ga pokopali v avguštinski cerkvi.⁵²⁷

Pozneje je bil član Dizmove bratovščine tudi njegov nečak Karel (še 1801).⁵²⁸

42 (139)

Dolničar (Thalnitscher) pl. Thalberg, Jožef Anton (1690–1759), sprejet 21. decembra 1738 – kronist.

Bil je četrti in zadnji član Dizmove bratovščine iz Dolničarjeve rodbine, sin njenega prvega tajnika Janeza Gregorja (1655–1719), kronista, zgodovinarja in pravnika. Poleg očeta Janeza Gregorja sta leta 1689 postala ustanovna člana še ded, nekdanji ljubljanski župan Janez Krstnik (1626–1692), in stric Janez Anton (1662–1714), teolog in stolni dekan.⁵²⁹

Jožef Anton se je že rodil kot plemič, saj je bil ded Janez Krstnik malo prej, 31. decembra 1688, povzdignjen v plemiški stan s predikatom »Thalnitscher von Thalberg«.⁵³⁰ Na svet je prišel 9. aprila 1690 in bil krščen dva dni zatem v Ljubljani kot tretji otrok Janeza Gregorja in njegove žene Marije Viktorije iz tri desetletja prej poplemenitene škofjeloške rodbine Zanetti.⁵³¹ V Ljubljani je leta 1706 končal jezuitsko gimnazijo, o njegovem nadaljnjem šolanju pa ni podatkov.⁵³² 29. septembra 1721 se je v rodnem mestu oženil z Marijo Ano Lukančič pl. Hertenfels iz prav tako poplemenitene meščanske rodbine, a je zakon ostal brez otrok.⁵³³

Jožef Anton Dolničar je ostal mestni plemič,⁵³⁴ ki ni premogel lastnega dvorca, ampak od leta 1724 samo kupljeno manjšo desetino pri Predosljah, ki pa jo je že leta 1731 prodal.⁵³⁵ V javnem življenju ni bil niti približno toliko dejaven kot ded Janez Krstnik, oče Janez Gregor ali stric Janez Anton. Nadaljeval je pisanje očetove in dedove kronike, žepnega zapisnika, ki je danes pomemben

⁵²⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 536. Lastniški spremembi imata v imenjski knjigi letnici 1733 in 1738 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 168v).

⁵²⁵ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 473v; SMOLE 1982 (op. 14), str. 313.

⁵²⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 55, fasc. XXVIII, K-93, 18. 2. 1750, pag. 4.

⁵²⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 122. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 55, fasc. XXVIII, K-93, 18. 2. 1750).

⁵²⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenem razmerju gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 232–233.

⁵²⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih razmerjih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 37–38.

⁵³⁰ FRANK 1974 (op. 56), str. 202; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 31–33.

⁵³¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1686–1692, pag. 114. Datum rojstva po: PREINFALK 2014 (op. 85), str. 37. O Zanettijih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 206–212.

⁵³² Leta 1705 je v kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete med študenti poetike naveden kot *Josephus Dolnitzer*, leta 1706 pa na retoriki kot *Antonius Dolnitzer* (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 461, 470). Študiral ni niti v Gradcu tako kot leta 1673 njegov oče Janez Gregor (ANDRITSCH 1987 (op. 30), str. 39).

⁵³³ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 37. O Lukančičih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 102–110. Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740.

⁵³⁴ Njegova družina je prebivala v lastni, Dolničarjevi hiši (*Thalbergische Haus*) na Mestnem trgu (*Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 101).

⁵³⁵ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 280r.

zgodovinski vir.⁵³⁶ Preminil je tri tedne za svojo ženo 25. septembra 1759 v Ljubljani, star 69 let, in bil tako kot ona pokopan v kripti stolnice.⁵³⁷

43 (140)

Auersperg, Aleksander, grof (1702–1759),⁵³⁸ sprejet leta 1739 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, dedni deželni maršal (sl. 6).

Izviral je iz grofovske veje Auerspergov, rojen kot sin grofa Ditriha s Šrajbarskega turna pri Krškem in Ivane Leopoldine, rojene grofice Barbo pl. Waxenstein. Rodil se je 14. septembra 1702 na Šrajbarskem turnu in bil krščen kot Aleksander Anton Inocenc Karel.⁵³⁹ Komaj štirileten je izgubil očeta, po katerem je ob doseženi polnoletnosti in po smrti starejšega brata podedoval gospodstvu Krško in Šrajbarski turn.⁵⁴⁰ Šolal se je v Gradcu, kjer ga leta 1716 najdemo v četrtem razredu jezuitske gimnazije.⁵⁴¹ Po sprejemu med prisednike kranjskega ograjnega sodišča 12. januarja 1722, ko mu še ni bilo 20 let,⁵⁴² je opravljal funkcije cesarskega pravega tajnega svetnika, kranjskega stanovskega poverjenika (1735) in predsednika poverjeniškega urada (1738–1739),⁵⁴³ bil pa je tudi dedni deželni maršal⁵⁴⁴ in dvorni komornik na Kranjskem in v Slovenski marki.⁵⁴⁵

Osebnostno je moral biti izobražen, pobožen in dobrovoljen človek. Poročil se je dvakrat, prvič 24. februarja 1729 v Kamniku z Ano Regino grofico Batthyány pl. Német-Ujvár z Ogrskega, hčerjo cesarskega komornika in svetnika grofa Sigmunda, ki se je tedaj mudila v samostanu klaris v Meckinjah, in drugič v Ljubljani 30. januarja 1745 s sorodnico Marijo Cecilijo grofico Barbo pl. Waxenstein, hčerjo grofa Volfganga Eberharda, rojeno na gradu Podsreda. Otroci, vsi v prvem zakonu, so se mu rojevali na Šrajbarskem turnu, kjer je tudi umrl pri 57 letih 12. junija 1759 med kartanjem z

⁵³⁶ Marijan SMOLIK, Thalnitscher (do 1688 Dolitscher, Dolnizher), Janez Krstnik, *Slovenski biografski leksikon*, 4/12, Ljubljana 1980, str. 76.

⁵³⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 211–212. Ohranjena je njegova oporoča, datirana 12. oktobra 1745 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-T-12). Njegova oporočna želja je bila, da ga pokopljejo v kripto (bratovščine) sv. Rešnjega telesa.

⁵³⁸ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 402–403.

⁵³⁹ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 402–403. Krstna matica župnije Leskovec pri Krškem iz tega časa je izgubljena.

⁵⁴⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 244, 491; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 195–196. Gospodstvu sta bili najprej leta 1707 prepisani na Ditrihove dediče, leta 1724 pa na Aleksandra (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 54r, 502r). Med letoma 1742 in 1749 ju je za grofa Auersperga upravljal Janez Matija Šivic, prednik avtorja tega prispevka (Boris GOLEC, *Slovenska posebnost – dvorec Podšentjur v Podkumu. Od nenavadnega nastanka do desetih rodov rodbine Čop*, Ljubljana 2020 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 14), str. 195).

⁵⁴¹ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 28.

⁵⁴² ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

⁵⁴³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 196, 402–403. V zapuščinskem inventarju je podatek, da je bil grof stanovski poverjenik dvakrat (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 5, fasc. III, A-67, 16. 7. 1759, pag. 3).

⁵⁴⁴ *Spominjska knjiga* 2001 (op. 4), str. 172, 173.

⁵⁴⁵ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 5, fasc. III, A-67, 16. 7. 1759, pag. 3.

6. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Aleksandra grofa Auersperga, Spomenska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 142

domačim kaplanom, pokopali pa so ga v kapucinski cerkvi v Krškem.⁵⁴⁶ Obe njegovi gospodvi je podedoval sin Rihard Jožef.⁵⁴⁷

Člani Dizmove bratovščine so bili pred in za njim tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med drugim njegova sinova Rihard Jožef, sprejet leta 1757, in Sigfrid, ljubljanski kanonik in prošt, član od leta 1760.⁵⁴⁸

44 (141)

Lamberg, Franc Bernard, grof (1696–1760),⁵⁴⁹ sprejet 15. januarja 1739 – zemljiški gospod, prise-dnik ograjnega sodišča, cesarski komornik in stanovski poverjenik.

Rodil se je v stari kranjski plemiški rodbini, katere veja, imenovana po Kamniku in Gutenbergu, je nosila grofovski naslov od leta 1667.⁵⁵⁰ Bil je sin Franca Adama grofa Lamberga in Marije Elizabete, rojene baronice Jurič, krščen v Ljubljani 24. oktobra 1696.⁵⁵¹ Vse kaže, da se vsaj v zadnjih razredih gimnazije ni šolal v rodnem mestu kot tudi ne v Gradcu.⁵⁵² Vsekakor je pridobil ustrezno izobrazbo, da so ga 17. junija 1715 lahko sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča.⁵⁵³ Neznano kdaj po sprejemu v Dizmovo bratovščino (1739) je pridobil naslov cesarskega komornika,⁵⁵⁴ ki ga zasledimo ob njegovi smrti,⁵⁵⁵ nekaj časa pa je bil tudi stanovski poverjenik.⁵⁵⁶

Grof Franc Bernard je za kranjske razmere veljal za velikega zemljiškega gospoda. Po leta 1719 umrlem očetu Francu Adamu je podedoval gospodstva Kamen, Mirna, Krupa in Pusti Gradac,⁵⁵⁷ nato pa je leta 1723 od Karla Henrika grofa Wazenberga kupil gospodstvo Dob.⁵⁵⁸ Posest na Dolenjskem in v Beli krajini je pozneje nadomestil z drugo posestjo pretežno na Gorenjskem, kjer je leta 1733 najprej kupil majhno imenje Groblje.⁵⁵⁹ Potem ko je Mirno leta 1730 prodal Ferdinandu Ernestu baronu Gallu,⁵⁶⁰ Krupo s pridruženim Pustim Gradcem pa leta 1734 Petru Pavlu pl. Bonazziju,⁵⁶¹

⁵⁴⁶ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 196, 402–403. Obe poroki: NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, P 1712–1744, pag. 120; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 463. Rojstva otrok: SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 291–292; krstna matica župnije Leskovec za ta čas je izgubljena. Mrliška matica leskovoške župnije iz časa njegove smrti je prav tako izgubljena. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 2. novembra 1757 na Šrajbarskem turnu (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-28, 2. 11. 1757), in inventar zapuščine na Šrajbarskem turnu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 5, fasc. III, A-67, 16. 7. 1759).

⁵⁴⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 244, 491.

⁵⁴⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁵⁴⁹ Prim. WITTING 1895 (op. 94), str. 191–192.

⁵⁵⁰ WITTING 1895 (op. 94), str. 188–192; FRANK 1972 (op. 95), str. 104.

⁵⁵¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 110.

⁵⁵² Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; ANDRITSCH 1987 (op. 30); *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179).

⁵⁵³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

⁵⁵⁴ V bratovščinski spominski knjigi ni naveden s tem naslovom (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 172, 173).

⁵⁵⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 225.

⁵⁵⁶ WITTING 1895 (op. 94), str. 192.

⁵⁵⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 209, 249, 295–296, 396. Prenosi lastništva so bili v imenjski knjigi vknjiženi leta 1723 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 27r, 36v, 64r).

⁵⁵⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 133. Nakup iz kranjske imenjske knjige ni razviden.

⁵⁵⁹ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 64v. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 178–179.

⁵⁶⁰ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 27r; SMOLE 1982 (op. 14), str. 296.

⁵⁶¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 249, 396. Prenos lastništva je bil v imenjski knjigi vknjižen leta 1737 (ARS, AS 173,

je leta 1740 ali malo pozneje pridobil Apfaltrerjevo gospostvo Brdo pri Lukovici,⁵⁶² sklepal leta 1743 pogodbo z Ano Cecilijo baronico Apfaltrer za bližnjo posest Podpeč⁵⁶³ ter najpozneje sredi stoletja pridobil Trillekovo posest Podkraj.⁵⁶⁴ Podpeči ni obdržal, če jo je sploh pridobil,⁵⁶⁵ kot tudi ne Podkraja, ki ga je leta 1756 prodal Antonu Ludviku pl. Abramspergu.⁵⁶⁶ Ostalo posest, Kamen, Brdo pri Lukovici in Groblje, pa je leta 1757 izročil sinu Francu Adamu in si pridržal 20.000 goldinarjev ter 2000 goldinarjev letne rente.⁵⁶⁷

Ženo je našel v grofovski hiši, in sicer Marijo Ivano, hčer Ludvika Gundakarja grofa Kobenzla iz Ribnice, s katero se je oženil 30. aprila 1724 v Žužemberku. Tedaj je naveden kot Ljubljčan, zakonca pa sta se po navedbi v poročni matici najprej naselila na Mirni.⁵⁶⁸ Otroci so se jima rojevali v Ljubljani,⁵⁶⁹ kjer sta vsaj večinoma tudi prebivala. Grof Lamberg je umrl v 64. letu starosti 25. oktobra 1760 v Ljubljani in bil pokopan v rodbinsko grobnico v stolnici.⁵⁷⁰

Člani Dizmove bratovščine so bili še trije grofje Lambergi: za njim sin Franc Adam (od 1756) in Karel (od 1755), pred njim pa Volf Herbart (od 1706), zadnja dva iz drugih vej Lambergov.⁵⁷¹

45 (142)

Wildenstein, Kajetan Avguštin, grof (ok. 1703–1764), sprejet leta 1739 ali 1740 – križnik, komtur ljubljanske komende (sl. 7).

Izviral je iz štajerske plemiške rodbine, ki je dobila grofovski naslov leta 1678.⁵⁷² Ko je leta 1713 obiskoval prvi razred graške jezuitske gimnazije, je v matriki naveden kot Gradčan,⁵⁷³ vendar se je rodil nekje zunaj Gradca.⁵⁷⁴ O njegovem nadaljnjem šolanju ni podatkov. Komtur ljubljanske komende križniškega reda je bil vsaj od leta 1738⁵⁷⁵ in tudi dvakrat stanovski poverjenik na Kranjskem.⁵⁷⁶ Preminil je v Ljubljani 6. januarja 1764, star 61 let, kot komtur ljubljanske komende in cesarski

Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 64r).

⁵⁶² SMOLE 1982 (op. 14), str. 102. Prenos lastništva je bil v imenjski knjigi vknjižen leta 1744 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 37r).

⁵⁶³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 361.

⁵⁶⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 358. Lastništvo iz imenjske knjige ni razvidno.

⁵⁶⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 361.

⁵⁶⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 358.

⁵⁶⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 102, 178–179, 209.

⁵⁶⁸ NŠAL, ŽA Žužemberk, Matične knjige, M in P 1710–1724, fol. 92r. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 396.

⁵⁶⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 149–151; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 71–73, 75.

⁵⁷⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 225. Ohranila sta se njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-L-32, 10. 7. 1759) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 64, fasc. XXXX, L-74, 14. 11. 1760).

⁵⁷¹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih razmerjih gl. WITTING 1895 (op. 94), str. 175–234.

⁵⁷² FRANK 1974 (op. 56), str. 220.

⁵⁷³ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 19.

⁵⁷⁴ Prim. DAG, Altmatricken, Graz Hl. Blut, Taufindex 1589–1744; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1909 (op. 54).

⁵⁷⁵ Lilijana ŽNIDARŠIČ GOLEC, Urbar ljubljanske komende iz leta 1738, *Križanke* (ur. Luka Vidmar), Ljubljana 2018, str. 207.

⁵⁷⁶ Heinrich Georg HOFF, *Historisch-statistisch-topographisches Gemälde vom Herzogthume Krain, und demselben einverleibten Istrien. Ein Beytrag zur Völker- und Länderkunde*, 1, Laibach 1808, str. 112. Kot stanovski poverjenik je izpričan leta 1740 (SMOLE 1994 (op. 505), str. 93).

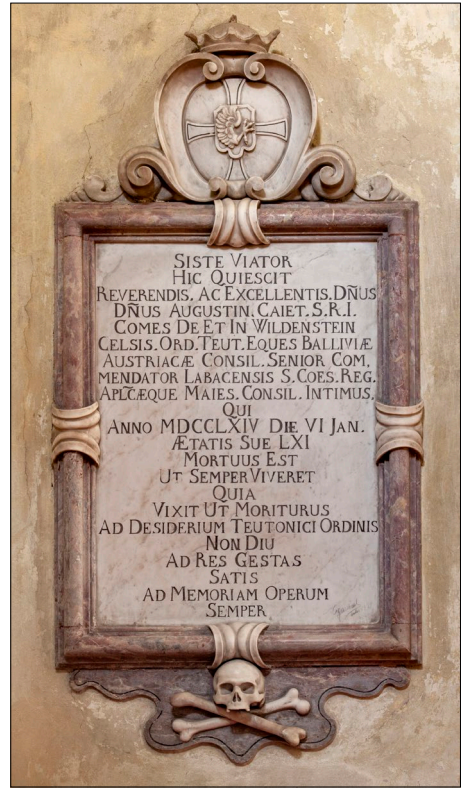
svetnik, pokopali pa so ga dva dni pozneje v križevniški cerkvi,⁵⁷⁷ kjer je še ohranjen njegov nagrobnik. Za umetnostno zgodovino je zanimiv tudi danes pogrešani Wildensteinov portret z letnico 1739.⁵⁷⁸

Član Dizmove bratovščine je leta 1765 postal njegov naslednik na mestu ljubljanskega komturja Maksimilijan Pantaleon grof Rindsmaul.⁵⁷⁹

46 (143)

Lichtenberg, Marko Ferdinand, grof (1709–1776), sprejet 8. januarja 1740 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Bil je sin Jurija Gotfrida grofa Lichtenberga in Marije Elizabete, rojene baronice Engelshaus, rojen na gradu Snežnik in krščen 4. maja 1709.⁵⁸⁰ Na ljubljanski jezuitski gimnaziji ga kot Ferdinanda srečamo leta 1723 v predzadnjem, petem razredu, leta 1724, ko ga najdemo v vodstvu kongregacije Marije Vnebovzete, pa je bil očitno v zadnjem.⁵⁸¹ Med prisednike kranjskega ograjnega sodišča so ga sprejeli 31. marca 1732.⁵⁸² Predtem se je 27. aprila 1730 v Ljubljani poročil z Marijo Elizabeto grofico Auersperg s Turjaka.⁵⁸³ Družina je glede na rojstva otrok živela v Ljubljani,⁵⁸⁴ sicer pa je grof Marko Ferdinand po leta 1720 umrlem očetu nasledil dvorec Koča vas v Loški dolini in gospostvo Ortnek pri Ribnici.⁵⁸⁵ Kočo vas je dal leta 1769 v zakup sinu Ludviku Dizmu in mu jo čez šest let, leta 1775, prodal za 18.000 goldinarjev,⁵⁸⁶ medtem ko je Ortnek obdržal do smrti naslednje leto in ga je sin za njim podedoval.⁵⁸⁷ Umrl je pri 67 letih nedolgo pred 16. julijem 1776 na Ortneku.⁵⁸⁸

7. Nagrobnik Kajetana Avgušтина grofa Wildensteina, Ljubljana, križevniška cerkev

⁵⁷⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 261.

⁵⁷⁸ Metoda KEMPERL, Portretna zbirka ljubljanske križevniške komende, *Križanke* 2018 (op. 575), str. 104.

⁵⁷⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 274, 275.

⁵⁸⁰ NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, Matične knjige, R 1699–1746, fol. 52r. Prim. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5. št. 149, Lichtenberg.

⁵⁸¹ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 587, 589.

⁵⁸² ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁵⁸³ Znan je datum poročne pogodbe (PREINFALK 2005 (op. 392), str. 487), poroka pa ni vpisana v ljubljansko poročno matico (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745).

⁵⁸⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 150–162; Ind R 1741–1791, pag. 197–200.

⁵⁸⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 224, 335. Zaradi napake na rodovnem debelu, kjer je prvo ime Marka Ferdinanda navedeno kot Max namesto Marx, ga je Majda Smole razglasila za Maksimilijana Ferdinanda. V imenjski knjigi je bil prenos obeh posesti vknjižen leta 1730 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 80r, 81r).

⁵⁸⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 224.

⁵⁸⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 335.

⁵⁸⁸ Datum 16. julij 1776 ima inventar njegove zapuščine na Ortneku (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 65, fasc. XXX, L-94). Mrliška matica župnije Ribnica iz tega časa je izgubljena, v Ljubljani pa Lichtenbergova smrt ni vpisana (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812).

Potencialno je bil naročnik enega ali več od skupno šestih družinskih portretov, popisanih v njegovi zapuščini na gradu Ortnek.⁵⁸⁹

Član Dizmove bratovščine je pred njim postal njegov starejši brat Jurij Ludvik (1727), za njim pa bratranec Franc Karel (1741), nečak Franc Ignac (1759), Jošt Korbinijan (1760), sin bratranca Franca Karla, Ludvik, sin Marka Ferdinanda (član še 1801), bratranca Erazem in Janez Nepomuk, vnuka Franca Karla (oba člana še 1801) in Franc Ksaver baron Lichtenberg-Janežič (1800).⁵⁹⁰

47 (144)

Taufferer, p. Aleksander, baron (1703–1760), sprejet leta 1740 – duhovnik, opat cisterce v Kostanjevici.

Bil je sin Marka Antona barona Tauffererja (1654–1702), graščaka na Turnu pri Višnji Gori in člana Dizmove bratovščine (od 1702),⁵⁹¹ in Eve Elizabete, rojene baronice Apfaltrer, krščen 12. januarja 1703 v Ljubljani kot Janez Vajkard.⁵⁹² Po končani ljubljanski jezuitski gimnaziji (1719)⁵⁹³ se je odločil za cistercijanski red in je v samostanu Kostanjevica postal pater Aleksander. 19. avgusta 1719 je naredil redovne zaobljube, mašniško posvečenje pa je prejel 19. marca 1726. Medtem je študiral filozofijo pri ljubljanskih jezuitih (1722) in teologijo pri pavlincih v Lepoglavi (1723). Leta 1733 je upravljal kostanjeviško samostansko župnijo sv. Križa v Podbočju in bil tri leta prior. 14. junija 1737 so ga izvolili za kostanjeviškega opata, kar je ostal do smrti 22. aprila 1760.⁵⁹⁴ Marija Terezija ga je po petih letih opatske službe 24. novembra 1742 imenovala za cesarskega svetnika.⁵⁹⁵ Na umetnostnem področju ima zasluge za nov vhod v cisterco, zgrajen po uskoškem napadu leta 1736.⁵⁹⁶ Njegov oljni portret na Turnu je bil leta 1945 uničen.⁵⁹⁷

Poleg opatovega očeta Marka Antona so postali člani Dizmove bratovščine tudi njegov starejši brat Maksimilijan Anton Ignac (1727), bratov sin Anton Tadej Janez Nepomuk (1749) in sin slednjega, kanonik Janez Nepomuk (član še 1801).⁵⁹⁸

48 (145)

Apfaltrer, Jožef Leopold, baron (1708–1758), sprejet leta 1740 – duhovnik, kanonik v Ljubljani.

Izviral je iz znane kranjske rodbine baronov Apfaltrerjev z Grmač pri Litiji, kjer se je rodil kot sin tamkajšnjega graščaka Ota Henrika barona Apfaltrerja in Marije Ane, rojene pl. Dinzl, ter bil

⁵⁸⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 65, fasc. XXX, L-94, 16. 7. 1776, pag. 10.

⁵⁹⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. Sorodstvena razmerja gl. v: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

⁵⁹¹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270, 271.

⁵⁹² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 93; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 252.

⁵⁹³ Leta 1718 je kot Janez Rajhard (!) izpričan na poetiki, 1719 pa na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 560, 574).

⁵⁹⁴ MLINARIČ 1987 (op. 287), str. 501–502. V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete ravno za leti 1721 in 1722, ko je tam študiral na višjih študijih, ni podatkov o članih (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r).

⁵⁹⁵ GSPAN 1980 (op. 279), str. 16.

⁵⁹⁶ MLINARIČ 1987 (op. 287), str. 438.

⁵⁹⁷ GSPAN 1980 (op. 279), str. 16.

⁵⁹⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. GSPAN 1980 (op. 279); PREINFALK 2016 (op. 27), str. 326–327.

krščen 13. aprila 1708 v Šmartnu pri Litiji.⁵⁹⁹ Kot Jožefa ga leta 1723 srečamo v petem in naslednje leto v šestem, zadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije, nato pa na višjih jezuitskih študijih, leta 1725 na logiki in 1726 na fiziki.⁶⁰⁰ V duhovnika je bil posvečen pod imenom Jožef 19. maja 1731 v Ljubljani, čeprav je spadal pod oglejski patriarhat.⁶⁰¹ Od leta 1735 do smrti je bil kanonik Flachenfeldovega kanonikata v Ljubljani.⁶⁰² Umrli je pri 50 letih 16. maja 1758, pokopali pa so ga v kripti ljubljanske stolnice.⁶⁰³

Iz rodbine Apfaltrer je pred njim vstopilo v Dizmovo bratovščino pet baronov Apfaltrerjev, Volf Herbard (1716), Janez Gotfrid (1718), Janez Sigfrid (1721), Franc Karel (1725) in Sigmund Ferdinand (1725 ali 1726), za njim pa šest: njegov starejši brat Janez Ignac (1741) Ferdinand (1752), Feliks (član še 1801, naveden brez imena), Vencelj (član še 1801), Anton (član še 1801) in Ernest (član še 1801).⁶⁰⁴

49 (146)

Valvasor, Karel Jožef, baron (1708/10–1761), sprejet leta 1740 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Bil je sin Janeza Karla barona Valvasorja in Ane Elizabete grofice Auersperg, rojen med letoma 1708 in 1710, najverjetneje v očetovem dvorcu Belnek pri Moravčah. Obiskoval je ljubljansko jezuitsko gimnazijo in višje jezuitske študije (1721–1729), in to kot notranji gojenec. V mladih letih je potoval, potrjeno v Italijo, sicer pa je bil kmalu predviden za očetovega naslednika. Tudi sicer je stopal po očetovih stopinjah, le da ga je manj zanimala deželna politika. Ne najdemo ga namreč med stanovskimi poverjeniki, ampak le na deželnih zborih, zato pa so ga še zelo mladega, starega okoli 20 let, že 12. aprila 1729 izvolili za prisednika kranjskega ograjnega sodišča, s čimer je nadaljeval rodbinsko tradicijo že v četrti generaciji.

Dom Karla Jožefa barona Valvasorja je bila Ljubljana, glavni vir dohodkov pa mu je predstavljal Belnek, ki ga je podedoval leta 1741. Sredi 18. stoletja je prehodno postal še lastnik dvorca Jama v Šiški. Po smrti druge žene (1753) je imel na skrbi njeno posest na Štajerskem: gospostvo Riegersdorf pri Judenburgu, več nepremičnin v graški okolici ter dve hiši v Gradcu.

Ženil se je trikrat, vsakič z grofovsko hčerjo in v drugi deželi, ter živel z družino v treh deželnih prestolnicah, največji del življenja v Ljubljani, nekaj časa v Gradcu in nazadnje v Celovcu. Prvič se je poročil 4. novembra 1737 v Ljubljani z Jožefo Antonijo grofico Lamberg, drugič 11. maja 1747 v Gradcu z Marijo Antonijo grofico Gabelkoven, ki jo je pripeljal v Ljubljano, tretjič pa 20. avgusta 1759 v Šentjurju na Vinogradih (St. Georgen am Weinberg) na Koroškem z Marijo Terezijo grofico Christalnigg, h kateri se je preselil v Celovec. Veliko je potoval po raznih opravkih in na eni takih poti se je njegovo življenje tudi nepričakovano izteklo. Preminil je star okoli 52 let 6. ali 7. aprila 1761 v Mariboru, kjer so ga na njegovo željo tudi pokopali. Zapustil je samo tri hčere iz dveh zakonov, z njegovo smrtjo pa je odšel zadnji moški potomec Valvasorjeve rodbine, ki bi še lahko nadaljeval rodbinsko ime.⁶⁰⁵

⁵⁹⁹ NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, R 1703–1719, fol. 32r. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 331.

⁶⁰⁰ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 587, 590, 593, 596.

⁶⁰¹ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 102.

⁶⁰² AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 97. Prim. *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 172, 173.

⁶⁰³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 197.

⁶⁰⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁶⁰⁵ O njem natančno v: GOLEC 2015 (op. 36), str. 261–277, 474 (biogram). Poleg kratke oporoke (Kärntner Landesarchiv,

V njegovi zapuščini v Ljubljani in na Belneku so popisali 33 družinskih portretov z neopredeljeno vsebino, pač slike rodbine Valvasor in sorodnikov, od katerih so danes le nekatere evidentirane kot ohranjene.⁶⁰⁶

Člani Dizmove bratovščine so bili trije Valvasorji, pred njim še njegov oče Janez Karel (od 1707) in Franc Adam (od 1726) iz druge rodbinske veje.⁶⁰⁷

50 (147)

Flödnig, Karel Jožef, baron (1711–1755), sprejet 18. oktobra 1740 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.

Izviral je iz rodbine Peerov pl. Pernburgov, plemenitene leta 1665, katere ena veja je leta 1698 po imenu gospostva Smlednik pridobila baronski naslov »von Flödnig«.⁶⁰⁸ Eden od dveh pobaronjenih bratov je bil smledniški graščak Janez Adam, oče Karla Jožefa, prvorojenca iz njegovega drugega zakona z baronico Frančiško Terezijo Roden pl. Hirzenau z Moravskega, krščena 27. maja 1711 v Smledniku na ime Karel Jožef Filip Janez.⁶⁰⁹ Karel Jožef se je šolal pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga leta 1726 najdemo v petem, predzadnjem letniku gimnazije.⁶¹⁰ Ko mu je leta 1724 pri 13 letih umrl oče, je mati skupaj z varuhoma – eden je bil Volf Adam baron Erberg, tudi član Dizmove bratovščine (gl. št. 12) – prevzela vodenje zadolženega smledniškega gospostva in ga leta 1732 prepustila sinu.⁶¹¹ Ta se je istega leta, 4. maja 1732, pri 21 letih poročil v Velesovem z Marijo Ano grofico Barbo pl. Waxenstein in imel z njo šest otrok, ki so razen dveh, rojenih v Ljubljani, prišli na svet v Smledniku.⁶¹²

Kot mlad gospodar in družinski oče je 6. februarja 1734 postal prisednik kranjskega ogradnega sodišča,⁶¹³ kar je njegova edina znana javna funkcija. Kaže, da v javnem življenju ni bil posebno uveljavljen. Umrl je še razmeroma mlad, pet let za ženo, pri 44 letih 10. avgusta 1755 v Smledniku in bil dva dni pozneje pokopan v tamkajšnji cerkvi sv. Urha.⁶¹⁴ Tudi gospodaril je slabo, saj je bilo smledniško gospostvo ob njegovi smrti ponovno zadolženo in je grozilo, da ga bodo baroni Flödnigi izgubili.

Klagenfurt (KLA), KLA 73, Landesgericht Klagenfurt, Testamente, fasc. 56, 1761, št. 15, 5. 4. 1761) so se ohranili trije inventarji njegove zapuščine. Zapuščinski inventar Valvasorjeve zapuščine na Koroškem ima datum 20.–23. april, na Štajerskem 20. maj in na Kranjskem 21. julij 1761 z dodatkom 30. julija. Prepisa koroškega in kranjskega inventarja najdemo tudi pri štajerski deželni pravdi, medtem ko sta v arhivskem gradivu kranjske in koroške deželne pravde le izvirnika inventarjev za domačo deželo (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 118, fasc. XXXXVII, lit. U-V-37, 30. 7. 1761; KLA, KLA 876, Landesgericht Klagenfurt, BA Verlässe, fasc. 56, 1761, št. 15, 20.–23. 4. 1761; Steiermärkisches Landesarchiv, Gradec (StLA), Landrecht, K. 1364, H. 7, Valvasor (1), 20. 5. 1761; StLA, Landrecht, K. 1365, H. 1, Valvasor (2), 20.–23. 4. 1761 (prepis 22. 6. 1761), 30. 7. 1761).

⁶⁰⁶ Devetim portretom Valvasorjev je mogoče slediti od leta 1846 do 1877, ko so bili na gradu Plankenwart pri Gradcu, od okoli leta 1900 pa jih je osem v Ljubljani (GOLEC 2015 (op. 36), str. 277, 284).

⁶⁰⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih razmerjih GOLEC 2015 (op. 36), str. 467, 470–471, 474.

⁶⁰⁸ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 57.

⁶⁰⁹ NŠAL, ŽA Smlednik, Matične knjige, R 1700–1713, fol. 114v; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 64–65.

⁶¹⁰ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 596, 597. V Gradcu ga ne najdemo (ANDRITSCH 2002 (op. 179)).

⁶¹¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 59.

⁶¹² PREINFALK 2014 (op. 85), str. 65.

⁶¹³ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁶¹⁴ NŠAL, ŽA Smlednik, Matične knjige, M 1713–1756, fol. 184v. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 65. Ohranjena sta njegova ustna oporoka, napisana dan pred smrtjo v Smledniku (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-F-43, 9. 8. 1755), in inventar zapuščine v Smledniku in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 20, fasc. XV, F-59, 22. 9. 1755, 24. 11. 1755, 31. 5. 1756).

Že drugič ga je rešila mati barona Karla Jožefa, ponovno poročena Moscon, ki je poravnala vse sinove dolgove, več kakor 80.000 goldinarjev, si pridržala pravico do prostega razpolaganja z gospodvom in dosmrtni užitek njegovih dohodkov, Smladnik pa spremenila v fidejkomis (1762).⁶¹⁵

Karel Jožef baron Flödnig je bil potencialni naročnik enega ali več družinskih portretov, sumarno popisanih v njegovi zapuščini v smledniškem dvorcu.⁶¹⁶

Član Dizmove bratovščine je postal tudi očim barona Flödniga Franc Anton baron Moscon (1738) (gl. št. 38).

51 (148)

Hohenwart, Leopold Ludvik pl. (1692–1757), sprejet leta 1740 ali 1741 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča, dedni miznik in stanovski poverjenik.

Bil je mlajši brat Franca Karla pl. Hohenwarta, člana Dizmove bratovščine od leta 1736 ali 1737 (gl. št. 36). Rodil se je na Kolovcu staršema Sigmundu Juriju in Sidoniji Viktoriji, rojeni baronici Mordax, ter bil krščen v Kamniku 17. septembra 1693.⁶¹⁷ Ljubljansko jezuitsko gimnazijo je končal leta 1709, višje študije pa leta 1712, oboje skupaj z bratom Francem Karlom.⁶¹⁸ Prisednik kranjskega ogradnega sodišča je postal slabo leto za njim, 9. januarja 1719.⁶¹⁹ Poročil se je dvakrat, prvič 21. maja 1722 na Pogancah pri Novem mestu z Marijo Evgenijo Dorotejo grofico Paradeiser, hčerjo tamkajšnjega graščaka Janeza Lovrenca,⁶²⁰ in drugič 10. novembra 1734 v Mengšu s Franciško Antonijo baronico Jurič, hčerjo barona Feliksa Ferdinanda, začetnika kratkotrajne veje Juričev v dvorcu Pleterje pri Bučki.⁶²¹ Z družino je glede na kraje krstov otrok iz obeh zakonov večinoma živel v Ljubljani in deloma v Špitaliču.⁶²²

Do lastne posesti je prišel leta 1721, ko je od brata Franca Karla kupil posest Špitalič v Tuhinjski dolini, ki jo je ta podedoval po stricu Francu Erazmu pl. Hohenwartu. Leopold Ludvik je Špitalič leta 1745 prepustil svojemu sinu Leopoldu Aleksandru⁶²³ in pred tem leta 1737 od Volfa Kajetana Kušlana kupil gospodstvo Volčji Potok.⁶²⁴

⁶¹⁵ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 59.

⁶¹⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 20, fasc. XV, F-59, 22. 9. 1755, pag. 33.

⁶¹⁷ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1685–1699, fol. 100v.

⁶¹⁸ Leta 1708 je izpričan na poetiki, 1709 na retoriki, 1711 na fiziki in 1712 na metafiziki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 493, 504, 519, 529).

⁶¹⁹ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Beÿßizer).

⁶²⁰ WITTING 1894 (op. 103), str. 134. Poročna matica župnije Šmihel pri Novem mestu za ta čas ni ohranjena. Poročka ni vpisana v poročno matico župnije Novo mesto Kapitelj z datumom 21. maj 1721, kot navaja Schiviz von Schivizhoffen (KANM, Novo mesto Kapitelj, Matične knjige, P 1705–1724; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 380).

⁶²¹ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, P 1702–1748, pag. 214; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 155, 166–167. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 417.

⁶²² NŠAL, ŽA Špitalič, Matične knjige, R 1711–1761, fol. 10r, 11v, 12v, 13v, 15r, 24r; ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 124–128. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 62, 63, 70, 71, 77, 418–419.

⁶²³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 490. V imenjski knjigi sta bila prenosa izvedena v letih 1723 in 1748 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 97v).

⁶²⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 536. V imenjski knjigi je bil prepis izveden leta 1738 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 100v, 168v).

V javnem življenju dežele je imel dokaj opazno vlogo. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot dedni miznik Kranjske in Slovenske marke, prisednik deželnega sodišča in poverjenik kranjskih deželnih stanov.⁶²⁵ Umrli je 3. marca 1757 na kamniški Šutni v 64. letu starosti, pokopali pa so ga v kripti pri oltarju sv. Cecilije v tamkajšnji župnijski cerkvi.⁶²⁶

Naročništvo umetnostnih del mu je mogoče pripisati pri dveh portretih, lastnem in ženinem, popisanih v njegovi zapuščini v Volčjem Potoku.⁶²⁷

Pred njim je postal član Dizmove bratovščine njegov brat Franc Karel (1736 ali 1737), za njim pa še nečak Jurij Jakob (1757), daljni sorodnik Ludvik pl. Hohenwart (1760), nečak Sigmund, ki je postal škof treh škofij (član še 1801), in bratov vnuk Franc (član še 1801).⁶²⁸

52 (149)

Raab pl. Rabenheim, Nikolaj Rudolf (1707–1785), sprejet leta 1740 ali 1741 – prisednik ogradnega sodišča, šolski svetnik.

Rodil se je v plemeniteni ljubljanski odvetniški družini. Oče Anton Friderik Raab, odvetnik v Ljubljani, je 13. maja 1699 skupaj s svojim bratom dobil plemiški predikat »zu Ravenheim« (Rabenheim),⁶²⁹ potem ko je štiri leta prej (1695) postal član Dizmove bratovščine (sl. 8).⁶³⁰ Nikolaj Rudolf je prišel na svet omenjenemu očetu, ki je tedaj opravljal službo tajnika deželnega glavarja, in materi Mariji Ani, rojeni pl. Petteg, ter bil krščen 6. decembra 1707.⁶³¹

Z bratom Francem Ksaverjem sta leta 1723 končala ljubljansko jezuitsko gimnazijo in naslednja tri leta študirala na vseh treh stopnjah višjih jezuitskih študijev.⁶³² 12. januarja 1739 so ga sprejeli med prisednike kranjskega ogradnega sodišča,⁶³³ čeprav ni imel nikoli zemljiške posesti, vpisane v imenjsko knjigo.⁶³⁴ Kot prisednik kranjske deželne pravde, naslednice ogradnega sodišča, je bil 15. decembra 1763 povzdignjen v baronski stan.⁶³⁵ Med letoma 1779 in 1782 je deloval tudi kot šolski svetnik v komisiji za normalno šolo.⁶³⁶

Ker ni imel družine, je v oporoki, sestavljeni 26. marca 1785 v Ljubljani, zapustil veliko večino svojega premoženja, 25.000 goldinarjev, Tereziji grofici Zichi, hčeri svoje nečakinje.⁶³⁷ Preminil je dva dni pozneje v 78. letu za vodenico.⁶³⁸

⁶²⁵ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 176, 177.

⁶²⁶ V mrliški knjigi je kot bivališče naveden Volčji Potok, kot kraj smrti pa Šutna (NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, M 1747–1765, s. p.). Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Volčjem Potoku in Kamniku (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 43, fasc. XXII, H-57, 15. 3. 1757, 17. 3. 1757).

⁶²⁷ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 43, fasc. XXII, H-57, 15. 3. 1757, pag. 43).

⁶²⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁶²⁹ FRANK 1973 (op. 113), str. 131.

⁶³⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

⁶³¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 234.

⁶³² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 587, 590, 593, 596.

⁶³³ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 23 (1741–1746), s. p. (Herren Beysitzer).

⁶³⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁶³⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 131.

⁶³⁶ France KIDRIČ, Edling Janez Nepomuk Jakob, grof, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 148.

⁶³⁷ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-R-88, 26. 3. 1785.

⁶³⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 61–62.

8. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Nikolaja Rudolfa Raaba pl. Rabenheima, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 151

Član Dizmove bratovščine je bil poleg očeta Antona Friderika tudi njegov starejši brat, duhovnik Franc Ksaver (od 1748).⁶³⁹

53 (150)

Lichtenberg, Franc Karel Jožef, grof (1702–1775), sprejet 16. avgusta 1741 – zemljiški gospod.

Rodil se je kot sin Jurija Sigmunda grofa Lichtenberga in Marije Ane, rojene grofice Ursini Blagaj,⁶⁴⁰ najverjetneje na očetovem gradu Metlika leta 1702,⁶⁴¹ saj mu ljubljanska mrliška matica ob smrti 15. februarja 1775 prisoja 73 let.⁶⁴² Leta 1718 ga srečamo v petem, predzadnjem razredu ljubljanske gimnazije,⁶⁴³ nato pa o njegovem šolanju ni podatkov.⁶⁴⁴ Kmalu po sklenitvi poročne pogodbe 5. maja 1726⁶⁴⁵ se je neznano kje poročil z Marijo Felicito grofico Thurn in živel z njo v Ljubljani, kjer se jima je rodilo deset otrok.⁶⁴⁶

O njegovem udejstvovanju v javnem življenju dežele ni poročil. Zelo dejaven je bil kot zemljiški gospod, njegova zemljiška posest pa precej raztresena. Leta 1733 je od Sigfrida Baltazarja grofa Gallenberga kupil gospostvo Rožek pri Dolenjskih Toplicah⁶⁴⁷ in leta 1743 od Volfa Nikolaja grofa Auersperga gospostvo Soteska.⁶⁴⁸ Po očetu je neznano kdaj prevzel Smuk nad Semičem.⁶⁴⁹ Kot fidejkomisnemu dediču po očetu Juriju Sigmundu so mu v imenjski knjigi leta 1746 prepisali dvorec Prapreče pri Grosupljem z majhno posestjo.⁶⁵⁰ Nazadnje je od Avgušтина barona Raspa leta 1770 kupil Podsmreko pri Višnji Gori.⁶⁵¹ Glavnino posesti je še za življenja prepustil najstarejšemu sinu Volfu Sigmundu, najpozneje leta 1758 Sotesko,⁶⁵² pred smrtjo pa tudi Rožek in Smuk.⁶⁵³ Podsmreko in Prapreče je obdržal do konca in v oporoki za dediča določil sina Sigfrida.⁶⁵⁴ Umril je 15. februarja 1775 v Ljubljani in bil pokopan pri tamkajšnjih frančiškanih.⁶⁵⁵

⁶³⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁶⁴⁰ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5. št. 149, Lichtenberg.

⁶⁴¹ Metliška krstna matica iz tega časa je bila uničena v požaru leta 1705. Štirje njegovi sorojenci so se v letih 1697–1707 rodili v Ljubljani (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 142–143). Glede na krst sestre 16. marca 1701 ni mogel biti rojen istega leta. O lastništvu Metlike: ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 508v.

⁶⁴² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 15.

⁶⁴³ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 559.

⁶⁴⁴ Naslednje leto ga ni na retoriki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 574).

⁶⁴⁵ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 65, fasc. XXX, L-90, 18. 2. 1775, pag. 41.

⁶⁴⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 149–152; Ind R 1741–1791, pag. 197–198. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 68–69, 73–74, 76, 78, 80, 82, 84.

⁶⁴⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 426.

⁶⁴⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 455.

⁶⁴⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 448.

⁶⁵⁰ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 498r, 515v. Lastništvo večine njegove posesti iz kranjske imenjske knjige ni razvidno.

⁶⁵¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 364.

⁶⁵² SMOLE 1982 (op. 14), str. 455.

⁶⁵³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 426, 448.

⁶⁵⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 364, 382.

⁶⁵⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 15. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-L-47, 26. 2. 1773) in inventar zapuščine, popisane v Ljubljani in Praprečah (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 65, fasc. XXX, L-90, 18. 2. 1775).

V njegovi zapuščini v Ljubljani so med slikami sumarno popisali 18 družinskih portretov, v Praprečah pa sedem, skupaj 25, katerih naročništvo lahko deloma pripišemo njemu.⁶⁵⁶

Pred njim sta postala člana Dizmove bratovščine njegova bratranca Jurij Ludvik (1727) in Marko Ferdinand (1740) grofa Lichtenberga, za njim pa mrzli nečak Franc Ignac (1759), sin Jošt Korbinijan (1760), Ludvik, sin Marka Ferdinanda (član še 1801), vnuka Erazem in Janez Nepomuk ter Franc Ksaver baron Lichtenberg-Janežič (1800).⁶⁵⁷

54 (151)

Apfaltrer, Janez Ignac, baron (1702–1765), sprejet leta 1741 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, stanovski glavni prejemnik.

Izviral je iz znane kranjske plemiške rodbine, rojen je bil na Grmačah staršema Otu Henriku baronu Apfaltrerju in Mariji Ani, rojeni pl. Dinzl, ter krščen 30. junija 1702 v Šmartnu pri Litiji.⁶⁵⁸ Leta 1718 je končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo in vsaj eno leto nadaljeval šolanje na višjih študijih.⁶⁵⁹ Med prisednike kranjskega ograjnega sodišča so ga sprejeli 8. aprila 1724.⁶⁶⁰ V javnem življenju se je udejeval tudi kot stanovski glavni prejemnik.⁶⁶¹

Njegovo domače okolje so sicer ostale rodne Grmače, kjer so se mu rojevali otroci po poroki s Katarino Jožefo, rojeno baronico Gusič, s katero je stopil pred oltar najpozneje leta 1730 neznano kje.⁶⁶² Kot gospodar Grmač je sledil očetu Otu Henriku leta 1737,⁶⁶³ od leta 1740 pa je bil tudi solastnik polovice gospostva Svibno skupaj s sestrično Cecilijo baronico Apfaltrer. Ta je svoj delež leta 1760 prodala in leta 1762 je bilo celotno svibensko gospostvo prodano na dražbi.⁶⁶⁴ Pred letom 1764 je Janez Ignac pridobil še gospostvo Loka pri Zidanem Mostu.⁶⁶⁵

Umril je 19. septembra 1765 v Ljubljani, star 63 let, in bil pokopan dva dni pozneje v župnijski cerkvi v Šmartnu pri Litiji.⁶⁶⁶ Ob smrti je premozel gospostvi Grmače in Loka ter hišo v Ljubljani,

⁶⁵⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 65, fasc. XXX, L-90, 18. 2. 1775, pag. 24, 43.

⁶⁵⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. Sorodstvena razmerja gl. v: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

⁶⁵⁸ NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, R 1687–1703, fol. 139v.

⁶⁵⁹ Kot Franca Ignaca ga leta 1717 srečamo v petem, predzadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije in leta 1718 v zadnjem, kot Ignaca pa leta 1719 na logiki, nakar so podatki o članih kongregacije Marije Vnebovzete tri leta nepopolni oziroma za leti 1721 in 1722 manjkajo (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 553, 559, 574).

⁶⁶⁰ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁶⁶¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 177.

⁶⁶² NŠAL, ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, 1719–1737, fol. 79r, 94r, 103r, 123v; R 1737–1769, fol. 24r, 30r, 59r. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 331–332.

⁶⁶³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 177. V kranjski imenjski knjigi prenosa lastništva ni najti (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756)).

⁶⁶⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 474.

⁶⁶⁵ Po Pircheggerju, ki je za Štajersko običajno najzanesljivejši vir, so bili baroni Apfaltrerji lastniki Loke od leta 1730 dalje (Hans PIRCHEGGER, *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gültten, Städte und Märkte*, München 1962 (Buchreihe der Südostdeutschen Historischen Kommission, 10), str. 249). Prim. Ivan STOPAR, *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. 3: Spodnja Savinjska dolina. Občine Celje, Hrastnik, Laško, Žalec*, Ljubljana 1992, str. 80.

⁶⁶⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 272; ŽA Šmartno pri Litiji, Matične knjige, M 1754–1770, fol. 59v. Ohranila sta se njegova oporoča, datirana v Loki pri Zidanem Mostu 15. marca 1765 (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-42), in inventar zapuščine na Grmačah in v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-81, 13. 11. 1765).

kar so si leta 1768 razdelili trije sinovi.⁶⁶⁷

V Apfaltrerjevi zapuščini so med slikami na Grmačah popisali portreta pokojnika in njegove soproge, edina, pri katerih naročništvo ni vprašljivo.⁶⁶⁸

Pred njim je bilo v Dizmovo bratovščino sprejetih šest baronov Apfaltrerjev, Volf Herbard (1716), Janez Gotfrid (1718), Franc Karel (1725), Sigmund Ferdinand (1725 ali 1726), Janez Sigfrid (1721) in njegov mlajši brat Jožef Leopold (1740), za njim pa Ferdinand (1752), Feliks (član še 1801, naveden brez imena), Vencelj (član še 1801), Anton (član še 1801) in Ernest (član še 1801).⁶⁶⁹

55 (152)

Auersperg, Volf Engelbert Ignac, grof (1716–1768),⁶⁷⁰ sprejet leta 1741 – zemljiški gospod, cesarsko-kraljevi pravi tajni svetnik in komornik.

Pripadal je grofovski veji Auerspergov, rojen je bil v Ljubljani, kjer je bil 18. februarja 1716 krščen kot Volfgang Engelbert Janez Ignac Adam, sin grofa Adama Antona Sigfrida s Turjaka in Marije Ane, rojene grofice Giovanelli.⁶⁷¹ Izobrazbo je pridobil pri ljubljanskih jezuitih, pri katerih ga brez navedbe razreda srečamo leta 1730.⁶⁷²

V takratni kranjski družbi ni izstopal, razen morda po premoženju, ki je bilo ob njegovi smrti leta 1768 ocenjeno na vrtoglavih 200.000 goldinarjev.⁶⁷³ V javno življenje je vstopil s sprejemom med prisednike kranjskega ograjnega sodišča 12. januarja 1733,⁶⁷⁴ ko mu še ni bilo 17 let. Pozneje ga srečamo z naslovom cesarsko-kraljevi pravi tajni svetnik in komornik,⁶⁷⁵ po funkcijah v deželni upravi pa ni posegal.⁶⁷⁶ Raje kot v Ljubljani se je zadrževal na Turjaku, o čemer priča dejstvo, da je imel tam večino svojega inventarja.⁶⁷⁷

Kot najstarejši sin je bil predviden za prevzem turjaškega fidejkomisa in nadaljevanje turjaške veje Auerspergov, a pričakovanj ni v celoti upravičil, saj je ostal brez moškega potomstva.⁶⁷⁸ Po smrti očeta Adama Antona Sigfrida leta 1739 je podedoval obsežno očetovo posest, ki jo je obdržal do smrti. Oče je omenjenega leta oblikoval fidejkomis, ki je poleg Turjaka vključeval še gospostvo Naddlišek, imenje v Mokronogu in Auerspergov dvorec v Ljubljani.⁶⁷⁹ Poleg tega sta Volfu Engelbertu Ignacu leta 1739 dedno pripadli gospostvi Neuhaus (Tržič) in Stari Gutenberg, ki sta bili poslej prav

⁶⁶⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 177.

⁶⁶⁸ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-81, 13. 11. 1765, pag. 17. Avtorstvo slik je navedeno za devet votivnih slik, izdelkov dunajske akademije (*von der wiennnerischen Academi*), ki so jih ocenili vsako na 30 krajcarjev vrednosti (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-81, 13. 11. 1765, pag. 16).

⁶⁶⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁶⁷⁰ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 506.

⁶⁷¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 158; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 506.

⁶⁷² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 654.

⁶⁷³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 113.

⁶⁷⁴ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁶⁷⁵ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 506.

⁶⁷⁶ Brez kakršnih koli funkcij je vpisan tudi v spominsko knjigo Dizmove bratovščine (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 178, 179).

⁶⁷⁷ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 114.

⁶⁷⁸ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 113.

⁶⁷⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 507. Prepis lastništva iz imenjske knjige ni jasno razviden (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 22r).

tako združeni.⁶⁸⁰ Kot dediščino je pridobil tudi dve manjši imenji oziroma dvorca, Schönau pri Turjaku in Na Kopiji,⁶⁸¹ nekaj raztresenih posestnih drobcev ter grofovsko palačo v Ljubljani.⁶⁸²

Poročil se je kar štirikrat, od tega dvakrat v rodbini Auersperg. Prvič je stopil pred oltar 26. julija 1739 v Soteski z Ano Marijo grofico Auersperg z Mokric, drugič 9. novembra 1747 z Marijo Katarino grofico Gabelkoven iz Gradca, tretjič 17. februarja 1753 na Šrajbarskem turnu z Jožefo grofico Auersperg s Šrajbarskega turna in četrtič 23. januarja 1767 na Ortneku s svojo nečakinjo Marijo Elizabeto grofico Lichtenberg.⁶⁸³ Kot najstarejši član grofovske turjaške veje in imetnik fidejkomisa se je močno trudil, da bi dobil moškega naslednika, a ga je od dveh otrok preživela le hči iz prvega zakona, ki se je sicer omožila z enim od Auerspergov, z Rihardom Jožefom s Šrajbarskega turna, bratom očetove tretje žene s Šrajbarskega turna, in umrla še pred očetom.⁶⁸⁴ Grof Volf Engelbert Ignac je preminil kmalu za njo 21. septembra 1768 v rodni Ljubljani, kjer so ga naslednji dan tudi pokopali v Auerspergovi grobnici pri frančiškanih.⁶⁸⁵ Pokojnikova alodialna posest je pripadla njegovi vdovi Mariji Elizabeti, fidejkomisna pa mlajšemu bratu Mariji Jožefu.⁶⁸⁶

Grof Auersperg je bil potencialni naročnik enega ali več družinskih portretov, enajstih na Turjaku in sedmih v Ljubljani, popisanih v njegovi zapuščini.⁶⁸⁷

Člani Dizmove bratovščine so bili pred in za njim tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med njimi njegov mlajši brat Pavel Alojzij (od 1755) in zet Rihard Jožef (od 1757).⁶⁸⁸

56 (153)

Barbo, Jošt Vajkard Anton, grof (1702–1775), sprejet 15. junija 1742 – prisednik ogradnega sodišča, deželni svetnik, stanovski poverjenik, predsednik poverjeniškega urada in svetnik pri reprezentanci in komori.

Izhajal je iz kranjske plemiške rodbine Barbo pl. Waxenstein, ki je grofovski naslov pridobila leta 1674 in bila v slovenskem prostoru dolga stoletja ena najbolj prepoznavnih in premožnih plemiških rodbin.⁶⁸⁹ Rodil se je 29. septembra 1702 kot sin Andreja Danijela grofa Barba in Katarine

⁶⁸⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 505. Prepis lastništva v imenjski knjigi je sledil leta 1753 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 28v).

⁶⁸¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 315, 430. Dvorec Na Kopiji prepoznamo v imenjski knjigi kot Coppinijevo in Gorjupovo imenje, ki sta bili nanj prepisani leta 1738 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 491v, 492r); prepis Schönaua je sledil leta 1753 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 24r).

⁶⁸² PREINFALK 2005 (op. 392), str. 114.

⁶⁸³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 114–115, 506.

⁶⁸⁴ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 114–115, 484, 560.

⁶⁸⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 295; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 506. Ohranjena sta njegova oporoka, zapisana po ustnem nareku 20. septembra 1768 na Turjaku (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-46, 20. 9. 1768), in inventar zapuščine na Turjaku in Nadlišku, v Tržiču in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-85, 12. 10. 1768, 24. 10. 1768, 3. 11. 1768).

⁶⁸⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 505, 507; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 116.

⁶⁸⁷ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 6, fasc. IV, A-85, 12. 10. 1768, pag. 53–55; 3. 11. 1768, pag. 112. Prim. Renata KOMIČ MARN, Portretne galerije Auerspergov na gradu Turjak, *Grad Turjak* (ur. Miha Preinfalk, Mija Oter Gorenčič, Renata Komič Marn), 1, Ljubljana 2020 (Castellologica Slovenica, 2), str. 472–473.

⁶⁸⁸ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁶⁸⁹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 9–10.

Elizabete, rojene grofice Purgstall,⁶⁹⁰ zibelka pa mu je skoraj brez dvoma stekla na očetovem gradu Rakovnik pri Mirni.⁶⁹¹

Šolal se je v Ljubljani, kjer ga leta 1719 najdemo v šestem, zadnjem razredu jezuitske gimnazije, ravno za naslednja leta pa so podatki o študentih zelo pomanjkljivi.⁶⁹² Da je bil precej izobražen ter človek kulture in omike, priča knjižnica, ki je ob njegovi smrti štela blizu 600 enot.⁶⁹³ Zelo dejavno se je udeleževal tudi političnega življenja na deželni ravni. 8. aprila 1724 so ga sprejeli med prise-dnike kranjskega ograjnega sodišča,⁶⁹⁴ bil je deželni svetnik in stanovski poverjenik, leta 1746 je postal predsednik poverjeniškega urada in leta 1752 še svetnik pri novoustanovljeni reprezentanci in komori v Ljubljani (deželni vladi).⁶⁹⁵

Med drugim je bil človek z izrazitim občutkom za plemiško tradicijo, ki se je najprej pokazala pri izbiri nevest iz uglednih grofovskih rodbin, a sta oba zakona trajala malo časa. Prvič se je oženil v domači župniji Šentrupert 22. aprila 1736 z Izabelo Rozino, hčerjo Andreja Dizme grofa Auer-sperga, ki mu je dala samo enega preživelega sina, drugič pa 16. septembra 1748 v Ljubljani z Grad-čanko Marijo Ano grofico Wildenstein.⁶⁹⁶

Grof Jošt Vajkard Anton je bil izrazito mestni človek, ki je v Ljubljani po očetu podedoval hišo v Gosposki ulici (danes št. 3) in jo dal po načrtih arhitekta Matije Perskega popolnoma prezidati po zgledu dunajskih palač. Precej manj kot javno življenje ga je očitno zanimalo domače gospodarstvo. Potem ko je leta 1740 kupil gospodstvo Dob pri Šentrupertu in mu je oče naslednje leto prepustil sosednji domači Rakovnik, je gospodstvu združil v eno,⁶⁹⁷ po očetu podedovano Pobrežje ob Kolpi (oče ga je od ženinih sorodnikov kupil leta 1743) pa je nemudoma prodal (1752).⁶⁹⁸ Enako je storil leta 1766 z združenima gospodstvom Rakovnik in Dob, prodanima za 55.000 goldinarjev, ki pa sta ju sin Dizma Ksaver in njegova žena Marija Ivana Nepomucena, rojena baronica Billichgrätz, istega leta pridobila nazaj po predkupni pravici in ob zavezi, da bosta očetu poravnala kupnino 32.615 goldi-narjev. Dokler znesek ne bi bil poravnán, bi imel Jošt Vajkard vso pravico razpolaganja z gospodstvom in bi ga smel dati v zakup.⁶⁹⁹ Ozadje prodaje je bilo vsekakor povezano z očetovim vztrajnim naspro-tovanjem sinovi poroki.⁷⁰⁰ Grof Jošt Vajkard Anton je umrl 18. maja 1775 v starosti 73 let v Ljubljani, kjer so ga dva dni pozneje tudi pokopali pri frančiškanih.⁷⁰¹

⁶⁹⁰ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 49.

⁶⁹¹ Matične knjige župnije Šentrupert iz tega časa so uničene.

⁶⁹² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 574.

⁶⁹³ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 32.

⁶⁹⁴ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁶⁹⁵ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 32.

⁶⁹⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770, pag. 46; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 160, 428; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 32–33, 49. Šentrupeška poročna matica iz tega časa ni ohranjena.

⁶⁹⁷ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 78r, 59v; SMOLE 1982 (op. 14), str. 132, 415. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 31.

⁶⁹⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 382. V kranjski imenjski knjigi sta bila oba prepisa vknjižena leta 1753 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 9r (vloženi listi)). Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 31.

⁶⁹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 415. Malo pred tem je imel Rakovnik v zakupu Janez Matija Šivic, sedemkrat praded avtorja tega besedila (GOLEC 2020 (op. 540), str. 192).

⁷⁰⁰ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 33–34.

⁷⁰¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 16; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 49. Nje-gova oporoča z datumom 8. julij 1774 in kodicilom z 8. marca 1775 je izgubljena, v fasciklu je le zapis, da je bila

Člani Dizmove bratovščine so bili še štirje drugi grofje Barbo: od leta 1704 njegov oče Andrej Danijel, od 1702 Vajkard Ferdinand iz druge rodbinske veje, od 1759 Jožef Viljem, prav tako daljni sorodnik, in še leta 1801 Marija Dizma, sin Jošta Vajkarda Antona.⁷⁰²

57 (154)

Halden, Jožef Anton Rudolf Ferdinand, baron (ok. 1695–ne pred 1752), sprejet med letoma 1742 in 1747 – glavar v Škofji Loki, komornik salzburškega nadškofa in tajni svetnik freisinškega škofa.

Član Dizmove bratovščine je postal že njegov oče in predhodnik na mestu glavarja v Škofji Loki Jožef Anton Evzebij baron Halden (1710),⁷⁰³ leta 1686 povzdignjen v baronstvo s predikatom »von oder zu Authenried, Oxenbrunn und Anhofen«,⁷⁰⁴ ki je službo škofjeloškega glavarja opravljal v letih od 1704 do 1713⁷⁰⁵ in je znan po umetnostnih donacijah tamkajšnjemu novemu kapucinskemu samostanu.⁷⁰⁶

Jožef Anton Rudolf Ferdinand je bil njegov sin iz drugega zakona z Marijo Ano baronico Rerling.⁷⁰⁷ Rodil se ni v Škofji Loki,⁷⁰⁸ ampak je prišel na svet neznano kje. Glede na to, da ga leta 1711 najdemo v šestem, zadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije in leta 1713 na višjih jezuitskih študijih, je luč sveta zagledal okoli leta 1695.⁷⁰⁹ Glavarsko službo je opravljal četrto stoletja, od leta 1727 do 1752,⁷¹⁰ potem ko je bil med Haldnom starejšim in njim glavar Anton Egkher.⁷¹¹ V spominški knjigi Dizmove bratovščine je Halden označen kot komornik salzburškega nadškofa, tajni svetnik freisinškega škofa ter glavar gospodstva in mesta Škofja Loka (sl. 9).⁷¹²

O njegovem zasebnem življenju ni znanega ničesar. V Škofji Loki se mu ni rodil noben otrok in tam se tudi ni poročil.⁷¹³ Vse kaže, da z ženo Marijo Sofijo, rojeno pl. Breitbach,⁷¹⁴ katere družina po vsem sodeč ni bila s Kranjskega, nista imela otrok. Ali je leta 1752 odložil glavarsko službo ali je umrl, ni znano. Zaradi izgubljenih mrliških matičnih knjig župnije Škofja Loka tudi ne vemo, ali je preminil v Škofji Loki in kdaj.

leta 1857 odstopljena okrajnemu sodišču v Novem mestu (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-B-69), ohranjen pa je inventar grofove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 13, fasc. VII, B-89, 3. 6. 1775).

⁷⁰² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: PREINFALK 2016 (op. 27), str. 298–303.

⁷⁰³ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 128, 129.

⁷⁰⁴ FRANK 1970 (op. 45), str. 157.

⁷⁰⁵ Pavle BLAZNIK, *Škofja Loka in loško gospostvo (973–1803)*, Škofja Loka 1973, str. 451.

⁷⁰⁶ Ana LAVRIČ, Loški glavar Jožef Anton Evzebij Halden in Resfeldova slika sv. Ane pri loških kapucinih, *Acta historiae artis Slovenica*, 20/2, 2015, str. 93–109.

⁷⁰⁷ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 102, Halden.

⁷⁰⁸ Prim. NŠAL, *ŽA Škofja Loka, Matične knjige*, Ind R 1623–1736; *ŽA Stara Loka, Matične knjige*, Ind R 1613–1790.

⁷⁰⁹ Na retoriki je 1711 naveden kot baron Jožef, na fiziki pa 1713 kot baron Jožef Anton (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 520, 539).

⁷¹⁰ BLAZNIK 1973 (op. 705), str. 452, 255–256.

⁷¹¹ BLAZNIK 1973 (op. 705), str. 451.

⁷¹² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 178, 179.

⁷¹³ V matičnih knjigah župnij Škofja Loka in Stara Loka ni sploh nobenega krsta, poroke ali smrti članov družine Halden, pri čemer za Škofjo Loko vse do leta 1804 ni mrliških matic (prim. NŠAL, *ŽA Škofja Loka, Matične knjige*, Ind R 1623–1736, Ind R 1736–1789, Ind P 1652–1791; *ŽA Stara Loka, Matične knjige*, Ind R 1613–1790, Ind P 1652–1789, Ind M 1678–1789).

⁷¹⁴ Žena je izpričana kot krstna botra (SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905, str. 355, 366).

9. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Jožefa Antona Rudolfa Ferdinanda barona Haldna, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-Ir, fol. 156

58 (155)

Wolkensperg, Janez Anton, pl. (1707–1777), sprejet med letoma 1742 in 1747 – zemljiški gospod.

Izviral je iz rodbine škofjeloških plemenitencev Oblakov pl. Wolkenspergov. Rodil se je najbrž v družinskem dvorcu Puštal, in sicer kot sin Janeza Franca Oblaka pl. Wolkensperga in Marije Terezije, rojene pl. Zanetti, krščen pa je bil 7. maja 1707.⁷¹⁵ Leta 1724 ga zasledimo v Ljubljani na višjih jezuitskih študijih, na stopnji logika.⁷¹⁶

Vse življenje je ostal samski,⁷¹⁷ razen o njegovi posesti pa ni iz njegovih zrelih in poznih let znanega skoraj ničesar. Neznano kdaj pridobljene Ribče pri Litiji je leta 1755 prodal bratu, puštalskemu graščaku Francu Antonu,⁷¹⁸ od katerega je leta 1744 kupil gospostvo Lebek s pridruženimi Ponovičami pri Litiji, ki pa ju je že leta 1760 za 30.000 goldinarjev prodal nečaku Francu Rudolfu.⁷¹⁹ Z bratom je leta 1755 sklenil tudi kupno pogodbo za posest Kališe pri Selcih.⁷²⁰ Najbrž se je zatem preselil v Ljubljano, kjer je leta 1770 za 3000 goldinarjev kupil Wiederkehrjevo pristavo na Spodnjih Poljanah, ki naj bi jo za skoraj enako vsoto čez osem let, 1778, prodal Mariji Ani Weiderkehr, rojeni Ravbar.⁷²¹ V resnici je bil tedaj že mrtev, saj je preminil leto prej v 70. letu na omenjeni pristavi v Poljanskem predmestju. Pokopali so ga 26. marca 1777 v škofjeloški župnijski cerkvi.⁷²²

V Dizmovo bratovščino je bil leta 1722 sprejet njegov oče Janez Franc, leta 1724 pa še starejši brat Franc Anton.⁷²³

59 (156)

Thurn-Valsassina, Sigmund Pavel, grof (1701–1752), sprejet 8. junija 1747 – zemljiški gospod, predsednik ograjnega sodišča, cesarski komornik, višji dedni deželni dvorni upravitelj na Kranjskem in v Slovenski marki, višji dedni deželni maršal poknežene grofije Goriške.

Izhajal je iz pomembne plemiške rodbine, ene najstarejših še obstoječih plemiških rodbin v širšem srednjeevropskem prostoru, ki je grofovski naslov pridobila že leta 1541 oziroma 1572,⁷²⁴

⁷¹⁵ NŠAL, ŽA Škofja Loka, Matične knjige, R 1702–1717, fol. 56v. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 205.

⁷¹⁶ V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je naveden kot Anton pl. Oblak (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 590).

⁷¹⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 205.

⁷¹⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 420. Zagotovo ni Ribč leta 1719 kupil on, kot pravi Majda Smole, saj mu je bilo tedaj šele dvanajst let.

⁷¹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 255, 377. Po Majdi Smole naj bi Lebek s Ponovičami kupil od brata šele leta 1755 (SMOLE 1982 (op. 14), str. 255), v resnici pa je šlo za leto 1744, kot priča kranjska imenjska knjiga (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 21 (vloženi listi)). Obenem je od brata kupil še neko majhno imenje, ki je bilo prej del gospostva Svibno (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 549r).

⁷²⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 208.

⁷²¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 545.

⁷²² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Peter, Matične knjige, M 1749–1779, pag. 548. Škofjeloška mrliška matica iz tega časa je izgubljena. Prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 205. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 19. marca 1777 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-92), in inventar njegove zapuščine prav tam (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 13, fasc. LI, W-159, 26. 4. 1777).

⁷²³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁷²⁴ FRANK 1974 (op. 56), str. 108; Miha PREINFALK, Radovljica in grofje Thurn-Valsassina, *Anton Tomaž Linhart. Jubilejna monografija ob 250-letnici rojstva* (ur. Ivo Svetina, Francka Slivnik, Verena Štekar-Vidic), Ljubljana-Radovljica 2005, str. 509–510; Miha PREINFALK, Grofje Thurn-Valsassina na Koroškem, *Iz zgodovine Koroške* (ur. Miha Preinfalk), Ljubljana 2008 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 56/2), str. 248–250.

njena najpomembnejša posest na Kranjskem pa je bilo od konca 16. stoletja dalje gospostvo Radovljica.⁷²⁵ Sin radovljiškega graščaka je bil tudi grof Sigmund Pavel, rojen sicer v Ljubljani in tam krščen 23. januarja 1701.⁷²⁶ Njegova starša sta bila Sigfrid Anton grof Thurn-Valsassina, poznejši kranjski deželni vicedom, in Katarina, rojena grofica Schrattenbach.⁷²⁷ Kje se je šolal, ni znano, zelo verjetno pa v Ljubljani.⁷²⁸ 1. junija 1722 so ga sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča,⁷²⁹ kar nikakor ni ostala njegova edina funkcija. Leta 1738 je bil poverjenik kranjskih deželnih stanov,⁷³⁰ v spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot pravi komornik cesarskega veličanstva, pripadali pa sta mu tudi dve dedni častni funkciji, višjega dednega deželnega dvornega upravitelja na Kranjskem in v Slovenski marki ter višjega dednega deželnega maršala poknežene grofije Goriške.⁷³¹

Poročil se je dvakrat, prvič najpozneje leta 1734 s Polikseno Elizabeto grofico Rabatta, ki mu je rodila dve hčeri, obe v Ljubljani,⁷³² drugič pa leta 1749 ali 1750 z Marijo Ano baronico Aschau, vdovo grofico Gaisruck,⁷³³ ki mu je dala sina in naslednika, rojenega v Radovljici.⁷³⁴ Fidejkomisno gospostvo Radovljica je prevzel po očetovi smrti leta 1741,⁷³⁵ ko mu je bilo štirideset let. Umrl je 9. avgusta 1752,⁷³⁶ in sicer v dvorcu Jablje, star 51 let, pokopali pa so ga naslednji dan v rodbinsko grobnico pri oltarju sv. Barbare v radovljiški župnijski cerkvi v navzočnosti 26 duhovnikov.⁷³⁷ Istega leta so za lastnika fidejkomisa priznali njegovega dveletnega sina Vincenca in upravljanje posesti prepustili varuhu.⁷³⁸

Najverjetneje se je že v njegovem času začela obsežna baročna prenova radovljiškega dvorca s parkom, ki jo je nadaljeval omenjeni sin.⁷³⁹

Član Dizmove bratovščine je bil tudi njegov oče Sigfrid Anton grof Thurn-Valsassina (od 1707).⁷⁴⁰

⁷²⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 407; PREINFALK 2005 (op. 724), str. 510.

⁷²⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 32.

⁷²⁷ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 262, Valsasina.

⁷²⁸ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; ANDRITSCH 1987 (op. 30); MÜHLBERGER, SCHUSTER 1993 (op. 63); *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96). V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete so podatki pomanjkljivi ravno za čas od 1720 do 1722.

⁷²⁹ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁷³⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1731–1740, pag. 259.

⁷³¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 178, 179.

⁷³² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 295–296. Poroke ni ne v ljubljanski ne v radovljiški poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745; ŽA Radovljica, Matične knjige, P 1686–1737).

⁷³³ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 262, Valsasina. Poroke ni ne v ljubljanski ne v radovljiški poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770; ŽA Radovljica, Matične knjige, P 1737–1773).

⁷³⁴ NŠAL, ŽA Radovljica, Matične knjige, R 1749–1758, pag. 38.

⁷³⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 407. Prepis v imenjski knjigi je sledil leta 1744 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 491r).

⁷³⁶ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 262, Valsasina.

⁷³⁷ NŠAL, ŽA Radovljica, Matične knjige, M 1744–1768, pag. 50. Ohranjena je njegova oporoča, datirana 3. junija 1752 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-T-14, 3. 6. 1752).

⁷³⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 407.

⁷³⁹ Cene AVGUŠTIN, Zgodovinsko-urbanistični značaj starega mestnega jedra Radovljice, *Radovljiški zbornik* 1995 (ur. Jure Sinobad), Radovljica 1995, str. 84.

⁷⁴⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

60 (157)

Jurič, Karel Ignac, baron (1718–1765), sprejet 8. maja 1747 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Izviral je iz leta 1569 plemenitenega rodu uskoškega poveljnika, povzdignjenega leta 1634 v baronski stan.⁷⁴¹ Rodil se je v očetovem dvorcu Draškovec pri Šentjerneju 11. avgusta 1718 kot prorojenec Antona Jožefa barona Juriča in Ane Elizabete, rojene baronice Mordax.⁷⁴² V petem, predzadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije ga srečamo leta 1738, ko mu je bilo že dvajset let,⁷⁴³ 10. junija 1743 pa so ga sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča.⁷⁴⁴ Istega leta mu je oče izročil Draškovec in nato vdova mrzlega strica Adama Sigfrida barona Juriča še gospostvo Struga, matično posest Juričev.⁷⁴⁵ Leta 1743 se je v njegovem življenju zgodila še četrta pomembna stvar, in sicer poroka 22. novembra v Šentjerneju s Frančiško Ksaverijo grofico Auersperg, hčerjo grofa Nikolaja Jožefa iz lanšpreške veje te ugledne kranjske rodbine.⁷⁴⁶ Zakonca sta živela na Strugi, kjer so se jima rodili tudi vsi štirje otroci,⁷⁴⁷ o kakšnem posebnem baronovem udejstvovanju pa ni poročil. Draškovec je leta 1758 prodal Janezu Ignacu pl. Wernecku in obdržal samo večjo Strugo.⁷⁴⁸ Umril je na Strugi za kapjo 4. oktobra 1765, star komaj 47 let, in bil pokopan v kripti župnijske cerkve v Šentjerneju.⁷⁴⁹ Kot gospodar Struge mu je sledil sin Alojz, ob očetovi smrti star šele deset in ob smrti matere dvanajst let.⁷⁵⁰

Pred njim je bil iz Juričevega rodu član Dizmove bratovščine njegov mrzli stric Adam Sigfrid (od 1719).⁷⁵¹

61 (158)

Bogataj (Wagathay), Franc Krištof, pl. (1685–1754), sprejet 1. julija 1746 – doktor prava, odvetnik, vicedomski tajnik in deželnoknežji fiskal, višji stanovski tajnik.

Rodil se je še kot neplemič pravniku Janezu Matiji Bogataju in Ani Frančiški, rojeni Benkovič, v Škofji Loki in bil tam krščen 27. avgusta 1685.⁷⁵² Ljubljansko jezuitsko gimnazijo je končal leta

⁷⁴¹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 148.

⁷⁴² PREINFALK 2016 (op. 27), str. 158, 164. Šentjernejska krstna matica iz tega časa je izgubljena.

⁷⁴³ V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je naveden kot baron Ignac (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 673).

⁷⁴⁴ Na seznamu prisednikov v protokolih ograjnega sodišča je naveden z imenom Karel (ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 23 (1741–1746), s. p. (Herren Beysitzer)).

⁷⁴⁵ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 158. Oba prepisa v kranjski imenjski knjigi sta sledila leta 1745 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 69v).

⁷⁴⁶ NŠAL, ŽA Šentjernej, Matične knjige, P 1717–1760, fol. 113v; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 158, 164.

⁷⁴⁷ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 164.

⁷⁴⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 158.

⁷⁴⁹ NŠAL, ŽA Šentjernej, Matične knjige, M 1759–1773, fol. 48r. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 164. Ohranjen je inventar njegove zapuščine (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 47, fasc. XXIV, I-40, 27. 11. 1765).

⁷⁵⁰ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 165.

⁷⁵¹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁷⁵² NŠAL, ŽA Škofja Loka, Matične knjige, R 1683–1688, fol. 38r. Po *Slovenskem biografskem leksikonu* naj bi se rodil 4. avgusta 1684 (Vladimir SIMIČ, Wagathay (Wogathay, Bogataj) Franc Krištof, *Slovenski biografski leksikon*, 4/14, Ljubljana 1986, str. 656).

1702,⁷⁵³ ko v Ljubljani še ni bilo višjih jezuitskih študijev. Morda je študij takoj nadaljeval v Padovi, kjer je leta 1708 dosegel doktorat obojega prava. Nato je služboval kot odvetnik kranjskega ograjnega sodišča, bil v letih 1712–1719 vicedomski tajnik in deželnoknežji fiskal, član in večkrat poročevalec z različnih, predvsem finančnih komisij deželnega odbora in deželnega kneza. Za nagrado za uradniško delo je bil 4. marca 1730 skupaj z bratrancem Janezom Jurijem povzdignjen v plemiški stan s predikatom »von Wagathey auf Ehrnbüchl«.⁷⁵⁴ Zemljiške posesti po kranjski imenjski knjigi ni imel,⁷⁵⁵ ampak je vseskozi ostal mestni poplemeniteneč. Poročil se je 17. septembra 1712 z Ljubljančanko Ano Felicito Ganser, hčerjo doktorja prava,⁷⁵⁶ ki mu je v kranjski prestolnici povila pet otrok.⁷⁵⁷

Neznano kdaj, vsekakor pred letom 1725, ko je družba zamrla, je postal tudi član Akademije operozov z imenom Congruus (Skladen),⁷⁵⁸ v oporoki pa je navedel, da je bil dolgoletni dejavni član ljubljanske akademije filharmonikov.⁷⁵⁹ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je označen kot višji stanovski tajnik,⁷⁶⁰ kar je bil očitno še ob smrti 13. februarja 1754, ko mu je bilo 69 let. Pokopali so ga v Ganserjevi grobnici pri ljubljanskih avguštincih.⁷⁶¹

Pri slikah, popisanih v njegovi zapuščini, mu lahko pripišemo naročništvo dveh portretov, njegovega in ženinega.⁷⁶²

62 (159)

Billichgrätz (Pillichgrätz, Polhograjski), Marko Anton, baron (1713–1789), sprejet 17. marca 1748 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Bil je že tretji Marko Anton v rodbini leta 1684 pobaronjenega Marka Antona Kunstla pl. Baumgartna, ki je po svojem kupljenem gospodstvu Polhov Gradec dobil predikat »von Billichgrätz«.⁷⁶³ Rodil se je 13. maja 1713 v Polhovem Gradcu kot sin tamkajšnjega graščaka Marka Antona II. in Marije Eleonore, rojene grofice Ursini-Blagaj.⁷⁶⁴ Leta 1729 ga brez navedbe razreda srečamo na ljubljanski jezuitski gimnaziji.⁷⁶⁵ Zatem je študiral v Salzburgu, kjer je imel z neko žensko nezakonskega

⁷⁵³ Leta 1701 je izpričan na poetiki kot *Franciscus Wogathay*, leta 1702 pa je glede na navedbo v kongregacijski knjigi, da so na retoriki vsi študentje lanskega razreda poetike, študiral retoriko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 447, 449).

⁷⁵⁴ FRANK 1974 (op. 56), str. 174; SIMIČ 1986 (op. 752).

⁷⁵⁵ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁷⁵⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, fol. 152v. O Ganserjih gl. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 195.

⁷⁵⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 26–29.

⁷⁵⁸ SIMIČ 1986 (op. 752).

⁷⁵⁹ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-43, 8. 2. 1754.

⁷⁶⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 186, 187.

⁷⁶¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 156. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-43, 8. 2. 1754) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 125, fasc. LI, W-111, 19. 2. 1754).

⁷⁶² ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 125, fasc. LI, W-111, 19. 2. 1754, pag. 3.

⁷⁶³ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 9–10.

⁷⁶⁴ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 16.

⁷⁶⁵ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 656.

otroka, a se z njo ni hotel poročiti, starši pa so sramoto prikrili z 2000 goldinarji za odškodnino in alimente. Prva poroka z neko grofico Lamberg na domačem Kranjskem se mu je izjalovila zaradi spora z nesojenim tastom glede poročne pogodbe, njegovi drugi izbiri pa je nasprotovala mati, ker izbranka ni izvirala iz dovolj ugledne plemiške rodbine. Do poroke je potem vseeno prišlo, saj je bila Marija Rozalija pl. Qualiza dovolj petična in mu je v zakon prinesla 14.000 goldinarjev dote.⁷⁶⁶ Poročila sta se 21. aprila 1736 v njeni rodni Ljubljani, kjer se jima je rodilo deset od dvanajstih otrok, dva pa v Polhovem Gradcu.⁷⁶⁷

Kot gospodar Polhovega Gradca in Lesnega Brda je mladi baron Marko Anton nasledil svojega leta 1731 umrlega očeta⁷⁶⁸ in kmalu vstopil tudi v javno življenje dežele. 12. aprila 1734 so ga namreč sprejeli med prisednike ograjnega sodišča.⁷⁶⁹ Pri svojem javnem delovanju je bil precej opažen, saj je po letu 1748, ko je bil sprejet v Dizmovo bratovščino, opravljal poleg funkcije prisednika ograjnega sodišča funkcijo glavnega prejemnika kranjskih deželnih stanov.⁷⁷⁰ Pri 68 letih je leta 1781 izročil gospostvo Polhov Gradec sinu Jožefu Antonu, sebi in ženi Mariji Rozaliji pa pridržal dosmrtni užitek Lesnega Brda.⁷⁷¹ Umrli je v Polhovem Gradcu 30. aprila 1789 za pljučnico, star 76 let.⁷⁷²

Iz njegovega rodu je postal član Dizmove bratovščine tudi njegov stric, ljubljanski kanonik Franc Gotard (1700).⁷⁷³

63 (160)

Raab pl. Rabenheim, Franc Ksaver (1706–1760), sprejet leta 1748 – duhovnik, doktor teologije.

Izviral je iz plemenitene ljubljanske odvetniške družine. Oče Anton Friderik Raab, odvetnik v Ljubljani, je leta 1699 skupaj s svojim bratom dobil plemiški predikat »zu Ravenheim« (Rabenheim),⁷⁷⁴ štiri leta prej (1695) pa je postal član Dizmove bratovščine.⁷⁷⁵ Nikolaj Rudolf se je rodil v Ljubljani omenjenemu očetu, ki je tedaj opravljal službo tajnika deželnega glavarja, in materi Mariji Ani, rojeni pl. Petteneegg, ter bil krščen 1. februarja 1706 kot Franc Ksaver Adam.⁷⁷⁶

Z bratom Nikolajem Rudolfom sta leta 1723 skupaj končala ljubljansko jezuitsko gimnazijo in naslednja tri leta študirala na vseh treh stopnjah višjih jezuitskih študijev.⁷⁷⁷ Že kot duhovnika ga tam leta 1727 najdemo med slušatelji kanonskega prava in moralne teologije.⁷⁷⁸ Nižje kleriške redove je prejel 23. decembra 1724 v Ljubljani,⁷⁷⁹ preostale do vključno mašniškega posvečenja pa

⁷⁶⁶ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 13. O rodbini Qualiza gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 116–120.

⁷⁶⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 16–18. Znan je samo datum v Ljubljani sklenjene poročne pogodbe, poroka pa ni vpisana v tamkajšnjo poročno matico (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745).

⁷⁶⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 258, 374. Iz imenjske knjige prenos lastništva ni razviden, ampak je imenje ostalo vodeno pod imenom deda Marka Antona (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 79r).

⁷⁶⁹ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁷⁷⁰ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 16. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden samo kot sodni prisednik (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 186, 187).

⁷⁷¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 374.

⁷⁷² NŠAL, ŽA Polhov Gradec, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 112.

⁷⁷³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih razmerjih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 215.

⁷⁷⁴ FRANK 1973 (op. 113), str. 131.

⁷⁷⁵ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268, 269.

⁷⁷⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 162.

⁷⁷⁷ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 587, 590, 593, 596.

⁷⁷⁸ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 600.

⁷⁷⁹ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 72.

neznano kje.⁷⁸⁰ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je označen kot doktor teologije in apostolski protonotar.⁷⁸¹ Umrl je v 55. letu starosti 19. maja 1760 v Ljubljani kot Raab-Schillingov beneficiat v stolnici in Schellenburgov beneficiat v uršulinski cerkvi, a so ga pokopali pri avguštincih.⁷⁸² V oporoki je za glavnega dediča imenoval brata Nikolaja Rudolfa, z volilom 12 goldinarjev pa se je spomnil tudi bratovščine sv. Dizme.⁷⁸³

V slednjo je bil iz Raabove rodbine poleg očeta pred njim leta 1740 ali 1741 sprejet tudi njegov mlajši brat Nikolaj Rudolf.⁷⁸⁴

64 (161)

Gandini (pl. Lilienstein), Sigmund Andrej (1711–1790), sprejet leta 1748 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.

Izviral je iz kranjske rodbine italijanskega rodu, ki je leta 1631 pridobila plemiški naslov s predikatom »von Lilienstein«.⁷⁸⁵ Bil je sin Franca Avgušтина Gandina in Ane Elizabete, rojene baronice Moscon,⁷⁸⁶ rojen v dvorcu Duplje pri Naklem in krščen 28. novembra 1711.⁷⁸⁷ Oče je bil tedaj očitno zakupnik Posarellijevih Dupelj,⁷⁸⁸ sicer pa je njegov leta 1691 preminuli ded Franc Sigmund priženil Toperzerjevo pristavo Predole.⁷⁸⁹ Pri Predolah zagotovo ne gre za imenje, ki je bilo v kranjski imenjski knjigi leta 1707 prepisano na očeta Franca Avgušтина kot dediča in ki je z očeta prešlo nanj leta 1744 z dedovanjem. Sigmund Andrej mu je dal leta 1746 pripisati še posest Hrib pri Predvoru, ki jo je kupil od barona Rechbacha⁷⁹⁰ in kjer je gospodaril do smrti.⁷⁹¹

Šolal se je pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga brez navedbe razreda srečamo leta 1726, leta 1731 pa na metafiziki, zadnji stopnji višjih študijev.⁷⁹² 6. februarja 1734 so ga sprejeli za prisednika kranjskega ogradnega sodišča.⁷⁹³ Bil je tudi poverjenik kranjskih deželnih stanov,⁷⁹⁴ očitno šele po

⁷⁸⁰ Ni ga med posvečenimi kleriki oglejskega patriarhata (*Ordinacijski zapisniki Oglejskega patriarhata za Slovensko ozemlje v 18. stoletju (1701–1749)* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2020 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 43)).

⁷⁸¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 186, 187.

⁷⁸² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 222.

⁷⁸³ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-R-59, 20. 4. 1758. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 99, fasc. XXXXI, R-101, 24. 5. 1760).

⁷⁸⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁷⁸⁵ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 89, Gandin; FRANK 1970 (op. 45), str. 68.

⁷⁸⁶ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 89, Gandin.

⁷⁸⁷ V krstni matici je ime njegovega očeta zmotno zapisano kot Jošt Baltazar (NŠAL, ŽA Naklo, Matične knjige, R 1690–1730, fol. 112v–113r).

⁷⁸⁸ V krstni matici je naveden kot »zdaj gospod v Dupljah« (*nunc in Duplach Dni*) (gl. prejšnjo opombo). O lastništvu Dupelj gl. SMOLE 1982 (op. 14), str. 141.

⁷⁸⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 390.

⁷⁹⁰ Kaj je imenje obsegalo, iz imenjske knjige ni razvidno. Iz vpisov posestnih sprememb izvemo le, da so mu leta 1696 odpisali nekaj hub v župnijah Lož in Cerknica (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 197r).

⁷⁹¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 187. Majda Smole navaja samo podatek, da je bil lastnik leta 1791, ne pozna pa lastnikov Hriba vse od leta 1733 dalje.

⁷⁹² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 606, 668.

⁷⁹³ ARS, AS 306, Ogradno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

⁷⁹⁴ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 89, Gandin.

sprejemu v Dizmovo bratovščino, saj tega podatka na vpisnem listu v spominski knjigi ni.⁷⁹⁵

21. januarja 1751 se je na Turnu pod Novim gradom pri Preddvoru poročil s Karolino Jožefo, hčerjo turnskega graščaka Ludvika Ksaverja Dinzla pl. Angerburga,⁷⁹⁶ ki mu je povila trinajst otrok, vse rojene v dvorcu Hrib.⁷⁹⁷ Tam je Sigmund Andrej 18. decembra 1790 zaradi starostne oslabelosti tudi umrl, star 79 let.⁷⁹⁸ Posest je bila ob njegovi smrti obremenjena z dolgovi, ki so daleč presejali njeno vrednost, a je z vdovino pomočjo ostala v družinski lasti.⁷⁹⁹

V zvezi z Gandinijevim potencialnim naročništvom umetnostnih del je mogoče opozoriti samo na tri družinske portrete, popisane v njegovi zapuščini.⁸⁰⁰

Iz rodu Gandinijev pl. Liliensteinov sta postala člana Dizmove bratovščine tudi njegova sinova Vencelj Mihael in Sigmund, oba člana še leta 1801.⁸⁰¹

65 (162)

Peer, Karel (1697–1776),⁸⁰² sprejet 11. marca 1749 – duhovnik, doktor teologije, kanonik, generalni vikar.

V obravnavanem obdobju je bil eden redkih članov Dizmove bratovščine, ki se ni rodil kot plemič, ko pa je to postal, je bil že v poznih letih. F. Kidrič ga je neupravičeno imel za člana v 17. stoletju poplemenitene kranjske rodbine,⁸⁰³ vendar se ni nikoli podpisal s predikatom pl. Pernburg in ga s to rodbino, ki je bila po vsej verjetnosti kočevskega izvora, ni mogoče spraviti v nikakršno zvezo.⁸⁰⁴ Ob prejemu štirih najnižjih kleriških rodov in subdiakonskega posvečenja leta 1723 v Ljubljani izvemo, da je bil doma iz Braslovč in da je mizni naslov dobil od gospostva Smlednik.⁸⁰⁵ Kot je ugotovila že A. Lavrič,⁸⁰⁶ se je rodil v braslovški uradniški družini in bil 20. oktobra 1697 krščen kot sin »gospoda« Jurija Peera in njegove žene Uršule.⁸⁰⁷ Ni znano, kje se je šolal,⁸⁰⁸ preden je leta 1718 v Gradcu študiral spekulativno teologijo, označen kot »nobilis« iz Braslovč.⁸⁰⁹ Verjetno je bil v štajerski prestolnici tudi

⁷⁹⁵ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 186, 187.

⁷⁹⁶ NŠAL, ŽA Preddvor, Matične knjige, P 1743–1771, fol. 18r.

⁷⁹⁷ NŠAL, ŽA Preddvor, Matične knjige, Ind R 1690–1771, fol. 14r–15r; R 1771–1790, pag. 59.

⁷⁹⁸ NŠAL, ŽA Preddvor, Matične knjige, M 1784–1801, pag. 36. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Hribu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 40, fasc. XX, G-170, 17. 2. 1791).

⁷⁹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 187.

⁸⁰⁰ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 40, fasc. XX, G-170, 17. 2. 1791, pag. 7.

⁸⁰¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁸⁰² O njem gl. France KIDRIČ, Peer Karel, *Slovenski biografski leksikon*, 2/6, Ljubljana 1935, str. 278.

⁸⁰³ KIDRIČ 1935 (op. 802).

⁸⁰⁴ O Peerih pl. Pernburgih prim. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 111–120.

⁸⁰⁵ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 62–63.

⁸⁰⁶ Ana LAVRIČ, Delo švedskega slikarja Augustina Dahlsteena za ljubljanskega generalnega vikarja Karla Peera, *Acta historiae artis Slovenica*, 10, 2005, str. 872.

⁸⁰⁷ NŠAM, Matične knjige, Braslovče, R 1672–1708, pag. 281.

⁸⁰⁸ Ni ga najti med ljubljanskimi jezuitskimi študenti (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96)). Predizobrazbe ni dobil na latinski šoli v Rušah, kjer leta 1705 srečamo Braslovčana Janeza Sigmunda Peera (Jože MLINARIČ, Seznam imen iz latinske kronike, *Ruška kronika* (ur. Josip Teržan), Ruše 1985, str. 205), ki ga sicer ne najdemo med Karlovimi v Braslovčah rojenimi brati (LAVRIČ 2005 (op. 806), str. 82, op. 16).

⁸⁰⁹ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 38.

10. Augustin Dahlsteen: portret Karla Peera, 1768, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

posvečen.⁸¹⁰ Tudi njegovo zgodnje službovanje ovija tančica skrivnosti. Kot doktor teologije in apostolski protonotar je bil dvorni kaplan škofa Schrattenbacha, nato vsaj od leta 1737 župnik in komisar v Gornjem Gradu, leta 1741 je pod škofom Schrattenbachom postal kanonik *ad baculum*, 1742 ljubljanski stolni župnik in 1744 pod škofom Attemsom generalni vikar, kar je ostal do smrti, torej tudi pod škofoma Petazzijem in Herbersteinom; med sedisvakanco leta 1759 je bil potrjen za kapitularnega vikarja.⁸¹¹ Med letoma 1769 in 1775 ga srečujemo kot člana ljubljanske deželne komisije za revizijo knjig. Pomemben je bil kot zbiratelj knjig, njegova obsežna knjižnica, ki je sicer pripadla sorodnikom, pa je po smrti postala last nove državne licejske knjižnice v Ljubljani.⁸¹² Štiri leta in pol pred smrtjo je bil 18. decembra 1771 skupaj z bratom Francem, dvornim svetnikom knezov Würzburg in Fürstenberg, povzdignjen v viteški stan. Plemiška diploma ga imenuje doktor teologije, stolni kapitulat v Ljubljani, deželan na

Kranjskem, oficial in generalni vikar ljubljanske škofije, svetnik in prisednik dvorne komisije za ustanove na Kranjskem in apostolski protonotar.⁸¹³ Karel Peer je umrl v Ljubljani 7. maja 1776 v 79. letu starosti in bil dva dni pozneje pokopan v stolnici.⁸¹⁴

Umetnostnozgodovinska stroka ga je do začetka 21. stoletja omenjala le v zvezi z njegovim t. i. Peerovim traktom ljubljanskega semenišča, ki ga je dal kot ravnatelj zavoda sezidati v letih 1756–1758 po načrtih Candida Zulianija. Refektorij in kapelo je med letoma 1766 in 1767 poslikal Anton Cebej, izdelavo oltarne podobe Brezmadežne pa je Peer naročil švedskemu slikarju Augustinu Dahlsteenu, ki je istega leta 1768 naslikal tudi Peerovo portretno podobo (sl. 10).⁸¹⁵

66 (163)

Tauferer, Anton Tadej Janez Nepomuk, baron (1723–1787), sprejet 11. marca 1749 – zemljiški gospod, gorenjski okrožni glavar, gubernijski svetnik.

Bil je sin Maksimiljana Antona Ignaca barona Taufererja, graščaka na Turnu pri Višnji Gori in člana Dizmove bratovščine (1727), ter Marije Katarine Kordule Fürnpfeil pl. Pfeilheim, krščen v

⁸¹⁰ Ni ga ne med ljubljanskimi ne med oglejskimi (videmskimi) ordiniranimi kleriki (prim. *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346) in *Ordinacijski zapiski* 2020 (op. 780)).

⁸¹¹ LAVRIČ 2005 (op. 806), str. 85–86. O kanonikatu tudi: AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 95.

⁸¹² KIDRIČ 1935 (op. 802); LAVRIČ 2005 (op. 806), str. 86.

⁸¹³ FRANK 1973 (op. 113), str. 47.

⁸¹⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 20.

⁸¹⁵ LAVRIČ 2005 (op. 806), str. 86–90.

Višnji Gori 6. maja 1723.⁸¹⁶ Največkrat je uporabljal ime Anton Nepomuk. V Ljubljani je obiskoval vsaj jezuitsko gimnazijo,⁸¹⁷ če ne tudi višjih študijev. Postal je častnik, glavar gorenjskega okrožja, nato predstojnik deželnega glavarstva za Kranjsko in Primorsko, pravi cesarski komornik in sveto-valec ter gubernijski svetnik in bil v začetku leta 1787 upokojen. Z njim je rodbina baronov Tauffererjev dosegla najvišji družbeni vzpon, gospodarsko pa je bila že v upadanju.⁸¹⁸ Po leta 1758 umrlem očetu je podedoval Turn pri Višnji Gori, ki ga je obdržal do smrti,⁸¹⁹ in Zgornje Perovo, ki ga je že leta 1759 prodal.⁸²⁰ Sredi 18. stoletja, ko je bil bankalni administrator, je na mestu kmečke kajže v Šiški postavil slikovit dvorec Zizaburg, ki ga je leta 1780 prodal in je pozneje dobil ime Fajfarjev ali Galetov grad (sl. 11).⁸²¹

Oženil se je leta 1747 z Marijo Cecilijo Frančiško Julijano, rojeno v sedmograškem Kronstadtu (Brašov), hčerjo podmaršala (feldmaršallajtnanta) Jurija barona Schrama pl. Otterfelda.⁸²² Družina je živel v Ljubljani, kjer so se rodili vsi otroci.⁸²³ Tam je baron Taufferer kot vdovec tudi umrl 3. marca 1787 zaradi telesne oslabelosti, star 64 let, pokopali pa so ga v rodni Višnji Gori.⁸²⁴

Pred njim so bili člani Dizmove bratovščine že ded Marko Anton (1702), oče Maksimilijan Anton Ignac (1727) in očetov brat, kostanjeviški opat pater Aleksander (1740), za njim pa sin Janez Nepomuk (član še 1801).⁸²⁵

67 (164)

Schmidthoffen, Franc Anton, baron (1694–1768), sprejet 10. avgusta 1752 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, svetnik deželnega glavarja.

Izviral je iz rodu Matije Kovačiča, prejemnika naklade na Kranjskem, ki je leta 1667 dobil plemiški predikat »von Schmidthoffen«.⁸²⁶ Družino so še dolgo poznali kot pl. Kovačiče in tak priimek ima v ljubljanski krstni knjigi ob krstu 22. novembra 1694 tudi Franc Anton. Rodil se je v zakonu Franca Jakoba in Ane Felicite kot njun drugi v Ljubljani rojeni otrok.⁸²⁷ Oče Franc Jakob pl.

⁸¹⁶ NŠAL, ŽA Višnja Gora, Matične knjige, R 1718–1733, pag. 135–136. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 250.

⁸¹⁷ Leta 1737 je bil vpisan v predzadnjem razredu, na poetiki (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 706).

⁸¹⁸ GSPAN 1980 (op. 279), str. 17. Funkcija gubernijskega svetnika je navedena v njegovem zapuščinskem inventarju (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 116, fasc. XLVII, T-86, 19. 4. 1787, pag. 1).

⁸¹⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 329.

⁸²⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 571.

⁸²¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 144. O dvorcu: Ivan STOPAR, *Grajske stavbe v osrednji Sloveniji. 1/4: Gorenjska. Ljubljana, grad in dvorci*, Ljubljana 1999 (Grajske stavbe, 9), str. 7–9.

⁸²² GSPAN 1980 (op. 279), str. 17. Kraj in datum poroke nista znana, izpričan je le datum poročne pogodbe 26. september 1747 (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 116, fasc. XLVII, T-86, 19. 4. 1787, pag. 2).

⁸²³ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905, str. 95, 100, 103, 105, 108; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 250–252.

⁸²⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 75–76. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 250. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-T-42, 23. 2. 1787) in inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 116, fasc. XLVII, T-86, 19. 4. 1787).

⁸²⁵ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih gl. GSPAN 1980 (op. 279).

⁸²⁶ FRANK 1972 (op. 95), str. 23.

⁸²⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1692–1699, pag. 67; Ind R 1653–1692, Ind R 1692–1740. Prim. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 204.

11. Galetov grad,
Ljubljana Šiška

Schmidthoffen je leta 1709 kupil dvorec Lukovica z manjšim imenjem pri Logu pri Brezovici, ki ga je leta 1721 prenesel na Franca Antona, leta 1737 pa mu je prepustil še majhno imenje dveh hub.⁸²⁸ Franc Anton je leta 1711 končal ljubljansko jezuitsko gimnazijo in študiral vsaj na dveh stopnjah višjih študijev.⁸²⁹ Med prisednike ograjnega sodišča so ga sprejeli 29. marca 1718.⁸³⁰ Kot rojeni Ljubljčan je ostajal mestni plemič in tudi otroci v zakonu z Judito Magdaleno grofico Ratkay, s katero je sklenil poročno pogodbo 5. februarja 1726⁸³¹ neznano kje, najbrž na Hrvaškem, so se mu rodili v kranjski prestolnici.⁸³² Njegov oče Franc Jakob, predsednik poverjeniškega urada deželnih stanov, je 11. julija 1733 dobil baronski naslov, ki je vseboval imena Schmidthoffnovih posesti Trebnje in Lukovica.⁸³³ Franc Anton v javnem življenju očitno ni segel tako visoko. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden brez funkcij,⁸³⁴ ko je 21. maja 1768 v starosti 64 let umrl, pa je označen kot svetnik deželnega glavarja. Pokopali so ga dva dni pozneje v kripti sv. Dizme v ljubljanski stolnici, in sicer v skladu z njegovo oporočno željo.⁸³⁵ Dvorec Lukovica je zapustil hčeri Barbari, poročeni grofici Rasp.⁸³⁶

⁸²⁸ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 12r (vloženi listi), 291r.

⁸²⁹ Leta 1710 je študiral poetiko, 1711 retoriko, 1712 logiko in 1713 fiziko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 513, 520, 530, 539).

⁸³⁰ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 22 (1722–1744), s. p. (Herren Bejšizer).

⁸³¹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXXIV, S-188, 16. 7. 1768, 18. 7. 1768, pag. 6.

⁸³² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 270, 271, 272, 276, 277. Vse kaže, da se ni poročil v Ljubljani (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745).

⁸³³ FRANK 1973 (op. 113), str. 261.

⁸³⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 194, 195.

⁸³⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 293. Ohranjena sta njegova oporoka, sestavljena 17. avgusta 1767 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-S-117, 12. 8. 1767), in inventar zapuščine v Ljubljani in Lukovici (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXXIV, S-188, 16. 7. 1768, 18. 7. 1768). V zapuščinskem inventarju je točnejša navedba njegove funkcije: svetnik deželnega glavarstva (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 109, fasc. XXXXIV, S-188, 16. 7. 1768, 18. 7. 1768, pag. 1).

⁸³⁶ SMOLE 1982 (op. 14), str. 275.

Član Dizmove bratovščine je bil od leta 1714 tudi njegov oče Franc Jakob,⁸³⁷ ki pa so ga leta 1738 skupaj s še enim članom soglasno izključili,⁸³⁸ kar je bil v zgodovini bratovščine drugi in zadnji primer izključitve.⁸³⁹

68 (165)

Pakis pl. Festenberg, Henrik Aleksander (ok. 1700–1755), sprejet 17. novembra 1752 – častnik.

Rodil se je 18. marca 1700 v kraju Ober Niederleisersdorf v Šleziji, danes na Poljskem, kot sin Sigmunda Heinricha pl. Festenberg-Pakischa, dednega gospoda na Ober Niederleisersdorfu (danes Uniejowice) in Scharfernortu (danes Ostrórog), kraljevega pruskega deželnega svetnika, in Barbare Helene, rojene pl. Abschatz.⁸⁴⁰ Na Kranjsko ga je očitno privedla častniška služba. Prvič in edinkrat se je poročil šele pri 43 letih 3. aprila 1743 v Ljubljani, ko je pred oltar popeljal precej mlajšo v Postojni rojeno Marijo Ano pl. Qualiza, vdovo po Janezu Ignacu Hallerju baronu Hallersteinu, članu Dizmove bratovščine od leta 1729, in hčerjo Jožefa Ignaca pl. Qualize, člana od leta 1709. Poročna matica razkriva, da je bil častnik v polku Alt-Königsegkh.⁸⁴¹ Tega leta je izpričan kot poročnik.⁸⁴² Mlada vdova mu je v kranjski prestolnici povila štiri otroke, rojene med letoma 1746 in 1754.⁸⁴³ Iz spominske knjige Dizmove bratovščine izvemo samo za datum sprejema (17. november 1752) in da je že 17. marca 1755 umrl.⁸⁴⁴ Preminil je v dvorcu ženinega sorodstva Lesno Brdo in bil pokopan v Polhovem Gradcu,⁸⁴⁵ vso njegovo zapuščino pa so popisali v Ljubljani.⁸⁴⁶ Henrik Aleksander Pakisch pl. Festenberg ni imel posesti, vpisane v kranjsko imenjsko knjigo.⁸⁴⁷

69 (166)

Auersperg, Rajmund, grof (1723–1796),⁸⁴⁸ sprejet leta 1757 – duhovnik, stolni kanonik in prošt v Ljubljani.

Rodil se je na gradu Križ pri Komendi 31. avgusta 1723 kot sin grofa Antona Jožefa s Križa in Jožefe Antonije, rojene grofice Kaiserstein, in dobil krstno ime Rajmund Franc Orfej.⁸⁴⁹ Ni znano,

⁸³⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁸³⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 130, 131.

⁸³⁹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 122, 123, 271.

⁸⁴⁰ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 120. Prim. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 71, Pakisch. Po Lazarinijevi genealoški zbirki naj bi bil rojen 28. marca 1701 (ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. I, Pakisch von Festenberg, pag. 3).

⁸⁴¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 441–442. O rodbini Qualiza gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 116–120. O članstvu v Dizmovi bratovščini: SMOLIK 2001 (op. 3), str. 270–273.

⁸⁴² ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. I, Pakisch von Festenberg, pag. 3.

⁸⁴³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1771, pag. 274, 276, 278, 281. Ženin dekliški priimek je izpričan ob njeni smrti 26. novembra 1746, ko ji je bilo 44 let, pokopali pa so jo pri avguštincih (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 267. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 200).

⁸⁴⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 194, 195.

⁸⁴⁵ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 120. Polhograjska mrliška matica iz tega časa je izgubljena.

⁸⁴⁶ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 88, fasc. XXXVII, P-135, 4. 7. 1755.

⁸⁴⁷ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁸⁴⁸ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 498.

⁸⁴⁹ NŠAL, ŽA Komenda, Matične knjige, R 1685–1728, fol. 240v; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 498. Tudi v njegovem zapuščinskem inventarju ni popisanih nobenih nepremičnin (Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega

kje se je šolal, in ni potrjeno, da bi kdaj obiskoval ljubljansko jezuitsko gimnazijo ali da bi se šolal v Gradcu ali na Dunaju.⁸⁵⁰ V duhovnika je bil posvečen 11. junija 1747 v Ljubljani s spregledom apostolskega nuncija zaradi manjkajočih 13 mesecev do kanonične starosti 24 let.⁸⁵¹ Leta 1755 je postal ljubljanski stolni kanonik, leta 1771 pa stolni prošt.⁸⁵² Službo prošta, združeno z mestom radovljiškega župnika, je opravljal četrto stoletja. Umrl je v Ljubljani 25. junija 1796 v 73. letu starosti.⁸⁵³

Člani Dizmove bratovščine so bili pred in za njim tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med njimi njegov oče Anton Jožef, sprejet leta 1734.⁸⁵⁴

70 (167)

Hohenwart, Jurij Jakob, pl., od 1767 grof (1724–1808), sprejet leta 1757 – zemljiški gospod, dedni miznik, deželni svetnik.

Bil je sin Franca Karla pl. Hohenwarta s Kolovca, člana Dizmove bratovščine od 1736 ali 1737, in Marije Ane Frančiške Karoline baronice De Leo, po sekundarnem viru rojen 11. aprila 1724 brez navedbe kraja.⁸⁵⁵ Leta 1739 ga srečamo v petem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije, na poetiki,⁸⁵⁶ drugih podatkov o njegovem šolanju pa ni.

Za lastnika Kolovca je bil priznan šele po očetovi smrti leta 1773,⁸⁵⁷ sicer pa se je med zemljiške gospode uvrstil leta 1768, ko mu je po smrti bratranca in tasta (!) Leopolda Aleksandra pl. Hohenwarta pripadla posest Špitalič v Tuhinjski dolini.⁸⁵⁸ Istega leta mu je oče Franc Karel podaril štiri petine posesti Ravne ob Pivki, zadnjo petino pa je leta 1773 odkupil od Marije Ane baronice Kotulinsky.⁸⁵⁹ Medtem ko je Špitalič že leta 1769 prodal, je Ravne obdržal do smrti.⁸⁶⁰

V javnem življenju je imel opazno vlogo. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot dedni miznik Kranjske in Slovenske marke ter deželni svetnik cesarskega veličanstva na Kranjskem,⁸⁶¹ ob smrti leta 1808 pa v mrliški matici kot cesarsko-kraljevi tajni svetnik in poveljnik

sodišča v Ljubljani, šk. 88, fasc. XXXVII, P-135, 4. 7. 1755).

⁸⁵⁰ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63). O njegovem šolanju nima podatkov niti Frančišek POKORN, *Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788*, Ljubljana 1908, str. 6.

⁸⁵¹ *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346), str. 179. Prim. POKORN 1908 (op. 850), str. 6; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 183.

⁸⁵² AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 88, 93.

⁸⁵³ NŠAL, *ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj*, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 125; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 498. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-65, 11. 1. 1796) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 7, fasc. IV, A-115, 2. 7. 1796, 15. 7. 1796).

⁸⁵⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁸⁵⁵ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart. Njegovega krsta ni ne v Kamniku ne v Ljubljani, kjer so se rojevali njegovi sorojenci (NŠAL, *ŽA Kamnik*, Matične knjige, R 1710–1727; *ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj*, Matične knjige, Ind R 1692–1740).

⁸⁵⁶ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 671.

⁸⁵⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 226.

⁸⁵⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 490.

⁸⁵⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 417.

⁸⁶⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 417, 490.

⁸⁶¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 194, 195.

(*commandeur*) kraljevega ogrskega reda sv. Štefana.⁸⁶² V letih 1802–1803 je kot namestnik predsednika vodil deželno glavarstvo za Kranjsko.⁸⁶³

Poročil se je pozno, že kot grof (po očetovi povzdignitvi 23. aprila 1767), 16. avgusta 1768 s svojo sorodnico Frančiško Henriko pl. Hohenwart, hčerjo bratranca Leopolda Aleksandra pl. Hohenwarta, ki mu je v Ljubljani rodila kar 17 otrok.⁸⁶⁴ Umrli je za kapjo v Ljubljani 2. januarja 1808, star 85 let.⁸⁶⁵

Poleg očeta Franca Karla so bili člani Dizmove bratovščine tudi stric Leopold Ludvik (od 1740 ali 1741), daljni sorodnik Ludvik pl. Hohenwart (1760), brat Sigmund, ki je postal škof treh škofij (član še 1801), in sin Franc (član še 1801).⁸⁶⁶

71 (168)

Apfaltrer, Ferdinand, baron (1725–1785), sprejet leta 1752 – duhovnik, župnik v Kamniku.

Rodil se je v dvorcu Črnelo pri Domžalah kot sin Sigmunda Ferdinanda barona Apfaltrerja in Ivane Elizabete, rojene pl. Erberg, ter dobil pri krstu 20. junija 1725 ime Vid Ferdinand Gotfrid.⁸⁶⁷ Prav v letu njegovega rojstva ali leto pozneje je oče postal član Dizmove bratovščine.⁸⁶⁸ Družina je nato živela v Ljubljani. Ferdinanda srečamo leta 1741 v petem, predzadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije,⁸⁶⁹ nato pa o njegovem šolanju ni podatkov do leta 1749, ko je v Rimu dosegel naslov doktorja teologije.⁸⁷⁰ Verjetno je bil tam tudi posvečen v duhovnika. Kleriških redov vključno z mašniškim posvečenjem namreč ni prejel ne v Ljubljani ne od oglejskega patriarha v Vidmu.⁸⁷¹ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot apostolski protonotar in kamniški župnik.⁸⁷² Župnikoval je od leta 1755 do smrti trideset let pozneje.⁸⁷³ V oporoki, napisani leta 1780, je za svojega glavnega dediča določil Marijino cerkev na kamniški Šutni in si izbral pokop na domačem pokopališču.⁸⁷⁴ Umrli je nedolgo pred 5. marcem 1785 v 60. letu starosti.⁸⁷⁵

⁸⁶² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 183–184.

⁸⁶³ ANDREJKA 1943 (op. 402), str. 104. Ta funkcija je skupaj z datumom njegove smrti navedena tudi v pripisu v kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 671).

⁸⁶⁴ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart; SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 112–122, 124.

⁸⁶⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 183–184. Ohranjen je inventar njegove zapuščine, popisane v Špitaliču in Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 45, fasc. XXIII, H-104, 26. 1. – 10. 2. 1808, 11. 2. 1808, 24. 5. 1808).

⁸⁶⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

⁸⁶⁷ NŠAL, ŽA Dob, Matične knjige, R 1708–1727, fol. 112r.

⁸⁶⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 272, 273.

⁸⁶⁹ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 655.

⁸⁷⁰ ŽA Kamnik, Razne knjige, šk. 6, doktorska diploma Ferdinanda barona Apfaltrerja, Rim, 7. 7. 1749.

⁸⁷¹ Prim. *Ordinacijska protokola* 2013 (op. 346); *Ordinacijski zapiski* 2020 (op. 780).

⁸⁷² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 198, 199.

⁸⁷³ Ljudevit STIASNY, *Kamnik. Zemljepisno-zgodovinski oris*, Ljubljana 1894, str. 84.

⁸⁷⁴ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-56, 23. 3. 1780.

⁸⁷⁵ Vpisa njegove smrti ni ne v Ljubljani ne v Kamniku (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812; ŽA Kamnik, M 1784–1812). Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Kamniku in Ljubljani, tam v stanovanju Schilling-Raabovega beneficiata (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 7, fasc. IV, A-101, 5. in 7. 3. 1785).

Med skupno 12 Apfaltrerji, člani Dizmove bratovščine, so bili tudi njegov ded Volf Herbard (od 1716), oče Sigmund Ferdinand (od 1725 ali 1726) in stric Franc Karel (od 1725).⁸⁷⁶

72 (169)

Buset, Jožef Gabrijel pl. (1716–1776), sprejet med 1752 in 1754 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, svetnik sodne reprezentance, cesarsko-kraljevi deželni svetnik in višji cestni komisar kranjskih deželnih stanov.

Izviral je iz leta 1642 poplemenitene novomeške meščanske rodbine,⁸⁷⁷ rodil pa se je v Ljubljani staršema Volfgangu Engelbertu pl. Busetu in neplemkinji Mariji Ani, rojeni Klinc, ter bil krščen 6. marca 1716.⁸⁷⁸ Na nekonvencionalnost zakonske zveze staršev kaže njuna poroka le poldrugi mesec pred otrokovim rojstvom.⁸⁷⁹ Oče Volfgang Engelbert je leta 1723 po predkupni pravici pridobil dvorec Tariška vas pri Boštanju ob Savi,⁸⁸⁰ kjer je družina živela vsaj že od rojstva drugega otroka leta 1717.⁸⁸¹ Jožef Gabrijel se je šolal pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga leta 1731 zasledimo v petem, predzadnjem razredu,⁸⁸² nato pa še na višjih jezuitskih študijih.⁸⁸³ V javnem življenju dežele je imel opazno vlogo. Za prisednika kranjskega ograjnega sodišča so ga sprejeli 10. junija 1739,⁸⁸⁴ v spominski knjigi Dizmove bratovščine pa je označen kot svetnik sodne reprezentance, tj. reprezentance in komore, cesarsko-kraljevi deželni svetnik in višji cestni komisar kranjskih deželnih stanov (sl. 12).⁸⁸⁵ Bil je tudi eden najbolj izobraženih Kranjcev svojega časa, čigar knjižnica v Ljubljani je ob njegovi smrti obsegala 1500 naslovov.⁸⁸⁶

Med zemljiške gospode se je uvrstil pozno, le malo pred smrtjo, saj je Tariško vas podedoval po umrlem očetu šele leta 1774.⁸⁸⁷ Veliko prej si je ustvaril družino z Ljubljančanko Marijo Cecilijo pl. Učan (Utschan), hčerjo Franca Sigmunda, s katero se je poročil 25. novembra 1742 v Mengšu, vsi otroci razen drugorojenega, ki je prišel na svet v Tariški vasi, pa so se mu rodili v Ljubljani.⁸⁸⁸ Nazadnje je prebival v dvorcu Tariška vas, kjer je tudi umrl v 61. letu starosti. Pokopali so ga 12. decembra 1776 pri Sv. Nikolaju v Sevnici na štajerski strani Save.⁸⁸⁹ Tariško vas so podedovali njegovi trije sinovi, ki so vsi ostali brez otrok.⁸⁹⁰

⁸⁷⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁸⁷⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 19.

⁸⁷⁸ NŠAL, Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 161.

⁸⁷⁹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 28–29.

⁸⁸⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 498.

⁸⁸¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 28.

⁸⁸² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 606, 656.

⁸⁸³ Kot Jožef Gabrijel je bil leta 1733 vpisan na stopnjo logika, leta 1734 kot Jožef na fiziko in 1735 kot Jožef na metafiziko (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 607, 609, 611).

⁸⁸⁴ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 23 (1741–1746), s. p. (Herren Beysitzer).

⁸⁸⁵ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 198, 199.

⁸⁸⁶ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 25.

⁸⁸⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 498.

⁸⁸⁸ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, P 1702–1748, pag. 156; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 29.

⁸⁸⁹ NŠAM, Matične knjige, Sevnica, M 1742–1782, s. p. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 20. novembra 1776 v Tariški vasi (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-B-72, 20. 11. 1776), in inventar zapuščine v Tariški vasi (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 13, fasc. VIII, B-93, 31. 1. 1777).

⁸⁹⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 498; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 25.

12. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Jožefa Gabrijela pl. Buseta, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 171

V Busetovi zapuščini v Tariški vasi so popisali 11 družinskih portretov, kar je edini namig na njegovo naročništvo umetnostnih del.⁸⁹¹

Pozneje sta postala člana Dizmove bratovščine tudi dva sinova Jožefa Gabrijela, oba izpričana na članskem seznamu leta 1801: tržaški škof Ignac Kajetan in Janez Nepomuk (od 1799 baron).⁸⁹²

73 (170)

Pettenegg, Kajetan Baltazar, pl. (ok. 1719–1786), sprejet med letoma 1752 in 1754 – prisednik ograjnega sodišča, deželni svetnik.

Izviral je iz leta 1655 plemenitene kranjske rodbine, katere začetnik je bil Janez Krstnik Petek (Pöttickh), rentni mojster na Kranjskem, ki je dobil plemiški predikat »von Pötteneegg« (Pettenegg).⁸⁹³ Petteneggi so sicer živeli v Ljubljani,⁸⁹⁴ vendar se Kajetan Baltazar ni rodil v kranjski prestolnici.⁸⁹⁵ Po rodovnem deblu rodbine Pettenegg je bil sin Jurija Adama Pötticka pl. Pettenegga in Ane Marije, rojene pl. Wiesenthal.⁸⁹⁶ Starša sta se poročila 13. maja 1710 v Ljubljani, ko je oče že bil prisednik kranjskega ograjnega sodišča,⁸⁹⁷ otroci pa so se jima tam rojevali med letoma 1711 in 1718.⁸⁹⁸ Kajetan Baltazar je bil rojen drugje, bodisi po naključju bodisi zaradi odselitve družine. Glede na navedbo starosti 67 let ob smrti konec leta 1786⁸⁹⁹ je prišel na svet okoli leta 1719. Tako kot ni znan kraj rojstva,⁹⁰⁰ ne vemo, kje se je šolal⁹⁰¹ – na ljubljanski jezuitski gimnaziji zasledimo dva njegova starejša brata⁹⁰² – in kaj je počel, dokler ni bil 10. januarja 1742 sprejet med prisednike kranjskega ograjnega sodišča.⁹⁰³ V kranjski imenjski knjigi ga ne najdemo kot zemljiškega gospoda, v tem času pa tudi nobenega drugega pl. Pettenegga.⁹⁰⁴ Tudi njegov oče Jurij Adam in ded Janez Adam pl. Pettenegg sta imela le vsak po eno majhno imenje in še to kratek čas.⁹⁰⁵

Kajetan Baltazar je v spominski knjigi Dizmove bratovščine naveden kot cesarsko-kraljevi svetnik deželne pravde,⁹⁰⁶ naslednice ograjnega sodišča, nakar ga med letoma 1779 in 1782 srečamo kot svetnika v komisiji za normalno šolo.⁹⁰⁷

⁸⁹¹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 13, fasc. VIII, B-93, 31. 1. 1777, pag. 5.

⁸⁹² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: PREINFALK 2014 (op. 85), str. 29.

⁸⁹³ FRANK 1973 (op. 113), str. 91.

⁸⁹⁴ KOBLAR 1900 (op. 118), str. 216.

⁸⁹⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740.

⁸⁹⁶ ARS, AS 730, Gospostvo Dol, fasc. 119, Genealogica A–P, Pettenek.

⁸⁹⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, fol. 140v.

⁸⁹⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 201–206.

⁸⁹⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 69.

⁹⁰⁰ Tudi plemiški genealog Ludvik Lazarini je poznal samo podatek o starosti ob smrti (ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinjeva genealoška zbirka, šk. IV, Pettenegg/Petteneck/Pöttickh von Pettenegg, pag. 96).

⁹⁰¹ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

⁹⁰² Leta 1730 je na logiki izpričan Jožef, leta 1731 pa brez navedbe razreda Friderik (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 691).

⁹⁰³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 23 (1741–1746), s. p. (Herren Beysitzer).

⁹⁰⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁹⁰⁵ Janez Adam je bil med letoma 1693 in 1697 lastnik imenja Koča vas (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, fol. 7r (vloženi listi)), Jurij Adam pa je leta 1707 po materi podedoval dve njivi brez znane lokacije, ki ju je prodal pred letom 1730 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, fol. 272r).

⁹⁰⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 198, 199.

⁹⁰⁷ KIDRIČ 1925 (op. 636), str. 148.

Poročil se je razmeroma pozno, pred letom 1760, neznano kje s svojo sorodnico Marijo Ano Elizabeto, hčerjo Janeza Martina Jakoba pl. Pettenegga,⁹⁰⁸ ki mu je v Ljubljani rodila štiri otroke.⁹⁰⁹ Tam je tudi umrl 21. aprila 1786 za jetiko.⁹¹⁰ V oporoki, sestavljeni deset dni pred smrtjo, je svoje skromno imetje izročil sinu Ahacu.⁹¹¹

Iz Pettenegovega rodu je postal član Dizmove bratovščine tudi omenjeni sin Ahac pl. Pettene-gg (član še 1801).⁹¹²

74 (171)

Radič (Raditsch), Leopold Krištof, pl. (1714–1757),⁹¹³ sprejet 2. septembra 1754 – doktor prava, tajnik deželnih stanov, tajnik Dizmove bratovščine.

Izviral je iz plemenitene uradniške družine in tudi sam vse življenje ostal uradnik. Rodil se je v Ljubljani kot drugi otrok priseljenca Franca Ludvika Radiča (Raditsch) in domačinke Marije Terezije pl. Ehrenreich ter bil krščen 4. novembra 1714.⁹¹⁴ Njegov oče, doktor prava, ljubljanski mestni sindik in notar meničnega sodišča, je dobil plemiški naslov 24. junija 1733,⁹¹⁵ ko je bilo Leopoldu Krištofu 19 let. Morda se je mladi Radič začel šolati na ljubljanski jezuitski gimnaziji, toda leta 1730 je bil vsekakor že v Gradcu v petem, predzadnjem gimnazijskem razredu.⁹¹⁶ Ni znano, kje je dosegel naslov doktorja obojega prava.⁹¹⁷ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je vpisan kot tajnik deželnih stanov in tajnik bratovščine.⁹¹⁸ Ko se je 30. septembra 1744 v Ljubljani oženil, je že bil podtajnik deželnih stanov. Za ženo je vzel Frančiško Ksaverijo pl. Schluderbach, hčer pokojnega Janeza Jožefa pl. Schluderbacha,⁹¹⁹ prav tako člana Dizmove bratovščine (od 1727),⁹²⁰ ki mu je rodila samo hčer.⁹²¹

Vse kaže, da se nikoli ni povzpел med zemljiške gospode, saj ga kranjska imenjska knjiga ne pozna.⁹²² Umrl je mlad, star šele 43 let, 26. januarja 1757 v Ljubljani, in bil pokopan v kripti sv. Rešnjega telesa v ljubljanski stolnici.⁹²³

⁹⁰⁸ ARS, AS 730, Gospostvo Dol, fasc. 119, Genealogica A–P, Pettenek. Poroke ni v ljubljanski poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770).

⁹⁰⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 287, 289, 292.

⁹¹⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 69.

⁹¹¹ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-P-117, 11. 4. 1786.

⁹¹² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

⁹¹³ O njem: Tina KOŠAK, Trije novoodkriti lastniki Almanachovih slik, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. v. 46, 2010, str. 285–287.

⁹¹⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 113. Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 227–233. Radičev v 17. stoletju še ni bilo v Ljubljani (prim. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 220). O Ehrenreichih gl. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 191. Starša sta se poročila 28. januarja 1712 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, fol. 148v).

⁹¹⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 133.

⁹¹⁶ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 130.

⁹¹⁷ Njegovega imena ni v dunajski univerzitetni matriki (MÜHLBERHER 2011 (op. 63)).

⁹¹⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 198, 199.

⁹¹⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 459.

⁹²⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 272, 273.

⁹²¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 31.

⁹²² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

⁹²³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 183. Njegova oporoka je pogrešana (v popisu:

Razmeroma dolg seznam knjig in zanimiva zbirka slik v njegovem zapuščinskem inventarju pričata o Radičevi skrbi za duhovno plat življenja. Poleg zanimanja za likovno umetnost kaže poučariti, da se je tudi sam rad preizkusil v risanju. Emblem na miniaturi v spominski knjigi Dizmove bratovščine je, denimo, drugače kot drugi člani družbe zasnoval sam.⁹²⁴

75 (172)

Lamberg-Sprinzenstein, Karel, grof (1716–1761), sprejet 6. junija 1755 – duhovnik, vitez malteškega viteškega reda, poveljnik v Pulstu, kanonik v Ljubljani.

Po rodovniku stare kranjske rodbine Lamberg je bil rojen 11. julija 1716, umrl pa je 12. septembra 1761, star komaj 45 let.⁹²⁵ Pripadal je ottensteinski veji Lambergov,⁹²⁶ pogrofovljeni leta 1667.⁹²⁷ Dodatek k rodbinskemu imenu, Sprinzenstein, je njegov oče dobil po svoji materi, ki je izvirala iz rodu leta 1646 pogrofovljenih Sprinzensteinov.⁹²⁸ Karlova starša sta bila Karel Jožef Franc Ksaver Anton grof Lamberg, majoratni gospod gornjeavstrijskega Sprinzensteina, in Marija Frančiška Katarina, rojena grofica Waldburg-Zeil-Wurzbach. Znan ni ne kraj njegovega rojstva ne smrti.⁹²⁹ Iz vpisa v spominsko knjigo Dizmove bratovščine izvemo, da je bil poveljnik v Pulstu, postojanki malteškega viteškega reda pri Šentvidu ob Glini na Koroškem, malteški vitez in kanonik v Ljubljani.⁹³⁰ Lambergov kanonikat, ki ga je podeljeval senior grofovske rodbine Lamberg, mu je med letoma 1749 in 1753 prinesla rodbinska povezanost s kranjskimi Lambergi. Obdržal ga je do smrti leta 1761.⁹³¹ Kot vse kaže, se njegova življenjska pot ni iztekla v Ljubljani ali pa je vpis smrti v mrliški matici stolne župnije pomotoma izostal.⁹³²

Njegov portret, ki ga je morda naročil sam in so mu letnico smrti dodali pozneje, se danes nahaja v zasebni lasti.⁹³³

Člani Dizmove bratovščine so bili še trije grofje Lambergi iz drugih rodbinskih vej: Volf Herbard (od 1706), Franc Bernard (od 1739) in Franc Adam (od 1756).⁹³⁴

ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-R-51), ohranjen pa je inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 99, fasc. XXXXI, R-95, 4. 2. 1757).

⁹²⁴ KOŠAK 2010 (op. 913), str. 286–287.

⁹²⁵ WITTING 1895 (op. 94), str. 229. Na njegovem portretu je rojstna letnica 1717 (objava portreta v: Miha PREINFALK, Rodbina Lamberg. Plemiške rodbine na Slovenskem, *Gea*, 17/11, 2007, str. 73), glede na navedbo starosti 36 let ob ljudskem štetju leta 1754 pa bi se rodil leta 1718 (*Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 68).

⁹²⁶ WITTING 1895 (op. 94), str. 225–234.

⁹²⁷ FRANK 1972 (op. 95), str. 104.

⁹²⁸ WITTING 1895 (op. 94), str. 228; FRANK 1974 (op. 56), str. 33. Prim. [https://de.wikipedia.org/wiki/Sprinzenstein_\(Adelsgeschlecht\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Sprinzenstein_(Adelsgeschlecht)) (2. 12. 2021).

⁹²⁹ WITTING 1895 (op. 94), str. 228–229.

⁹³⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 198, 199.

⁹³¹ AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 96. Takšno letnico smrti ima tudi njegov portret (PREINFALK 2007 (op. 925), str. 73).

⁹³² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58).

⁹³³ Objava portreta v: PREINFALK 2007 (op. 925), str. 73. Sliko hrani Heinrich Auersperg-Breunner na gradu Wald v Spodnji Avstriji.

⁹³⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih zvezah prim. WITTING 1895 (op. 94), str. 175–234.

76 (173)

Auersperg, Pavel Alojzij, grof (1729–1810),⁹³⁵ sprejet 9. avgusta 1755 – zemljiški gospod, deželni maršal, svetnik deželne pravde.

Bil je mlajši sin grofa Adama Sigfrida Antona s Turjaka in Marije Ane, rojene grofice Giovannelli, rojen 6. julija 1729 v Ljubljani in krščen kot Janez Pavel Alojzij Nepomucen Ignac.⁹³⁶ Šolal se je pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga brez navedbe razreda najdemo leta 1746.⁹³⁷ Poleg častne funkcije vrhovnega dednega deželnega komornika in deželnega maršala na Kranjskem in v Slovenski marki, ki sta skupaj s funkcijo cesarsko-kraljevega deželnega svetnika navedeni v spominski knjigi Dizmove bratovščine,⁹³⁸ je bil pozneje svetnik pri deželnem glavarstvu oziroma zatem pri deželni pravdi,⁹³⁹ cesarsko-kraljevi komornik in gubernijski svetnik⁹⁴⁰ ter podpredsedujoči kranjskim deželnim stanovom.⁹⁴¹

Kot mlajši sin ni bil naslednik turjaškega fidejkomisa, a je usoda hotela, da je to slednjič postal. Leta 1764 je od vdove baronice Apfaltrer kupil gospostvo Kieselstein s sedežem v Kranju in ga obdržal slaba tri desetletja do leta 1792, ko ga je za 33.000 goldinarjev prodal Natalu Pagliaruzziju.⁹⁴² Toda po smrti obeh bratov je leta 1805, star že 76 let, postal novi gospodar fidejkomisa Turjak, ki ga je čez pet let, tik pred smrtjo, prepustil sinu Vajkardu.⁹⁴³

Poročil se je razmeroma pozno, šele pri 42 letih 16. maja 1771 v Ljubljani s Kajetano grofico Barbo pl. Waxenstein z Rakovnika pri Mirni, razvezano od Jošta Antona grofa Ursini Blagaja.⁹⁴⁴ Z družino je živel v Ljubljani, kjer so se mu rodili otroci⁹⁴⁵ in kjer je 5. junija 1810 tudi umrl nenadne smrti zaradi oslabelosti, star 81 let.⁹⁴⁶ Pokopali so ga v Ljubljani,⁹⁴⁷ ne v kapeli na pokopališču pri Turjaku⁹⁴⁸ in ne v župnijski cerkvi v Škocjanu pri Turjaku, kot bi bilo v skladu z oporočno željo.⁹⁴⁹

Člani Dizmove bratovščine so bili pred in za njim tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med njimi njegov starejši brat Volf Engelbert Ignac (od 1741).⁹⁵⁰

⁹³⁵ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 496–497.

⁹³⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1722–1731, pag. 280; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 496–497 (pomotoma 3. julij).

⁹³⁷ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 656.

⁹³⁸ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 202, 203.

⁹³⁹ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 119.

⁹⁴⁰ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 497.

⁹⁴¹ V kongregacijski knjigi pripis »Excellentissimus Vicepraeses Provinciae Carnioliae« (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 656).

⁹⁴² SMOLE 1982 (op. 14), str. 215.

⁹⁴³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 507; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 119.

⁹⁴⁴ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 120, 497. Ohranjena je njegova oporoča, datirana 3. februarja 1808 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-88, 3. 2. 1808).

⁹⁴⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 13–15.

⁹⁴⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 195–196.

⁹⁴⁷ Iz mrliške knjige (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 196) je jasno razvidno, da so ga pokopali v Ljubljani.

⁹⁴⁸ Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 496. Mrliška matica za Turjak iz tega časa je izgubljena. Edino pričevanje, da naj bi ga pokopali v tej kapeli, je seznam z imeni pokopanih Auerspergov, pritrjen na steno kapele (PREINFALK 2005 (op. 392), str. 119).

⁹⁴⁹ ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-88, 3. 2. 1808. Mrliška matica župnije Škocjan pri Turjaku iz tega časa je izgubljena.

⁹⁵⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

77 (174)

Lamberg, Franc Adam, grof (1730–1803),⁹⁵¹ sprejet 4. februarja 1756 – zemljiški gospod, dedni konjušnik na Kranjskem, pravi cesarsko-kraljevi komornik, deželnoknežji svetnik pri deželni pravdi in komerčnem konsesu na Kranjskem, deželni glavar in deželni predsednik.

Izhajal je iz tiste veje stare kranjske rodovine Lambergov, ki se je imenovala po Kamniku in Gutenbergu in je pridobila grofovski naslov leta 1667 z njegovim pradedom.⁹⁵² Bil je sin grofa Franca Bernarda in Ivane Ane, rojene grofice Kobenzl, rojen 3. avgusta 1730 v materini rodni Gorici.⁹⁵³ Družina je sicer živela v Ljubljani, kjer so prišli na svet njegovi sorojenci.⁹⁵⁴ Šolanje grofa Franca Adama je zavito v temo, vsaj začelo pa se je najverjetneje pri ljubljanskih jezuitih.⁹⁵⁵ V spominski knjigi Dizmove bratovščine, v katero so ga sprejeli leta 1756, je naveden kot dedni konjušnik na Kranjskem, pravi cesarsko-kraljevi komornik ter deželnoknežji svetnik pri deželni pravdi in komerčnem konsesu na Kranjskem.⁹⁵⁶ Pozneje je opravljal funkciji deželnega glavarja in deželnega predsednika na Kranjskem, Goriškem in Gradiškem.⁹⁵⁷

Ustrezno grofovi politični teži je bilo tudi njegovo gmotno stanje. Oče Franc Bernard mu je leta 1757, ko se je poročil, izročil gospostva Brdo pri Lukovici, Groblje in Kamen.⁹⁵⁸ Ko je Franc Adam leta 1763 za 24.000 goldinarjev kupil gospostvo Begunje, je tega čez dve leti združil s Kamnom, istega leta 1765 pa Kamnu inkorporiral še Zagorice, pridobljene s predkupno pravico za 5024 goldinarjev.⁹⁵⁹ Medtem mu je leta 1764 uspelo s tožbo zaradi predkupne pravice pridobiti tudi Volčji Potok.⁹⁶⁰ Tako povečano posest je obdržal do smrti.⁹⁶¹

Poročil se je 27. junija 1757 neznanu kje z Marijo Ano grofico Rotthal za Thalberg, hčerjo grofa Johanna Joachima z Moravskega.⁹⁶² Večinoma je živel v Ljubljani, kjer se mu je rodilo osem otrok⁹⁶³ in kjer je 13. maja 1803 tudi umrl za kapjo, star 73 let.⁹⁶⁴

Člani Dizmove bratovščine so pred njim postali še trije grofi Lambergi, njegov oče Franc Bernard (1739) ter dva iz drugih rodbinskih vej, Volf Herbart (1706) in Karel (1755).⁹⁶⁵

⁹⁵¹ WITTING 1895 (op. 94), str. 192.

⁹⁵² WITTING 1895 (op. 94), str. 188–192; FRANK 1972 (op. 95), str. 104.

⁹⁵³ Ludwig SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, *Der Adel in den Matriken der Grafschaft Görz und Gradisca*, Görz 1904, str. 109. Witting navaja pravi datum, vendar letnico 1727 in brez kraja rojstva (WITTING 1895 (op. 94), str. 192).

⁹⁵⁴ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 71–73, 75.

⁹⁵⁵ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

⁹⁵⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 202, 203.

⁹⁵⁷ WITTING 1895 (op. 94), str. 192. Predsednik deželnega glavarstva na Kranjskem je bil v letih 1780–1782 (ANDREJKA 1943 (op. 402), str. 104).

⁹⁵⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 102, 179, 209.

⁹⁵⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 74, 209, 552.

⁹⁶⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 507.

⁹⁶¹ Gl. prejšnje tri opombe.

⁹⁶² WITTING 1895 (op. 94), str. 192.

⁹⁶³ NŠAL, *ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj*, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 203–208.

⁹⁶⁴ NŠAL, *ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj*, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 161–162.

⁹⁶⁵ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275. O sorodstvenih zvezah gl. WITTING 1895 (op. 94), str. 175–234.

78 (175)

Auersperg, Rihard (tudi Rihard Jožef), grof (1731–1797),⁹⁶⁶ sprejet 3. marca 1757 – zemljiški gospod, deželni maršal in svetnik.

Izhajal je iz grofovske veje Auerspergov, rojen je bil 1. aprila 1731 na Šrajbarskem turnu in krščen kot Ditrih Danijel Rihard Jožef Franc Pavelski. Njegova starša sta bila turnski graščak grof Aleksander in Ana Regina grofica Batthyány pl. Német-Ujvár.⁹⁶⁷ Šolal se je na ljubljanski jezuitski gimnaziji, kjer ga leta 1747 srečamo v petem, predzadnjem razredu.⁹⁶⁸ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot dedni deželni maršal na Kranjskem, dedni komornik in cesarsko-kraljevi deželni svetnik.⁹⁶⁹

Njegova zemljiška posest je ležala v Posavju, kjer je leta 1759 po umrlem očetu podedoval združeni gospodstvi Šrajbarski turn in Krško,⁹⁷⁰ leta 1790 pa na dražbi kupil Busetovo posest Velika vas.⁹⁷¹ Celotno posest je za njim podedoval sin Aleksander.⁹⁷²

S prvima ženama ni imel sreče, saj sta mu zelo zgodaj umrli, prva v Ljubljani in druga na Šrajbarskem turnu. Poročil se je trikrat, prvič 25. julija 1763 z Marijo Ano grofico Auersperg s Turjaka, drugič 17. maja 1767 neznano kje z Marijo Antonijo grofico Pálffy pl. Erdöd z Ogrskega, tretjič pa v Bratislavi 1. septembra 1769 z Marijo Beatriko grofico Falkenhayn iz Spodnje Avstrije.⁹⁷³ Večino ma je živel v Ljubljani, kjer so se mu rojevali tudi otroci.⁹⁷⁴ Umrli je 9. aprila 1797 na Šrajbarskem turnu, star 66 let, in bil pokopan pri župnijski cerkvi v Leskovcu.⁹⁷⁵

Člani Dizmove bratovščine so pred in za njim postali tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med drugim njegov oče Aleksander (od 1739) in brat Sigfrid, ljubljanski kanonik in prošt (od 1760).⁹⁷⁶

79 (176)

Rastern, Jožef Leopold, pl. (1711–1790), sprejet 16. junija 1757 – zemljiški gospod, deželni knjigovodja.

Izviral je iz plemenitene uradniške rodbine, bil rojen še kot neplemič in tudi sam ostal uradnik. Rodil se je v Ljubljani staršema domačinoma Leopoldu Zahariji Rastru in Mariji Ani, rojeni Filipič, in bil krščen 23. januarja 1711.⁹⁷⁷ Ko mu je bilo trinajst let, je bil oče, tedaj glavni prejemnik

⁹⁶⁶ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 499.

⁹⁶⁷ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 499. Krstna matica župnije Leskovec pri Krškem iz tega časa je izgubljena.

⁹⁶⁸ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 655.

⁹⁶⁹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 202, 203.

⁹⁷⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 244, 491.

⁹⁷¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 520.

⁹⁷² Gl. prejšnji dve opombi.

⁹⁷³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 199, 499.

⁹⁷⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 10–15.

⁹⁷⁵ NŠAL, ŽA Leskovec pri Krškem, Matične knjige, M 1784–1798, fol. 126; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 499. Ohranjena je njegova oporoka, datirana 13. septembra 1795 na Šrajbarskem turnu (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-69, 13. 9. 1795).

⁹⁷⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

⁹⁷⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 353. O sorojencih gl. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 227–230. Starša sta se poročila 29. januarja 1709 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718, fol. 133v), oče je ob smrti označen kot stanovski računski uradnik. O materini družini gl. KOBLAR 1900 (op. 118), str. 192.

kranjskih deželnih stanov, upravitelj blagajne in stanovski viceknjigovodja, 13. septembra 1724 poplemeniten s predikatom »Raster von Rastern«. ⁹⁷⁸ Jožefa Leopolda srečamo leta 1726 na ljubljanski jezuitski gimnaziji brez navedbe razreda, ⁹⁷⁹ potem pa je leta 1731 kot Jožef Anton, plemič iz Ljubljane, študiral logiko na višjih jezuitskih študijih v Gradcu. ⁹⁸⁰

Ženil se ni in tudi zemljiški gospod je bil le napol. Oče Leopold Zaharija je leta 1737 kupil dvorec Češenik pri Domžalah in v oporoki leta 1752 določil za dediče vseh pet otrok, upravo pa zaupal sinu Ignacu. ⁹⁸¹ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je Jožef Leopold pl. Rastern že naveden kot stanovski knjigovodja. ⁹⁸² Vse življenje je ostal samski in umrl za mrzlico 16. novembra 1790 v ljubljanskem predmestju Gradišče, star 80 let. ⁹⁸³ V oporoki, sestavljeni v Ljubljani poldrugo leto pred smrtjo, je za glavnega dediča imenoval brata Mihaela (Evstahija), ⁹⁸⁴ župnika in dekana v Mengšu, ki je leta 1787 zase ter za svojega nečaka in nečakinje pridobil baronski naslov. ⁹⁸⁵

80 (177)

Garzarolli, Janez Tomaž, pl. (1707–1768), sprejet 4. februarja 1758 – registrator in tajnik deželnih stanov, tajnik Dizmove bratovščine.

Izhajal je iz rodbine leta 1620 poplemenitenih Garzarollijev iz Senožec, ⁹⁸⁶ od koder je skoraj brez dvoma prišel v Ljubljano njegov oče Jernej pl. Garzarolli, človek, ki je imel razvejene poslovne vezi in je obračal precej denarja, ob smrti leta 1740 pa ni premogel ne hiše ne druge zemljiške posesti. ⁹⁸⁷ Nikoli tudi ni bil vpisan v kranjsko imenjsko knjigo in ni izpričan kot zemljiški gospod kako drugače, kar velja tudi za njegovo ženo Marijo Veroniko, ⁹⁸⁸ s katero se je oženil na prelomu iz 17. v 18. stoletje neznano kje, a ne v Ljubljani. ⁹⁸⁹ Njen izvor ostaja neznanka, prejkone pa ni imela plemiškega pedigreja. ⁹⁹⁰ Zakoncema so se v Ljubljani rodili trije sinovi, med katerimi je bil najmlajši

⁹⁷⁸ FRANK 1973 (op. 113), str. 142.

⁹⁷⁹ V kongregacijski knjigi Marije Vnebovzete je naveden kot Jožef in s priimkom Roster, njegov mlajši brat Matevž leta 1727 kot Rostern in šele najmlajši Ignac leta 1735 kot de Rostern (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 997).

⁹⁸⁰ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 115.

⁹⁸¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 114.

⁹⁸² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 202, 203.

⁹⁸³ NŠAL, ŽA Ljubljana Marijino oznanjenje, Matične knjige, M 1785–1791, fol. 7. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-S-19, 4. 2. 1789) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 96, fasc. LIII, R-145, 25. 11. 1790).

⁹⁸⁴ Gl. prejšnjo opombo.

⁹⁸⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 142.

⁹⁸⁶ FRANK 1970 (op. 45), str. 71. O senožeških Garzarollijih gl. Boris GOLEC, Senožec in Prem – nenavadni trški naselbini na t. i. Kraških gospostvih, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 54/3, 2006, str. 372–374.

⁹⁸⁷ Senožeške krstne matice se začenjajo šele z letom 1684 (Škofijski arhiv Koper, Župnije, Senožec, popis). Listine v njegovem zapuščinskem inventarju pričajo o razvejeni finančno-poslovni dejavnosti, tudi z visokim kranjskim plemstvom, in na vezi s Senožecami (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 36, fasc. XVIII, G-89, 2. 9. 1740, pag. 2, 7–45).

⁹⁸⁸ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756); SMOLE 1982 (op. 14), str. 610. Ženin zapuščinski inventar: ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 37, fasc. XIX, G-101, 15. 4. 1751.

⁹⁸⁹ Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1682–1718. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58).

⁹⁹⁰ Ne v njegovem ne v njenem zapuščinskem inventarju ni regesta poročne pogodbe ali podatka o ženinem izvoru (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 36, fasc. XVIII, G-89, 2. 9. 1740; šk. 37, fasc. XIX, G-101, 15. 4. 1751).

Janez Tomaž, krščen 22. decembra 1707.⁹⁹¹ Janez Tomaž je leta 1720 v rojstnem mestu obiskoval peti, predzadnji razred jezuitske gimnazije, vpisan kot Janez, ravno za naslednji leti pa o študentih ni podatkov.⁹⁹² Pozneje ga ne zasledimo ne med graškimi ne med dunajskimi študenti.⁹⁹³ Prav tako ga ne najdemo kot zemljiškega gospoda v kranjski imenjski knjigi ali drugih virih.⁹⁹⁴ Kmalu po sklenitvi poročne pogodbe 14. maja 1739⁹⁹⁵ se je neznano kje, očitno ne v Ljubljani,⁹⁹⁶ poročil z Ljubljančanko Marijo Katarino Forstlehner,⁹⁹⁷ hčerjo Franca Jakoba iz konec 16. stoletja plemenitene uradniške rodbine.⁹⁹⁸ Naslednje leto 1740 so se zakoncema začeli rojevati otroci.⁹⁹⁹ Ob ljudskem štetju leta 1754 je družina živela v Kappusovi hiši blizu magistrata, Janez Tomaž pa je označen kot stanovski registrator.¹⁰⁰⁰ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot višji stanovski tajnik in tajnik bratovščine.¹⁰⁰¹ Kot tajnika deželnih stanov ga pozna tudi mrliška matična knjiga. Umrl je 4. januarja 1768 in bil dva dni pozneje pokopan pri ljubljanskih frančiškanih.¹⁰⁰² Ob smrti tako kot že pred njim njegova oče in mati ni premozel nobene posesti niti lastne hiše v Ljubljani.¹⁰⁰³

⁹⁹¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1700–1712, pag. 37, 145, 237. Materino ime je pri prvem sinu Marija Verona, pri drugem Marija in pri najmlajšem Marija Ana.

⁹⁹² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 585. Glede na starost ne more biti identičen z Janezom pl. Garzarollijem, ki je bil leta 1719 v zadnjem, šestem razredu jezuitske gimnazije v Gradcu (ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 44).

⁹⁹³ ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

⁹⁹⁴ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756). Tudi v njegovem zapuščinskem inventarju ni nepremičnin (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 39, fasc. XIX, G-138, 12. 1. 1768).

⁹⁹⁵ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 39, fasc. XIX, G-138, 12. 1. 1768, pag. 5.

⁹⁹⁶ Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58). V ljubljanski poročni matici njune poroke ni (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745) in prav tako ne v oklicni knjigi stolne župnije (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Razne knjige, šk. 30, oklicna knjiga 1737–1759).

⁹⁹⁷ Njen dekliški priimek in imena sorodnikov so razvidni iz regesta spisov v Garzarollijevi zapuščini (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 39, fasc. XIX, G-138, 12. 1. 1768, pag. 4–5). Natančna sorodstvena razmerja razkrivajo testamenti in zapuščinski inventarji Forstlehnerjev; (Marija) Ana Katarina Forstlehner, poročena Garzarolli, je postala glavna dedinja svojega očeta Franca Jakoba, Janez Tomaž Garzarolli pa njenega strica Janeza Andreja Forstlehnerja (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-F-30, 24. 5. 1741; III-F-32, 30. 3. 1744; III-F-33, 14. 11. 1747; ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 28, fasc. XIV, F-24, 17. 1. 1698; F-44, 10. 6. 1741, pag. 2).

⁹⁹⁸ Glede na navedbo starosti 76 let ob smrti 2. aprila 1784 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (ženske), pag. 68) se je rodila okoli leta 1708. Njen krst s krstnim imenom Marija Ana najdemo v župniji sv. Petra, saj se je rodila v Poljanskem predmestju (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Peter, Matične knjige, R 1692–1708, pag. 330), preden se je družina preselila v mesto (NŠAL, ŽA Ljubljana, Matične knjige, Ind R 1692–1740, pag. 97–98). Njen oče Franc Jakob, sin stanovskega računskega uradnika Krištofa Forstlehnerja, na Kranjskem ni imel zemljiške posesti (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756)) in ob smrti nobenih nepremičnin (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 28, fasc. 14, F-44, 10. 6. 1741, pag. 4). Forstlehnerji so dobili plemiški naslov leta 1580 od nadvojvode Ferdinanda (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 28, fasc. 14, F-24, 17. 1. 1698, pag. 14–15).

⁹⁹⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1692–1740; Ind R 1741–1791, pag. 141–146.

¹⁰⁰⁰ *Ljubljanske družine* 2018 (op. 211), str. 103.

¹⁰⁰¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 206, 207.

¹⁰⁰² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770, pag. 289. Ohranjena sta njegova oporoka, sestavljena 27. decembra 1767 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-G-77, 27. 12. 1767), in inventar njegove zapuščine prav tam (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 39, fasc. XIX, G-138, 12. 1. 1768).

¹⁰⁰³ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 39, fasc. XIX, G-138, 12. 1. 1768, pag. 1.

81 (178)

Rosetti, Karel Leopold, baron (1720–1789), sprejet 16. maja 1758 – zemljiški gospod.

Izviral je iz rodbine vipavsko-notranjskih baronov Rosettijev, plemenitenih leta 1629, ki so bili po najnovejših ugotovitvah verjetno avtohtona vipavska rodbina.¹⁰⁰⁴ Ena njena veja je bila leta 1678 povzdignjena v baronski stan s predikatom, ki je vseboval imena posesti Roženek, Razdrto in Orehek: »Rosetti Freiherr von und zu Rossanegg, Herr auf Präwaldt und Nußdorff«. ¹⁰⁰⁵ Baron Karel Leopold se je rodil že v Ljubljani staršema baronu Janezu Marku in Mariji Ani Jožefi, rojeni grofici Thurn, ter bil krščen 4. februarja 1720 kot Janez Karel Gašper Leopold.¹⁰⁰⁶ Njegov oče je imel v lasti gospodstva Na Školu, Orehek in Roženek, ki jih je Karel Leopold podedoval za njim leta 1748. Gospodstvo Roženek ali Podbrje je že sredi 18. stoletja prešlo v roke pl. Garzarollijev, drugi dve posesti pa je obdržal do poznih let.¹⁰⁰⁷ Odprto ostaja vprašanje, kje se je šolal.¹⁰⁰⁸ Pred poroko, ko mu je bilo 34 let, ni živel v Ljubljani,¹⁰⁰⁹ ampak na Orehku v župniji Hrenovice. Izbranka, s katero je 18. novembra 1754 stopil pred oltar, je bila Henrieta (Henrika), hči Jožefa Ferdinanda grofa Pranka, ki je stanovala pri svojem sorodniku, komturju Wildensteinu v ljubljanskih Križankah.¹⁰¹⁰ V kranjski prestolnici so se jima rodili tudi trije otroci,¹⁰¹¹ Karel Leopold pa se je lahko dejavneje posvetil javnemu življenju. Po sprejemu v Dizmovo bratovščino (1758)¹⁰¹² (sl. 13) je nekaj časa opravljal funkcijo poverjenika kranjskih deželnih stanov.¹⁰¹³ Umrl je 22. maja 1789 v Ljubljani za kapjo, star 69 let.¹⁰¹⁴ Tri leta prej je posesti Na Školu in Orehek prenesel na sina Bernarda in si izgovoril 2000 goldinarjev vzdrževalnine.¹⁰¹⁵

Od Rosettijev je bil član Dizmove bratovščine tudi njegov sin Bernard (še 1801).¹⁰¹⁶

82 (179)

Auersperg, Karel, grof (1721–1789),¹⁰¹⁷ sprejet 15. junija 1759 – zemljiški gospod, dedni deželni maršal in komornik, cesarski komornik.

Rodil se je 30. januarja 1721 na Mokricah kot sin grofa Andreja Dizme z Mokric, Čušperka in Bosiljeva ter njegove prve žene Ane Barbare, rojene grofice Erdody pl. Monyorókerék-Monoszló, in

¹⁰⁰⁴ GOLEC 2020 (op. 540), str. 114–115.

¹⁰⁰⁵ FRANK 1973 (op. 113), str. 190.

¹⁰⁰⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 335. Prim. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 6, št. 211, Rosetti.

¹⁰⁰⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 317, 332, 355. V kranjski imenjski knjigi prenosi lastništva nanj niso vknjiženi (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756)).

¹⁰⁰⁸ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

¹⁰⁰⁹ Prim. *Ljubljanske družine* 2018 (op. 211).

¹⁰¹⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Razne knjige, šk. 30, oklicna knjiga 1737–1759, fol. 139v; NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770, pag. 142–143. Ker je nevestina mati Marija Terezija izhajala iz rodbine grofov Wildenstein, je bil ena od poročnih prič ljubljanski križniški komtur grof Kajetan Wildenstein, tudi član Dizmove bratovščine (od 1739 ali 1740), poroka pa je bila v križevniški cerkvi.

¹⁰¹¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 319–320.

¹⁰¹² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 206, 207.

¹⁰¹³ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 6, št. 211, Rosetti.

¹⁰¹⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 91–92.

¹⁰¹⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 317, 332.

¹⁰¹⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

¹⁰¹⁷ Gl. biogram v: PREINFALK 2005 (op. 392), str. 464.

13. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Karla Leopolda barona Rosettija, Spomenska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 182

bil krščen kot Janez Jožef Karel.¹⁰¹⁸ Leta 1738 ga najdemo med ljubljanskimi gimnazijci brez navedbe razreda,¹⁰¹⁹ v spominski knjigi Dizmove bratovščine pa je naveden kot dedni deželni maršal in komornik na Kranjskem in v Slovenski marki ter cesarski pravi komornik.¹⁰²⁰ Po leta 1742 umrlem očetu je prevzel gospodstvo Čušperk, ki je ostalo njegova edina posest in za katero so bile zaradi njegove velike zadolženosti v letih 1786 do 1791 razpisane štiri neuspele dražbe. Končno je sodišče ugodilo zahtevi upnikov, tako da je bil Čušperk prodan za 75.616 goldinarjev, kolikor je znašal dolg tedaj že pokojnega grofa.¹⁰²¹

Grof Karel se je poročil s svojo daljno sorodnico Elizabeto grofico Auersperg s Križa 16. oktobra 1748 v Ljubljani, kjer je 22. junija 1789 tudi umrl za jetiko, star 68 let.¹⁰²² Oba sinova, rojena neznanu kje, sta mu umrla še kot otroka, tako da je čušperška veja Auerspergov trajala le eno generacijo.¹⁰²³

Med slikami v inventarju njegovega premoženja, ko je še živel, ni dvoma o grofovem naročnistvu dveh – njegovega in ženinoga portreta, verjetno pa je naročil tudi katero od 14 družinskih slik.¹⁰²⁴ Poleg tega je poskrbel tudi za notranjo opremo čušperške samostojno stoječe grajske kapele Marije Tolažnice žalostnih. Po izročilu naj bi bila z ženo upodobljena na oltarni sliki.¹⁰²⁵

Člani Dizmove bratovščine so bili pred njim številni člani rodbine Auersperg, skupaj 13 (gl. pri št. 32).¹⁰²⁶

83 (180)

Barbo, Jožef Viljem, grof (1709–1785), sprejet 26. septembra 1759 – cesarski pravi tajni komorni svetnik, predsednik poverjeniškega urada.

Izhajal je iz pomembne kranjske plemiške rodbine Barbo-Waxenstein, ki je grofovski naslov pridobila leta 1674.¹⁰²⁷ Rodil se je kot sin grofa Jošta Bernardina in Ivane Magdalene Strupp pl. Gelnhausen v dvorcu Golo pri Šentjerneju, manj verjetno v Novem mestu, kjer so ga 7. aprila 1709 krstili.¹⁰²⁸ Njegov oče grof Jošt Bernardin je bil ustanovitelj kratkotrajne golško-lukenjske veje grofov Barbo in imel pestro življenjsko zgodbo. Po nesrečnem dvoboju se je umaknil v nemške dežele, postal vrhovni srebrničar kölnskega volilnega kneza in polkovnik konjeniškega polka ter s seboj na Kranjsko pripeljal ženo, s katero se je poročil v Heidelbergu. Kupil je dvorec Golo pri Šentjerneju,

¹⁰¹⁸ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 464. Krstna matica župnije Čatež ob Savi ne navaja dneva rojstva, ampak samo datum krsta 2. februar (NŠAL, ŽA Čatež ob Savi, Matične knjige, R 1704–1725, fol. 96v).

¹⁰¹⁹ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 654.

¹⁰²⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 206, 207.

¹⁰²¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 130.

¹⁰²² NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 69; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 174, 464. Ohranjen je inventar njegovega premoženja na Čušperku, datiran 21. julija 1784, ko je bil grof še živ, njegovo imetje pa pod sekvestrom (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 7, fasc. IV, A-98).

¹⁰²³ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 413, 434. Otroka se nista rodila ne v Ljubljani ne na Čušperku (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791; ŽA Videm - Dobropolje, Matične knjige, R 1762–1771).

¹⁰²⁴ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 7, fasc. IV, A-98, pag. 13.

¹⁰²⁵ Janez KEBE, *Kopanska knjiga*, Koper 2020, str. 22–23.

¹⁰²⁶ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

¹⁰²⁷ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 9–10.

¹⁰²⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 47. Novomeška krstna matica imenuje mater pomotoma Ivana Magdalena, rojena grofica Barbo pl. Waxenstein (KANM, Novo mesto Kapitelj, Matične knjige, R 1708–1713, fol. 10r (vpet listek)).

kjer so se zakoncema rojevali otroci in ki je tej rodbinski veji dal ime.¹⁰²⁹

Jošt Viljem se, kot kaže, ni šolal v Ljubljani¹⁰³⁰ in tudi nikoli ni postal prisednik kranjskega ograjnega sodišča,¹⁰³¹ bil pa je pravi cesarski tajni komorni svetnik in predsednik poverjeniškega urada, kot je navedeno v spominski knjigi Dizmove bratovščine.¹⁰³²

Po očetovi smrti je leta 1734 postal oporočni dedič Golega, kjer si je kmalu zatem ustvaril družino z Ano Marijo Regino grofico Ratkay, s katero se je poročil 11. junija 1735 na Šrajbarskem turnu. Po njeni smrti je leta 1748 ali 1749 stopil pred oltar še z Elizabeto grofico Auersperg z Lanšpreža, ki mu je prav tako dala potomca, tretjič pa 5. avgusta 1753 v Ljubljani z dvakratno vdovo Julijano Mordax pl. Portendorf.¹⁰³³

Ljubljana tedaj očitno ni postala njegovo življenjsko okolje,¹⁰³⁴ ampak je ostal navezan na rodno Dolenjsko. Po očetu podedovani dvorec Golo z majhno posestjo je leta 1742 prodal duhovniku Janezu Sigfridu baronu Mordaxu in pred tem leta 1738 kupil neprimerno večjo Gallenbergovo posest Luknja pri Prečni, ki jo je z oporoko zapustil najmlajšemu sinu Evgenu.¹⁰³⁵ Na Luknji je tudi preminil 26. decembra 1785 umrl, star 76 let.¹⁰³⁶

Člani Dizmove bratovščine so bili pred njim trije grofje Barbo iz drugih rodbinskih vej: Vajkard Ferdinand (1702), Andrej Danijel (1704), Jošt Vajkard (1742), za njim pa Marija Dizma (član še 1801).¹⁰³⁷

84 (181)

Lichtenberg, Franc Ignac, grof (1723–1804), sprejet 25. oktobra 1759 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča.

Bil je sin Wolfganga Danijela grofa Lichtenberga in Ane Katarine, rojene baronice Valvasor.¹⁰³⁸ Njegov oče je znan kot ustanovitelj snežniške rodbinske veje Lichtenbergov, imenovane po gospodstvu Snežnik, ki ga je leta 1720 skupaj s sosednjim gospodstvom Lož in z gospodstvom Črnomelj podedoval po očetu.¹⁰³⁹ Z materjo Ano Katarino sta večinoma živela v Ljubljani, kjer sicer nista imela hiše, a se jima je v deželni prestolnici v dobrih osmih letih, od 1715 do 1723, rodilo prav toliko otrok. Ni povsem gotovo, kateri od njih je bil Franc Ignac, saj nobeden od treh bratov ni imel teh dveh krstnih imen, ampak vsak le enega od njiju. Ime Ignac sta dobila Jožef Ignac Gotfrid, krščen

¹⁰²⁹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 27–28, 47. Nakup Wernegkovega dvorca Golo je bil v imenjski knjigi vknjižen šele leta 1723 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 59r, 93r).

¹⁰³⁰ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r.

¹⁰³¹ Prim. ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 24 (1746), s. p. (Herren Beisitzer).

¹⁰³² *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 206, 207.

¹⁰³³ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770, pag. 122; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 29–30, 47–48. Poročna matica župnije Leskovec pri Krškem za ta čas je izgubljena.

¹⁰³⁴ Prim. *Ljubljanske družine* 2018 (op. 211).

¹⁰³⁵ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 50v, 59r, 60v; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 29.

¹⁰³⁶ NŠAL, ŽA Prečna, Matične knjige, M 1784–1812, pag. 9. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 47. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-B-75, 29. 11. 1785) in inventar zapuščine na Luknji (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 13, fasc. VIII, B-97, 15. 2. 1786).

¹⁰³⁷ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: PREINFALK 2016 (op. 27), str. 298–303.

¹⁰³⁸ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

¹⁰³⁹ SLANA 2009 (op. 245), str. 182, 186, 189, Preglednica 12 (med str. 188 in 189). V imenjski knjigi je bila posest prepisana na njegovo ime šele istega leta 1723. Črnomelj pa po prodaji leta 1728 prenesen na brata Jurija Ludvika (ARS, AS 173, knj. 6 (1662–1756), fol. 60, 215, 543).

8. aprila 1715, in Ignac Jožef Dominik, krščen 6. avgusta 1718, tretjega brata, rojenega 22. septembra 1723, tik pred očetovo smrtjo, pa so naslednji dan krstili na ime Franc Ksaver Jožef Mihael.¹⁰⁴⁰ Glede na navedbo ob smrti 4. maja 1804, da mu je bilo 83 let,¹⁰⁴¹ bi lahko šlo za drugega ali tretjega, vsi poznejši viri pa govorijo v prid zadnjega, Franca Ksaverja. Kot grof Franc je leta 1737 obiskoval peti, predzadnji razred ljubljanske jezuitske gimnazije¹⁰⁴² in bil kot Franc Ignac 8. februarja 1746 sprejet med prisednike malo zatem ukinjenega kranjskega ograjnega sodišča.¹⁰⁴³

Kaže, da je ime Ignac prevzel po umrlih starejših bratih. Ostal je namreč edini moški potomec in je leta 1747 kot Ignac Ksaver prevzel očetovo združeno gospostvo Lož-Snežnik.¹⁰⁴⁴ Oženil se je 12. junija istega leta v Ljubljani z Barbaro, hčerjo Franca Karla grofa Lichtenberga in vnukinjo svojega starega strica Jurija Sigmunda,¹⁰⁴⁵ ki mu je rodila kar sedemnajst otrok.¹⁰⁴⁶ Sodeč po kraju rojstva otrok, je z družino večidel živel v Ljubljani. Gospostvo Lož-Snežnik je leta 1782 izročil najstarejšemu sinu Alojzu.¹⁰⁴⁷ Umril je 4. maja 1804 v Ljubljani za starostno oslabeledostjo, star pa naj bi bil 83 let.¹⁰⁴⁸

Pred njim so iz rodbine Lichtenberg postali člani Dizmove bratovščine Jurij Ludvik (1727), Marko Ferdinand (1740) in Franc Karel (1741), za njim pa Jošt Korbinijan (1760), Ludvik Erazem in Janez Nepomuk (člani še 1801) in Franc Ksaver baron Lichtenberg-Janežič (1800).¹⁰⁴⁹

85 (182)

Hohenwart, Ludvik, pl. (1716–1785), sprejet 15. marca 1760 – zemljiški gospod, cesarski svetnik.

Rodil se je 23. maja 1716 v dvorcu Spodnje Perovo pri Kamniku kot sin tamkajšnjega malega graščaka Jurija Sigmunda pl. Hohenwarta in Kordule Cecilije, rojene baronice Apfaltrer, krstili pa so ga istega dne na ime Janez Ludvik Mihael.¹⁰⁵⁰ Na ljubljanski jezuitski gimnaziji ga brez navedbe razreda najdemo leta 1731 kot Janeza in nato leta 1733 v zadnjem razredu kot Ludvika.¹⁰⁵¹ Za zgodaj umrlim očetom je Perovo podedoval njegov brat Jurij Sigmund mlajši,¹⁰⁵² Ludvik pa si je moral utreti pot zunaj Kranjske. Leta 1737 je po svoji teti po materini strani Mariji pl. Straßberg podedoval dvorec

¹⁰⁴⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1712–1722, pag. 129, 170, 215, 252–253, 318–319, 326, 446; R 1722–1731, pag. 39. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905 (op. 58), str. 55, 56, 58, 59, 60, 61, 63, 64. Prim tudi ARS, AS 1075, šk. 5, št. 149, Lichtenberg. Grofa Volfganga Danijela so pokopali 25. oktobra 1723 (NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, Matične knjige, M 1699–1760, pag. 187).

¹⁰⁴¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 165–166.

¹⁰⁴² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 680.

¹⁰⁴³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 24 (1746), s. p. (Herren Beysitzer).

¹⁰⁴⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 450. V imenjski knjigi so mu posest prepisali leta 1750 (ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, knj. 6 (1662–1756), fol. 60r). Ob očetovi smrti leta 1723 sta še živela dva sinova, ki ju je v oporoki, ne da bi navedel njuni imeni, imenoval za svoja glavna dediča z enakima dednima deležema (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, II-L-38, 18. 10. 1723).

¹⁰⁴⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1745–1770, pag. 29. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 450.

¹⁰⁴⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1741–1791, pag. 199–209. Prim. SMOLE 1982 (op. 14), str. 450.

¹⁰⁴⁷ SMOLE 1982 (op. 14), str. 450.

¹⁰⁴⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 165–166. Ohranjena sta njegova oporoka s Snežnika (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-L-79, 11. 3. 1784) in inventar zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 66, fasc. XXX, L-135, 23. 5. 1804).

¹⁰⁴⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

¹⁰⁵⁰ NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige, R 1710–1727, fol. 75v.

¹⁰⁵¹ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 671, 608.

¹⁰⁵² SMOLE 1982 (op. 14), str. 345.

Podgrad pri Vranskem.¹⁰⁵³ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je vpisan kot cesarski svetnik.¹⁰⁵⁴

Oženil se je trikrat, s tremi Marijami Terezijami in najverjetneje vsakič na Štajerskem. Prvič je malo po 15. februarju 1740 vzel za ženo Marijo Terezijo pl. Curti Francini, drugič Marijo Terezijo pl. Bendl in tretjič kmalu po 30. decembru 1754 Marijo Terezijo baronico Adelstein.¹⁰⁵⁵ Otroci so se mu rodili v prvem in tretjem zakonu, vsi v dvorcu Podgrad.¹⁰⁵⁶ Posest je najpozneje leta 1781 prešla v tuje roke,¹⁰⁵⁷ sam pa se je z družino preselil v rodni dvorec Spodnje Perovo, ki ga je vzel v zakup od brata Jurija Sigmunda.¹⁰⁵⁸ Kot zakupnik Spodnjega Perovega je umrl neznano kje nedolgo pred 11. majem 1785, ko je nastal inventar njegove zapuščine.¹⁰⁵⁹

V Dizmovo bratovščino so bili pred njim sprejeti trije Hohenwarti, njegovi daljni sorodniki: Franc Karel (1736 ali 1737), Leopold Ludvik (1740 ali 1741) in Jurij Jakob (1757), za njim pa Sigmund, ki je postal škof treh škofij (član še 1801), in Franc (član še 1801).¹⁰⁶⁰

86 (183)

Lichtenberg, Jošt Korbinijan, grof (1735–1768), sprejet 25. aprila 1760 – sin zemljiškega gospoda, pozneje frančiškan pater Jožef.

Rodil se je 6. marca 1735 v Ljubljani in bil tam krščen istega dne kot Jošt Korbinijan Jožef, sin Franca Karla grofa Lichtenberga in Jožefe Felicite, rojene grofice Thurn.¹⁰⁶¹ Član Dizmove bratovščine je bil od leta 1741 tudi njegov oče.¹⁰⁶² Leta 1751 ga srečamo v šestem, zadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije.¹⁰⁶³ Ob sprejemu v Dizmovo bratovščino je bil 25-letnik. Dve leti pozneje je vstopil v frančiškanski red in prevzel za redovno ime svoje tretje krstno ime Jožef.¹⁰⁶⁴ Noviciat je začel 19. marca 1762 v Kamniku,¹⁰⁶⁵ kot frater je 4. septembra 1763 prejel v Ljubljani diakonsko posvečenje,¹⁰⁶⁶

¹⁰⁵³ PIRCHEGGER 1962 (op. 665), str. 190.

¹⁰⁵⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 212, 213. Navedba Marijana Smolika, da gre morda za zadnjega predsednika Dizmove bratovščine, ni točna (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 274).

¹⁰⁵⁵ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart; ZAL, ZAL LJU 340, Zbirka plemiških genealogij Ludvika Lazarinija, šk. XXV, Hohenwarth. V njegovem zapuščinskem inventarju sta navedeni dve poročni pogodbi, s prvo in tretjo ženo, datirani neznano kje 15. februarja 1740 in 30. decembra 1754 (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 44, fasc. XXII, H-86, 11. 6. 1785, pag. 1).

¹⁰⁵⁶ ZAL, ZAL LJU 340, Lazarinijeva genealoška zbirka, šk. XXV, Hohenwarth.

¹⁰⁵⁷ PIRCHEGGER 1962 (op. 665), str. 190.

¹⁰⁵⁸ Tedanjega lastnika Perovega Jurija Sigmunda pl. Hohenwarta je Majda Smole pomotoma imenovala grof (SMOLE 1982 (op. 14), str. 345). O sorodstvenem razmerju med njim in Ludvikom gl. ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, št. 111, Hohenwart.

¹⁰⁵⁹ ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 44, fasc. XXII, H-86, 11. 6. 1785. Njegove smrti ni ne v kamniški ne v ljubljanski stolni mrliški matici (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812; ŽA Kamnik, Matične knjige, M 1767–1812).

¹⁰⁶⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. O sorodstvenih razmerjih: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 4, št. 111, Hohenwart.

¹⁰⁶¹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1731–1740, pag. 144.

¹⁰⁶² SMOLIK 2001 (op. 3), str. 272, 273.

¹⁰⁶³ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 681.

¹⁰⁶⁴ ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5, št. 149, Lichtenberg.

¹⁰⁶⁵ Arhiv Slovenske frančiškanske province sv. Križa v Ljubljani (ASFP), III/8a, Tyrocinium seraphicum, pag. 180.

¹⁰⁶⁶ *Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 2: 1761–1824* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2016 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 39), str. 47.

ni pa znano, kje so ga posvetili v duhovnika.¹⁰⁶⁷ Ko je 14. aprila 1768 v Ljubljani umrl, so v nekrologij zapisali, da je star 33 let in šest let redovnik.¹⁰⁶⁸

Poleg očeta Franca Karla (1741) so pred njim postali člani Dizmove bratovščine še očetova bratranca Jurij Ludvik (1727) in Marko Ferdinand (1740) ter mrzli bratranec Franc Ignac (1759), za njim pa Ludvik, Erazem in Janez Nepomuk (člani še 1801) ter Franc Ksaver baron Lichtenberg-Janežič (1800).¹⁰⁶⁹

87 (184)

Wolkensperg, Franc Rudolf, pl., od 1753 baron (1725–1803), sprejet 19. maja 1760 – zemljiški gošpod, deželni svetnik.

Izviral je iz rodbine škofjeloških plemenitencev Oblakov pl. Wolkenspergov. Rodil se sicer ni v očetovem dvorcu Puštal v škofjeloškem predmestju, ampak v Ljubljani, kjer so ga krstili 17. aprila 1725.¹⁰⁷⁰ Njegova starša sta bila Franc Anton pl. Wolkensperg in Marija Suzana, rojena Schweiger pl. Lerchenfeld.¹⁰⁷¹ Šolal se je pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga leta 1740 srečamo v petem, predzadnjem razredu.¹⁰⁷² V nasprotju z očetom Francem Antonom najbrž ni postal prisednik ograjnega sodišča, ker so sodišče sredi 18. stoletja ukinili,¹⁰⁷³ je pa pozneje izpričan kot cesarsko-kraljevi deželni svetnik na Kranjskem, kakor je označen v spominski knjigi Dizmove bratovščine¹⁰⁷⁴ (sl. 14) in kar naj bi bil po sinovih besedah 40 let (svetnik pri deželni pravdi).¹⁰⁷⁵ Potem ko je njegovemu očetu Francu Antonu pl. Wolkenspergu 14. avgusta 1753 uspelo pridobiti dedni baronski naslov,¹⁰⁷⁶ je bil 28-letni Franc Rudolf dovolj visoko na družbeni lestvici, da je čez nekaj mesecev, 22. oktobra 1753, v Ljubljani stopil pred oltar z grofico, z Viktorijo Jožefo grofico Thurn-Valsassina. Tudi drugo ženo Elizabeto grofico Lichtenberg, s katero se je poročil 18. decembra 1771, prav tako v Ljubljani, si je poiskal v grofovski rodbini.¹⁰⁷⁷ Prebival je v kranjski prestolnici, kjer se mu je rodilo vseh dvanajst otrok.¹⁰⁷⁸ Kot očetov edini moški potomec je po njegovi smrti (1764) podedoval fidejkomisno gospostvo Puštal, ki ga je obdržal do smrti.¹⁰⁷⁹ Malo prej je leta 1760 od strica Janeza Antona kupil fidejkomisno gospostvo

¹⁰⁶⁷ Posvečen tudi ni bil v Gorici (*Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 1: 1750–1764* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2010 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 31); *Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 2: 1765–1824* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2012 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 34).

¹⁰⁶⁸ Knjižnica frančiškanskega samostana v Ljubljani, Zbirka rokopisov, Mauro Faidiga, *Bosnia Seraphica seu Chronologico-Historica descriptio Provinciae Bosnae dein Bosnae Croatiae nunc Prov. S. Crucis Croatiae Carnioliae Ordinis Minorum S. Francisci strictioris Observantiae nuncupate*, 1777, pag. 373–374. Za podatke se iskreno zahvaljujem dr. Jožetu Škofljancu. Pater Jožef ni vpisan v mrliško matico ljubljanske stolne župnije, ker redovnikov v tem času niso vpisovali (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1735–1770).

¹⁰⁶⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332. Sorodstvena razmerja gl. v: ARS, AS 1075, Zbirka rodovnikov, šk. 5. št. 149, Lichtenberg.

¹⁰⁷⁰ V ljubljanski krstni matici je vpisan kot pl. Oblak (*de Oblagk*) (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1722–1731, pag. 107).

¹⁰⁷¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 197, 202. O Schweiger pl. Lerchenfeldih gl. PREINFALK 2014 (op. 85), str. 136–154.

¹⁰⁷² ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 690.

¹⁰⁷³ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 24 (1746), s. p. (Herren Beysitzer).

¹⁰⁷⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 212, 213.

¹⁰⁷⁵ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 198.

¹⁰⁷⁶ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 192.

¹⁰⁷⁷ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202.

¹⁰⁷⁸ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202–204.

¹⁰⁷⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 399.

14. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Franca Rudolfa pl. Wolchensperga, Spomenska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 188

Ponoviče in ga skupaj z inkorporiranimi imenji Lebek, Ribče, Knežji pot in Waldhofen leta 1789 izročil svojemu najstarejšemu sinu Vincencu. Ker pa je ta umrl pred očetom (1798), se je Franc Rudolf leta 1800 poravnal z njegovimi tremi hčerami in ponovno postal lastnik.¹⁰⁸⁰ Umrl je pri 78 letih 12. decembra 1803 v Puštalu.¹⁰⁸¹ Njegovo posest sta dedovala dva sinova, Franc Jožef je prevzel Puštal, Danijel pa Ponoviče s pridruženimi imenji.¹⁰⁸²

Člani Dizmove bratrovščine so bili pred njim že ded Janez Franc (1722), oče Franc Anton (1724) in stric Janez Anton (sprejet med 1742 in 1747).¹⁰⁸³

88 (185)

Auersperg, Sigfrid, grof (1734–1806), sprejet 25. oktobra 1760 – duhovnik, doktor teologije, stolni kanonik in prošt (sl. 15).

Rodil se je 29. marca 1734 na Šrajbarskem turnu pri Krškem kot sin tamkajšnjega graščaka Aleksandra grofa Auersperga in njegove prve žene Ane Regine, rojene grofice Batthyány pl. Német-Ujvár. Pri krstu je dobil ime Sigfrid Jurij Jožef Anton Adam.¹⁰⁸⁴ Najprej se je šolal na jezuitski gimnaziji v Ljubljani, kjer ga leta 1750 srečamo v petem, predzadnjem razredu.¹⁰⁸⁵ Mašniško posvečenje mu je 21. decembra 1752 podelil njegov domači škof, prvi nadškof s sedežem v Gorici.¹⁰⁸⁶ Bogoslovje je študiral v Rimu v letih 1753–1757 in tam tudi doktoriral 5. aprila 1757.¹⁰⁸⁷ Leta 1761 je postal stolni kanonik, zadnjih deset let (1796–1806) pa je opravljal službo prošta, združeno z mestom radovljiskega župnika.¹⁰⁸⁸ Umrl je za starostno oslabeledostjo 5. avgusta 1806, ko mu je bilo 72 let.¹⁰⁸⁹

Člani Dizmove bratrovščine so bili pred in za njim tudi številni drugi Auerspergi, skupaj 13 (gl. pri št. 32), med drugim njegov oče Aleksander (od 1739), brat Rihard (od 1757) in njegov predhodnik na mestu stolnega prošta Rajmund (od 1757).¹⁰⁹⁰

89 (186)

Erberg, Volf (Volfgang) Danijel, baron (1713–1783), sprejet 12. aprila 1761 – zemljiški gospod, prisednik ogradnega sodišča.

Izviral je iz kranjske plemiške rodbine, ki je bila pobaronjena 16. junija 1714,¹⁰⁹¹ slabo leto po njegovem rojstvu. Rodil se je 27. avgusta 1713 v dvorcu Dragomelj ob Pšati staršema Francu Mihaelu

¹⁰⁸⁰ SMOLE 1982 (op. 14), str. 255.

¹⁰⁸¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 202. Škofjeloška mrliška matica iz tega časa je izgubljena.

¹⁰⁸² SMOLE 1982 (op. 14), str. 255, 399.

¹⁰⁸³ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹⁰⁸⁴ PREINFALK 2005 (op. 392), str. 502. Krstna matica župnije Leskovec pri Krškem iz tega časa je izgubljena.

¹⁰⁸⁵ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 655.

¹⁰⁸⁶ *Ordinacijska protokola* 2010 (op. 1067), str. 20.

¹⁰⁸⁷ POKORN 1908 (op. 850), str. 6. Prim. PREINFALK 2005 (op. 392), str. 197. Doktorska diploma iz teologije je navedena v njegovem zapuščinskem inventarju (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 8, fasc. IV, A-138, 2. 10. 1806, pag. 2).

¹⁰⁸⁸ POKORN 1908 (op. 850), str. 6; AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 88, 93.

¹⁰⁸⁹ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812, pag. 177, 178; PREINFALK 2005 (op. 392), str. 502. Ohranjena sta njegova oporoka (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-A-84, 22. 6. 1800 s kodicilom 22. 11. 1802) in zapuščinski inventar, oba datirana v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 8, fasc. IV, A-138, 2. 10. 1806).

¹⁰⁹⁰ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹⁰⁹¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 39.

15. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Sigfrida grofa Auersperga, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 189

in Mariji Renati, rojeni baronici Gall pl. Gallenstein, ter bil štiri dni pozneje krščen v Mengšu kot Volfgang Danijel.¹⁰⁹² Ni dognano, kdo je bil tedaj lastnik Dragomlja, njegov oče pa v kranjski imenjski knjigi sploh ni naveden.¹⁰⁹³

Volf Danijel se je šolal pri ljubljanskih jezuitih, kjer ga leta 1726 kot Volkfanga najdemo v petem, predzadnjem razredu,¹⁰⁹⁴ naslednjega leta še vedno na poetiki, leta 1728 v zadnjem razredu in 1731 na metafiziki, zadnji stopnji višjih jezuitskih študijev.¹⁰⁹⁵ 6. februarja 1734 so ga komaj 21-letnega sprejeli med prisednike kranjskega ograjnega sodišča,¹⁰⁹⁶ medtem ko o kakšnih drugih funkcijah ni poročil.¹⁰⁹⁷

Oče Franc Mihael, nekdanji jezuit, nato prisednik ograjnega sodišča in stanovski poverjenik, je kmalu duševno zbolel in se umaknil v zasebnost, Volf Danijel pa je bil predviden za naslednika svojega neporočenega strica Janeza Benamina, graščaka v Dolu, ki je prav tako zapustil jezuitski red. Gospodstvo Dol je za stricem podedoval po njegovi smrti leta 1759. Oba s stricem sta se intenzivno posvečala urejanju dolskega dvorca, zlasti parku okoli njega. Volf Danijel je tudi precej razširil dolsko posest, Erbergovo hišo na Starem trgu v Ljubljani pa prodal (1762) in kupil bližnjo Raigersfeldovo hišo na Mestnem trgu (1764).¹⁰⁹⁸

Poročil se je pozno, šele pri 48 letih 21. julija 1761 s tri desetletja mlajšo Goričanko Marijo Ano grofico Neuhaus, ki mu je rodila devet otrok, vse krščene v Ljubljani.¹⁰⁹⁹ Umrli je 8. maja 1783 v Ljubljani v starosti 70 let in bil naslednjega dne pokopan v rodbinski grobnici v cerkvi sv. Marjete v Dolu.¹¹⁰⁰ Grobnico je dal zgraditi prav on, potem ko so Erberge prej pokopavali v rodbinski grobnici pri bosonogih avguštincih v Ljubljani.¹¹⁰¹ Njegov naslednik je postal Jožef Kalasanc baron Erberg (1771–1843), znana osebnost iz kranjske in slovenske kulturne zgodovine.¹¹⁰²

Volf Danijel baron Erberg velja za mecena oziroma enega glavnih naročnikov del Fortunata Berganta, ki je umrl v njegovi hiši v Ljubljani. Bergant je izdelal tudi več Erbergovih portretov.¹¹⁰³

Člani Dizmove bratovščine so bili poleg Volfa Danijela še naslednji Erbergi: njegov stari stric Franc Jakob pl. Erberg (1689), prvi podpredsednik, ded Janez Danijel (1689), drugi predsednik, stari stric Janez Adam (1700), oče Franc Mihael (1709), mrzla strica barona Volf Adam (1723) in

¹⁰⁹² NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, R 1708–1727, s. p.; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 52.

¹⁰⁹³ ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

¹⁰⁹⁴ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 604.

¹⁰⁹⁵ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 500, 503, 606.

¹⁰⁹⁶ ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

¹⁰⁹⁷ Tudi v spominski knjigi Dizmove bratovščine ni nobene tovrstne navedbe (*Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 212, 213).

¹⁰⁹⁸ SMOLE 1982 (op. 14), str. 136; PREINFALK 2014 (op. 85), str. 47–48.

¹⁰⁹⁹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 52–53.

¹¹⁰⁰ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 50; ŽA Dol pri Ljubljani, Matične knjige, M 1774–1785, fol. 16v. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 13. 11. 1775 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-E-22, 14. 11. 1775), in inventar zapuščine v Ljubljani in Dolu (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 25, fasc. XIII, E-52, 23. 6. 1783).

¹¹⁰¹ PREINFALK 2014 (op. 85), str. 45–46.

¹¹⁰² PREINFALK 2014 (op. 85), str. 49.

¹¹⁰³ <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi836962/> (27. 12. 2021); Katra MEKE, Portret Volbenka Danijela barona Erberga (1761), *Fortunat Bergant (1721–1769)* (ur. Katra Meke), Narodna galerija, Ljubljana 2021, str. 180–181.

Anton Gotard (1734), stric baron Janez Benjamin (1736) in sin baron Jožef (Kalasanc) (član še 1801).¹¹⁰⁴

90 (187)

Engelshaus, Marija Ignac (tudi Ignac Marija), grof (1723–1802), sprejet leta 1762 – zemljiški gospodar, predsednik poverjeniškega urada.

Izviral je iz kranjske plemiške rodbine, ki je od 16. stoletja gospodarila na gospostvu Ig, bila leta 1681 povzdignjena v baronski in leta 1709 v grofovski stan.¹¹⁰⁵ Rodil se je Francu Sigmundu baronu Engelshausu in Mariji Rozaliji, rojeni baronici Eschey pl. Rosenheim, 18. junija 1723 v Ljubljani, kjer so ga istega dne krstili na ime Ignac Marija Janez Erazem Joahim.¹¹⁰⁶ Leta 1738 ga srečamo v petem, predzadnjem razredu ljubljanske jezuitske gimnazije.¹¹⁰⁷ Poročil se je 12. oktobra 1745 v Ljubljani z Rozalijo grofico Auersperg s Turjaka in imel z njo dvanajst otrok, razen zadnjih dveh vse rojene v Ljubljani.¹¹⁰⁸

Ker je oče Franc Sigmund zelo slabo upravljal s fidejkomisnim gospostvom Ig, je njegov edinec Marija Ignac ob očetovi smrti (1733) kot desetletnik prevzel težko dediščino, ki je ni bil sposoben rešiti. Vsaj od leta 1752 je bilo izansko gospostvo pod prisilno upravo (sekvestrom), kar je nazadnje pripeljalo do tega, da so se Engelshausi počasi umaknili iz izanskega prostora, njihovo posest pa so prevzeli njihovi turjaški sorodniki grofje Auerspergi. Kot kaže, se je to zgodilo takoj po smrti Engelshausove žene (1788).¹¹⁰⁹

V nasprotju s slabim gospodarjenjem je imel grof Marija Ignac lepo politično kariero. V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden kot predsednik poverjeniškega urada kranjskih deželnih stanov.¹¹¹⁰ Umril je daleč od rodne Kranjske, 14. januarja 1802, v 79. letu na Dunaju.¹¹¹¹

91 (188)

Rindsmaul, Maksimilijan Pantaleon, grof (1714–1782), sprejet 25. junija 1765 – križnik, komtur ljubljanske komende.

Izviral je iz štajerske plemiške rodbine, ki je dobila grofovski naslov leta 1665.¹¹¹² Rodil se je v Gradcu, kjer so ga krstili 27. julija 1714 kot Dizmo Maksimilijana Pantaleona, sina Sigmunda Alberta grofa Rindsmaula in Marije Eleonore, rojene grofice Mersperg-Befort.¹¹¹³ O njegovem šolanju ni podatkov.¹¹¹⁴ Pri 50 letih je leta 1764 kot komtur križniške komende v Ljubljani nasledil umrlega

¹¹⁰⁴ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275; *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 332.

¹¹⁰⁵ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 78–80.

¹¹⁰⁶ NŠAL, *ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj*, Matične knjige, R 1722–1731, pag. 28.

¹¹⁰⁷ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 664.

¹¹⁰⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 92–93.

¹¹⁰⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 190; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 87.

¹¹¹⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 218, 219.

¹¹¹¹ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 92. Ohranjen je sumarni inventar njegove zapuščine v Ljubljani na eni sami strani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinjskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 25, fasc. XIII, E-62, 17. 3. 1803).

¹¹¹² FRANK 1973 (op. 113), str. 175.

¹¹¹³ DAG, *Altmatricken*, Graz Hl. Blut, Taufbuch XII, 1707–1720, pag. 433. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1909 (op. 54), str. 110.

¹¹¹⁴ Ni ga najti med graškimi in dunajskimi študenti (ANDRITSCH 2002 (op. 179); MÜHLBERGER 2011 (op. 63)).

Kajetana Avguščina grofa Wildensteina.¹¹¹⁵ V spominski knjigi Dizmove bratovščine je naveden tudi kot prvi svetovalec avstrijske križniške balije in pravi tajni svetnik velikega mojstra križniškega reda.¹¹¹⁶ Umrl je 11. aprila 1782 v starosti 68 let v rodnem Gradcu, kjer so ga pokopali v cerkvi Maria am Leech. V mrliški matici je označen kot kapitularni svetovalec avstrijske križniške balije, komtur v Ljubljani in tajni svetnik velikega mojstra.¹¹¹⁷ Njegov portret z letnico 1765 velja danes za pogrešanega.¹¹¹⁸

Član Dizmove bratovščine je bil od leta 1739 ali 1740 tudi njegov predhodnik Kajetan Avguštin grof Wildenstein.¹¹¹⁹

92 (189)

Welsersheim, Karel Friderik, grof (1720–1786), sprejet leta 1767¹¹²⁰ (sl. 16) – duhovnik, kanonik.

Največ njegovih osebnih podatkov vsebuje prav vpis v knjigo Dizmove bratovščine, po katerem se je rodil 31. januarja 1720 grofu Krištofu Welsersheimu in Elizabeti, rojeni baronici Zach. Njegov plemiški naslov se je glasil »Graf von Welsersheim, Herr der Herrschaften Pichlern, Mittersteinach, Gumpelstein, Grienbüchl und Weißbergen, auch Falkenburg«, bil pa je kanonik Lambergovega kanonikata v Ljubljani,¹¹²¹ kar je postal leta 1766 in ostal do smrti.¹¹²² Ko je leta 1742 v Gradcu študiral spekulativno teologijo, je izpričal, da je doma iz Irdninga na Štajerskem.¹¹²³ Tam je bil zgoraj navedenega dne resnično rojen ali krščen kot Karel Friderik Ignacij.¹¹²⁴ Kje in kdaj je prejel mašniško posvečenje, ni znano, verjetno v Gradcu. Umrl je za jetiko 4. oktobra 1786 v Ljubljani v starosti 66 let.¹¹²⁵

93 (190)

Gusič, Sigfrid, baron (1709–1794),¹¹²⁶ sprejet 1. junija 1768 – zemljiški gospod, prisednik ograjnega sodišča, predsednik poverjeniškega urada, visok uradnik v Avstrijskem primorju in na Ogrskem, predsednik ljubljanske Akademije operozov.

Izviral je iz kranjske plemiške rodbine hrvaških korenin, ki v deželi ni sodila med najpremožnejše in najpomembnejše. Njegov oče Jošt Ferdinand je bil 25. aprila 1701 skupaj z daljnima sorodnikoma povišan v baronski stan s predikatom, ki je vseboval imena rodbinskih posesti.¹¹²⁷ Sigfrid

¹¹¹⁵ HOFF 1808, str. 113.

¹¹¹⁶ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 218, 219.

¹¹¹⁷ DAG, Altmatriken, Graz Hl. Blut, Sterbebuch XV, 1707–1720, pag. 638. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOF-FEN 1909 (op. 54), str. 302.

¹¹¹⁸ KEMPERL 2018 (op. 578), str. 104.

¹¹¹⁹ SMOLIK 2001 (op. 3), str. 268–275.

¹¹²⁰ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 218, 219. Na Smolikovem seznamu je pomotoma letnica 1769 (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 269).

¹¹²¹ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 218, 219.

¹¹²² AMBROŽIČ 2008 (op. 471), str. 96.

¹¹²³ ANDRITSCH 2002 (op. 179), str. 182.

¹¹²⁴ DAG, Altmatriken, Irdning, Taufbuch 2, 1705–1747, pag. 133.

¹¹²⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 73–74. Prim. SCHIVIZ VON SCHIVIZHOF-FEN 1905 (op. 58), str. 206. Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 12. avgusta 1786 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-100), in inventar zapuščine prav tam (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 127, fasc. LI, W-170, 18.–20. 10. 1781).

¹¹²⁶ O njem gl. France KIDRIČ, Gusič (Gussich) Seifried, *Slovenski biografski leksikon*, 1/2, Ljubljana 1926, str. 277.

¹¹²⁷ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 115–117. Sorodstvena razmerja gl. v PREINFALK 2016 (op. 27), str. 314–315.

16. Simon Tadej Volbenk Grahovar: vpisni list Karla Friderika grofa Welsersheima, Spominska knjiga bratovščine sv. Dizme, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, AS 1073, Zbirka rokopisov, I-1r, fol. 193

se je rodil 13. decembra 1709 omenjenemu očetu in materi Mariji Frančiški, rojeni pl. Rudolffi, in sicer na Prežeku pod Gorjanci,¹¹²⁸ ki ga je oče kupil deset let prej (1699).¹¹²⁹

Gimnazijo in višje jezuitske študije je obiskoval v Ljubljani,¹¹³⁰ preden je avgusta 1728 na Dunaju zagovarjal in objavil tezo iz splošne filozofije ter dobil istega leta neko prosto mesto pri kranjskih deželnih stanovih.¹¹³¹ Med prisednike ograjnega sodišča so ga sprejeli 31. marca 1732.¹¹³² Bil je eden najvidnejših in najpomembnejših Gusičev 18. stoletja, pri čemer si je pot navzgor utrl kot uradnik. Nekaj časa, vsaj od leta 1746, je služboval pri kranjskem deželnem vicedomu in po ukinitvi vicedomskega urada postal leta 1748 prvi notranjski okrožni glavar v Postojni, kar je bil vsaj še leta 1753. Deset let pozneje (1763) ga srečamo kot intendantčnega svetnika in glavarja v Senju, zatem je bil predsednik v Temesvaru, vsaj leta 1772 pa cesarsko-kraljevi svetnik in stanovski poverjenik v Ljubljani, kjer je nazadnje vsaj od leta 1779 in najmanj do leta 1783 opravljal najvišjo stanovsko funkcijo kot predsednik poverjeniškega urada.¹¹³³ V spominsko knjigo Dizmove bratovščine je bil vpisan kot svetnik komerčne intendance za Avstrijsko primorje ter vojaški in civilni poveljnik v Senju in Karlobagu.¹¹³⁴

Poročil se je 17. aprila 1738 v Ljubljani z Marijo Rozalijo, rojeno baronico Eschey-Rosenheim, vdovo po izžanskem graščaku grofu Engelshausu, zakon pa je ostal brez otrok.¹¹³⁵ Umrli je 13. junija 1794 v Ljubljani za gangreno, star 85 let.¹¹³⁶

94 (191)

Wiederkehr, Anton Medard, pl. (1724–1805), sprejet leta 1770¹¹³⁷ – zemljiški gospod.

Bil je najstarejši sin Avgušтина Ludvika pl. Wiederkehrja, člana Dizmove bratovščine od leta 1738 ali 1739 (št. 39), in Marije Terezije, rojene Lukančič pl. Hertenfels, krščen 16. junija 1724 v Ljubljani.¹¹³⁸ O njegovem šolanju ni zanesljivih podatkov.¹¹³⁹ Po študiju v Perugii in potovanjih po Italiji se je vrnil domov in najprej očetu tri leta pomagal upravljati posest Mala Loka pri Trebnjem, ki jo je od njega formalno prevzel leta 1748.¹¹⁴⁰ Za razliko od očeta, ki je bil tipičen uradniški

¹¹²⁸ PREINFALK 2016 (op. 27), str. 138. Šentjernejska krstna matica iz tega časa je izgubljena.

¹¹²⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 394.

¹¹³⁰ Leta 1726 ga najdemo na stopnji logika kot Jošta, 1727 na fiziki pod istim imenom in 1728 na metafiziki kot Jošta Sigfrida (ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 596, 600, 602). Prim. KIDRIČ 1926 (op. 1126).

¹¹³¹ KIDRIČ 1926 (op. 1126), str. 277. Njegovega imena sicer ni v dunajski univerzitetni matriki (MÜHLBERGER 2011 (op. 63)).

¹¹³² ARS, AS 306, Ograjno sodišče za Kranjsko, Protokoli 21 (1731–1736), s. p. (Herren Beysitzer).

¹¹³³ KIDRIČ 1926 (op. 1126), str. 277. Prim. PREINFALK 2016 (op. 27), str. 123.

¹¹³⁴ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 218, 219.

¹¹³⁵ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745, pag. 377; PREINFALK 2016 (op. 27), str. 123–124, 138.

¹¹³⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Jakob, Matične knjige, M 1785–1812, fol. 63. Ohranjen je inventar njegove zapuščine v Ljubljani (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 40, fasc. XX, G-179, 20. 9. 1794).

¹¹³⁷ *Spominska knjiga* 2001 (op. 4), str. 224, 225. Na Smolikovem seznamu je napačna letnica 1775 (SMOLIK 2001 (op. 3), str. 275).

¹¹³⁸ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, R 1722–1731, pag. 69.

¹¹³⁹ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; ANDRITSCH 1987 (op. 30); *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

¹¹⁴⁰ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 89.

mestni plemič in bolj epizodno mali zemljiški gospod, se je Anton Medard posvečal predvsem zemljiški posesti. Leta 1759 je z Joštom Vajkardom Antonom grofom Barbom sklepal kupno pogodbo za dvorec Čatež ali Dvorice, pri čemer o nadaljnjem lastništvu ni podatkov.¹¹⁴¹ Po M. Smole je bil lastnik Male Loke skupaj z bratoma, a je svoj delež in delež leta 1760 umrlega brata Filipa, stiškega redovnika, štiri leta pozneje, 1764, prodal najmlajšemu bratu Leopoldu Sigmundu.¹¹⁴² Leta 1768 je za 3000 goldinarjev prodal tudi podedovano Wiederkehrjevo pristavo v Poljanskem predmestju.¹¹⁴³

V iskanju primernege plemiškega domovanja Anton Medard najprej ni imel sreče. Z bratom sta leta 1766 za 55.000 goldinarjev kupila Barbovo gospostvo Rakovnik pri Mirni, a ga je še istega leta z uveljavitvijo predkupne pravice dobil nazaj prodajalčev sin Dizma grof Barbo.¹¹⁴⁴ Anton Medard je verjetno šele zatem, vsekakor po letu 1757, kupil od Jožefa Joahima pl. Gallenfelsa gospostvo Zaprice pri Kamniku, kjer je gospodaril do leta 1794, ko je posest z dvorcem prodal nečaku Francu Leopoldu pl. Wiederkehrju za 9100 goldinarjev.¹¹⁴⁵

Anton Medard pl. Wiederkehr namreč ni imel potomstva. Njegov zakon s sedem let starejšo Ljubljancanko Marijo Ano Magdaleno pl. Učan (Utschan), hčerjo Franca Sigmunda, pisarja ograjnega sodišča, sklenjen kmalu po 8. juniju 1748, je bil 29. maja 1753 zaradi Wiederkehrjeve impotence razveljavljen in v rodbinski genealogiji zamolčan.¹¹⁴⁶ Umrl je v Ljubljani 25. novembra 1805 v starosti 85 let za pljučnico.¹¹⁴⁷

V zvezi z naročništvom umetnostnih del gre na prvem mestu navesti, da je kmalu po nakupu Zapric v dvorcu oblikoval večjo portretno zbirko članov in prednikov svoje rodbine. Iz tega obdobja je njegov portret z letnico 1764.¹¹⁴⁸ Morda je začel tudi s preureditvijo dvorca Mala Loka, kjer se, denimo, leta 1765 prvič omenja hišna kapela.¹¹⁴⁹

95 (195)

Schildenfeld, Anton Leopold, pl. (1712–1781), sprejet 12. junija 1771 – zemljiški gospod, doktor prava, odvetnik, tajnik deželnih stanov.

Rodil se je kot neplemič Anton Leopold Schiller 24. maja 1712 v Dolenjem Logatcu »gospodu«
Janezu Matiji Schillerju in Mariji, rojeni pl. Harrer, in dobil pri krstu samo ime Anton.¹¹⁵⁰ Njegov

¹¹⁴¹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 122.

¹¹⁴² SMOLE 1982 (op. 14), str. 281. Prim. GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 93.

¹¹⁴³ SMOLE 1982 (op. 14), str. 545; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 93–94.

¹¹⁴⁴ SMOLE 1982 (op. 14), str. 415; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 94.

¹¹⁴⁵ SMOLE 1982 (op. 14), str. 559. Prim. GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 91.

¹¹⁴⁶ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 90–92. O tem natančneje: Dušan KOS, *Zgodovina morale. 1: Ljubezen in zakonska zveza na Slovenskem med srednjim vekom in meščansko dobo*, Ljubljana 2015 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 10), str. 426–431. Poroča ni vpisana v ljubljanski poročni matici, očitno po pomoti (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, P 1745–1770). Poznamo samo oklic v slovenski oklicni knjigi z datumom 8. junij 1748 (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Razne knjige, šk. 30, Oklicna knjiga 1737–1759, fol. 79v).

¹¹⁴⁷ NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Jakob, Matične knjige, M 1785–1812, fol. 158. Ohranjena je njegova oporoča, napisana v Ljubljani 15. maja 1804 s kodicilom z dne 1. avgusta istega leta, po kateri je glavni dedič postal nečak Franc Paolski, člani Dizmove bratovščine pa so morali opraviti pogrebne svečanosti (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-W-117, 15. 5. 1804 in 1. 8. 1804). O oporoki gl. tudi KOS 2015 (op. 1146), str. 430; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 96.

¹¹⁴⁸ KOS 2015 (op. 1146), str. 430; GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 91–92.

¹¹⁴⁹ GRAHORNIK 2017 (op. 492), str. 92.

¹¹⁵⁰ NŠAL, ŽA Gornji Logatec, Matične knjige, R 1711–1742, pag. 6; PREINFALK 2013 (op. 104), str. 135.

oče, od okoli leta 1730 logaški poštni mojster, je na dvoru izprosil plemiški predikat »Schiller pl. Schildenfeld« 19. avgusta 1745,¹¹⁵¹ ko je bil Anton že tridesetletnik. V kranjski imenjski knjigi očeta ne zasledimo¹¹⁵² in tudi sicer ni znano, da bi bil zemljiški gospod. Njegovega drugorojenca Antona, ki je dvojno ime Anton Leopold privzel pozneje,¹¹⁵³ za razliko od starejšega sina Janeza Krstnika in mlajšega Jožefa ne najdemo med ljubljanskimi gimnazijci, člani kongregacije Marije Vnebovzete.¹¹⁵⁴ Kje se je šolal, ni znano,¹¹⁵⁵ je pa postal pravnik in odvetnik, ki so ga kranjski deželni stanovi imenovali za stanovskega tajnika.¹¹⁵⁶ 19. novembra 1770 je bil povišan v dedni viteški stan s častnim naslovom *Edler* (Schiller Edler von Schildenfeld) in leta 1774 postal tudi deželan, član kranjskih deželnih stanov.¹¹⁵⁷ V prošnji za viteški naslov je leta 1770 navedel, da že tri desetletja deluje kot odvetnik, da ima hišo v Ljubljani in druge posesti.¹¹⁵⁸ Dejansko je leta 1751 od Marije Ane grofice Auersperg kupil dvorec Jama v Zgornji Šiški, ki ga je obdržal do smrti.¹¹⁵⁹

Poročil se je dvakrat, prvič pred letom 1742 neznanu kje z Marijo Ivano Koš pl. Kossen iz plemenitene škofjeloške družine, ki mu je rodila osem otrok, in drugič 3. februarja 1780 v Ljubljani s 45 let mlajšo zdravniško hčerjo Marijo Antonijo Kunc, s katero je imel še enega sina. Razen drugorojenca, rojenega v Škofji Loki, so se vsi otroci rodili v Ljubljani.¹¹⁶⁰ Tam je Janez Anton Schiller pl. Schildenfeld tudi umrl 11. avgusta 1781 v 70. letu starosti in bil naslednjega dne pokopan v avguštinski cerkvi.¹¹⁶¹ Dvorec Jama so leta 1783 za 33.000 goldinarjev prodali na dražbi.¹¹⁶²

Sklep

Večina članov Dizmove bratovščine, sprejetih v polstoletnem časovnem razponu 1719–1771, je stalno ali vsaj občasno prebivala v Ljubljani in imela na podeželju enega ali več gradov oziroma dvorcev. Razen enega, predstojnika cisterce v Bistri, so bili vsi plemiči, četudi nekateri plemeniteni v času svojega življenja. Veliko jih je imelo baronski ali grofovski naslov, slaba šestina (16) pa je bila duhovnikov, od beneficiata do knezoškofa. Ni mogoče preprosto trditi, da je članstvo v Dizmovi bratovščini identično z družbeno in politično elito Kranjske svojega časa, saj je bilo sprejemanje v

¹¹⁵¹ FRANK 1973 (op. 113), str. 247; PREINFALK 2013 (op. 104), str. 125.

¹¹⁵² ARS, AS 173, Imenjska knjiga za Kranjsko, indeks h knj. 6 (1662–1756).

¹¹⁵³ PREINFALK 2013 (op. 104), str. 128.

¹¹⁵⁴ ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, pag. 700.

¹¹⁵⁵ Prim. ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r; ANDRITSCH 1987 (op. 30); *Ljubljanski klasiki* 1999 (op. 96); MÜHLBERGER 2011 (op. 63).

¹¹⁵⁶ PREINFALK 2013 (op. 104), str. 127.

¹¹⁵⁷ FRANK 1973 (op. 113), str. 247; PREINFALK 2013 (op. 104), str. 125, 127–128.

¹¹⁵⁸ PREINFALK 2013 (op. 104), str. 127.

¹¹⁵⁹ SMOLE 1982 (op. 14), str. 200.

¹¹⁶⁰ PREINFALK 2013 (op. 104), str. 127–129, 135–139. Njegove prve poroke ni za razliko od druge ne v ljubljanski ne v škofjeloški poročni matici (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, P 1718–1745; ŽA Škofja Loka, Matične knjige, P 1736–1771).

¹¹⁶¹ Datum smrti po: PREINFALK 2013 (op. 104), str. 135. V mrliški matični knjigi je njegov pokop zaveden pod datumom 12. julij, kar je očitna prepisovalska napaka, saj ima testament datum 9. avgust, odprt pa je bil 11. avgusta (NŠAL, ŽA Ljubljana Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1771–1812 (moški), pag. 42). Ohranjena sta njegova oporoka, datirana 9. avgusta 1781 v Ljubljani (ARS, AS 308, Zbirka testamentov Deželnega sodišča v Ljubljani, III-S-154, 9. 8. 1781), in inventar zapuščine, popisane v Jami v Šiški (ARS, AS 309, Zbirka zapuščinskih inventarjev Deželnega sodišča v Ljubljani, šk. 110, fasc. XXXV, S-242, 25. 8. in 5. 10. 1781).

¹¹⁶² SMOLE 1982 (op. 14), str. 200.

družbo že zaradi številčne omejenosti članstva selektivno. Vsekakor pa gre pri naboru imen za vidnejši del družbene elite, ki ga je povezovalo več dejavnikov, od verske vneme prek sorodstvenih in družabnih vezi do zavzemanja za kulturo in umetnost.¹¹⁶³

¹¹⁶³ Članek je nastal v okviru projekta *Umetnina kot odsev znanja in povezovanja. Pomen izobrazbe in družbene vpetosti umetnikov in naročnikov v poznem srednjem in zgodnjem novem veku* (J6-9439), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Literatura

- AMBROŽIČ, Matjaž, Prošti, dekani in kanoniki ljubljanskega stolnega kapitlja, *Stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani. 1707* (ur. Metod Benedik), Ljubljana 2008, str. 85–102.
- ANDREJKA, Rudolf, Vrhovni predstavniki državne uprave na Kranjskem od 1747 do 1941, *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo*, 24, 1943, str. 103–111.
- ANDREJKA, Rudolf, Ravbar (Rauber), *Slovenski biografski leksikon*, 3/9, Ljubljana 1960, str. 36.
- ANDREJKA, Rudolf, MIKLAVČIČ, Maks, Rasp Maksimilijan Leopold, *Slovenski biografski leksikon*, 3/9, Ljubljana 1960, str. 34–35.
- ANDRITSCH, Johann, *Die Matrikeln der Universität Graz. 3: 1663–1710*, Graz 1987.
- ANDRITSCH, Johann, *Die Matrikeln der Universität Graz. 4: 1711–1765*, Graz 2002.
- AVGUŠTIN, Cene, Zgodovinsko-urbanistični značaj starega mestnega jedra Radovljice, *Radovljiški zbornik 1995* (ur. Jure Sinobad), Radovljica 1995, str. 77–87.
- BLAZNIK, Pavle, *Škofja Loka in loško gospostvo (973–1803)*, Škofja Loka 1973.
- CEVC, Emilijan, Iluminirani kodeks ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma, *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 2: Razprave* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, str. 67–79.
- DOLINAR, France Martin, *Prošti novomeškega kapitlja 1493–1993*, Novo mesto 1993.
- DOLINAR, France Martin, Od Dizmove bratovščine do Akademije delovnih v Ljubljani, *Academia operosorum. Zbornik prispevkov s kolokvija ob 300-letnici ustanovitve* (ur. Kajetan Gantar), Ljubljana 1994, str. 35–46.
- DOLINAR, France Martin, *Ljubljanski škofje*, Ljubljana 2007.
- FRANK, Karl Friedrich von, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 1: A–E*, Senftenegg 1967.
- FRANK, Karl Friedrich von, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 2: F–J*, Senftenegg 1970.
- FRANK, Karl Friedrich von, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 3: K–N*, Senftenegg 1972.
- FRANK, Karl Friedrich von, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 4: O–Sh*, Senftenegg 1973.
- FRANK, Karl Friedrich von, *Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die österreichischen Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum »Alt-Österreichischen Adels-Lexikon« 1823–1918. 5: Si–Z*, Senftenegg 1974.
- GLONAR, Joža, Erberg, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 160.
- GLONAR, Joža, Hallerstein Avguštin, *Slovenski biografski leksikon*, 1/2, Ljubljana 1926, str. 290.
- GOLEC, Boris, Senožeče in Prem – nenavadni trški naselbini na t. i. Kraških gospostvih, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 54/3, 2006, str. 365–384.
- GOLEC, Boris, Valvasorjev izvor, družina in mladost – stare neznanke v novi luči (1. del), *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 61/1, 2013, str. 5–66.
- GOLEC, Boris, Valvasorjev izvor, družina in mladost – stare neznanke v novi luči (2. del), *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 61/2, 2013, str. 217–272.
- GOLEC, Boris, Rodbina Graffenweger in njena vloga v življenju Janeza Vajkarda Valvasorja, *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 63/2, 2015, str. 233–276.

- GOLEC, Boris, *Valvasorji. Med vzponom, Slavo in zatonom*, Ljubljana 2015 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 11).
- GOLEC, Boris, *Valvasor. Njegove korenine in potomstvo do danes*, Ljubljana 2016 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 13).
- GOLEC, Boris, *Slovenska posebnost – dvorec Podšentjur v Podkumu. Od nenavadnega nastanka do desetih rodov rodbine Čop*, Ljubljana 2020 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 14).
- GRAHORNIK, Matjaž, *Dvorec Mala Loka. Sledi časa in lastnikov*, Trebnje 2017.
- GSPAN, Alfonz, Prešeren, *Slovenski biografski leksikon*, 2/8, Ljubljana 1952, str. 498–517.
- GSPAN, Alfonz, Prešeren Janez Krstnik, *Slovenski biografski leksikon*, 2/8, Ljubljana 1952, str. 564–566.
- GSPAN, Alfonz, Taufferer (Taufrer), *Slovenski biografski leksikon*, 4/12, Ljubljana 1980, str. 15–18.
- HOFF, Heinrich Georg, *Historisch-statistisch-topographisches Gemälde vom Herzogthume Krain, und demselben einverleibten Istrien. Ein Beytrag zur Völker- und Länderkunde*, 1–3, Laibach 1808.
- KASTELIC, Jože, Emblemi v ikonografskem ogledalu, *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 2: Razprave* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, str. 115–261.
- KEBE, Janez, *Kopanjska knjiga*, Koper 2020.
- KEMPERL, Metoda, Portretna zbirka ljubljanske križevniške komende, *Križanke* (ur. Luka Vidmar), Ljubljana 2018, str. 96–107.
- KIDRIČ, France, Edling Janez Nepomuk Jakob, grof, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 146–149.
- KIDRIČ, France, Gusič (Gussich) Seifried, *Slovenski biografski leksikon*, 1/2, Ljubljana 1926, str. 275–277.
- KIDRIČ, France, Peer Karel, *Slovenski biografski leksikon*, 2/6, Ljubljana 1935, str. 278.
- KOBLAR, Anton, Ljubljancani 17. stoletja, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 10, 1900, str. 179–239.
- KOMIČ MARN, Renata, Portretne galerije Auerspergov na gradu Turjak, *Grad Turjak* (ur. Miha Preinfalk, Mija Oter Gorenčič, Renata Komič Marn), 1, Ljubljana 2020 (Castellologica Slovenica, 2), str. 455–494.
- KOS, Dušan, *Zgodovina morale. 1: Ljubezen in zakonska zveza na Slovenskem med srednjim vekom in meščansko dobo*, Ljubljana 2015 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 10).
- KOŠAK, Tina, Trije novoodkriti lastniki Almanachovih slik, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. v. 46, 2010, str. 276–297.
- KOŠAK, Tina, Slikarska oprema kartuzije Bistra v 18. stoletju po samostanskih inventarjih, *Acta historiae artis Slovenica*, 21/1, 2016, str. 7–37.
- LANJUS, Friedrich, Die Gothaischen genealogischen Taschenbücher für das Jahr 1938, *Monatsblatt des heraldisch-genealogischen Vereins »Adler«*, 12/41–42, 1935–1938 (Mai–Juni 1938), str. 435–444.
- LAVRIČ, Ana, Janez Gregor Dolničar in njegova Zgodovina ljubljanske stolne cerkve, v: Janez Gregor Dolničar, *Zgodovina ljubljanske stolne cerkve* (ur. Ana Lavrič), Ljubljana 2003, str. 11–62.
- LAVRIČ, Ana, Delo švedskega slikarja Augustina Dahlsteena za ljubljanskega generalnega vikarja Karla Peera, *Acta historiae artis Slovenica*, 10, 2005, str. 81–93.
- LAVRIČ, Ana, Loški glavar Jožef Anton Evzebij Halden in Reslfeldova slika sv. Ane pri loških kapucinih, *Acta historiae artis Slovenica*, 20/2, 2015, str. 95–109.
- LAZARINI, Franc, *Zgodovina rodbine Lazarini. Kronika, dokumenti, genealogija, komentarji, zgodbe*, Ljubljana 2013.
- LESAR, Marko, *Župnijska cerkev na Šutni v Kamniku. Umetnostna in kulturnozgodovinska predstavitev*, Kamnik 2001.

- Ljubljanske družine v 18. stoletju* (ur. Lovro Šturm), Celje-Ljubljana 2018.
- Ljubljanski klasiki 1563–1965*, Ljubljana 1999.
- MAL, Josip, Slovitli slikarji v Ljubljani, *Dom in svet*, 29, 1916, str. 174–179.
- MEKE, Katra, Portret Volbenka Danijela barona Erberga (1761), *Fortunat Bergant (1721–1769)* (ur. Katra Meke), Narodna galerija, Ljubljana 2021, str. 180–181.
- MIKLAVČIČ, Maks, Schrattenbach (Schrottenbach) Sigmund Feliks, grof, *Slovenski biografski leksikon*, 3/10, Ljubljana 1967, str. 242–243.
- MLINARIČ, Jože, Seznam imen iz latinske kronike, *Ruška kronika* (ur. Josip Teržan), Ruše 1985, str. 133–247.
- MLINARIČ, Jože, *Kostanjeviška opatija. 1234–1786*, Kostanjevica na Krki 1987.
- MLINARIČ, Jože, *Kartuzija Bistra*, Ljubljana 2001.
- MÜHLBERGER, Kurt, *Die Matrikel der Universität Wien. 7: 1715/16–1745/46*, Wien-München 2011.
- MÜHLBERGER, Kurt, SCHUSTER, Walter, *Die Matrikel der Universität Wien. 6: 1689/90–1714/15*, Wien-Köln-Weimar 1993.
- Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 1: 1750–1764* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2010 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 31).
- Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824. 2: 1765–1824* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2012 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 34).
- Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 1: 1711–1756* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2013 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 36).
- Ordinacijska protokola ljubljanske (nad)škofije 1711–1824. 2: 1761–1824* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2016 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 39).
- Ordinacijski zapiski Oglejskega patriarhata za Slovensko ozemlje v 18. stoletju (1701–1749)* (ur. Jure Volčjak), Ljubljana 2020 (Arhivsko društvo Slovenije. Viri, 43).
- PINTAR, Ivan, Coppini(s) Franc de, *Slovenski biografski leksikon*, 1/1, Ljubljana 1925, str. 84.
- PIRCHEGGER, Hans, *Die Untersteiermark in der Geschichte ihrer Herrschaften und Gülden, Städte und Märkte*, München 1962 (Buchreihe der Südostdeutschen Historischen Kommission, 10).
- PIRJEVEC, Avgust, Hohenwart, *Slovenski biografski leksikon*, 1/3, Ljubljana 1928, str. 330–331.
- POKORN, Frančišek, *Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788*, Ljubljana 1908.
- PREINFALK, Miha, *Auerspergi. Po sledih mogočnega tura*, Ljubljana 2005 (Thesaurus memoriae. Dissertationes, 4).
- PREINFALK, Miha, Radovljica in grofje Thurn-Valsassina, *Anton Tomaž Linhart. Jubilejna monografija ob 250-letnici rojstva* (ur. Ivo Svetina, Francka Slivnik, Verena Štekar-Vidic), Ljubljana-Radovljica 2005, str. 509–525.
- PREINFALK, Miha, Rodbina Lamberg. Plemiške rodbine na Slovenskem, *Gea*, 17/11, 2007, str. 70–73.
- PREINFALK, Miha, Grofje Thurn-Valsassina na Koroškem, *Iz zgodovine Koroške* (ur. Miha Preinfalk), Ljubljana 2008 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 56/2), str. 247–264.
- PREINFALK, Miha, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 18. stoletje. 1: Od Andriollija do Zorna*, Ljubljana 2013 (Blagoslovljeni in prekleti, 3).
- PREINFALK, Miha, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 17. stoletje. 1: Od Billichgrätzov so Zanettijev*, Ljubljana 2014 (Blagoslovljeni in prekleti, 4).
- PREINFALK, Miha, *Plemiške rodbine na Slovenskem. 16. stoletje. 1: Od Barbov do Zetscherjev*, Ljubljana 2016 (Blagoslovljeni in prekleti, 5).
- RESMAN, Blaž, »Podpisi« svetnih naročnikov na sakralnih umetninah, *Profano v sakralnem. Študije o vizualizaciji posvetnih teženj in motivov v sakralni umetnosti* (ur. Mija Oter Gorenčič), Ljubljana 2019, str. 131–146.

- RIBNIKAR, Peter, *Slovenske podložniške prisege patrimonialnega sodišča Bled*, Ljubljana 1976.
- SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, Ludwig, *Der Adel in den Matriken der Grafschaft Görz und Gradisca*, Görz 1904.
- SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, Ludwig, *Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain*, Görz 1905.
- SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, Ludwig, *Der Adel in den Matriken der Stadt Graz*, Graz 1909.
- SIMIČ, Vladimir, Wagathay (Wogathay, Bogataj) Franc Krištof, *Slovenski biografski leksikon*, 4/14, Ljubljana 1986, str. 656.
- SIMONITI, Primož, *Spremna beseda, Akademске čebele ljubljanskih operozov ali Ustanova, pravila, smoter, imena in simboli nove Akademije, združene pod simbolom čebel v Ljubljani, izročene slovstvenemu svetu z nastopnim govorom na prvem javnem zboru, govorenim veljakom Emone*, Ljubljana 1988, str. 79–85.
- SLANA, Lidija, *Utrinki iz zgodovine Brda, Iz zgodovine Brda pri Kranju* (ur. Aleš Gabrič), Ljubljana 2004 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 52/2), str. 131–142.
- SLANA, Lidija, *Lichtenbergi na Tuštanju, Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah* (ur. Miha Preinfalk), Ljubljana 2009 (= *Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 57/2), str. 171–200.
- SMOLE, Majda, *Graščine na nekdanjem Kranjskem*, Ljubljana 1982.
- SMOLE, Majda, *Vicedomski urad za Kranjsko. 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 2: Lit. G*, Ljubljana 1989 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4).
- SMOLE, Majda, *Vicedomski urad za Kranjsko. 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 4: Lit. L*, Ljubljana 1994 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4).
- SMOLE, Majda, *Vicedomski urad za Kranjsko. 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 5: Lit. M–R*, Ljubljana 1995 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4).
- SMOLE, Majda, *Vicedomski urad za Kranjsko. 13. stol. – 1747. Cerkevne zadeve. 6: Lit. S–Z*, Ljubljana 1997 (Publikacije Arhiva SR Slovenije. Inventarji. Arhivi državnih in samoupravnih organov in oblastev, 4).
- SMOLIK, Marijan, Thalnitscher (do 1688 Dolitscher, Dolnizher), Janez Krstnik, *Slovenski biografski leksikon*, 4/12, Ljubljana 1980, str. 76.
- SMOLIK, Marijan, *Pregled članstva ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma, Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 2: Razprave* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, str. 263–275.
- Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma 1688–1801. 1: Transkripcija besedila, prevod, spremno besedilo* (ur. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001.
- STIASNY, Ljudevit, *Kamnik. Zemljepisno-zgodovinski oris*, Ljubljana 1894.
- STOPAR, Ivan, *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. 3: Spodnja Savinjska dolina. Občine Celje, Hrastnik, Laško, Žalec*, Ljubljana 1992.
- STOPAR, Ivan, *Grajske stavbe v osrednji Sloveniji. 1/4: Gorenjska. Ljubljana, grad in dvorci*, Ljubljana 1999 (Grajske stavbe, 9).
- STOPAR, Ivan, *Grajske stavbe v osrednji Sloveniji. 1/5: Gorenjska. Med Goričanami in Gamberkom*, Ljubljana 2000 (Grajske stavbe, 10).
- UMEK, Ema, *Erbergi in dolski arhiv*, Ljubljana 1991–1992 (Publikacije Arhiva Republike Slovenije. Inventarji. Graščinski arhivi, 5).
- VIDMAR, Luka, *Gesellschaften in Ljubljana im langen 18. Jahrhundert. An der Grenze zwischen der privaten und der öffentlichen Sphäre, Stadt im Wandel. Europas Südosten im langen 18. Jahrhundert/Towns in Change. Europe's Southeast in the Long 18th Century* (ur. Mathias Beer, Harald Heppner, Ulrike Tischler-Hofer), Berlin 2022 (v tisku).

VRHOVEC, Ivan, *Zgodovina Novega mesta*, Ljubljana 1891.

VRHOVNIK, Ivan, Plemenitniki v dobovskih farnih maticah, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, 9, 1899, str. 77–102.

WITTING, Johann Baptist, Beiträge zur Genealogie des krainischen Adels, *Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler«*, n. F. 4, 1894, str. 89–146.

WITTING, Johann Baptist, Beiträge zur Genealogie des krainischen Adels, *Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler«*, n. F. 5, 1895, str. 162–264.

WITTING, Johann Baptist, *Steiermärkischer Adel*, Neustadt an der Aisch 1979² (= *Die Wappen des Adels in Salzburg, Steiermark und Tirol*; J. Siebmacher's großes Wappenbuch, 28).

ŽNIDARŠIČ GOLEC, Lilijana, Urbar ljubljanske komende iz leta 1738, *Križanke* (ur. Luka Vidmar), Ljubljana 2018, str. 206–217.

Viri ilustracij

1: A. Cevc, Valentin Metzinger 1699–1759, Ljubljana 2000.

2: © ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta, Ljubljana (foto: Blaž Resman).

3: J. W. Valvasor, *Topographia Ducatus Carnioliae modernae*, Wagensperg 1679.

4–6, 8–9, 12–16: *Theatrum memoriae nobilis, ac almae Societatis unitorum, das ist Schau Bühne der Gedächtnuss der Adelichen und Gottseeligen Geselschafft der Vereinigten zu stätts wehrenden Andenken eröffnet in der Uhralten Haupt Statt Laybach*, Ljubljana 2001 (faksimile).

7: Luka Vidmar.

10: *Acta historiae artis Slovenica*, 10, 2005.

11: © ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta, Ljubljana (foto: Andrej Furlan).

Members of the Noble Society of St Dismas between 1719 and 1771 – Actual and Potential Commissioners of Artworks

Summary

In the exploration of the subject of art patronage and commissioners of artworks in the central Slovenian territory during the mature Baroque period, it is impossible to ignore the voluntary associations that, bypassing the established ecclesiastical and secular institutions, created a favourable environment for the dissemination of ideas and a social atmosphere conducive to artists and art. Several such organised societies operated in the Baroque Ljubljana, the capital of the Duchy of Carniola. The most notable of these was the *Academia operosorum* (Academy of the Industrious Residents of Ljubljana), founded in 1693 – a scientific society that, for about three decades, brought together intellectuals, primarily lawyers, but also theologians and doctors. In the historical consciousness, all other 18th-century Ljubljana societies remain in its shadow, among them the *Academia unitorum* or the Noble Society of St Dismas, which, as of 1688, brought together primarily aristocrats but also academically educated intellectuals, ecclesiastical notables, and high-ranking officials in preparation for a happy death and in prayer and celebration of masses for its deceased members. The Noble Society of St Dismas or the Brotherhood of St Dismas, as the *Academia unitorum* is most commonly known, lasted longer than any other organisation of this kind: it survived throughout the 18th century and persisted well into the early 19th century when it had twice as many members as when it had been founded. In just over a hundred years, its membership, initially limited to 26 and then to 51 individuals, amounted to 237 documented names, while the full estimate is around 250.

The present contribution explores the membership admitted in half a century between 1719 and 1771 when 95 members joined the Society. The final year of 1771 marks the end of the regular entry of new members in the Brotherhood's book of remembrance, while the initial year, 1719, has been chosen for several reasons. This was the year when the first secretary and diligent chronicler Janez Gregor Dolničar (1655–1719) died, thus ending the previous principle of documenting the membership and activities of the Society. Thanks to Dolničar, we have quite comprehensive biograms for most of the deceased members at our disposal, which not only contain the main details of their lives but also describe their lifestyles, family situations, and especially virtues. Thus, we have a much better idea of the membership during the first thirty years of the Society's existence (1689–1718), when 97 persons were admitted to the Noble Society of St Dismas. Regarding the subsequent members, only some basic information is known from the Brotherhood's materials (entries into the book of remembrance or the depicted coats of arms).

The main purpose of this paper is to establish the identity of the 95 members admitted between 1719 and 1771 and to give a brief account of their lives, thus filling a major gap in our knowledge of the 18th-century Carniolan social elite, which, depending on their spiritual orientation, included both the actual and potential commissioners of artworks.

The contribution at hand does not concern itself with evaluating the role of the members of the Society as artwork commissioners, nor is it based on a systematic collection and analysis of such data. However, in the biography of each member, it indicates whether and where the individual member's will and probate inventory – two sources that are of crucial importance for art historians – are preserved. In this sense, wills in particular have turned out to be a less helpful source that reveals very little, while probate inventories hint at artwork commissions, especially in the case of paintings and church vestments (for castle chapels). In practice, determining which artworks were in fact commissioned rather than bought is only possible in the case of family portraits. That the commissioner was indeed the deceased member of the Brotherhood of St Dismas in question and not someone else from his family can only be claimed with certainty for the portraits of himself and the members of his immediate family.

Most members of the Noble Society of St Dismas, admitted between 1719 and 1771, resided permanently or at least occasionally in Ljubljana and owned one or more castles or manors in the countryside. All except one member – the prior of the Cistercian monastery – were aristocrats, although some were ennobled during their lifetimes. Many held the title of baron or count, while somewhat less than one sixth of them were priests, from beneficiaries to prince-bishops. It cannot be claimed that the membership of the Noble Society of St Dismas corresponded precisely to the Carniolan social and political elite of the time, as the admissions were selective due to the limited membership size. Nonetheless, the list of names represents a more prominent part of the social elite, brought together by several factors like religious zeal, kinship and social ties, and commitment to culture and art.